C:\Users\Plazma\Desktop\A\Asimov Isaac - Nadace 02 - ... a zrodí se nadace.pdb

PDB Name: Asimov Isaac - Nadace 02
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 4.8.2006
Modification Date: 4.8.2006
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

ISAAC ASIMOV

A ZRODÍ SE NADACE

ČÁST I

ETO DEMERZEL

DEMERZEL, ETO - přestože není pochybností o tom, že Eto Demerzel byl skutečným motorem státní správy během většiny vlády císaře Cleona I., historici se neshodují, pokud jde o podstatu jeho panování. Klasická interpretace tvrdí, že byl jen dalším z dlouhé řady silných a krutých despotů v posledním století trvání jednotné Galaktické Říše, ale objevily se revizionistické náhledy, které trvají na tom, že pokud jeho vláda byla despotismem, pak byla despotismem benevolentním. Z tohoto pohledu byla přikládána velká důležitost jeho přátelství s Hari Seldonem, i když zůstává navždy nejisté, obzvlášť během neobvyklé epizody s Laskinem Joranumem, jehož meteoritický vzestup -
ENCYCLOPEDIA GALACTICA*

1

"Říkám ti znovu, Hari," řekl Yugo Amaryl, "že ten tvůj přítel Demerzel je v pořádném průšvihu." Velice lehce a se zřejmým nádechem znechucení zdůraznil slovo 'přítel'.

Hari Seldon ten kyselý tón postřehl, ale přehlédl ho. Vzhlédl od svého tripočítače a řekl: "A já ti zase říkám, Yugo, že to je nesmysl." A pak - s nádechem rozmrzelosti, ale jenom nádechem - dodal: "Proč mě vlastně zdržuješ tím, že mi to tvrdíš?"

"Protože si myslím, že je to důležité." Amaryl se vzdorovitě posadil. Bylo to gesto, které svědčilo o tom, že se nenechá lehce odbýt. Tady byl a tady zůstane.

Před osmi lety byl jámařem v dahlském sektoru - tak hluboko na společenském žebříčku, jak jen to bylo možné. Odtud byl vyzvednut do svého nynějšího postavení Seldonem, stal se matematikem a intelektuálem - a více než to, psychohistorikem.

Ani na minutu nezapomínal, kým byl a kým je nyní a komu za tu změnu vděčí. To znamená, že pokud promluvil na Hariho Seldona ostře - pro Seldonovo vlastní dobro - nemohl jej zastavit žádný ohled na úctu a lásku ke staršímu muži, ani zřetel na vlastní kariéru. Touto drsností - a mnohem více věcmi - byl Seldonovi povinován.

"Podívej, Hari," řekl a sekl do vzduchu levou rukou, "z nějakého důvodu, který nechápu, ty o tomhle Demerzelovi smýšlíš dobře, ale já ne. Nikdo, jehož názoru si cením - kromě tebe - si o něm nic dobrého nemyslí. Nesejde mi na tom, co se s ním děje osobně, Hari, ale pokud na tom záleží tobě, jak si myslím, nemám jinou možnost, než ti to připomenout."

Seldon se usmál stejně tak upřímnosti toho druhého, jako tomu, co pokládal za jeho zbytečnou starost. Měl Yuga Amaryla rád - více než jen rád. Yugo byl jedním ze čtyř lidí, se kterými se setkal během krátkého období svého života, kdy prchal po povrchu planety Trantor - Eto Demerzel, Dors Venabili, Yugo Amaryl a Raych - čtyři, jimž podobné ještě nenašel.

Svým vlastním a v každém případě odlišným způsobem byli pro něj tito čtyři nepostradatelní - Yugo Amaryl pro své chápání principů psychohistorie a vynalézavého prošetřování nových oblastí. Bylo povzbuzující vědět, že kdyby se Seldonovi samotnému něco přihodilo ještě předtím, než by úplně vypracoval výpočty pole - a jak pomalu to pokračovalo a jak obrovské byly překážky - zůstala by tu alespoň jedna dobrá mysl, která by pokračovala ve výzkumech.

Řekl: "Je mi líto, Yugo, nechtěl jsem vůči tobě být netrpělivý ani zavrhovat, cokoli se mi tady snažíš vysvětlit. Je to prostě tou mou prací; je to všechno tím, že musím být vedoucím katedry -"

Amaryla napadlo, že je nyní řada na něm, aby se usmál a potlačil lehké uchechtnutí. "Promiň, Hari, neměl bych se smát, ale k tomu postavení nemáš žádné přirozené schopnosti."

"To vím stejně dobře, ale budu se učit. Musím vypadat, že dělám něco neškodného, a není nic - nic - neškodnějšího než být vedoucím matematické katedry streelingské univerzity. Mohu strávit celý den nedůležitými úkoly, takže se nikdo nebude zajímat ani ptát, jak probíhají naše psychohistorické výzkumy, ale problém je v tom, že opravdu trávím celé dny nedůležitými úkoly a nemám dostatek času na to, abych -" Jeho oči zatěkaly po kanceláři a materiálu, uloženém v počítačích, ke kterým měli hesla pouze on a Amaryl a které, i kdyby do nich někdo náhodou zabloudil, byly pečlivě zabezpečeny hesly ve vymyšlené symbolice, kterou by nikdo jiný nepochopil.

Amaryl řekl: "Až si jednou vypracuješ přístup k úkolům, můžeš začít převádět pravomoci na ostatní a pak budeš mít více času."

"V to doufám," pronesl Seldon pochybovačně. "Ale řekni mi, co je na tom Etovi Demerzelovi tak důležitého?"

"Prostě to, že Eto Demerzel, náš velký císařský první ministr, horlivě připravuje povstání."

Seldon se zamračil. "Proč by to chtěl udělat?"

"Neříkám, že to chce udělat. Prostě to dělá - ať už si to uvědomuje nebo ne - a se značnou podporou svých politických nepřátel. To podle mě není špatné, rozuměj. Myslím, že za ideálních podmínek by bylo docela dobře, kdyby zmizel z paláce, pryč z Trantoru …, ven z Říše, když na to přijde. Ale ty o něm smýšlíš dobře, jak už jsem řekl, a tak tě varuji, protože mám podezření, že nesleduješ současný politický běh událostí tak pečlivě, jak bys měl."

"Je příliš mnoho důležitějších věcí," prohlásil Seldon mírně.

"Jako psychohistorie. Souhlasím. Ale jak můžeme rozvinout psychohistorii s nějakou nadějí na úspěch, pokud zůstaneme neznalí politiky? Chci říct současné politiky. Nyní - nyní - je chvíle, kdy se současnost mění v budoucnost. Nemůžeme jen studovat minulost. Víme, co se v minulosti stalo. Naše výsledky můžeme ověřovat pouze na současnosti a blízké budoucnosti."

"Zdá se mi," řekl Seldon, "že jsem tenhle argument už někdy slyšel."

"A uslyšíš ho znovu. Nezdá se mi, že bych to zrovna tobě musel vysvětlovat."

Seldon si povzdechl, opřel se do křesla a s úsměvem Amaryla pozoroval. Mladší muž mohl být neomalený, ale bral psychohistorii vážně - a to vyrovnávalo vše.

Na Amarylovi byly stále ještě vidět stopy jeho mladých let jámaře. Měl široká ramena a svalnatou postavu člověka, který je přivyklý těžké tělesné práci. Nedovolil svému tělu, aby ochablo, a to bylo jenom dobře, protože to povzbudilo Seldona, aby i on odolal popudu trávit veškerý čas za stolem. Neměl Amarylovu dokonalou fyzickou sílu, ale stále ještě měl vlohy k zápasení - přesto, že se právě blížil ke čtyřicítce a nemohl si ji udržet navždy. Ale stejně bude pokračovat. Díky každodenním tréninkům byl v pase štíhlý a jeho nohy a paže byly pevné.

Řekl: "Ta starost o Demerzela nemůže být pouze kvůli tomu, že je mým přítelem. Musíš mít ještě jiný popud."

"To není žádná záhada. Dokud budeš Demerzelovým přítelem, bude tvé postavení tady na univerzitě bezpečné a budeš moci pokračovat v práci na psychohistorických výzkumech."

"A máš to. Takže opravdu mám důvod k tomu, abych byl jeho přítelem. Není to vůbec nepochopitelné."

"Máš zájem na tom, abys jej podporoval. To chápu. Ale pokud jde o přátelství, to nechápu. Ale - jakmile Demerzel přijde o moc, tak kromě následků, jaké to bude mít na tvé postavení, bude Cleon vládnout Říši sám a tempo rozpadu vzroste. Můžeme pak mít na krku anarchii, ještě než stačíme vypracovat všechny závěry psychohistorie a umožníme jí zachránit lidstvo."

"Chápu. Ale, víš, upřímně si nemyslím, že pochopíme psychohistorii ještě v době, kdy bychom mohli pádu Říše zabránit."

"Ale i kdybychom nemohli pádu zabránit, můžeme alespoň zmírnit následky, není to tak?"

"Snad."

"Tak vidíš. Čím déle, budeme pracovat v míru, tím větší bude možnost, že pádu zabráníme nebo alespoň zmírníme následky. Vzhledem k tomu, že je tomu tak, když se na to podíváme zpětně, bude nutné, abychom zachránili Demerzela, ať už se to nám - nebo alespoň mně - líbí nebo ne."

"Přece jsi zrovna před chvílí říkal, že bys rád viděl, kdyby zmizel z paláce, pryč z Trantoru a ven z Říše."

"Ano, za ideálních podmínek, to jsem řekl. Ale nežijeme v ideálních podmínkách a prvního ministra potřebujeme, i když je dokonce nástrojem útlaku a despotismu."

"Chápu. Ale jak jsi přišel na to, že je Říše tak blízko rozpadu, že ji do něj může uvrhnout ztráta prvního ministra?"

"Psychohistorií."

"Používáš ji k předpovídání? Nemáme vypracovanou ani vhodnou hrubou kostru. Jakou předpověď jsi mohl udělat?"

"Je to intuice, Hari."

"Vždycky to byla intuice. Chceme něco více, nebo ne? Chceme matematický vztah, který nám dá možnosti specifických budoucích vývojů za těch nebo oněch podmínek. Pokud stačí intuice k tomu, aby nás vedla, pak vůbec psychohistorii nepotřebujeme."

"Není to jen záležitost jednoho nebo druhého, Hari. Mluvím o obojím: o kombinaci, která může být lepší než jedno nebo druhé - alespoň dokud nebude psychohistorie zdokonalena."

"Pokud vůbec bude," řekl Seldon. "Ale řekni mi, odkud hrozí Demerzelovi to nebezpečí? Co je to, co by mu mělo ublížit nebo ho svrhnout? Mluvíme přece o Demerzelově svržení?"

"Ano," řekl Amaryl a na tváři se mu usadil pochmurný výraz.

"Tak mi to řekni. Slituj se nad mou nevědomostí."

Amaryl se začervenal. "Jak jsi blahosklonný, Hari. Určitě už jsi slyšel o Jo-Jo Joranumovi."

"Samozřejmě. Je to demagog - počkej, odkud že je? Z Nishaye, je to tak? Velice nedůležitý svět. Pěstování koz,

myslím. Velmi kvalitní sýry."

"Přesně tak. Jenže není jen demagog. Má mnoho přívrženců a sílí každým dnem. Usiluje o, jak říká, sociální spravedlnost a větší politické zapojení lidu."

"Ano," řekl Seldon. "To jsem slyšel. Jeho heslo je: 'Vláda patří lidu'."

"Ne tak docela, Hari. Říká: 'Vláda je lid'."

Seldon přikývl. "Nu, víš, já s tou myšlenkou docela souhlasím."

"Já také. Jsem pro - pokud to Joranum myslí vážně. Ale on to tak nebere, možná jen jako odrazový můstek. Je to cesta, ne cíl. Chce se zbavit Demerzela. Pak už bude jednoduché Cleona zmanipulovat. Pak se ujme trůnu Joranum sám a on bude lidem. Říkal jsi mi sám, že takových historek bylo v říšských dějinách mnoho - a dnes je Říše slabší a méně stabilní, než bývala. Rána, která by jí v dřívějších dobách jenom otřásla, by ji nyní mohla rozbít. Říše se bude zmítat v občanské válce a nikdy se nevzpamatuje a my nebudeme mít psychohistorii na místě, odkud by nás mohla učit, co je třeba vykonat."

"Ano, chápu, o co ti jde, ale určitě nebude tak jednoduché zbavit se Demerzela."

"Nevíš, jak Joranum zesílil."

"Nezáleží na tom, jak zesílil," zdálo se, že přes Seldonovo čelo přelétl zamyšlený stín. "Divím se, že jej jeho rodiče pojmenovali Jo-Jo. Na tom jméně je něco dětinského."

"Jeho rodiče s tím nemají nic společného. Jeho skutečné jméno je Laskin, na Nishayi jméno velice rozšířené. Jo-Jo si vybral sám, nejspíše podle první slabiky příjmení."

"Tím větší je blázen, nemyslíš?"

"Ne, nemyslím. Jeho následovníci na něho křičí - 'Jo…Jo…Jo…Jo' - pořád dokola. Je to hypnotické."

"Nu," řekl Seldon a obrátil se zpátky ke svému tripočítači a nastavil vícerozměrnou simulaci, kterou vytvářel, "uvidíme, jak to dopadne."

"Jak se k tomu můžeš stavět tak klidně? Říkám ti, že nebezpečí je blízko."

"Ne, není," odvětil Seldon s chladnýma očima a náhle tvrdým hlasem. "Neznáš všechny skutečnosti."

"Které skutečnosti neznám?"

"O tom si pohovoříme jindy, Yugo. Prozatím pokračuj ve své práci a starosti o Demerzela a stav Říše přenech mně."

Amarylovy rty se sevřely, ale zvyk poslouchat Seldona byl silný. "Ano. Hari."

Ale ne nepřekonatelně silný. U dveří se otočil a řekl: "Děláš chybu. Hari."

Seldon se lehce usmál. "To si nemyslím, ale vyslechl jsem tvé varování a nezapomenu na ně. Uvidíš, že bude všechno v pořádku."

A po Amarylově odchodu Seldonův úsměv zmizel. Bude skutečně všechno v pořádku?

2

Ale Seldon, přestože nezapomněl na Amarylovo varování, mu nevěnoval ani příliš velkou pozornost. Den jeho čtyřicátých narozenin přišel a odešel - spolu s obvyklou psychologickou ránou.

Čtyřicet! Už nebyl mladý. Život se už před ním nerozkládal jako obrovská, nezmapovaná oblast s obzorem ztraceným v dálce. Byl na Trantoru už osm let a čas rychle utíkal. Za dalších osm let mu bude skoro padesát. Bude se blížit stáří.

A on ještě s psychohistorií ani pořádně nezačal! Yugo Amaryl jasně hovořil o zákonech a vypracoval své vzorce na základě smělých předpokladů, založených na intuici. Ale jak mohl člověk tyto předpoklady zkoušet? Psychohistorie nebyla experimentální vědou. Ke kompletní studii psychohistorie by bylo zapotřebí pokusů vyžadujících celé světy lidí, staletí času - a naprostý nedostatek morální odpovědnosti.

To představovalo neuvěřitelný problém a on cítil odpor k tomu, že by měl strávit další čas nad úkoly katedry, takže šel večer domů v nevrlé náladě.

Obvykle se mohl vždy spolehnout na to, že mu zvedne náladu procházka po univerzitním kampusu. Streelingská univerzita byla vysoko klenutá a kampus působil dojmem, že se člověk nachází pod širým nebem bez nutnosti snášet rozmary počasí, které zažil při své jedné (a jediné) návštěvě Císařského paláce. Byly tam stromy, trávníky, cestičky, skoro jako by byl v kampusu staré školy na svém domovském světě Heliconu.

Iluze oblačnosti byla připravena na dny slunečního svitu (ne slunce, samozřejmě, ale slunečního svitu), objevující se a mizící v nepravidelných intervalech. A bylo trochu chladno, i když jenom trochu.

Seldonovi se zdálo, že chladnější dny přicházejí trochu častěji, než byl zvyklý. Šetřil snad Trantor energií? Bylo to přibývajícím lajdáctvím? Nebo (a při tom pomyšlení se v duchu zamračil) stárnul a jeho krev řídla? Strčil ruce do kapes kabátu a nahrbil ramena.

Obvykle by se neobtěžoval vědomým řízením své chůze. Jeho tělo znalo dokonale cestu z kanceláří do počítačové místnosti a odsud do jeho bytu a zpět. Zpravidla tu cestu vykonával s myšlenkami kdovíkde, ale dnes se mu do vědomí vetřel zvuk. Zvuk beze smyslu.

"Jo… Jo… Jo… Jo…"

Znělo to poměrně tiše a vzdáleně, ale vyvolalo to vzpomínku. Ano, Amarylovo varování. Ten demagog. Byl snad tady v kampusu?

Jeho nohy změnily směr bez toho, že by jim dal nějaký vědomý příkaz, a přenesly jej přes nízkou vyvýšeninu na univerzitní hřiště, které bylo využíváno pro gymnastiku, sporty a řečnění studentů.

Uprostřed hřiště stál nevelký zástup studentů, kteří nadšeně skandovali. Na pódiu stál někdo, koho

nepoznával, někdo, kdo měl silný hlas a kdo se pohupoval do rytmu.

Nebyl to však ten muž Joranum. Viděl už několikrát Joranuma v holovizi. Po Amarylově varování mu Seldon věnoval pozornost. Joranum byl velký a usmíval se se škodolibým přítelíčkováním. Měl husté pískové vlasy a bleděmodré oči.

Řečník byl jeho pravým opakem - malý, hubený, se širokými ústy, tmavými vlasy a silným hlasem. Seldon neposlouchal, co říká, i když zaslechl frázi 'moc jednoho mnohým' a mnohahlasý pokřik v odpověď.

Pěkné, pomyslel si Seldon, ale jak toho chce dosáhnout - a myslí to vážně?

Byl nyní na okraji zástupu a rozhlížel se po někom, koho by znal. Spatřil Finangela, nováčka, který studoval pret-matematiku. Nebyl to špatný mladík, snědý a s kudrnatými vlasy.

"Finangele," zavolal.

"Profesore Seldone," řekl Finangelos po chvilkovém zkoumání, jako by nebyl schopen poznat Seldona bez klávesnice pod prsty. Přiběhl k němu. "Přišel jste si poslechnout toho chlapíka?"

"Nepřišel jsem ze žádného důvodu, jen jsem chtěl zjistit, co je to za hluk. Co je zač?"

"Jmenuje se Namarti, profesore. Mluví za Jo-Jo."

"To jsem zaslechl," řekl Seldon, jak se znovu zaposlouchal do skandování. Dělo se to očividně vždy, když se Namarti zmínil o tématu proslovu. "Ale kdo to je, ten Namarti? To jméno mi nic neříká. Z které katedry je?"

"Není členem univerzity, profesore. Je jedním z Jo-Jových lidí."

"Pokud není členem univerzity, nemá tu právo mluvit bez povolení. Má nějaké, nevíš?"

"To nevím, profesore."

"Dobrá tedy, pojďme to zjistit."

Seldon se začal prodírat zástupem, ale Finangelos jej chytil za rukáv. "Nezačínejte nic, profesore. Má s sebou rváče."

Za mluvčím stálo šest mladých mužů, rozestavěných spíše do šířky, s nohama rozkročenýma, rukama založenýma a úšklebkem na tváři.

"Rváče?"

"Na drsnou práci, pro případ, že by se někdo o něco pokusil."

"Pak tedy určitě není členem univerzity a ani povolení by nepamatovalo na jeho rváče. - Finangele, uvědom univerzitní strážníky. Měli by sem dorazit i bez volání."

"Myslím, že nechtějí mít problémy," zamumlal Finangelos. "Prosím vás, profesore, nepokoušejte se o nic. Pokud chcete, abych zavolal strážníky, tak to udělám, ale vy jen počkejte, než přijdou."

"Možná bych to mohl ukončit, ještě než přijdou."

Začal se tlačit zástupem dopředu. Nebylo to těžké. Někteří z přítomných jej poznali a všichni mohli vidět profesorské označení na rameni. Došel k pódiu, položil na ně ruce a s lehkým zafuněním se vyhoupnul do výšky devadesáti centimetrů. Se zklamáním si uvědomil, že před deseti lety by to dokázal jednou rukou a bez funění.

Narovnal se. Řečník přestal hovořit a hleděl na něj ostražitýma a ledově tvrdýma očima.

Seldon řekl klidně: "Vaše povolení k projevu ke studentům, prosím."

"Kdo jste?" řekl řečník. Řekl to nahlas a zvučně.

"Jsem členem profesorského sboru této univerzity," řekl Seldon podobně silným hlasem. "Vaše povolení, pane?"

"Popírám vaše právo tázat se mě na tuto záležitost." Mladí muži za řečníkem se stáhli blíže.

"Pokud žádné nemáte, musím vás požádat, abyste okamžitě opustili univerzitní pozemky."

"A pokud ne?"

"Nu, tak například univerzitní strážníci jsou na cestě." Obrátil se k zástupu. "Studenti," zvolal, "v tomto kampusu máme právo svobody projevu a svobody shromažďování, ale to nám může být odňato, pokud dovolíme lidem mimo univerzitu, aby tu bez povolení dělali neoprávněné -"

Na rameno mu dopadla těžká ruka a on sebou škubl. Obrátil se a zjistil, že je to jeden z těch mužů, o kterých se Finangelos zmínil jako o 'rváčích'.

Muž řekl, s těžkým přízvukem, jehož původ nedokázal Seldon okamžitě zařadit: "Vypadni vocaď - hned."

"K čemu to bude dobré?" řekl Seldon. "Strážníci tu budou každou chvíli."

"V tom případě," zašklebil se divoce Namarti. "tu bude výtržnost. To nás neděsí."

"Samozřejmě že ne," řekl Seldon. "Máte to rádi, ale žádná výtržnost tu nebude. Odejdete rychle." Znovu se obrátil ke studentům a shodil ruku z ramene. "O to se postaráme, je to tak?"

Někdo v zástupu zavolal: "To je profesor Seldon! Je v pohodě! Nemlaťte ho!"

Seldon vycítil v zástupu rozpolcenost. Byli tu někteří, to věděl, kteří by uvítali rvačku s univerzitními strážníky, jen tak z principu. Na druhé straně tu byli někteří, kteří ho měli osobně rádi, a ještě další, kteří ho sice neznali, ale nechtěli vidět násilí, páchané na členu profesorského sboru.

Zazněl ženský hlas. "Bacha, profesore!"

Seldon si vzdychl a podíval se pozorně na velké mladé muže, kteří proti němu stáli. Nevěděl, jestli to ještě dokáže, jestli jsou jeho reflexy ještě dostatečně rychlé, svaly dostatečně pevné, i přes svou obratnost v zápase.

Jeden rváč se k němu blížil, samozřejmě s přílišnou sebedůvěrou. Ne příliš rychle, což dalo Seldonovi trochu času, který jeho stárnoucí tělo potřebovalo. Rváč zvedl paži, což celou věc usnadnilo.

Seldon jeho paži popadl, otočil se a přikrčil, trhl paží nahoru a pak dolů (se zafuněním - proč vůbec funěl?) a rváč proletěl vzduchem, poháněný zčásti svou hybnou sílou. Přistál s dutým thump na okraji pódia, paži vykloubenou.

Z publika se v reakci na tento naprosto nečekaný vývoj ozval divoký řev. Náhle se ozvala univerzitní hrdost.

"Sejmi je, prófo!" zaječel osamělý hlas. Ostatní jen řvali.

Seldon si přičísl vlasy a snažil se nelapat po dechu. Shodil nohou sténajícího rváče z pódia.

"Ještě někdo?" zeptal se vesele. "Nebo rychle odejdete?"

Stál tváří v tvář Namartimu a jeho pěti pochopům, a jak nerozhodně stáli, Seldon řekl: "Varuji vás. Ten zástup je nyní na mé straně. Pokud se mě pokusíte napadnout, roztrhají vás na kusy. - Dobrá, kdo je další? Pojďme. Jeden po druhém."

Při poslední větě zvedl hlas a pohybem prstů jako by je k sobě zval. Zástup zaječel radostí.

Namarti tam tupě stál. Seldon k němu přiskočil a sevřel mu krk do ohybu loktu. Studenti se nyní drali na pódium, řvali: "Jeden po druhém! Jeden po druhém!" a běželi mezi tělesné ochránce a Seldona.

Seldon zesílil tlak na průdušnici toho druhého a zašeptal mu do ucha: "Je způsob, jak na to, Namarti, a já ho znám. Trénoval jsem ho celé roky. Pokud se pohnete a pokusíte se uvolnit, zničím vám hrtan, takže už nikdy nebudete moci promluvit, ale jenom šeptat. Pokud máte svůj hlas rád, udělejte, co vám říkám. Až vás uvolním, řekněte té své bandě lotrů, aby zmizeli. Pokud řeknete něco jiného, budou to poslední slova, která vyslovíte normálně. A pokud se ještě někdy vrátíte do tohoto kampusu, už nebudu hodný chlapík. Dokončím svou práci."

Na okamžik povolil tlak. Namarti chraplavě řekl: "Vy všichni. Vypadněte." Rychle ustoupili a pomáhali přitom svému poraněnému kamarádovi.

Když o několik okamžiků později dorazili univerzitní strážníci, řekl Seldon: "Omlouvám se, pánové. Falešný poplach."

Odešel z hřiště a pokračoval v cestě domů s mírnou rozmrzelostí. Ukázal svou stránku, kterou ukazovat nechtěl. Byl Hari Seldonem, matematikem, ne Hari Seldonem, sadistickým zápasníkem.

Kromě toho, pomyslel si chmurně, se o tom dozví Dors. Ve skutečnosti by jí o tom měl říct sám, než zaslechne verzi, která vylíčí tu událost v horším světle, než ve skutečnosti byla.

Nebude mít radost.

3

Neměla.

Dors na něj čekala u dveří jejich bytu v nenuceném postoji, jednu ruku v bok, a vypadala skoro tak, jako když ji potkal poprvé na této univerzitě před osmi lety: štíhlá, pěkně tvarovaná, s vlnitými zlatavě rudými vlasy - v jeho očích velice krásná, ale ne krásná v obvyklém smyslu slova, ačkoliv ji nebyl nikdy schopen po prvních několika dnech jejich přátelství ohodnotit objektivně.

Dors Venabili! To si pomyslel, když spatřil její klidnou tvář. Bylo mnoho světů, dokonce i mnoho sektorů na Trantoru, kde by bylo běžné, kdyby jí říkal Dors Seldon, ale to by, myslel si vždy, na ni vtisklo vlastnickou značku, a to si nepřál, i když to byl zvyk uznávaný už v neurčité mlze předříšské minulosti.

Tiše a se smutným potřesením hlavou, které stěží narušilo její neukázněné kadeře, Dors řekla: "Slyšela jsem o tom, Hari. Co s tebou mám jen dělat?"

"Pusa by neškodila."

"Nu, možná, ale ne dokud mi to trochu nevysvětlíš. Pojď dovnitř." Dveře se za nimi zavřely. "Víš, miláčku, že mám své přednášky a své výzkumy. Pořád ještě dělám na té strašné historii trantorského Království, o které jsi říkal, že je pro tvou práci nepostradatelná. Mám ji snad odhodit a chodit všude kolem s tebou a chránit tě? Je to pořád ještě moje práce, to víš. Je to moje práce tím více, že začínáš dělat pokroky s psychohistorií."

"Dělat pokroky? Přál bych si, aby tomu tak bylo. Ale mě chránit nemusíš."

"Že ne? Poslala jsem Raycha, aby se po tobě podíval. Koneckonců jsi se opozdil a já měla starost. Obyčejně mi říkáš, kdy přijdeš později. Je mi líto, jestli to zní tak, jako bych se pokládala za tvého hlídače, Hari, ale já tvůj hlídač jsem."

"Copak ti nedochází, hlídačko Dors, že se čas od času potřebuji utrhnout ze řetězu?"

"A co mám říct Demerzelovi, když se ti něco stane?"

"Opozdil jsem se na večeři? Máme už objednáno u kuchyňské služby?"

"Ne. Čekala jsem na tebe. A když už jsi tady, objednávej ty. Máš lepší vkus než já, když přijde na jídlo. A nesnaž se uhýbat."

"Copak ti Raych neřekl, že jsem byl v pořádku? Proč bychom se o tom měli bavit?"

"Když tě našel, měl jsi už situaci pod kontrolou a vrátil se sem dříve než ty, ale ne o moc. Neslyšela jsem všechny podrobnosti. Řekni mi, co - jsi - tam - dělal?"

Seldon pokrčil rameny. "Bylo tam nepovolené shromáždění, Dors, a já ho ukončil. Univerzita by z toho mohla mít spoustu problémů, pokud bych to neudělal."

"A měl jsi na to, abys tomu zamezil? Hari, už nejsi zápasník. Jsi -"

Prudce ji přerušil: "Stařec?"

"Na zápasníka ano. Je ti čtyřicet. Jak se cítíš?"

"Nu - trochu ztuhle."

"Dokážu si to představit. A jednoho dne, až se budeš zase snažit předvést, že jsi mladý helikonský atlet, si zlomíš žebro. - Tak mi o tom něco řekni."

"Nu, říkal jsem ti o tom, jak mě Amaryl varoval, že Demerzel má problémy díky té demagogii Jo-Jo Joranuma."

"Jo-Jo. Ano, o tom vím. Co vlastně nevím? Co se stalo dnes?"

"Na hřišti byla manifestace. Nějaký Jo-Joův partyzán jménem Namarti mluvil k davu -"

"Namarti je Gambol Deen Namarti, Joranumova pravá ruka."

"Nu, víš o tom více než já. V každém případě se tam shromáždil velký dav a on neměl povolení a mě napadlo, že doufá v to, že se mu podaří vyvolat nějaké nepokoje. Oni těmihle výtržnostmi žijí, a pokud by dosáhl alespoň dočasného uzavření univerzity, obvinil by Demerzela z narušování akademických svobod. Soudím, že ho obviňují ze všeho. A tak jsem je zastavil. - Odešli bez nepokoje."

"Mluvíš o tom hrdě."

"Proč ne? Na čtyřicátníka to není špatné."

"Proto jsi se do toho vložil? Abys vyzkoušel, jak ti to půjde po čtyřicítce?"

Seldon zamyšleně navolil menu večeře. Pak řekl: "Ne. Opravdu jsem měl starost o to, že by se mohla univerzita dostat do nějakých zbytečných problémů. A měl jsem starost o Demerzela. Obávám se, že na mě udělaly Yugovy historky o nebezpečí větší dojem, než jsem si uvědomil. To byla hloupost, Dors, protože vím, že se o sebe Demerzel dokáže postarat. Nedokážu to vysvětlit Yugovi nebo komukoli jinému, kromě tebe."

Zhluboka se nadechl. "Je to úžasné, jakou radost mám z toho, že si o tom mohu pohovořit alespoň s tebou. Ty víš a já vím a Demerzel ví a nikdo jiný neví - alespoň nikdo, o kom bych věděl já - že je Demerzel nedotknutelný."

Dors se dotkla spínače na panelu, zapuštěném do zdi, a v jídelním koutě jejich bytu se rozsvítilo jemné broskvové světlo. Spolu s Harim odešla ke stolu, který už byl prostřený lněným ubrusem, křišťálem a nádobím. Sotva se posadili, začala přicházet večeře - v tuto večerní hodinu to nikdy netrvalo dlouho - a Seldon ji snědl celkem lhostejně. Už dávno se přizpůsobil společenskému postavení, při kterém nemuseli pravidelně chodit na večeře do společné jídelny fakulty.

Seldon si oblíbil koření, které poznali během jejich pobytu na Mykogenu - byla to jediná věc, kterou si na tom podivném, zkostnatělém, náboženstvím prostoupeném a muže prosazujícím sektoru neošklivili.

Dors řekla tiše: "Co tím myslíš, 'nedotknutelný'?"

"Ale jdi, miláčku, vždyť přece může měnit city. Na to nesmíš zapomínat. Pokud se Joranum skutečně stane nebezpečným, může" - udělal neurčité gesto rukama - "být změněn; může se rozmyslet."

Dors vypadala znepokojeně a v jídle pokračovali v nezvyklém tichu. Až poté, co dojedli a zbytky - talíře, příbory a všechno ostatní - zmizelo pryč skluzavkou ve středu stolu (která se pak sama hladce zakryla), řekla: "Nechci o tom sice mluvit, Hari, ale nemohu tě nechat, aby ses dál klamal svou neznalostí."

"Neznalostí?" zamračil se.

"Ano. Nikdy jsme o tom nemluvili. Nikdy jsem si nemyslela, že to přijde na přetřes, ale Demerzel má nedostatky. Není nedotknutelný, může být zraněn a Joranum je pro něj skutečně nebezpečný."

"Myslíš to vážně?"

"Samozřejmě že ano. Ty robotům nerozumíš - určitě ne tak složitým, jako je Demerzel. A já ano."

4

Rozhostilo se krátké mlčení, ale tiché pouze proto, že myšlenky jsou tiché. Alespoň ty Seldonovy byly dost bouřlivé.

Ano, byla to pravda.

Zdálo se, že jeho žena má neskutečné vědomosti, pokud jde o roboty. Hari se nad tím v průběhu let zamýšlel tak často, že to nakonec vzdal a odsunul to do pozadí své mysli. Pokud by nebylo Eta Demerzela - robota -, nikdy by se s Dors nesetkal. Dors totiž pro Demerzela pracovala; byl to Demerzel, kdo 'přidělil' Dors Harimu před osmi lety během jeho útěku mezi různými trantorskými sektory. Dokonce i nyní, když byla jeho ženou, jeho pomocnicí, jeho 'lepší polovičkou', Hari občas přemýšlel o podivném Dorsině spojení s Demerzelem. Byla to jediná oblast Dorsina života, kam Hari, jak skutečně cítil, nepatřil - nebo kde nebyl vítaný. A to mu podsouvalo v mysli tu ze všech nejbolestivější otázku: Bylo to z poslušnosti k Demerzelovi, že s Harim Dors zůstala, nebo proto, že jej milovala? Chtěl věřit tomu, že to bylo to druhé - a přitom…

Jeho život s Dors Venabili byl šťastný, ale za jistou cenu a za jistých podmínek. Podmínky byly tím přísnější, že nebyly dojednány diskusí nebo domluvou, ale pouze vzájemným mlčenlivým porozuměním.

Seldon chápal, že našel v Dors všechno, co v manželce hledal. Pravda, neměl děti, ale ani žádné neočekával a ani, popravdě řečeno, po nich netoužil. Měl Raycha, který mu byl citově více než synem, jako by v sobě měl všechny seldonské geny - a možná ještě více.

Pouhý fakt, že jej Dors nutí k těmto myšlenkám, byl porušením dohody, která jim zajišťovala klid a pohodlí po všechna ta léta, a měl z toho mírnou, ale narůstající zlost.

Ale znovu odsunul tyto myšlenky, tyto otázky, stranou. Naučil se přijímat její roli ochranitelky a tak tomu bude i nadále. Konec konců, byl to on, s kým sdílela domov, stůl a lože - ne Eto Demerzel.

Dorsin hlas jej vytrhl zpět ze zasnění.

"Povídám - trucuješ, Hari?"

Trochu sebou trhnul, protože v jejím hlase nezachytil tón opakování, a uvědomil si, že se nořil stále hlouběji do své mysli a dále od ní.

"Omlouvám se, drahá. Netrucuji - alespoň ne úmyslně. Jen přemýšlím, jak bych ti odpověděl na to, co jsi mi řekla."

"O robotech?" Vyslovila to slovo docela klidně.

"Říkala jsi, že toho o nich moc nevím. Jak ti na to mám odpovědět?" Odmlčel se a pak tiše dodal (a věděl, že riskuje): "Totiž, bez urážky."

"Neřekla jsem, že o robotech nic nevíš. Pokud mě chceš citovat, dělej to přesně. Řekla jsem, že robotům nerozumíš. Jsem si jistá, že toho víš spoustu, možná více než já, ale vědět ještě nutně neznamená rozumět."

"Poslyš, Dors, úmyslně mluvíš v paradoxech, abys mě rozzlobila. Paradox vzniká pouze z dvojznačnosti, která je myšlena buď nevědomky, nebo plánovitě. Nemám to rád ve vědě a nemám to rád ani v neformálních rozhovorech, pokud to není míněno v žertu, což, jak si myslím, není tento případ."

Dors se zasmála svým zvláštním způsobem, tiše, skoro jako by pobavení bylo příliš vzácné, než aby mohlo být zahrnuto do jejího obvyklého chování. "Paradox tě zjevně přihání k nafoukanosti a vždycky, když jsi nafoukaný, jsi legrační. Nicméně ti to vysvětlím. Nechci tě zlobit." Naklonila se, aby ho poplácala po ruce, a Seldon s překvapením (a trochou rozpaků) zjistil, že ji má zaťatou v pěst.

Dors řekla: "Vyprávěl jsi toho o psychohistorii spoustu. Alespoň mně. Víš to?"

Seldon si odkašlal. "Pokud jde o tohle, tak jsem se ti vydal na milost. Projekt je tajný - už samou svou podstatou. Psychohistorie nebude fungovat, pokud o ní lidé, kterých se týká, budou vědět, takže o ní mohu mluvit pouze s Yugem a s tebou. Pro Yuga je to celé intuice. Je vynikající, ale má talent na to, aby se vrhal do temnoty, takže musím hrát roli opatrnosti a vždy jej strhávat zpátky. Ale i já mám divoké myšlenky a to mi pomáhá v tom, abych je dokázal vyslechnout vyřčené nahlas, i když" - a usmál se - "mi je jasné, že nechápeš jediné slovo z toho, co ti tu říkám."

"Vím, že jsem tvůj zkušební králík, a vůbec mi to nevadí. - Opravdu mi to nevadí, Hari, takže si nedělej předsevzetí, že své chování změníš. Přirozeně že tvou matematiku nechápu. Jsem jen historička - a dokonce ani nejsem vědecká historička. To, čím se nyní zrovna zabývám, je vliv ekonomických změn na politický vývoj -"

"Ano, a v tom jsem tvůj pokusný králík já, nebo sis toho nevšimla? Až přijde čas, budu to pro psychohistorii potřebovat, takže cítím, že pro mě budeš nepostradatelná."

"Dobrá! Takže nyní, když jsme si ujasnili, proč vlastně se mnou jsi - věděla jsem, že to nemůže být pro mou nadpozemskou krásu - bych ti ráda vysvětlila, že tu a tam, když se tvůj hovor odvrátí od přísně matematických pojmů, se mi zdá, že tě chápu. Už jsi mi, při několika příležitostech, vysvětloval to, čemu říkáš nutnost minimalismu. Myslím, že tomu rozumím. Tím myslíš -"

"Vím, co tím myslím."

Dors vypadala dotčeně. "Prosím, trochu méně nadutosti, Hari. Nepokouším se to vysvětlit tobě. Chci si to vysvětlit sama. Říkal jsi, že jsi můj pokusný králík, tak se podle toho chovej. Výměna úloh je docela fér, nebo ne?"

"Výměna úloh je v pořádku, ale jestli mě budeš obviňovat z nadutosti, když řeknu jediné -"

"Dost! Mlč už! - Říkal jsi mi, že minimalismus má v aplikované psychohistorii největší důležitost; v umění změnit nežádoucí vývoj v žádoucí nebo alespoň v méně nežádoucí. Říkal jsi, že změna musí být užita tak přesně a tak minimálně, jak je to možné -"

"Ano," řekl Seldon horlivě, "to proto, že -"

"Ne, Hari. Já se to pokouším vysvětlit. Oba víme, že ty tomu rozumíš. Musíš mít minimalismus, protože každá změna, jakákoli změna, má myriády postranních účinků, které není možné vzít v úvahu. Pokud je změna příliš velká a postranních účinků příliš mnoho, pak je jisté, že výsledek bude dalece vzdálen tomu, co jsi naplánoval, a že může být naprosto nepředvídatelný."

"Správně," řekl Seldon. "To je podstata chaotického účinku. Problém je v tom, zda je jakákoli změna dostatečně malá na to, aby byly její důsledky dostatečně předvídatelné, nebo zda jsou lidské dějiny nevyhnutelně a nezměnitelně v každém směru chaotické. To je věc, která mě na začátku přivedla k myšlence, že psychohistorie není -"

"Já vím, ale nenechal jsi mě dokončit myšlenku. Problém není to, zda může být jakákoli změna dostatečně malá. Skutečnost je taková, že jakákoli změna, větší než velice malá, je chaotická. Požadované minimum by měla být nula, ale pokud to nula není, pak je stále velice malé - a bude velký problém najít nějakou změnu, která by byla dostatečně malá a přitom podstatně větší než nula. To je, pokud tomu rozumím dobře, to, co máš na mysli pojmem nutnost minimalismu."

"Víceméně," řekl Seldon. "Samozřejmě je jako vždy podstata vyjádřena daleko hutněji v řeči matematiky. Totiž -"

"Ušetři mě toho," řekla Dors. "Pokud to víš o psychohistorii, Hari, měl bys to vědět také o Demerzelovi. Máš vědomosti, ale ne porozumění, protože tě zjevně nenapadlo aplikovat pravidla psychohistorie na robotické zákony."

Na to Seldon chabě odpověděl: "Teď mi vůbec není jasné, kam míříš."

"Vyžaduje také minimalismus, nebo ne, Hari? Podle prvního robotického zákona nesmí robot ublížit člověku. Toto je základní pravidlo pro každého obvyklého robota, ale Demerzel je naprosto neobvyklý a pro něj má přednost nultý zákon. Nultý zákon říká, že robot nesmí ublížit lidstvu jako celku. Ale to Demerzela dostává ke stejnému poutu, ve kterém jsi, když pracuješ na psychohistorii. Chápeš?"

"Začínám."

"V to doufám. Pokud má Demerzel schopnost měnit názory, musí to udělat bez způsobení postranních účinků, které by si nepřál - a protože je císařským prvním ministrem, je ve skutečnosti postranních účinků, na které by musel brát ohled, spousta."

"A aplikace na současnou situaci?"

"Jen se nad tím zamysli! Nemůžeš nikomu říct - kromě mě, samozřejmě -, že Demerzel je robot, protože tě upravil tak, že prostě nemůžeš. Ale kolik úprav ho to stálo? Chceš říct lidem, že je to robot? Chceš zničit jeho účinnost, když se spoléháš na jeho ochranu, na podporu tvým dotacím, na vliv, který v tichosti využíváš ke svému prospěchu? Samozřejmě ne. Změna, kterou pro to musel provést, byla velice malá, dostačující právě k tomu, abys to někomu nevyzradil v okamžiku vzrušení nebo nedbalosti. Je to tak malá změna, že nezahrnovala žádné zvláštní postranní účinky. To je způsob, jakým se zhruba snaží Demerzel vládnout Říši."

"A ten případ s Joranumem?"

"Je zjevně naprosto odlišný od tvého. Je z jakékoli pohnutky nezměnitelně vůči Demerzelovi v opozici. Demerzel to bezpochyby může změnit, ale pouze za cenu provedení značného překrucování Joranumova charakteru, které by přivodilo výsledky, které by Demerzel nemohl předvídat. Raději, než aby se pokusil Joranumovi ublížit a přivodil tak postranní účinky, které by zasáhly jiné a možná i lidstvo jako celek, musí nechat Joranuma být, dokud nenajde nějakou malou změnu - nějakou malou změnu , která zachrání situaci beze škod. A to je důvod, proč má Yugo pravdu a Demerzel je zranitelný."

Seldon poslouchal, ale neodpověděl. Vypadal zamyšleně. Uběhlo několik minut, než řekl: "Pokud s tím nemůže udělat nic Demerzel, musím já."

"Pokud s tím nemůže udělat nic on, co dokážeš ty?"

"To je něco jiného. Nejsem vázaný robotickými zákony. Nemusím si dělat žádné starosti s minimalismem. - A abych s tím mohl začít, musím se s Demerzelem setkat."

Dors vypadala trochu znepokojeně. "Musíš? Určitě by nebylo moudré dávat na vědomí spojení mezi vámi dvěma."

"Přišla chvíle, kdy se nesmíme bát toho, že naše spojení vyjde najevo. Určitě k němu ale nepůjdu s fanfárami trumpet a s reklamami v holovizi, ale vidět jej musím."

5

Seldon zuřil nad tím, jak utíkal čas. Před osmi lety, když poprvé přistál na Trantoru, mohl okamžitě začít něco podnikat. Měl pouze pokoj v hotelu, který mohl kdykoli se vším všudy opustit a vydat se napříč trantorskými sektory.

Nyní se musel zabývat jednáními katedry, rozhodováním, nutnou prací. Nebylo tak jednoduché všemu utéct a setkat se s Demerzelem - a i kdyby mohl, Demerzel měl jistě také svůj nabitý program. Najít si čas na to, aby se spolu mohli setkat, nebude jednoduché.

Nebylo ani jednoduché dívat se na Dors, jak nad ním potřásá hlavou. "Nevím, co máš v úmyslu, Hari."

A on netrpělivě odpovídal: "Nevím to ani já, Dors. Doufám, že na to přijdu, až se s Demerzelem setkám."

"Tvá nejdůležitější práce se týká psychohistorie. Řekne ti totéž."

"Možná. Já na to přijdu."

A pak, právě když si naplánoval čas k setkání s prvním ministrem, o osm dní dříve, přijal na své obrazovce v kanceláři na katedře zprávu, psanou mírně archaickým způsobem. A ještě ke všemu to byla více než lehce archaická zpráva: ŽÁDÁM PROFESORA HARIHO SELDONA O SLYŠENÍ.

Seldon se na ni s ohromením zahleděl. Ani císař se neprojevoval v tak staletí starých frázích.

Ani podpis nebyl vytištěn jako obvykle, aby celou věc vyjasnil. Byl napsán rozmáchlým gestem, které jej zanechávalo dokonale čitelným a přitom mu dodávalo přídech bezstarostné umělecké práce, kterou autor načmáral ve spěchu. Podpis byl LASKIN JORANUM. - Byl to Jo-Jo sám, kdo žádal o slyšení.

Seldon zjistil, že se spokojeně usmívá. Bylo jasné, proč ta slova - a proč to písmo. Z toho, co bylo obyčejnou žádostí, činily tyto prostředky věc, která probouzela zvědavost. Seldon po setkání s tím člověkem nijak zvlášť netoužil - vlastně by po něm normálně netoužil vůbec. Ale jak jde dohromady archaismus a umění? Chtěl to zjistit.

Přístrojem, který měl na stole, určil čas a místo setkání. Bude to v jeho kanceláři, určitě ne doma. Obchodní rozhovor, nic osobního.

A dojde k tomu před jeho plánovaným setkáním s Demerzelem.

Dors řekla: "Nijak mě to nepřekvapuje, Hari. Ublížil jsi dvěma jeho lidem, jeden z nich je jeho pobočník; pokazil jsi mu tu malou manifestaci, kterou připravil; a nyní vypadá, v osobě svých pověřenců, trochu hloupě. Chce se na tebe podívat a myslím, že bude lepší, když s tebou budu."

Seldon potřásl hlavou. "Vezmu si Raycha. Zná všechny triky, které znám já, a je silný, pohyblivý a je mu dvacet. Mimoto jsem si jistý, že nebudu ochranu potřebovat."

"Jak si můžeš být tak jistý?"

"Joranum se se mnou setká na pozemku univerzity. Kolem bude spousta mládeže. Nejsem mezi studenty tak docela nepopulární postava a myslím si, že Joranum je člověk, který se snaží vědět, co ho čeká, a ví, že na domácím území budu v bezpečí. Jsem si jistý, že bude dokonale zdvořilý - velice přátelský."

"Hmmm," řekla Dors s lehce zkřiveným koutkem úst.

"A naprosto vražedný," dokončil Seldon.

6

Hari Seldon ponechal svou tvář bez výrazu a sklonil hlavu pouze natolik, aby vyjádřil přiměřenou slušnost. Dal si tu práci a prohlédl si různé Joranumovy hologramy, ale jako už častokrát originál, nestřežený, stále se měnící v reakci na různé podmínky, není docela tentýž jako hologram - jakkoli pečlivě připravený. Možná, pomyslel si Seldon, je to ohlas diváka na 'originál', který jej činí odlišným.

Joranum byl vysoký - nejméně stejně jako Seldon - ale v jiných směrech jej přerůstal. Nebylo to způsobeno svalnatou postavou, protože působil dojmem měkkosti bez toho, že by byl tlustý. Kulatá tvář, hlava s hustými vlasy, které byly spíše pískové než žluté, bleděmodré oči. Byl oblečený v měkké kombinéze a na tváři měl lehký úsměv, který budil dojem přátelství, i když současně z něj bylo jasné, že jde o pouhou iluzi.

"Profesore Seldone," - Jeho hlas byl hluboký a plně ovládaný, řečníkův hlas - "jsem potěšen, že se s vámi setkávám. Je od vás milé, že jste k naší schůzce svolil. Věřím, že se vás nedotklo, že jsem si přivedl společnost, muže

stojícího po mé pravé ruce, i když jsem vás o tom neinformoval předem. Je to Gambol Deen Namarti - tři jména, povšimněte si toho. Myslím, že jste se s ním již setkal."

"Ano, setkal. Vzpomínám si na tu příhodu jasně." Seldon se na Namartiho podíval trochu sardonicky. Při jejich prvním setkání mluvil Namarti na univerzitním hřišti. Seldon si jej nyní prohlédl pozorněji - v klidných podmínkách. Namarti byl střední výšky, s hubenou tváří, nažloutlou pletí, tmavými vlasy a širokými ústy. Neměl Joranumův lehký úsměv ani jiný nápadný výraz - kromě smyslu pro opatrnou obezřelost.

"Můj přítel doktor Namarti - jeho oborem je starověká literatura - přišel na vlastní žádost," řekl Joranum a jeho úsměv se o trochu rozšířil, "aby se omluvil."

Joranum se krátce na Namartiho podíval - a Namarti, se rty sevřenými jako dříve, řekl bezbarvým hlasem: "Omlouvám se, profesore, za to, k čemu došlo na hřišti. Neuvědomoval jsem si dostatečně přísná pravidla týkající se univerzitních shromáždění a byl jsem trochu unesený svým nadšením."

"Pochopitelně," řekl Joranum. "Ani si vůbec neuvědomil vaši totožnost. Myslím, že bychom mohli nyní na celý incident zapomenout."

"Ujišťuji vás, pánové," řekl Seldon, "že nemám žádný velký důvod, proč bych si jej měl pamatovat. Toto je můj syn, Raych Seldon, takže vidíte, že i já mám společníka."

Raych si nechal narůst knír, černý a hustý - mužské označení Dahlanů. Neměl žádný, když se poprvé před osmi lety se Seldonem setkal, ještě jako chlapec z ulice, otrhaný a hladový. Byl malý, ale pružný a šlachovitý a jeho výraz byl povýšený a nosil ho ve tváři, aby si přidal několik duševních centimetrů k tělesné výšce.

"Dobré jitro, mladý muži," řekl Joranum.

"Dobré jitro, pane," řekl Raych.

"Prosím, posaďte se, pánové," řekl Seldon. "Mohu vám nabídnout něco k jídlu nebo k pití?"

Joranum zvedl ruku ve zdvořilém odmítnutí. "Ne, pane. Toto není společenská návštěva." Posadil se na určené místo. "Přesto doufám, že takových návštěv bude v budoucnu více."

"Pokud se týká práce, tak začněme."

"Donesly se mi zvěsti, profesore Seldone, o malém incidentu, na který jste se právě laskavě rozhodl zapomenout, a přemýšlel jsem o tom, proč jste podstoupil riziko toho, co jste učinil. Musíte připustit, že to riziko bylo."

"Ve skutečnosti si to nemyslím."

"Ale já ano. A tak jsem si dovolil o vás zjistit všechno, co se dalo, profesore Seldone. Jste zajímavý člověk. Z Heliconu, jak jsem se dozvěděl."

"Ano, tam jsem se narodil. Záznamy jsou jasné."

"A jste zde na Trantoru již osm let."

"Také to je záležitost veřejných záznamů."

"A docela jste se od začátku proslavil vydáním matematické studie, týkající se - jak jste to nazval? - psychohistorie?"

Seldon nepatrně potřásl hlavou. Jak často už litoval této nerozvážnosti. Samozřejmě, v té době ještě neměl tušení, že to byla nerozvážnost. Řekl: "Mladistvé nadšení. Nikam to nevedlo."

"Skutečně?" Joranum se rozhlédl s výrazem potěšeného překvapení. "A přitom jste dnes tady, vedoucí matematické katedry jedné z největších trantorských univerzit, a to ve věku čtyřiceti let, jak jsem se dozvěděl. - Já mám mimochodem čtyřicet dva, takže se na vás vůbec nedívám jako na starce. Musíte být velice schopným matematikem, když jste dosáhl takového postavení."

Seldon pokrčil rameny. "Nebudu se snažit takové věci soudit."

"Nebo musíte mít velice mocné přátele."

"Všichni bychom chtěli mít mocné přátele, pane Joranume, ale myslím, že tady byste žádné nenašel. Univerzitní profesoři mají zřídka mocné přátele nebo, jak si často myslím, vůbec nějaké přátele." Usmál se.

Stejně tak Joranum. "Nepokládal byste snad za mocného přítele císaře, profesore Seldone?"

"To určitě ano, ale co to má společného se mnou?"

"Mám ten dojem, že císař vaším přítelem je."

"Jsem si jistý, že záznamy by ukázaly, pane Joranume, že jsem byl na slyšení u Jeho Císařského Veličenstva před osmi lety. Trvalo možná hodinu nebo ještě méně a nepozoroval jsem u něj tenkrát žádné známky velkého přátelství. Poté už jsem s ním nemluvil - ani jej neviděl - kromě holovize, samozřejmě."

"Ale profesore, není nutné císaře vidět nebo s ním hovořit, aby se stal vaším mocným přítelem. Postačí vidět nebo hovořit s Eto Demerzelem, císařským prvním ministrem. Demerzel je vaším ochráncem a z toho důvodu můžeme totéž tvrdit i o císaři."

"Nalezl jste snad v záznamech doklady o údajné podpoře, kterou mi první ministr Demerzel poskytuje? Nebo cokoli jiného, z čeho jste toto tvrzení vydedukoval?"

"Proč pátrat v záznamech, když je dobře známo, že je mezi vámi dvěma spojení? Vy to víte a já to vím také. Berme to jako skutečnost a pokračujme. A prosím," - zvedl ruce - "nechtějte mě obtěžovat nějakým srdcervoucím popíráním. Je to ztráta času."

"Ve skutečnosti," řekl Seldon, "jsem se chtěl zeptat, proč si myslíte, že by mě chtěl chránit? Z jakého důvodu?"

"Profesore! Chcete mě snad ranit tím, že budete předstírat, že jsem naivní netvor? Zmínil jsem se o vaší psychohistorii, kterou Demerzel chce."

"A já jsem vám řekl, že to byla mladická nerozvážnost, která nikam nevedla."

"Můžete mi říkat spoustu věcí, profesore. Nejsem ale nucen k tomu, abych jim věřil. No tak, budu s vámi

mluvit upřímně. Četl jsem vaši původní studii a pokoušel jsem se jí porozumět s pomocí některých matematiků z mého týmu. Řekli mi, že je to divoký sen a naprosto neuskutečnitelný -"

"Zcela s nimi souhlasím," řekl Seldon.

"Ale měl jsem pocit, že Demerzel čeká, až bude rozvinut a připraven k využití. A pokud může čekat, mohu stejně tak já. Bude pro vás mnohem výhodnější, profesore Seldone, abych čekal."

"Proč?"

"Protože Demerzel už ve svém postavení dlouho nevydrží. Veřejné mínění se pomalu obrací proti němu. Může se stát, že až se císař unaví poslouchánímnepopulárního prvního ministra, u kterého mu bude hrozit, že při svém pádu s sebou strhne i trůn, najde za něj náhradu. Může to být dokonce mé ubohé já, na kom spočine císařova přízeň. A vy budete stále potřebovat ochránce, někoho, kdo by se postaral o to, abyste mohl pracovat v klidu a s dostatečnými dotacemi na cokoli, co budete potřebovat, ať půjde o vybavení nebo spolupracovníky."

"A vy tím ochráncem budete?"

"Samozřejmě - a ze stejného důvodu, z jakého jím je Demerzel. Chci úspěšnou psychohistorickou techniku, díky které bych mohl vládnout účinněji."

Seldon zamyšleně přikývl, okamžik vyčkával a pak řekl: "Ale proč bych se o to měl, pane Joranume, v tom případě starat? Jsem pouhý vědec, žijící klidný život, zaměstnaný neobvyklou matematickou a pedagogickou činností. Říkáte, že Demerzel je můj současný ochránce a že vy budete můj ochránce budoucí. Pak se mohu klidně starat o svou práci. Vy a první ministr o ni můžete bojovat. Ať zvítězí kdokoli, budu mít stále svého ochránce - jak jste mi alespoň řekl."

Zdálo se, že Joranumův neměnný úsměv trochu pohasl. Namarti obrátil na svém místě k Joranumovi svou zarputilou tvář a vypadal, jako by chtěl něco říct, ale Joranumova ruka se nepatrně pohnula a Namarti zakašlal a nepromluvil.

Joranum řekl: "Doktore Seldone. Jste vlastenec?"

"No ano, samozřejmě. Říše dala lidstvu tisíciletí míru - v každém případě většinou mír - a pečuje o rovnoměrný vzestup."

"Tak tomu bylo - ale tempo se v posledním století nebo dvou zpomalilo."

Seldon pokrčil rameny. "Těmito záležitostmi jsem se nezabýval."

"Ani nemusíte. Víte, že politicky bylo poslední století nebo dvě obdobím zmatku. Vládní období císařů byla krátká a někdy byla ještě zkrácena díky úkladným vraždám -"

"I pouhá zmínka o tom," přerušil jej Seldon, "se blíží zradě. Byl bych raději, kdybyste ne-"

"Dobrá tedy," Joranum se opřel ve svém křesle. "Podívejte, jak nedostatečně jste chráněný. Říše se rozpadá. Z vlastní vůle to říkám otevřeně. Ti, kteří mě následují, to tvrdí stejně, protože vědí, jaká je to pravda. Potřebujeme po císařově pravé ruce někoho, kdo může Říši ovládat, potlačovat vzpurné podněty, které, jak se zdá, vzrůstají všude, dát ozbrojeným silám přirozené velení, které mají mít, vést ekonomiku -"

Seldon učinil netrpělivý pohyb paží, aby jej přerušil. "A vy jste ten, který to udělá, je to tak?"

"Mám to v úmyslu. Nebude to lehká práce a pochybuji, že budu mít mnoho dobrovolníků - z dobrého důvodu. Demerzel to určitě udělat nemůže. Pod jeho vládou se úpadek Říše postupně zrychluje k naprostému zhroucení."

"Ale vy ho dokážete zastavit?"

"Ano, doktore Seldone. S vaší pomocí. S psychohistorií."

"Možná může zastavit zhroucení i Demerzel - pokud psychohistorie existuje."

Joranum řekl nevzrušeně: "Existuje. Nepředstírejme, že tomu tak není. Ale její existence Demerzelovi nepomůže. Psychohistorie je pouhým nástrojem. Potřebuje mozek, který by ji pochopil, a paži, která by ji ovládala."

"A vy to všechno máte, pokud jsem to pochopil?"

"Ano. Znám své schopnosti. Chci psychohistorii."

Seldon potřásl hlavou. "Můžete chtít všechno, čeho se vám zachce. Já ji nemám."

"Ale vy ji máte. O tom se nebudu dohadovat." Joranum se naklonil blíže, jako by chtěl svůj hlas do Seldonova ucha vtlačit a ne se jen spoléhat na to, že jej tam zanesou zvukové vlny. "Říkal jste, že jste vlastenec. Musím nahradit Demerzela, abych zabránil zničení Říše. Nicméně samotný způsob výměny může Říši vážně oslabit. To si nepřeji. Vy mi můžete poradit, jak dosáhnout konce hladce, lehce, beze škody a nebezpečí - v zájmu Říše."

Seldon řekl: "Nemohu. Obviňujete mě z vědomostí, které nemám. Rád bych vám pomohl, ale nemohu."

Joranum se náhle postavil. "Nu, znáte můj názor a víte, co po vás chci. Přemýšlejte o tom. A žádám vás, abyste myslel na Říši. Možná máte pocit, že dlužíte Demerzelovi - tomu vykradači miliónů planet lidstva - své přátelství. Buďte opatrný. To, co uděláte, může otřást samotnými základy Říše. Žádám vás o pomoc jménem kvadrilionů lidských bytostí, naplňujících Galaxii. Myslete na Říši."

Jeho hlas klesl v závěru do pronikavého a silného zašeptání. Seldon cítil, že se skoro chvěje. "Vždy budu myslet na Říši," řekl.

Joranum řekl: "To je vše, o co vás nyní žádám. Děkuji vám za souhlas k našemu setkání."

Seldon sledoval Joranuma a jeho doprovod, jak opouštějí jeho kancelář, otevírají neslyšně dveře a vycházejí ven.

Zamračil se. Něco mu dělalo starosti - a nevěděl přesně, co to bylo.

7

Namartiho temné oči zůstávaly na Joranuma upřené, když seděli v jejich pracovně v streelingském sektoru,

pečlivě chráněné před odposlechem. Nebylo to bohatě vybavené ústředí; ve Streelingu ještě byli slabí, ale postupně sílili.

Bylo udivující, jak se hnutí rozrůstalo. Před třemi lety začínali z ničeho, a nyní se jejich chapadla natahovala - v některých místech silněji než v jiných, samozřejmě - po celém Trantoru. Vnější světy byly prozatím z velké části nedotčené. Demerzel se je snažil vší silou udržet spokojené, ale to byla jeho chyba. Bylo to zde na Trantoru, kde byly vzpoury nebezpečné. Kdekoli jinde mohly být kontrolovány. Zde mohl být Demerzel poražen. Bylo divné, že si to ještě neuvědomil, ale Joranum vždy věřil tvrzení, že Demerzelova pověst je přehnaná, že by se ukázalo, že je to prázdná skořápka, kdyby se mu kdokoli pokusil postavit, a že by jej císař rychle zlikvidoval, kdyby se zdálo, že ohrožuje jeho bezpečnost.

Prozatím alespoň Joranumovy předpovědi vycházely. Nikdy nemusel ustupovat, kromě menších věcí, jako bylo například to nedávné shromáždění na streelingské univerzitě, které narušil ten chlap Seldon.

To byl možná důvod, proč Joranum na rozhovoru s ním trval. I sebemenší spálení prstů se muselo ošetřit. Joranum se těšil z pocitu neomylnosti a Namarti uznával, že představa šňůry nepřetržitých úspěchů zajistí těmto úspěchům pokračování. Lidé mají sklony k tomu, aby se vyvarovali pokoření porážkou tím, že se přidávají k očividně vyhrávající straně dokonce i přes své názory.

Ale byl rozhovor s tímto Seldonem úspěchem, nebo jen dalším spálením prstů, které se přidalo k tomu prvnímu? Namartimu se nelíbilo, že se ho nemohl zúčastnit kromě toho, že se Seldonovi musel poníženě omluvit, a nemyslel, že to bylo dobře.

Joranum nyní seděl tiše, zjevně zamyšlený a kousal se do špičky palce, jako by se z něj snažil získat nějakou duševní výživu.

"Jo-Jo," řekl Namarti tiše. Byl jedním z mála lidí, kteří mohli oslovovat Joranuma zdrobnělinou, kterou na veřejnosti bez ustání vykřikovaly davy. Joranum se snažil tímto způsobem mimo jiné přilákat lásku chátry, ale v soukromí vyžadoval od jednotlivců úctu, kromě těch několika důvěrných přátel, kteří s ním byli od začátku.

"Jo-Jo," řekl znovu.

Joranum vzhlédl. "Ano, G.D., co se děje?" Znělo to trochu podrážděně.

"Co uděláme s tím chlapem Seldonem, Jo-Jo?"

"Uděláme? Teď nic. Může se k nám přidat."

"Proč čekat? Můžeme na něj vyvinout nátlak. Můžeme zatahat za pár provázků na univerzitě a znepříjemnit mu život."

"Ne, ne. Zatím nás nechal Demerzel na pokoji. Ten hlupák si příliš věří. Poslední věcí, o kterou bych stál, je donutit jej k akci, dokud nebudeme úplně připravení. A tvrdý útok na Seldona by to mohl způsobit. Mám podezření, že se Demerzel na Seldona nesmírně spoléhá."

"Kvůli té psychohistorii, o které jste spolu mluvili?"

"Přesně tak."

"Co to je? Nikdy jsem o tom neslyšel."

"To jenom málo lidí. Je to matematický způsob analýzy lidské společnosti, ze kterého vychází předpovídání budoucnosti."

Namarti se zamračil a cítil, jak se jeho tělo od Joranuma lehce odtáhlo. Byl to nějaký Joranumův žert? Mělo jej to rozesmát? Namarti nikdy nebyl schopen uhodnout, kdy nebo proč od něj lidé očekávají, že se rozesměje. Nikdy po tom netoužil.

Řekl: "Předpovídat budoucnost? Jak?"

"Ach! Kdybych to věděl, co bych od Seldona potřeboval?"

"Upřímně řečeno tomu nevěřím, Jo-Jo. Jak můžeš předpovídat budoucnost? Je to hádání osudu."

"To vím, ale potom, co nám Seldon překazil naše malé shromáždění, jsem se na něj trochu informoval. Po všech stránkách. Před osmi lety přišel na Trantor a předložil studii psychohistorie na matematické konferenci, načež celá věc utichla. Nikdy se už o ní nikdo nezmínil. Ani Seldon."

"Pak to vypadá, jako by na ní opravdu nic nebylo."

"Ach ne, právě naopak. Pokud by celá záležitost pomalu utichla, pokud by byla zesměšněna, pak bych souhlasil s tím, že na ní nic nebylo. Ale jestliže je všechno náhle a naprosto uklizeno, znamená to pouze to, že to bylo uloženo k tomu nejchladnějšímu ledu. To je možná důvod, proč se nás Demerzel nepokusil ještě zastavit. Možná k tomu není veden hloupou sebedůvěrou; možná je k tomu veden psychohistorií, která musí předpovídat něco, díky čemuž Demerzel plánuje v pravý čas převzetí vedení. Pokud je tomu tak, můžeme prohrát dříve, než budeme moci psychohistorii využít k vlastnímu prospěchu."

"Seldon prohlašuje, že neexistuje."

"Nedělal bys totéž, kdybys byl na jeho místě?"

"Stejně si myslím, že bychom na něj měli vyvinout nátlak."

"To by nemělo smysl, G.D. Neslyšel jsi nikdy příběh o Vennově sekeře?"

"Ne."

"Měl bys, když jsi z Nishaye. Je to tamější slavná lidová pověst. Krátce řečeno, Venn byl dřevorubec, který měl kouzelnou sekeru, takže jedinou lehkou ranou skácel jakýkoli strom. Byla neuvěřitelně cenná, ale on se nijak nenamáhal s tím, aby ji někam schovával nebo ji chránil - a přitom mu ji nikdy nikdo neukradl, protože ji nikdo jiný, než Venn samotný, nemohl uzvednout.

Takže v tomto okamžiku nemůže pracovat s psychohistorii nikdo jiný než Seldon sám. Kdyby se přidal na naši stranu z donucení, nemohli bychom si nikdy být jisti jeho věrností. Nesmíme v něm rozdmychat způsob jednání, při

kterém by se nám sice mohlo zdát, že pracuje pro naše dobro, ale choval by se tak lstivě, že bychom nakonec zjistili, že jsme náhle zničehonic zničeni. Ne, musí přijít dobrovolně a pracovat pro nás, protože si bude přát, abychom zvítězili."

"Ale jak jej přesvědčíme?"

"Ten Seldonův syn. Myslím, že se jmenuje Raych. Pozoroval jsi ho?"

"Nijak zvlášť."

"G.D., G.D., pokud si nevšímáš všeho, přicházíš o výhody. Ten mladík mě poslouchal se srdcem v očích. Udělalo to na něj dojem. Tím jsem si jistý. Pokud bych si nebyl jistý ničím jiným, pak vím, jak dokážu udělat dojem na druhé. Poznám, když na někoho zapůsobím, když někoho dostanu na pokraj obrácení."

Joranum se usmál. Nebyl to předstíraně hřejivý a milý úsměv, který používal ve veřejném životě. Tentokrát to byl skutečný úsměv - chladný a hrozivý.

"Uvidíme, co můžeme s tím Raychem dělat," řekl, "a jestli se přes něj dostaneme k Seldonovi."

8

Raych se podíval na Hariho Seldona poté, co oba politici odešli, a přihladil si knír. Uspokojovalo jej, když jej hladil. Tady ve streelingském sektoru sice nosili kníry i jiní muži, ale byly to většinou úzké bídné věci neurčité barvy - tenké bídné věci, i když byly tmavé. Většina mužů si je vůbec nenechala narůst a snášeli holé horní rty. To se týkalo například i Seldona, což bylo jen dobře. Při jeho barvě vlasů by byl knír směšný.

Sledoval Seldona pozorněji - čekal, až přestane přemýšlet, ale pak zjistil, že to déle nevydrží.

"Táto!" řekl.

Seldon vzhlédl a řekl: "Co?" Mluvil vždycky trochu mrzutě, když jej někdo rušil v přemýšlení, pomyslel si Raych.

Raych řekl: "Nemyslím si, že bylo moc dobré, že ses s těma dvěma setkal."

"Ale? Proč ne?"

"Nu, ten hubený, ať se jmenuje, jak chce, byl ten chlap, kterému jsi způsobil na hřišti problémy. To se mu nelíbilo."

"Ale omluvil se."

"Nemyslel to vážně. Ale ten druhý chlap, Joranum - ten může být nebezpečný. Co kdyby měli zbraně?"

"Cože? Tady na univerzitě? V mé kanceláři? Samozřejmě že ne. Tohle není Billibotton. Kromě toho, kdyby se o něco pokusili, s oběma bych si dokázal poradit. Lehce."

"Já nevím, táto," řekl Raych pochybovačně. "Už přece jen -"

"Neříkej to, ty nevděčná nestvůro," řekl Seldon a zvedl varovně ukazováček. "Mluvíš úplně stejně jako tvoje matka a já to od ní musím poslouchat pořád. Já nestárnu - nebo alespoň ne tak rychle. Kromě toho jsi tu byl se mnou a jsi skoro tak dobrý zápasník jako já."

Raych nakrčil nos. "Zápasení by nám nijak nehilflo." (Bylo to zbytečné. Raych se slyšel mluvit a věděl, že i po osmi letech, které strávil mimo bahno Dahlu, stále ještě sklouzává do dahlanského přízvuku, který ho jasně označuje cejchem člověka nižší třídy. A kromě toho byl tak malý, že se někdy cítil zakrslý. - Ale měl knír a nikdo se k němu nechoval povýšeně dvakrát.)

Řekl: "Co s tím Joranumem uděláš?"

"Zatím nic."

"No, poslyš, táto, několikrát už jsem Joranuma viděl v Trantorvizi. Natočil jsem si dokonce několik holopásek s jeho projevy. - Každý o něm mluví, takže jsem si myslel, že by mohlo být to, o čem mluví, zajímavé. A víš, dává to smysl. Nemám ho rád a nevěřím mu, ale opravdu to dává smysl. Chce, aby byly všechny sektory rovnoprávné a aby měly stejné možnosti - a na tom přece není nic špatného, ne?"

"Určitě ne. Všichni civilizovaní lidé si myslí totéž."

"Tak proč všechny tyhle věci nemáme? Myslí si totéž i císař? A Demerzel?"

"Císař a jeho první ministr mají na starosti celou Říši. Nemohou soustředit všechnu pozornost pouze na Trantor. Pro Joranuma je lehké mluvit o rovnoprávnosti. Nemá žádnou odpovědnost. Pokud by vládl, zjistil by, že jeho pozornost je rozředěna Říší dvaceti pěti miliónů planet. A nejen to, ale na každém kroku by mu stály v cestě sektory samotné. Každý by pro sebe chtěl velký díl rovnosti - ale ne příliš mnoho rovnosti pro ostatní. Řekni mi, Raychu, jsi přesvědčený o tom, že si Joranum zaslouží dostat příležitost vládnout, aby ukázal, co dokáže?"

Raych pokrčil rameny. "Nevím. Pochybuji. Ale kdyby na tebe cokoli zkusil, šel bych mu po krku, ještě než by se pohnul o dva centimetry."

"Tvoje věrnost ke mně tedy převyšuje tvůj vztah k Říši."

"Jasně. Ty jsi můj táta."

Seldon se na Raycha s láskou podíval, ale za svým pohledem cítil stopu nejistoty. Jak daleko až může Joranumův téměř hypnotický vliv zajít?

9

Hari Seldon seděl ve svém křesle, s opěradlem sklopeným do polohy, ve které napůl ležel. Ruce měl založené za hlavou a jeho oči nebyly zaostřené na nic určitého. Ve skutečnosti dýchal velmi potichu.

Dors Venabili seděla na druhém konci pokoje s vypnutou prohlížečkou a mikrofilmy odloženými stranou. Skončila právě poměrně intenzivní období revidování svých posudků Florinského incidentu, který se odehrál v

dávných trantorských dějinách, a napadlo ji, že bude daleko více uklidňující, když se na pár okamžiků natáhne a pouvažuje nad tím, na co asi myslí Seldon.

Musí to být psychohistorie. Ta mu zabere nejspíš celý zbytek života, ve kterém bude sledovat neprobádané oblasti této napůl chaotické vědy, který skončí, aniž by ji dokončil, tento úkol přenechá jiným (Amarylovi, pokud se tento mladík také stejnou věcí neumoří) a padne s puklým srdcem, pokud toho bude zapotřebí.

A přitom mu dávala popud k životu. S problémem, který jej bude naplňovat od hlavy k patě, bude žít déle - a to ji těšilo. Jednou jej ztratí, to věděla, a zjistila, že ji ta myšlenka skličuje. Nebylo to tak jako ze začátku, kdy bylo jediným jejím úkolem chránit jej kvůli jeho vědění.

Kdy se z toho stala věc osobní touhy? Jak se z toho mohlo vyvinout něco tak osobního, jako je touha? Co na tom muži bylo, aby ji to nutilo cítit se nejistě, když nebyl v dohledu, dokonce přesto, že věděla, že je v pořádku, že její hluboce zakořeněné rozkazy nebyly uvedeny v činnost? Jeho bezpečnost bylo všechno, o co měla mít starost. Jak se do toho vetřel ten zbytek?

Mluvila o tom kdysi dávno s Demerzelem, když se její pocit stal patrným.

Vážně se na ni podíval a řekl: "Jsi složitá, Dors, a na tohle nejsou jednoduché odpovědi. Za svého života jsem poznal několik jedinců; jejichž přítomnost způsobovala, že se mi lépe přemýšlelo, zpříjemňovala mé reakce. Pokoušel jsem se posoudit vyrovnanost mých reakcí v jejich přítomnosti a nevyrovnanost mých reakcí v jejich konečné nepřítomnosti, abych zjistil, jestli jsem byl ten, kdo vyhrává, nebo ten, kdo prohrává. Během toho jsem si uvědomil jednu věc. Potěšení z jejich společnosti převyšovalo smutek po jejich odchodu. Vcelku je tedy lepší prožít to, co prožíváš ty, než naopak."

Pomyslela si: Hari po sobě jednoho dne zanechá prázdnotu a každým dnem je ten jeden den blíže a já na to nesmím myslet.

Protože se této myšlenky chtěla zbavit, nakonec ho vyrušila. "O čem přemýšlíš, Hari?"

"Cože?" Seldon zaostřil oči se zjevnou námahou.

"O psychohistorii, předpokládám. Myslím, že jsi narazil na další slepou uličku."

"Ale ne. O tom jsem vůbec nepřemýšlel." Náhle se zasmál. "Chceš vědět, o čem jsem přemýšlel? - O vlasech!"

"O vlasech? Čích?"

"Zrovna teď o tvých." Podíval se na ni s láskou.

"Není s nimi něco v pořádku? Mám si je nechat nabarvit jinou barvou? Nebo by možná po těch letech měly být šedivé."

"Ale běž! Kdo by potřeboval nebo chtěl ve tvých vlasech šediny. - Ale to mě přivedlo k jiným věcem. Například k Nishayi."

"Nishaya? Co je s ní?"

"Nebyla nikdy součástí předříšského trantorského Království, takže mě ani nepřekvapuje, žes o ní neslyšela. Je to svět malý. Odloučený. Nedůležitý. Přehlížený. Sám o něm něco vím jen proto, že jsem si dal tu práci a vyhledal jsem si to. Jen pár z dvaceti pěti miliónů světů opravdu dokáže vyvolat trvalý zájem, ale pochybuji o tom, že je nějaký tak bezvýznamný jako Nishaya. A to je velice významné, chápej."

Dors odsunula své posudky na stranu a řekla: "Kde se v tobě vzala ta nová záliba v paradoxech, o které jsi mi vždycky tvrdil, že ji nenávidíš? Co je významného na bezvýznamnosti?"

"Ach, paradoxy mi nevadí, když se jich dopouštím já. Víš, Joranum z Nishaye pochází."

"Aha, takže si děláš starosti s Joranumem."

"Ano. Viděl jsem některé z jeho proslovů - na Raychovo naléhání. Nedávají příliš mnoho smyslu, ale jejich souhrn může být téměř hypnotický. Na Raycha udělal hluboký dojem."

"Dovedu si představit, že by ho udělal na kteréhokoli Dahlana, Hari. Joranumovo stálé volání po rovnoprávnosti sektorů musí přirozeně na utlačované jámaře dělat dobrý dojem. Pamatuješ si, jak jsme v Dahlu byli?"

"Pamatuji si to docela dobře a samozřejmě to chlapci nemám za zlé. Jenom mě mate, že Joranum pochází z Nishaye."

Dors pokrčila rameny. "Nu, Joranum musí odněkud pocházet, a mezi námi, Nishaya, stejně jako každý jiný svět, musí občas své lidi posílat ven, dokonce až na Trantor."

"Ano, ale jak už jsem řekl, dal jsem si tu práci, abych Nishayu prozkoumal. Dokonce jsem navázal hyperprostorové spojení s některými nižšími úředníky - což přišlo na značnou sumu kreditů, které, při nejlepším svědomí, nemohu účtovat katedře."

"A zjistil jsi něco, co by za ty kredity stálo?"

"Řekl bych, že ano. Víš sama, že Joranum vždycky vypráví malé příběhy pro vysvětlení, příběhy, které jsou pověstmi z jeho rodné Nishaye. To mu tady na Trantoru slouží k dobrému účelu, protože díky tomu vypadá jako muž z lidu, naplněný lidovou filozofií. Tyto příběhy jsou ve všech jeho proslovech. Díky nim se zdá, že je z malého světa, že byl vychováván na odlehlé farmě, obklopené divokou přírodou. Lidé to mají rádi, zvláště Trantořané, kteří by raději zemřeli, než aby se dostali někam do divoké přírody, ale kteří o něčem takovém rádi sní."

"Ale co z toho?"

"Zvláštní věc je ta, že ani jeden z příběhů lidé, se kterými jsem na Nishayi hovořil, neznají."

"To není nic významného, Hari. Může to být třeba malý svět, ale je to svět. To, co je běžné v Joranumově rodném sektoru toho světa, nemusí být v kterémkoli jiném místě, ze kterého pocházel tvůj úředník."

"Ne ne. Lidové pověsti, ať už v té či oné podobě, jsou obvykle celosvětové. Ale nehledě na to jsem měl značné problémy, abych tomu chlapíkovi vůbec rozuměl. Mluvil galaktickým standardem se silným přízvukem. Mluvil jsem s několika dalšími z toho světa, jen abych si to ověřil, a všichni měli tentýž přízvuk."

"A co z toho?"

"Joranum ho nemá. Mluví docela dobrou trantorštinou. Je ve skutečnosti daleko lepší než moje. Pořád ještě mám helikonský přízvuk na písmeno 'r'. On ne. Podle záznamů přistál na Trantoru, když mu bylo devatenáct. Podle mě je prostě nemožné strávit prvních devatenáct let života používáním té barbarské nishayské verze galaktického standardu a pak přistát na Trantoru a přijít o ni. Ať už je tu, jak dlouho chce, nějaká stopa přízvuku by mu zůstat musela - podívej se na Raycha, jak příležitostně upadá do dahlanského způsobu řeči."

"A co jsi z toho všeho vyvodil?"

"To, co jsem vyvodil - když jsem tu seděl celý večer a uvažoval jako počítač - je to, že Joranum vůbec z Nishaye nepřišel. Ve skutečnosti si myslím, že si Nishayu vybral jako místo, ze kterého přichází, prostě proto, že je tak zaostalá a tak zapadlá, že nikoho ani nenapadne, aby si to ověřoval. Musel si udělat důkladný počítačový průzkum, aby si našel ten svět, u kterého je nejméně pravděpodobné, že jej někdo nachytá při lži."

"Ale to je směšné, Hari. Proč by měl předstírat, že je ze světa, ze kterého nepřišel? To by znamenalo spoustu falšování záznamů."

"A to je přesně to, co nejspíš udělal. Má nejspíše dost přívrženců mezi státními zaměstnanci, aby si to mohl dovolit. Nejspíš se nikdo nestaral o to, aby to prověřil, a všichni jeho přívrženci jsou příliš fanatičtí, než aby o tom mluvili."

"Ale stejně - proč?"

"Protože si myslím, že Joranum nechce, aby se lidé dozvěděli, odkud ve skutečnosti pochází."

"Proč ne? Všechny světy v Říši si jsou rovné, jak podle práva, tak podle zvyku."

"O tom nevím. Tyhle ušlechtile ideální teorie se nějak do skutečného života nikdy nepřenesly."

"Tak odkud tedy potom pochází? Máš o tom nějakou představu?"

"Ano. A to nás dostává zpátky k té záležitosti s vlasy."

"Co je s vlasy?"

"Seděl jsem tam s Joranumem, díval jsem se na něj a cítil jsem se neklidně bez toho, že bych věděl, proč se právě tak cítím. Pak jsem si nakonec uvědomil, že mě tak zneklidňovaly jeho vlasy. Něco na nich bylo, živost, lesk… dokonalost, kterou jsem nikdy předtím neviděl. A pak jsem věděl. Jeho vlasy jsou umělé a pečlivě pěstované na kůži, která by měla být takových věcí zbavena."

"Měla by?" Dorsiny oči se přimhouřily. Bylo jasné, že náhle pochopila. "Chceš snad říct -"

"Ano, přesně to říct chci. Je z mytologií tyranizovaného, na minulost soustředěného mykogenského trantorského sektoru. To je věc, kterou se snaží ukrýt."

10

Dors Venabili o tom chladně uvažovala. To byl její jediný způsob uvažování - chladně. Přese všechny horké zášlehy citů.

Zavřela oči, aby se lépe soustředila. Od doby, kdy s Harim navštívili Mykogen, uběhlo už osm let a nepobyli tam dlouho. Nebylo tam skoro co obdivovat, kromě jídla.

Obrazy se vrátily. Drsné, puritánské, muže prosazující společenství; zdůrazňování minulosti; odstraňování veškerého tělesného ochlupení, bolestný proces, úmyslně zaměřený na to, aby byli odlišní, a tak si 'uvědomili, kým jsou'; jejich báje; jejich vzpomínky (nebo představy) o době, kdy vládli Galaxii, kdy přetrvávaly jejich životy věky, kdy existovali roboti.

Dors otevřela oči a řekla: "Proč, Hari?"

"Proč co, miláčku?"

"Proč by měl předstírat, že není z Mykogenu?"

Nemyslela si, že by si zapamatoval Mykogen podrobněji než ona; ve skutečnosti věděla, že tomu tak není, ale jeho mysl byla lepší než její - přinejmenším byla odlišná. Ta její si pouze pamatovala a vyvozovala zjevné závěry, podobné matematickým způsobům dedukce. On měl mysl, která se pohybovala neočekávaně. Seldon s oblibou prohlašoval, že intuice je výhradní oblastí jeho spolupracovníka, Yugo Amaryla, ale Dors tím neošálil. Seldon se rád stavěl do postavení matematika, povzneseného nad tento svět, který se na něj dívá neustále udivenýma očima, ale Dors se nedala ošálit ani tímto.

"Proč by měl předstírat, že není z Mykogenu?" opakovala, když jen zamyšleně seděl s očima zahleděnýma do sebe pohledem, který Dors vždy spojovala s pokusem vymačkat další kapku použitelnosti a hodnoty z pojetí psychohistorie.

Seldon nakonec řekl: "Je to drsné společenství, omezující společenství. Vždycky se najdou ti, kteří nesnesou jeho způsob diktování každého jednání a každé myšlenky. Vždycky se najdou ti, kteří zjistí, že v žádném případě nemohou být zkroceni do postroje, kteří chtějí více svobod, dosažitelných v daleko světštějším světě venku. Je to pochopitelné."

"Takže si nechávají narůst umělé vlasy?"

"Ne, obvykle ne. Průměrní odpadlíci - tak Mykogeňané říkají uprchlíkům, kterými samozřejmě pohrdají - nosí paruku. Je to jednodušší, ale daleko méně působivé. Opravdu seriózní odpadlíci nosí falešné vlasy, jak už jsem řekl. Ten proces je obtížný a nákladný, ale je téměř nepoznatelný. Nikdy jsem se s žádným nesetkal, jen jsem o nich slyšel. Strávil jsem léta studováním všech osmi set trantorských sektorů a pokoušel jsem se vypracovat základní zákony a výpočty psychohistorie. Ještě jsem toho z ní naneštěstí moc neukázal, ale pár věcí jsem se naučil."

"Ale proč tedy musí odpadlíci ukrývat skutečnost, že jsou z Mykogenu? Pokud vím, tak pro to nejsou nijak

pronásledováni."

"Ne, to nejsou. Ve skutečnosti není nijak rozšířená představa, že by byli Mykogeňané méněcenní. Je to ještě horší. Mykogeňany nikdo nebere vážně. Jsou inteligentní - to uznává každý - vysoce vzdělaní, ušlechtilí, kouzelníci, pokud jde o jídlo, skoro děsiví svou schopností udržet svůj sektor v prosperitě - ale nikdo je nebere vážně. Jejich víra připadá lidem mimo Mykogen jako směšná, legrační, neuvěřitelně hloupá. A tento postoj se vztahuje dokonce i na Mykogeňany, kteří jsou odpadlíky. Mykogenský pokus o převzetí moci ve vládě může být rozdrcen posměchem. Když se tě někdo bojí, není to nic. Dokonce i když tebou někdo opovrhuje, dá se to přežít. Ale když se ti vysmívají - to je katastrofální. Joranum chce být prvním ministrem, takže musí mít vlasy, a aby neměl potíže, musí se snažit vzbudit představu, že vyrostl na nějakém zapadlém světě, tak vzdáleném od Mykogenu, jak jen nějaký může být."

"Určitě tu ale existují lidé, kteří jsou přirozeně holohlaví."

"Nikdy ale ne tak naprosto zbavení ochlupení, jak se nutí být Mykogeňané. Na vnějších světech na tom zase tak nezáleží. Ale na vnějších světech jsou Mykogeňané pouhým vzdáleným zašeptáním. Mykogeňané se starají sami o sebe natolik, že je mezi nimi skutečnou vzácností ten, kdo někdy opustil Trantor. Ale tady na Trantoru to je něco jiného. Lidé mohou být holohlaví, ale většinou mají alespoň věneček vlasů, který dokazuje, že Mykogeňany nejsou - nebo si nechávají narůst umělé vlasy. Těch několik málo, kteří jsou holohlaví docela - obvykle z patologických důvodů - má prostě smůlu. Dokážu si představit, jak chodí po světě a ukazují všem lékařské vysvědčení o tom, že nejsou Mykogeňany."

Dors se trochu zamračila a řekla: "A pomůže nám to nějak?"

"Tím si nejsem jistý."

"Nemůžeš oznámit, že je Mykogeňanem?"

"Nejsem si jistý, že by to bylo tak jednoduché. Musel zakrýt velice dobře stopy, a i kdyby to šlo provést -"

"Ano?"

Seldon pokrčil rameny. "Nechci zavdat důvod k fanatismu. Společenská situace na Trantoru je už tak dost špatná i bez riskování nějakého rozpoutání vášní, které bych ani já ani kdokoli jiný nedokázal zvládnout. Pokud bych se musel uchýlit k té záležitosti s Mykogenem, byla by to poslední možnost."

"Takže chceš minimalismus."

"Samozřejmě."

"Co tedy budeš dělat?"

"Mám domluvenou schůzku s Demerzelem. Mohl by vědět, co dělat."

Dors se na něj ostře podívala. "Hari, neočekáváš náhodou, že za tebe Demerzel vyřeší všechny tvé problémy?"

"Ne, ale možná vyřeší tenhle."

"A pokud ne?"

"Pak budu muset vymyslet něco jiného, ne?"

"Co například?"

Přes Seldonovu tvář přeletěl bolestný výraz. "To nevím, Dors. Nemůžeš ani ode mně očekávat, že vyřeším všechny problémy."

11

Eta Demerzela nikdo nevídal často, s výjimkou císaře Cleona. Z mnoha důvodů bylo jeho zásadou zůstávat v pozadí a jedním z nich bylo to, že se jeho vzhled postupem času měnil velice málo.

Hari Seldon jej už několik let neviděl a v soukromí s ním nehovořil ode dnů svého příchodu na Trantor.

Po dojmu ze Seldonova nedávného zneklidňujícího setkání s Laskinem Joranumem cítili jak Seldon, tak Demerzel, že bude lepší nezdůrazňovat jejich vztah. Kdyby navštívil Hari Seldon prvního ministra v jeho kanceláři v Císařském paláci, neunikl by pozornosti, takže se z důvodů bezpečnosti rozhodli, že k setkání dojde v malém, ale přepychově zařízeném apartmá v hotelu Na okraji kupole nedaleko palácových pozemků.

Když nyní Demerzela viděl, vrátily se mu bolestně staré časy. Pouhá skutečnost, že Demerzel stále vypadal přesně jako kdysi, působila, že bolest byla ještě ostřejší. Jeho tvář měla stále své výrazné pravidelné rysy. Stále ještě byl vysoký a vypadal robustně, měl stejné tmavé vlasy s nádechem do plava. Nebyl hezký, ale důstojně elegantní. Vypadal jako něčí ideální představa o tom, jaký by měl císařský první ministr být, vůbec ne jako kterýkoli jiný muž před ním, zastávající jeho místo. Byl to jeho vzhled, pomyslel si Seldon, který mu dodával polovinu jeho moci nad císařem, a tím i nad císařským dvorem, a tím i nad Říší.

Demerzel k němu přistoupil a jemný úsměv mu zkřivil rty bez toho, že by jinak změnil vážnost jeho výrazu.

"Hari," řekl. "Je milé tě zase vidět. Napůl jsem měl strach, že si to rozmyslíš a naši schůzku zrušíš."

"Já měl napůl strach, že to uděláte vy, první ministře."

"Eto - pokud se bojíš užívat mé skutečné jméno."

"Nemohu. Nemohu je vyslovit. Ty to víš."

"Přeji si to. Vyslov je. Docela rád bych je zase slyšel."

Seldon váhal, téměř jako by nemohl uvěřit tomu, že jeho rty mohou zformulovat slova a hlasivky je dokáží rozeznět. "Daneeli," řekl po chvíli.

"R. Daneel Olivaw," řekl Demerzel. "Ano. Naobědváš se se mnou, Hari. Pokud budu obědvat s tebou, nebudu muset jíst, a to pro mě bude úleva."

"Rád, i když jednostranné jídlo není moje představa družného veselí. Možná sousto nebo dvě -"

"Abych ti udělal radost -"

"Přesto," řekl Seldon, "si nemohu pomoci, ale uvažuji o tom, jestli je moudré trávit spolu tolik času."

"Je. Císařské rozkazy. Jeho Císařské Veličenstvo to po mně vyžaduje."

"Proč, Daneeli?"

"Za dva roky se znovu sejde desetiletá konference. - Vypadáš překvapeně. Copak jsi na to zapomněl?"

"Ne tak docela. Vůbec jsem o tom nepřemýšlel."

"Nechceš se jí snad zúčastnit? Na té poslední jsi měl úspěch."

"Ano. S psychohistorií. Nějaký úspěch to byl."

"Upoutal jsi pozornost samotného císaře. To se nepodařilo žádnému jinému matematikovi."

"Byl jsi to ty, koho jsem zpočátku zaujal, ne císař. Pak jsem musel uprchnout a zůstat mimo pozornost Říše alespoň do té doby, než jsem tě mohl ujistit, že jsem začal své psychohistorické výzkumy, a poté jsi mi umožnil zůstat v bezpečném závětří."

"Být vedoucím prestižní matematické fakulty je stěží závětřím."

"Ano, je, pokud to skrývá mou psychohistorii."

"Ach, jídlo už je tady. Pojďme si na chvíli povídat o něčem jiném, jak se na přátele sluší. Jaká je Dors?"

"Vynikající. Ideální manželka. Dožene mě k smrti starostmi o mou bezpečnost."

"Je to její práce."

"To mi také připomíná - často. Vážně, Daneeli, nikdy ti nebudu moci dostatečně poděkovat za to, že jsi nás dal dohromady."

"Děkuji ti, Hari, ale, upřímně řečeno, nečekal jsem ani u jednoho z vás šťastné manželství, zvláště ne u Dors -"

"Za ten dar ti děkuji stejně, ať už jsi očekával jiné důsledky než tyto."

"Mám z toho radost, ale je to dar, který, jak zjistíš, může s sebou nést i pochybné důsledky - jako je mé přátelství."

Na to Seldon nedokázal odpovědět, a tak se na Demerzelův pokyn pustil do jídla.

Po chvíli pokývl na sousto rybího masa na vidličce a řekl: "Sice nepoznávám, z čeho to je, ale je to mykogenská kuchyně."

"Ano, je. Vím, že ji máš rád."

"Je to mykogenská omluva pro to, že existují. Jejich jediná omluva. Ale oni pro tebe mají zvláštní význam. Na to nesmím zapomínat."

"Zvláštní význam už skončil. Jejich předkové, dávno, dávno tomu, obývali planetu jménem Aurora. Žili tři sta let i déle a byli pány Padesáti Galaktických Světů. Byl to Aurořan, kdo mě jako první naplánoval a sestrojil. Na to nezapomínám; pamatuji si to docela přesně - daleko méně zkomoleně než jejich mykogenští potomci. Ale pak jsem je, před dávnou, dávnou dobou, opustil. Vybral jsem si to, co bylo podle mě pro lidstvo lepší, a šel jsem touto cestou až dodnes, jak jsem mohl nejlépe."

Seldon s náhlým úlekem řekl: "Nemůžeme být odposlouchávání?"

Demerzel vypadal pobaveně. "Pokud jsi na to pomyslel až nyní, pak už by bylo pozdě. Ale neměj strach, udělal jsem všechna nutná předběžná opatření. Příliš mnoho lidí tě nevidělo přicházet. Příliš mnoho lidí tě stejně tak neuvidí odcházet. A ti, kteří tě zpozorují, nebudou překvapeni. Jsem dobře známý jako amatérský matematik s velkými záměry, ale malými schopnostmi. Je to zdroj pobavení pro ty u dvora, kteří nejsou tak docela mými přáteli, a nikoho tady nepřekvapí, že se zajímám o sbírání podkladů na nadcházející desetiletou konferenci. A právě o konferenci jsem si s tebou chtěl pohovořit."

"Nevím, v čem bych ti pomohl. Je nejspíše jediná věc, o které bych na konferenci mohl mluvit - a o té mluvit nemohu. Pokud se jí vůbec zúčastním, pak jako jeden z publika. Nemám v úmyslu zveřejňovat jakékoli objevy."

"Tomu rozumím. Ale pokud bys chtěl slyšet něco zvláštního, Jeho Císařské Veličenstvo si tě pamatuje."

"Předpokládám, že je to proto, že jsi mu na mě nedovolil zapomenout."

"Ne. O to jsem se nemusel snažit. Ale Jeho Císařské Veličenstvo mě příležitostně překvapuje. Je si vědom nadcházející konference a očividně si pamatuje tvou řeč z té předcházející. Nepřestává se zajímat o záležitost psychohistorie a varuji tě, že z toho může být ještě něco většího. Nepřipadá mi tak docela nepředstavitelné, že se s tebou bude chtít setkat. Dvůr to bude bezpochyby považovat za velkou čest - obdržet císařovo pozvání dvakrát v životě."

"Děláš si legraci. K čemu by bylo, kdybych se s ním setkal?"

"V každém případě, pokud budeš předvolán ke slyšení, stěží budeš moci odmítnout. - Co tví mladí chráněnci, Yugo a Raych?"

"Určitě víš. Je mi jasné, že mě necháváš přísně sledovat."

"Ano, to ano. Kvůli tvé bezpečnosti, ale ne v každém směru tvého života. Obávám se, že mi má práce zabírá většinu času a nejsem vševědoucí."

"Dors ti nepodává hlášení?"

"Udělala by to v kritické situaci. Jinak ne. Není ochotná hrát roli špióna v nedůležitých věcech." Znovu ten lehký úsměv.

Seldon zavrčel. "Mí chlapci si vedou dobře. Yugo je čím dál méně zvládnutelný. Je lepším psychohistorikem než já a myslím, že má pocit, že ho zdržuji. Pokud jde o Raycha, je to milý ničema - vždycky takový byl. Získal si mě, když byl ještě úděsný darebák z ulice, a co je ještě překvapivější, získal si i Dors. Opravdu věřím, Daneeli, že kdyby mě měla Dors dost a chtěla mě opustit, stejně by z lásky k Raychovi zůstala."

Demerzel přikývl a Seldon zasmušile pokračoval. "Kdyby si Rashelle z Wye nemyslela, že je milý, dneska bych

tu nebyl. Byli by mě tenkrát zastřelili -" Stísněně se ošil. "Nenávidím samo to pomyšlení, Daneeli. Byla to naprosto náhodná a nepředvídatelná událost. Jak by mohla psychohistorie jakkoli pomoci?"

"Copak jsi mi sám neříkal, že v nejlepším případě může psychohistorie fungovat jen v možnostech a s nesmírnými davy, ne s jedinci?"

"Ale pokud je jedinec velmi důležitý -"

"Obávám se, že zjistíš, že žádný jedinec není ve skutečnosti důležitý. Ani já - nebo ty."

"Snad máš pravdu. Zjistil jsem, že i když na tom pracuji s těmito předpoklady, stále se pokládám za velmi důležitého ve způsobu vyššího sobectví, které převyšuje všechny smysly. - A ty jsi také velmi důležitý, což je věc, o které jsem si s tebou přišel pohovořit - co nejupřímněji. Musím vědět."

"Vědět co?" Zbytky jídla byly odklizeny obsluhou a osvětlení místnosti se poněkud ztlumilo, takže se zdálo, že se zdi přiblížily a poskytovaly pocit velkého soukromí.

Seldon řekl: "Joranum." Trochu to slovo ukousl, jako by samotný pocit při jeho vyslovení stačil.

"Ach ano."

"Víš o něm?"

"Samozřejmě. Jak bych mohl nevědět?"

"Nuže, já bych o něm chtěl něco vědět také."

"Co chceš vědět?"

"No tak, Daneeli, nehraj si se mnou. Je nebezpečný?"

"Samozřejmě že je nebezpečný. Máš o tom snad nějaké pochyby?"

"Myslím pro tebe? Pro tvé postavení prvního ministra?"

"Přesně to mám na mysli. Tím způsobem je nebezpečný."

"A ty to připustíš?"

Demerzel se naklonil dopředu a opřel se levým loktem o stůl mezi nimi. "Jsou věci, které nečekají na to, až je schválím, Hari. Podívejme se na to filozoficky. Jeho Císařské Veličenstvo, Cleon, první tohoto jména, je nyní na trůnu osmnáctým rokem a po celou tu dobu jsem byl vedoucím jeho štábu a pak jeho prvním ministrem a sloužil jsem stěží s menším nasazením za posledních let vlády jeho otce. Je to dlouhá doba a první ministři jen zřídka zůstávají tak dlouho u moci."

"Ty nejsi obyčejný první ministr, Daneeli, a sám to víš. Musíš setrvat u moci, než bude psychohistorie vyvinuta. Nesměj se mi. Je to tak. Když jsme se poprvé před osmi lety setkali, říkal jsi mi, že je Říše ve stádiu rozkladu a pádu. Myslíš si o tom něco jiného?"

"Ne, samozřejmě ne."

"Ve skutečnosti je nyní úpadek mnohem výraznější, že?"

"Ano, je, i když se tomu snažím bránit."

"A co by se stalo bez tebe? Joranum proti tobě Říši bouří."

"Trantor, Hari. Trantor. Vnější světy jsou jednotné a prozatím s mými činy poměrně spokojené, přestože jsou uprostřed upadající ekonomiky a snižujícího se obchodu."

"Ale Trantor je to, co se počítá. Trantor - říšský svět, na kterém žijeme, hlavní svět Říše, jádro, administrativní středisko - je to, co tě může svrhnout. Nemůžeš si udržet své postavení, pokud Trantor řekne ne."

"Souhlasím."

"A pokud odejdeš, kdo se pak postará o vnější světy a co udrží pokles, aby se nezměnil ve zřícení, a Říši před rychlou degenerací v anarchii?"

"To je určitě možnost."

"Takže s tím musíš něco udělat. Yugo je přesvědčený, že jsi ve smrtelném nebezpečí a nedokážeš se udržet ve svém postavení. Říká mu to jeho intuice. Dors říká totéž a vysvětluje to pojmy tří nebo čtyř zákonů - zákonů -"

"Robotiky," doplnil jej Demerzel.

"Mladý Raych se zdá být upoután Joranumovými teoriemi - je to jeho dahlanským původem, rozuměj. A já - já si nejsem jistý, takže jsem za tebou přišel pro útěchu, předpokládám. Řekni mi, že máš situaci pevně v rukou."

"Kdyby tomu tak bylo, udělal bych to. Nicméně nemám žádnou útěchu, kterou bych ti nabídl. Já jsem v nebezpečí."

"A neděláš nic?"

"Ne. Dělám, co mohu, abych potlačil nespokojenost a otupil ostří Joranumova poselství. Pokud bych to nedělal, už bych možná musel z úřadu odstoupit. Ale to, co dělám, nestačí."

Seldon zaváhal. Nakonec řekl: "Jsem přesvědčený o tom, že Joranum je ve skutečnosti Mykogeňan."

"Opravdu?"

"Je to můj názor. Napadlo mě, že bychom toho mohli využít proti němu, ale váhal jsem s tím, protože by to mohlo rozpoutat síly fanatismu."

"Váhal jsi moudře. Je mnoho věcí, které by mohly být vykonány a které by měly postranní účinky, které si nepřejeme. Víš, Hari, neobávám se toho, že bych měl opustit úřad - pokud se najde nějaký následník, který bude pokračovat v zásadách, které jsem používal já k udržení poklesu v tak pomalé rychlosti, jak jen to bylo možné. Na druhou stranu, pokud bude tím, kdo mě vystřídá, Joranum, bude to, podle mého názoru, osudné."

"Pak bude vhodné všechno k tomu, abychom jej zastavili."

"Ne tak docela. Říše může upadnout do anarchie, i když Joranum neuspěje a já zůstanu. Nesmím tedy udělat něco, co by Joranuma zničilo a dovolilo mi zůstat - zvláště pokud by takový skutek nastolil pád Říše. Zatím jsem nebyl schopen vymyslet cokoli, co bych mohl udělat, abych s jistotou zničil Joranuma a se stejnou jistotou zabránil

anarchii."

"Minimalismus," řekl Seldon.

"Prosím?"

"Dors mi vysvětlila, že budeš spoután minimalismem."

"To právě jsem."

"Pak byla má schůzka s tebou zklamáním, Daneeli."

"Myslíš tím, že sis přišel pro útěchu, a nenašel jsi ji."

"Obávám se, že je to tak."

"Ale já se s tebou setkal, protože jsem i já toužil po útěše."

"Ode mě?"

"Od psychohistorie, která může předvídat cestu k bezpečnosti, kterou já nemohu."

Seldon si zhluboka povzdechl. "Daneeli, psychohistorie nebyla ještě do tohoto bodu vyvinuta."

První ministr se na něj vážně podíval. "Měl jsi osm let, Hari."

"Může to být osm stejně jako osm set let a nemusí být k tomuto bodu vůbec dovedena. Je to problém vzpírající se řešení."

Demerzel řekl: "Neočekávám, že by to byl dokonalý postup, ale můžeš mít nějakou osnovu, nějakou kostru, nějakou zásadu, kterou bys mohl využít jako návod. Možná nedokonalou, ale lepší než pouhé usuzování."

"Nic více, než jsem měl před osmi lety," řekl Seldon truchlivě. "Vidíš, jak to vypadá. Musíš zůstat u moci a Joranum musí být zničen takovým způsobem, aby byla zajištěna stabilita Říše tak dlouho, jak je to jen možné, abych měl dostatečnou příležitost k vypracování psychohistorie. Toto nemůže být splněno, dokud nejdříve psychohistorii nevypracuji. Je to tak?"

"Vypadá to tak, Hari."

"Pak diskutujeme v bludném kruhu a Říše je zničena."

"Pokud se nestane něco nepředvídatelného. Pokud ty neuděláš něco nepředvídatelného."

"Já? Daneeli, jak bych mohl něco udělat bez psychohistorie?"

"To nevím, Hari."

A Seldon vstal k odchodu - zoufalý.

12

V následujících dnech zanedbával Hari Seldon své fakultní povinnosti a naprogramoval svůj počítač k příjmu zpráv.

Nebylo mnoho počítačů, které by byly schopné zvládnout denní zprávy z pětadvaceti miliónů světů. Několik jich bylo v říšských úřadech, kde byly naprosto nezbytné. Některé z hlavních vnějších světů je měly také, i když většina jich byla spokojena s hyperspojením s Centrálním zpravodajstvím na Trantoru.

Počítač na důležité matematické fakultě mohl, pokud byl dostatečně naprogramován, být uzpůsoben na nezávislý zdroj informací a Seldon byl opatrný, než by se to rozhodl udělat se svým počítačem. Bylo to koneckonců nutné pro jeho práci s psychohistorií, i když schopnosti jeho počítače byly pečlivě určeny k jiným, neobyčejně důležitějším účelům.

V nejlepším případě by počítač hlásil všechno, co se stalo mimořádného, k čemu by došlo na kterémkoli z pětadvaceti miliónů světů. Kódované a nenápadné varovné světlo by se rozsvítilo a Seldon by mohl jednoduše událost sledovat. Takové světlo se ale rozsvěcelo jen zřídka, protože definice 'mimořádného' byla pevně stanovená a jasná a zabývala se velkými měřítky a vzácnými převraty.

To, co musí udělat, když se světlo neobjevovalo, bylo volat namátkou do různých světů - ne do všech pětadvaceti miliónů, samozřejmě, ale několika tuctů. Byl to skličující a dokonce oslabující úkol, protože nebylo světů, které by neměly své denní relativně malé katastrofy. Sopečná erupce tuhle, potopa támhle, ekonomické zhroucení toho nebo jiného druhu jinde a, samozřejmě, nepokoje. Za posledních tisíc let neuběhl jediný den, ve kterém by nedošlo k nepokojům nebo něčemu podobnému na každém ze stovek nebo ještě více různých světů.

Obvykle by takové věci nebral v úvahu. Člověk si mohl stěží dělat hlavu s nepokoji stejně, jako si nemohl člověk dělat hlavu se sopečnými erupcemi, protože na obydlených světech k oběma docházelo stále. Spíše by mohlo být znamením něčeho neobvyklého, co by vyžadovalo nejvážnější obavy, to, kdyby nastal den, kdy by nebyly hlášeny žádné nepokoje.

Obavy však Seldon necítil. Vnější světy byly se všemi svými výtržnostmi a neštěstími jako velký oceán za klidného dne, s nízkými vlnami a malými bouřkami - ale nic více. Nenalezl důkaz nějaké celkové situace, která by jasně ukázala pokles posledních osmi let nebo třeba posledních osmdesáti. A přitom Demerzel (v Demerzelově nepřítomnosti o něm nemohl Seldon uvažovat jako o Daneelovi) říkal, že pokles pokračuje, a on měl prst na tepu Říše den za dnem způsobem, který Seldon napodobit nemohl - až do té doby, než bude mít k dispozici řídící sílu psychohistorie.

Mohlo to být tak, že pokles byl tak malý, že byl před dosažením nějakého skutečně důležitého bodu nezaznamenatelný - jako rodinné sídlo, které se pomalu opotřebovává a chátrá bez toho, že by známky zchátralosti byly viditelné, až se jedné noci propadne střecha.

Kde se ale ta střecha propadne? To byl problém a Seldon neznal odpověď.

A při té příležitosti Seldon zjišťoval situaci na samotném Trantoru. Tady byly zprávy mnohem bohatější. Za prvé proto, že Trantor byl se svými čtyřiceti miliardami obyvatel nejlidnatější ze všech světů. Za druhé každý z jeho osmi set sektorů tvořil malou Říši sám o sobě. Za třetí tu byla nudná opakující se vládní setkání a činnost císařské

rodiny ke sledování.

To, co však Seldona udeřilo, byl sektor Dahl. Volby do sboru sektoru Dahl vynesly do úřadu pět joranumitů. Podle komentáře to bylo poprvé, kdy joranumité dosáhli úřadu v sektoru.

Nebylo to překvapující. Dahl byl mezi jinými sektory joranumitskou pevností, ale Seldon zjistil, že je to zneklidňující důkaz demagogova pokroku. Objednal si mikročip s touto zprávou a vzal si jej s sebou večer domů.

Když Seldon vešel, Raych vzhlédl od počítače a najednou měl pocit, že musí říct něco na svou obhajobu. "Pomáhám mámě s nějakými odkazy, které potřebuje," řekl.

"Co tvá vlastní práce?"

"Hotová, táto. Všechno hotovo."

"Dobrá. - Podívej se na tohle." Ukázal mikročip Raychovi, ještě než jej vložil do mikroprojektoru.

Raych se podíval na téma zprávy, která před ním visela ve vzduchu, a řekl: "Ano, o tom vím."

"Víš?"

"Jistě. Zvykl jsem si sledovat, co se v Dahlu děje. Víš, domovský sektor a tak."

"A co si o tom myslíš?"

"Nejsem překvapený. Ty ano? Zbytek Trantoru se chová k Dahlu jako ke smetí. Proč by neměli souhlasit s Joranumovými názory?"

"Ty s nimi souhlasíš také?"

"No -" Raych svraštil zamyšleně obličej. "Musím přiznat, že některé věci, které říká, se mi líbí. Říká, že chce pro všechny lidi rovnost. Co je na tom špatného?"

"Vůbec nic - pokud mu o to jde. Pokud je upřímný. Pokud to neužívá jen jako trik k získání hlasů."

"To je docela možné, táto, ale většina Dahlanů si nejspíš myslí: Co můžeme ztratit? Nemáme rovnost teď, i když zákony říkají, že ano."

"Je to těžká věc k uzákonění."

"To není něco, co by tě ochladilo, když jsi k smrti zpocený."

Seldon rychle uvažoval. Přemýšlel o tom od chvíle, kdy na tu zprávu narazil. Řekl: "Raychu, nebyl jsi v Dahlu od chvíle, kdy jsme tě z toho sektoru já s matkou vzali pryč, že?"

"Ale byl, když jsem odejel do Dahlu na tvou návštěvu před pěti lety."

"Ano, ano," - Seldon mávl odmítavě rukou - "ale to se nepočítá. Bydleli jsme v mezisektorovém hotelu, který nebyl vůbec dahlanský, a pokud si pamatuji, Dors tě nikdy nepustila na ulici samotného. Koneckonců ti bylo teprve patnáct. Jak by se ti líbilo navštívit Dahl nyní, sám, na svou zodpovědnost - když už je ti dvacet?"

Raych se uchechtl. "Máma to nikdy nedovolí."

"Neříkám, že by mě zrovna těšila vyhlídka toho, že jí to budu muset říct, ale nemám v úmyslu ji žádat o dovolení. Otázka je: Chtěl bys to pro mě udělat?"

"Ze zvědavosti? Jasně. Docela by mě zajímalo, jak ta stará díra vypadá."

"Můžeš na to obětovat čas ze studií?"

"Jasně. Nikdy jsem nechyběl déle než týden. Kromě toho mi můžeš přednášky nahrát a já to doženu, až se vrátím. Povolení dostanu. Koneckonců mám přece tátu v profesorském sboru - pokud tě nevyhodili, táto."

"Zatím ne. Ale nemyslím si, že by to měly být radostné prázdniny."

"Překvapilo by mě, kdyby sis to myslel. Nepředpokládám, že bys vůbec věděl, co to radostné prázdniny jsou, táto. Překvapuje mě, že znáš ten výraz."

"Nebuď drzý. Když už tam budeš, chci, aby ses setkal s Laskinem Joranumem."

Raych vypadal vylekaně. "Jak to mám udělat? Nevím, kde bude."

"Měl by být v Dahlu. Požádali jej, aby promluvil ke sboru sektoru Dahl, ve kterém je pět nových joranumitských členů. Zjistíme přesné datum a vypravíš se o několik dní dříve."

"A jak se s ním mám setkat, táto? Nemyslím, že by měl otevřené dveře pro každého."

"Ani já, ale tohle nechám na tobě. Věděl jsi, jak na to, když ti bylo dvanáct. Doufám, že se ostří tvé chytrosti v uplynulých letech příliš neotupilo."

Raych se usmál. "Doufám, že ne. Ale předpokládejme, že se s ním setkám. Co pak?"

"Nu, zjisti, co bude možné. Co má skutečně v plánu. Co si skutečně myslí."

"Myslíš, že mi to řekne?"

"Nepřekvapilo by mě, kdyby to udělal. Máš kouzlo, které povzbuzuje důvěru, ty ohavný mladíku. Pojďme si o tom promluvit."

A tak se stalo. Několikrát.

Seldonovi se honily v hlavě nepříjemné myšlenky. Nebyl si jistý, kam to všechno povede, ale neopovážil se o tom promluvit s Yugo Amarylem nebo Demerzelem nebo (ze všech nejvíce) s Dors. Mohli by jej zastavit. Mohli by mu dokázat, že jeho nápad nestojí za nic, a o takové důkazy nestál. To, co měl v plánu, vypadalo jako jediná brána k záchraně a nechtěl, aby byla tato brána zatarasená.

Ale existovala taková brána vůbec? Seldonovi připadalo, že Raych je jediný, kdo se může nejspíše vetřít do Joranumovy přízně, ale byl Raych pro tento účel tím pravým nástrojem? Byl Dahlan a s Joranumem souhlasil. Jak dalece mu mohl Seldon důvěřovat?

Strašné! Raych byl jeho syn - a Seldon neměl nikdy předtím důvod Raychovi nevěřit.

13

Pokud Seldon pochyboval o účinnosti svého názoru, pokud se obával, že může spustit záležitosti předčasně nebo je zoufale rozběhnout špatným směrem, pokud byl naplněn mučivou nejistotou, pokud šlo o to, jestli může Raychovi věřit, že zahraje svou roli správně, nikdy neměl žádné pochyby - vůbec žádné pochyby - pokud šlo o to, jaká bude reakce Dors, když se seznámí s fait accompli.

A nebyl zklamaný - pokud to bylo to správné slovo, které vyjadřovalo jeho pocity.

A přitom svým způsobem zklamaný byl, protože Dors ani nezvedla hlas v hrůze, jak si zčásti myslel, že udělá, když si připravoval obranu.

Ale jak to mohl vědět? Byla jiná než ostatní ženy a ještě nikdy ji neviděl skutečně rozhněvanou - nebo alespoň v takové náladě, kterou za skutečnou rozhněvanost pokládal.

Pouze jej sledovala chladnýma očima a hovořila s tichým, hořkým nesouhlasem. "Poslal jsi jej do Dahlu? Samotného?" Velice mírně. Tázavě.

Na okamžik byl Seldon jejím tichým hlasem zastrašen. Pak řekl pevně: "Musel jsem. Bylo to nutné."

"Vysvětli mi to. Poslal jsi jej do té jámy zlodějů, toho doupěte vrahů, té hromady všeho, co je zločinné?"

"Dors! Rozčiluješ mě, když takhle mluvíš. Tyhle stereotypy bych očekával jenom od fanatika."

"Popíráš, že Dahl je takový, jaký jsem ho právě popsala?"

"Samozřejmě. V Dahlu jsou zločinci a špinavé brlohy. To vím velice dobře. Víme to oba. Ale ne všechno v Dahlu je takové. A zločinci a špinavé brlohy jsou v každém sektoru, dokonce i v císařském sektoru a ve Streelingu."

"Jsou snad různé stupně, ne? Jeden není deset. Pokud jsou zločinem prolezlé všechny světy, pokud jsou zločinem prolezlé všechny sektory, pořád je mezi nimi Dahl nejhorší, není to tak? Máš počítač. Zjisti si statistiky."

"To nemusím. Dahl je nejchudší sektor na Trantoru a je jasný vzájemný vztah mezi chudobou, bídou a zločinem. V tom s tebou souhlasím."

"Ty se mnou souhlasíš! A poslal jsi jej samotného? Měl jsi jít s ním, nebo požádat mně, abych s ním šla, nebo s ním poslat tucet jeho spolužáků. Určitě by uvítali odpočinek od práce, tím jsem si jistá."

"To, co jsem po něm potřeboval, vyžadovalo, aby byl sám."

"A co jsi po něm potřeboval?"

Ale Seldon na toto téma neoblomně mlčel.

Dors řekla: "Došlo to tak daleko? Nevěříš mi?"

"Je to hazard. Riziko nesu já sám. Nemohu do toho zatahovat tebe nebo kohokoli jiného."

"Ale nejsi to ty, kdo tu nese riziko. Je to chudák Raych."

"On nenese žádné riziko," řekl Seldon netrpělivě. "Je mu dvacet let, je mladý, živý a statný jako strom - a to nemyslím ty stromky, které si tu pěstujeme pod sklem na Trantoru. Myslím ty silné stromy v helikonských lesích. A je zápasník, což Dahlané nejsou."

"Ty s tím svým zápasením," řekla Dors a její chlad nepolevil ani o zlomek. "Myslíš si, že je to odpověď na všechno. Dahlani nosí nože. Každý z nich. A myslím, že i blastery."

"O blasterech nic nevím. Pokud jde o blastery, jsou zákony dost přísné. Ale co se týče nožů, vím jistě, že Raych jeden nosí. Dokonce ho nosí i tady na kampusu, kde je to přísně protizákonné. Myslíš, že si ho na Dahl nevezme?"

Dors mlčela.

Na několik minut se odmlčel i Seldon a pak usoudil, že možná přišel čas k usmíření. Řekl: "Podívej, řeknu ti alespoň tolik. Doufám, že se setká s Joranumem, který Dahl navštíví."

"Ano? A co očekáváš, že Raych udělá? Naplní jej hořkou lítostí nad jeho špatnou politikou a pošle jej zpátky do Mykogenu?"

"No tak. Nech už toho. Jestli to chceš brát z tohohle sardonického hlediska, tak se nemáme o čem bavit." Odvrátil od ní pohled, podíval se ven z okna na šedomodrou oblohu pod kupolí. "To, co očekávám, že udělá" - a jeho hlas se na okamžik zachvěl - "je, že zachrání Říši."

"No jistě. To bude daleko jednodušší."

Seldonův hlas zpřísněl. "To je to, co očekávám. Ty řešení nemáš. Nemá je ani Demerzel sám. Řekl mi tolik, že řešení spočívá na mně. To je to, oč se snažím, a to je to, na co potřebuji Raycha v Dahlu. Koneckonců, sama znáš jeho schopnost vzbudit náklonnost. Měla účinek na nás a jsem přesvědčený o tom, že bude mít účinek na Joranuma. Pokud mám pravdu, bude všechno v pořádku."

Dorsiny oči se mírně rozšířily. "Chceš mi říct, že ses řídil psychohistorií?"

"Ne. Nechci ti lhát. Ještě jsem nedosáhl bodu, od kterého bych se mohl jakkoli psychohistorií řídit, ale Yugo neustále mluví o intuici - a já mám svou."

"Intuice! Co to je? Definuj ji!"

"Lehce. Intuice je umění, vlastní lidské mysli, usuzující správnou odpověď z údajů, které jsou samy o sobě neúplné nebo dokonce zavádějící."

"A tys ji dostal."

A Seldon řekl s pevným přesvědčením: "Ano, dostal."

Ale sám pro sebe si pomyslel to, co se neodvážil Dors říct. Co když Raychovo kouzlo vyprchalo? Nebo, ještě hůře, co když v něm příliš zesílí vědomí toho, že je Dahlan?

14

Billibotton byl Billibotton - špinavý, živelný, temný, spletitý Billibotton - šířící rozklad a přitom plný života,

který, jak byl Raych přesvědčen, nebylo možné najít nikde jinde na Trantoru. Možná ho nebylo možné najít ani nikde jinde v Říši, i když Raych neznal z první ruky žádný jiný ze světů kromě Trantoru.

Posledně, když spatřil Billibotton, mu nebylo o moc více než dvanáct let, ale dokonce i lidé vypadali stále stejně; stále to byla směs zpráskaných psů a neuctivců; naplněni umělou pýchou a bručivou rozmrzelostí; muži charakterističtí svými temnými a hustými kníry, ženy pytlovitým oblečením, které nyní připadalo Raychovým staršímu a více světem protřelým očím strašně nepořádnické.

Jak mohou ženy, které jsou takhle oblečené, muže přitahovat? - Ale to byla bláznivá otázka. Dokonce i když mu bylo jen dvanáct, měl docela jasnou představu o tom, jak lehce a rychle může být odloženo.

A tak tam stál, ztracený ve vzpomínkách a paměti, procházel ulicí s výlohami obchodů a přesvědčoval se, že si zapamatoval tohle nebo tamto zvláštní místo, a uvažoval, jestli jsou mezi těmi všemi lidé, které znával a kteří jsou o osm let starší. Možná ti, kteří byli jeho kamarády v dětství - a stísněně si připomněl tu skutečnost, že i když si pamatuje některé přezdívky, které si navzájem přidělili, nemůže si vzpomenout na jediné skutečné jméno.

Ve skutečnosti byly díry v jeho paměti obrovské. Nebylo to tím, že by osm let byla dlouhá doba, ale byly to dvě pětiny jeho dvacetiletého života a ten se od chvíle, kdy opustil Billibotton, natolik změnil, že všechno předtím bylo jako vybledlý sen.

Ale vůně tu byly. Zastavil se před pekařstvím, nevalným a ošumělým, a nasál pach kokosové polevy, který se šířil vzduchem - který nikde jinde tak nevoněl. Dokonce i když se někde zastavil, aby koupil koláčky s kokosovou polevou, i když u nich dokonce byl nápis 'V dahlanském stylu', byly to pouhé chabé náhražky - nic více.

Ucítil silné pokušení. No, proč vlastně ne? Měl kredity a nebyla tu Dors, aby krčila nos a nahlas se zajímala, jak čisté - nebo daleko spíše jak nečisté - to místo může asi být. Kdo si dělal s čistotou hlavu za starých časů?

Krám byl zšeřelý a Raychovým očím chvíli trvalo, než se přizpůsobily. Bylo tam několik nízkých stolků s párem spíše nepevných židlí u každého z nich, ve kterých si nepochybně lidé mohli dát lehkou svačinu, obdobu kávy a koláčků. U jednoho ze stolků seděl mladík s prázdným šálkem před sebou, oblečený v kdysi bílém tričku s krátkým rukávem, které by za lepšího osvětlení vypadalo ještě špinavěji.

Pekař nebo v každém případě číšník vyšel z místnosti vzadu a řekl spíše nevrlým tónem: "Co si dáš?"

"Kokosovou máčku," řekl Raych stejně nevrlým způsobem (kdyby dal najevo zdvořilost, nebyl by Billibottoňanem) a použil slangový termín, který si pamatoval ze starých časů.

Termín byl stále ještě běžný, protože mu číšník podal správný předmět s použitím holých prstů. Chlapec Raych by to přijal, ale nyní byl muž Raych vyvedený z rovnováhy.

"Chceš sáček?"

"Ne," řekl Raych. "Sním ho tady." Zaplatil číšníkovi, vzal si koláček z jeho ruky a zakousl se do jeho hojnosti s přivřenýma očima. V dobách jeho dětství to byla vzácná rozkoš - někdy, když žebral nezbytný kredit, aby si jeden koupil, někdy, když dostal kousnout od dočasně bohatšího kamaráda, většinou často, když jeden ukradl, když se nikdo nedíval. Nyní si jich mohl koupit, kolik chtěl.

"Hej," řekl hlas.

Raych otevřel oči. Byl to ten muž u stolku, který se na něj šklebil.

Raych řekl mírně: "Mluvíš se mnou, chlape?"

"Jo. Co děláš?"

"Baštím kokosovou máčku. Co je ti po tom?" Automaticky přijal billibottonský způsob hovoru. Nebylo to moc těžké.

"Co děláš v Billibottonu?"

"Narodil sem se tu. Vyrostl sem tu. V posteli. Ne na ulici jako ty." Urážka přišla lehce, jako by nikdy neopustil domov.

"Fakt? Na Billibottoňáka seš fakt pěkně vohozenej. Jako ňáká baletka. Smrdí z tebe voňavka." A zvedl malíček, aby naznačil zženštilost.

"Nebudu křapat vo tom, jak smrdíš ty. Jel sem do světa."

"Do světa? La-dí-da." Do pekařství vstoupili dva další muži. Raych se trochu zamračil, protože si nebyl jistý, jestli byli domluvení nebo ne. Muž u stolu řekl nově příchozím: "Tendle chlap jel do světa. Říká, že je Billibottoňák."

Jeden z příchozích zašoural nohama v posměšném pozdravu a zašklebil se bez jediné stopy přívětivosti. "No, není to fajn? Je dycky paráda zakopnout vo Billibottoňáka, kerej to dotáhl tak daleko. Dáváme jim šanci pomoct těm z jejich sektoru, co takovou kliku neměli. Třeba kreditama. Dycky můžeš rozdat pár kreditů chudejm, ne?"

"Kolik máš, mistře?" řekl ten druhý a jeho úšklebek zmizel.

"Hej," řekl muž za pokladnou. "Vy všichni chlapi vypadněte z mýho krámu. Nechci tu mít ňáký voplejtačky."

"Voplejtačky nebudou," řekl Raych. "Du pryč."

Vykročil, ale sedící muž mu strčil do cesty nohu. "Nechoď, kámo. Budeš nám chybět."

(Muž za pokladnou, který se očividně obával nejhoršího, zmizel vzadu.)

Raych se usmál. Řekl: "Jednou, dyž sem byl v Billibottonu, hošani, sem šel s mým starým a starou a zastavilo nás deset hošanů. Deset. Spočítal sem si je. Museli sme se vo ně postarat."

"Jo?" řekl ten, který s ním mluvil. "A postaral se vo ně tvůj starej?"

"Můj starej? Ne. Ten by se s nima nezdržoval. Ale moje stará jo. A já to umím líp než vona. A vy ste jen tři. Takže, jesli vám to nevadí, táhněte mi z cesty."

"Jasně. Jenom tu nech ňáký kredity. A taky ňáký svý hadry."

Muž u stolu vstal. V ruce držel nůž.

"Tak takhle je to," řekl Raych. "No, nejčko už mě zdržujete." Dojedl svůj koláček a napůl se otočil. Pak, rychle

jako myšlenka, se chytil stolu, zatímco pravou nohou vystřelil dopředu a patou přímo neomylně zasáhl rozkrok muže s nožem.

Ten klesl k zemi s hlasitým řevem. Stůl přirazil druhého ke zdi a držel jej u ní, zatímco Raychova pravá ruka švihla vzduchem a malíkovou hranou zasáhla tvrdě hrtan třetího, který zakašlal a zhroutil se.

Trvalo to dvě vteřiny a Raych tam stál s nožem v každé ruce a řekl: "No tak, kerej z vás se hne?"

Zuřivě se na něj dívali, ale zůstali na svých místech a Raych řekl: "V tom případě vypadnu."

Ale číšník, který se vytratil do zadní místnosti, musel zavolat pomoc, protože do krámu nyní vešli tři muži, zatímco číšník vřískal: "Buřiči! Nic jinýho než buřiči!"

Nově příchozí byli stejně oblečeni do něčeho, co bylo očividně uniformou - ale takovou, jakou Raych nikdy neviděl. Kalhoty měli zastrčené do bot, volná zelená trička přepásaná a na hlavách měli zvláštní polokulovité klobouky, které vypadaly podivně komicky. Na tričkách měli na pravém rameni zepředu písmena JG.

Byli podobní Dahlanům, ale neměli tak docela dahlanské kníry. Ty jejich byly černé a husté, ale pečlivě zastřižené na úroveň rtů a stejně tak omezené do šířky. Raych se v duchu ušklíbnul. Chyběla jim mohutnost jeho vlastního divokého kníru, ale musel připustit, že vypadají upraveně a čistě.

Vůdce těchto tří mužů řekl: "Jsem desátník Quinber. Co se tu dělo?"

Poražení Billibottoňané se škrabali na nohy s jasně poničeným oblečením. Jeden se stále ještě svíjel, jeden si třel hrdlo a třetí jednal, jako by jedno jeho rameno bylo vykloubené.

Desátník se na ně díval filozofickým pohledem, zatímco dva jeho muži blokovali dveře. Obrátil se na Raycha - jediného, který vypadal nedotčený. "Jsi Billibottoňan, chlapče?"

"Narozený a vychovaný, ale žil jsem osm let všude možně." Snažil se potlačit billibottonský přízvuk, ale byl tam stále, alespoň ve stejné míře jako v řeči desátníka. Kromě Billibottonu měl Dahl hodně částí a některé z nich se značnými touhami po vznešenosti.

Raych řekl: "Jste strážníci? Nezdá se mi, že bych si vzpomínal na uniformy, které -"

"Nejsme strážníci. V Billibottonu moc strážníků nenajdeš. Jsme Joranumova Garda a udržujeme tady pořádek. Ty tři známe a byli varováni. Postaráme se o ně. Ty jsi náš problém, pane lamželezo. Jméno. Občanské číslo."

Raych jim to řekl.

"A co se tu stalo?"

Rach jim to řekl.

"A co tu děláš?"

Raych řekl: "Tak moment. Máte vůbec právo se mě takhle vyptávat? Pokud nejste strážníci -"

"Tak poslouchej," řekl desátník tvrdě, "nezajímej se o naše práva. Tady jsme v Billibottonu a máme právo, protože jsme se ho ujali. Říkáš, že jsi tady ty tři zmlátil, a já ti to věřím. Ale nás nezmlátíš. Sice nemáme povoleno nosit blastery -" A s tím desátník pomalu vytáhl blaster.

"A teď mi řekni, co tu děláš."

Raych si povzdechl. Kdyby šel přímo do sektorové síně, jak měl - kdyby se nezastavil, aby se ponořil do nostalgie po Billibottonu a kokosových koláčcích -

Řekl: "Přišel jsem se v naléhavé záležitosti setkat s panem Joranumem, a protože se zdá, že jste členy jeho organi-"

"Chceš se sejít s vůdcem?"

"Ano, desátníku."

"Se dvěma noži?"

"Pro sebeobranu. Neměl bych je u sebe, kdybych se s panem Joranumem setkal."

"To říkáš ty. Vezmeme tě do vazby, mládenče. Však tomu přijdeme na kloub. Možná to bude trvat, ale přijdeme na to."

"Ale na to nemáte právo. Nejste legálně ustave-"

"No, však my najdeme někoho, kdo ti to vysvětlí. Do té doby jsi náš."

Zabavili mu nože a odvedli jej do vazby.

15

Cleon nebyl už dávno tím hezkým mladým monarchou, jakého ukazovaly holografy. Možná stále ještě byl - alespoň na holografech - ale zrcadlo mu říkalo něco jiného. Jeho poslední narozeniny byly sice slaveny s obvyklou pompou a rituály, ale to nic nezměnilo na tom, že byly čtyřicáté.

Císař neviděl nic špatného na tom, že mu bylo čtyřicet. Jeho zdraví bylo dokonalé. Trochu přibral, ale ne příliš. Tvář by možná mohla vypadat trochu staře, kdyby nebylo mikroúprav, které podstupoval pravidelně a po nichž vypadal tak trochu jako nalakovaný.

Byl na trůnu osmnáct let - byla to jedna z nejdelších vlád století - a cítil, že není nic, co by mu mohlo zabránit v tom, aby vládl dalších čtyřicet a dosáhl nakonec nejdelší vlády celých říšských dějin.

Cleon se podíval znovu do zrcadla a pomyslel si, že by vypadal daleko lépe, kdyby nežil v trojrozměrném světě.

A teď si vezměme Demerzela - věrného, spolehlivého, nepostradatelného, nesnesitelného Demerzela. Žádná změna. Udržoval si svůj vzhled a to, pokud Cleon věděl, bez použití nějakých mikroúprav. Samozřejmě, Demerzel byl vždycky skoupý na slovo. A nikdy nebyl mladý. Vůbec nevypadal o nic mladší, když začal sloužit Cleonovu otci, když byl Cleon chlapecký říšský princ. A nevypadal mladě ani nyní. Bylo lepší vypadat staře ze začátku a dosáhnout změny

poté?

Změna!

To mu připomnělo, že k sobě zavolal Demerzela z nějakého důvodu a ne jen proto, aby přihlížel tomu, jak císař uvažuje. Demerzel by mohl brát nadmíru císařova uvažování jako známku stáří.

"Demerzeli," řekl.

"Výsosti?"

"Ten chlap Joranum. Unavuje mě o něm poslouchat."

"Není žádný důvod, proč byste o něm měl slyšet, Výsosti. Je to jeden z těch fenoménů, které na chvíli zčeří hladinu novinek a pak zmizí."

"Ale on ještě nezmizel."

"Někdy to chvíli trvá, Výsosti."

"Co si o něm myslíš, Demerzeli?"

"Je nebezpečný, ale má jistou popularitu. Je to ta popularita, co zvyšuje jeho nebezpečnost."

"Pokud je podle tebe nebezpečný a pokud je podle mě otravný, proč máme čekat? Nemůže být prostě uvězněn nebo popraven nebo tak něco?"

"Politická situace na Trantoru, Výsosti, je delikátní -"

"Je delikátní vždycky. Kdy jsi mi řekl, že je jiná než delikátní?"

"Žijeme v delikátních časech, Výsosti. Nemělo by smysl proti němu podnikat nějaké kroky, pokud by to mělo zjitřit nebezpečí."

"Nelíbí se mi to. Možná nejsem příliš sečtělý - císař nemá čas k tomu, aby byl příliš sečtělý - ale rozhodně znám říšské dějiny. Bylo už několik případů těch populistů, jak se jim říkalo, kteří v několika posledních stoletích převzali moc. V každém případě změnili vládnoucího císaře v pouhou loutku. Já si nepřeji být loutkou, Demerzeli."

"Je nemyslitelné, že byste jí byl, Výsosti."

"Nebude to nemyslitelné, pokud nic neuděláš."

"Pokouším se o jistá opatření, Výsosti, ale opatrně."

"Je tu alespoň jeden chlapík, který opatrný není. Před měsícem nebo tak nějak profesor z univerzity - profesor - zabránil možnému joranumitskému nepokoji jednou rukou. Prostě se do toho vložil a překazil to."

"Tak se stalo, Výsosti. Jak jste se o tom dozvěděl?"

"Protože je to jistý profesor, o kterého se zajímám. Jak je možné, že jsi mi o tom neřekl?"

Demerzel téměř servilně řekl: "Bylo by ode mě správné, kdybych vás obtěžoval s každou bezvýznamnou maličkostí, která mi přijde na stůl?"

"Bezvýznamnou? Ten muž, který to udělal, byl Hari Seldon."

"Skutečně, tak se jmenoval."

"A to jméno je známé. Copak nevypracoval před nějakými lety na poslední desetileté konferenci studii, která nás zaujala?"

"Ano, Výsosti."

Cleon se zatvářil potěšeně. "Jak vidíš, tak mám paměť. Nepotřebuji se ve všem spoléhat na své úředníky. Hovořil jsem s tím chlapíkem Seldonem o té jeho studii, nebo ne?"

"Vaše paměť je skutečně dokonalá, Výsosti."

"Co se s tím nápadem stalo? Byl to vynález na předpovídání budoucnosti. Má dokonalá paměť mi nějak nepřipomíná, jak ji nazýval."

"Psychohistorie, Výsosti. Nebyl to tak docela vynález k předpovídání budoucnosti, ale teorie předpovídání hlavních směrů budoucích lidských dějin."

"A co se s ní stalo?"

"Nic, Výsosti. Jak jsem již dříve vysvětlil, zjistilo se, že je tato idea naprosto nepraktická. Byla to barvitá teorie, ale nepoužitelná."

"A přitom je schopen něco podniknout a zabránit možným nepokojům. Pokusil by se o to snad, kdyby nevěděl dopředu, že uspěje? Není to snad důkaz toho, že ta - psychohistorie? - funguje?"

"Je to pouze důkaz toho, že je Hari Seldon nerozvážný, Výsosti. I kdyby byla psychohistorická teorie použitelná, nebyla by schopna připustit výsledky, týkající se jednoho člověka nebo jedné věci."

"Nejsi matematik, Demerzeli. On ano. Myslím, že přišel čas, abych jej znovu vyslechl. Koneckonců, není to příliš dlouho před další desetiletou konferencí."

"Nebude to mít smysl -"

"Demerzeli, já si to přeji. Postarej se o to."

"Ano, Výsosti."

16

Raych poslouchal s mučivou netrpělivostí, kterou se snažil nedávat najevo. Seděl v improvizované cele, hluboko ve změti billibottonských uliček, ke které byl veden třídami, které už dávno nepoznával. (On, který mohl za starých časů stejnými třídami neomylně kličkovat a zmást každého pronásledovatele.)

Muž, který byl s ním, oděný v zeleni joranumitské Gardy, byl buď misionář, vymývač mozků nebo druh teologického ztroskotance. V každém případě oznámil, že se jmenuje Sander Nee a přednesl dlouhou zprávu se silným dahlanským přízvukem, který mu jasně šel od srdce.

"Jestli chcou lidi z Dahlu rovnost, tak musejí nejdřív vokázat, že za to stojí. Dobrá vláda, klidný vystupování, slušný radovánky sou všechno, co je potřeba. Agresivita a nošení nožů sou vobvinění, kterejma nám zdůvodňujou ostatní svou alergii. Musíme bejt čistí ve slovu a -"

Raych jej přerušil. "Souhlasím s vámi, strážníku Nee, s každým slovem. - Ale musím se setkat s panem Joranumem."

Strážník pomalu potřásl hlavou. "Nemůžeš, jestli nemáš ňákou schůzku, ňáký povolení."

"Hele, sem syn důležitýho profesora ze streelingský univerzity, profesora matematiky."

"Žádnýho profesora neznám. - Myslel sem, žes říkal, že si z Dahlu."

"Samozřejmě sem. Copak to nepoznáte z toho, jak mluvím?"

"A ty máš starýho, kterej je profesor na velký univerzitě? To mi ňák nesedí."

"No, je to můj pěstoun."

Strážník to vstřebal a potřásl hlavou. "Znáš někoho v Dahlu?"

"Je tu Matka Rittah." (V dobách, kdy jej znala, byla velice stará. Nyní mohla být už senilní - nebo mrtvá.)

"Nikdy sem vo ní neslyšel."

(Kdo ještě? Nikdy neznal někoho, kdo by se zamlouval mlhavému vědomí muže, který na něj hleděl. Jeho nejlepším přítelem byl jiný mladík, kterému říkali Mazlíček - alespoň to bylo jediné jméno, pod kterým jej znal. Ani ve svém zoufalství si nedovedl Raych představit, že by řekl: "A znáte někoho v mým věku, kdo se menuje Mazlíček?")

Nakonec řekl: "Je tu Yugo Amaryl."

Zdálo se, že se v Neeho očích mihla tlumená jiskra. "Kdo?"

"Yugo Amaryl," řekl Raych dychtivě. "Pracuje pro mýho pěstouna na univerzitě."

"Von je taky Dahlan? To sou na univerzitě sami Dahlani?"

"Jenom von a já. Byl jámař."

"No - někoho pošlu."

Raych musel čekat. Dokonce i kdyby uprchl, kam by mohl jít ve spletitých ulicích Billibottonu, aby nebyl okamžitě dopaden?

Dvacet minut uběhlo, než se Nee vrátil s desátníkem, který dříve Raycha zatýkal. Raych pocítil slabou naději; desátník mohl snad alespoň mít trochu rozumu.

Desátník řekl: "Co je to za Dahlana, kterého znáš?"

"Yugo Amaryl, desátníku, jámař, kterého můj otec našel tady v Dahlu před osmi lety a vzal ho s sebou na streelingskou univerzitu."

"Proč to udělal?"

"Můj otec si myslel, že Yugo může dělat něco důležitějšího než jámy, desátníku."

"Jako co?"

"Matematiku. On -"

Desátník zvedl ruku. "Na který jámě dělal?"

Raych chvíli uvažoval. "Tenkrát sem byl ještě kluk, ale myslím, že to byla C-2."

"Docela blízko. C-3."

"Takže ho znáte, desátníku?"

"Osobně ne, ale tahle historka je v jámách dost slavná a já tam pracoval taky. A možná je to taky způsob, jak ses o tom dozvěděl ty. Máš nějaký důkaz, že opravdu Yuga Amaryla znáš?"

"Podívejte. Řeknu vám, co bych rád udělal. Napíšu na kousek papíru svý jméno a jméno mýho otce. Pak k nim připíšu jediný slovo. Spojte se - jak budete chtít - s ňákým úředníkem od pana Joranuma - pan Joranum bude tady v Dahlu zejtra - a jen mu přečtěte mý jméno, jméno mýho otce a to jedno slovo. Jestli se nestane nic, tak tu nejspíš zůstanu, dokud neshniju, ale nemyslím si, že by se to stalo. Ve skutečnosti sem si jistej, že mě vocaď dostanou do třech vteřin a že za předání týhle informace budete povýšenej. Jestli to odmítnete udělat a voni zjistí, že tu sem - a to voni zjistí - pak budete mít ty největší možný problémy. Koneckonců, jestli víte, že Yugo Amaryl odešel s matematickým velkým zvířetem, tak si domyslíte, že stejný matematický velký zvíře je můj táta. Menuje se Hari Seldon."

Na desátníkově tváři bylo jasně vidět, že mu to jméno není neznámé.

Řekl: "Co to je za slovo, který tam chceš připsat?"

"Psychohistorie."

Desátník se zamračil. "Co to je?"

"Na tom nesejde. Jenom to předejte a uvidíte, co se stane."

Desátník mu podal malý list papíru, vytržený z notesu. "Dobře. Napiš to a uvidíme, co se stane."

Raych si uvědomil, že se chvěje. Velice rád by věděl, co se stane. To naprosto záleželo na tom, s kým bude desátník hovořit, a na kouzlu, které s sebou ponese to slovo.

17

Hari Seldon pozoroval kapky deště stékající po povrchu panoramatických oken císařského automobilu a cítil nesnesitelné bodnutí nostalgie.

Bylo to už podruhé, kdy byl pozván na návštěvu k císaři na jediném kusu otevřené země celé planety - a v obou případech nestálo počasí za nic. Poprvé, krátce poté, co na Trantor dorazil, jej špatné počasí stěží rozčilovalo. Nenacházel na něm nic nového. Jeho domovský svět Helicon měl svá období bouřek, zvláště v místech, kde vyrůstal.

Ale nyní žil po osm let v neuvěřitelném podnebí, kde se bouřky skládaly z komputerizovaných oblaků,

přicházejících v nepravidelných obdobích s pravidelnými lehkými dešti v době spánku. Bouřlivé větry byly nahrazeny vánky a nebyla žádná extrémní horka ani zimy - pouze malé změny, které člověka přiměly k tomu, aby si rozepnul jednou za čas bundu nebo si oblékl lehké sako. A slyšel stížnosti už i na takové jemné odchylky.

Ale nyní Hari viděl skutečný déšť, padající jednotvárně z chladné oblohy - a takovou věc nespatřil již léta - a miloval to; tak to bylo. Připomínalo mu to Helicon, jeho mládí, relativně bezstarostné dny, a uvažoval, jestli by nemohl požádat řidiče, aby jel do paláce delší cestou.

Nemožné! Chtěl jej vidět císař a to byla automobilem dost dlouhá cesta, i když jel člověk přímo bez omezení dopravy. Císař, samozřejmě, čekat nebude.

Byl to jiný Cleon než ten, se kterým se setkal Hari před osmi lety. Přibral nejméně pět kilogramů a v jeho tváři byla patrná nevrlost. Ale pokožka kolem jeho očí a na lících vypadala ztrhaně a Hari rozeznal důsledky příliš mnoha mikroúprav. Svým způsobem bylo Seldonovi Cleona líto - přese všechnu moc a říšskou nadvládu byl císař bezmocný proti běhu času.

Cleon se znovu setkal s Hari Seldonem o samotě - ve stejně bohatě vybavené komnatě, kde se setkali poprvé. Podle zvyku Seldon vyčkával, dokud nebude osloven.

Po krátkém pozorování Seldonova vzhledu řekl císař normálním hlasem: "Rád vás vidím, profesore. Obejděme se bez formalit, stejně jako tomu bylo při poslední příležitosti, kdy jsem se s vámi setkal."

"Ano, Výsosti," řekl Seldon upjatě. Nebylo vždy bezpečné být neformální pouze proto, že to císař přikázal v rozvášněné náladě.

Cleon sotva postřehnutelně zagestikuloval rukama a v místnosti okamžitě ožily automaty, jak se objevil stůl a nádobí. Zmatený Seldon nestačil sledovat detaily.

Císař řekl nenucené: "Najíte se se mnou, Seldone?"

Byla v tom neformálnost otázky, ale spojená se silou rozkazu.

"Bude mi ctí, Výsosti," řekl Seldon. Opatrně se rozhlédl. Věděl velice dobře, že se člověk císaře nesmí (nebo by alespoň neměl) na nic ptát, ale neměl jinou možnost. Řekl spíše tiše, aby to neznělo ani jako otázka: "První ministr s námi jíst nebude?"

"Nebude," řekl Cleon. "V tomto okamžiku má jiné úkoly a mimoto si přeji s vámi mluvit soukromě."

Chvíli jedli mlčky, Cleon se na něj soustředěně díval a Seldon se váhavě usmíval. Cleon neměl vůbec pověst krutého ani bezohledného, ale teoreticky mohl Seldona z nějakého neurčeného důvodu zatknout, a pokud by si císař přál použít svého vlivu, případ by ani nemusel jít před soud. Vždy bylo nejlepší vyhnout se pozornosti, a to v tomto okamžiku Seldon nemohl.

Určitě to bylo horší před osmi lety, kdy byl do paláce dopraven ozbrojenou stráží. - Nicméně touto skutečností se Seldonovi nijak neulevilo.

Pak Cleon promluvil: "Seldone," řekl. "První ministr má pro mě velkou cenu a přitom občas cítím, že si lidé mohou myslet, že nemám svůj vlastní rozum. Myslíte si to?"

"Nikdy, Výsosti," řekl Seldon klidně. Nemělo smysl příliš protestovat.

"Nevěřím vám. Nicméně svůj vlastní rozum mám a vzpomínám si, že když jste přišel poprvé na Trantor, měl jste tu svou psychohistorickou věcičku, se kterou jste si hrál."

"Jsem také přesvědčen, Výsosti," řekl Seldon jemně, "že jsem vám tenkrát vysvětlil, že to byla matematická teorie bez praktického využití."

"To jste tvrdil. Tvrdíte to stále?"

"Ano, Výsosti."

"Pracoval jste na tom od té doby?"

"Příležitostně jsem si s tím pohrával, ale nebylo to k ničemu. Zasahuje do toho bohužel chaos a možnost vyvozování není -"

Císař jej přerušil. "Je tu zvláštní problém, o kterém si s vámi chci promluvit. - Nabídněte si zákusek, Seldone. Je velice dobrý."

"Oč jde, Výsosti?"

"Ten člověk Joranum. Demerzel mi říkal - velice zdvořile - že toho člověka nemohu uvěznit ani použít ozbrojené síly, abych rozehnal jeho stoupence. Říkal, že by to situaci jenom zhoršilo."

"Pokud to říká první ministr, pak předpokládám, že tomu tak je."

"Ale já toho člověka Joranuma nechci… V každém případě nebudu jeho loutkou. Demerzel nedělá nic."

"Jsem si jistý, že dělá, co může, Výsosti."

"Pokud na zmírnění tohoto problému pracuje, pak mě dostatečně neinformuje."

"To může být, Výsosti, díky přirozené touze udržet vás stranou od šarvátek. První ministr může mít pocit, že kdyby Joranum - kdyby -"

"Převzal vládu," řekl Cleon tónem naprostého znechucení.

"Ano, Výsosti. Nebylo by moudré, kdyby mělo vyjít najevo, že jste byl osobně proti němu. Musíte zůstat nedotknutý pro stabilitu Říše."

"Daleko raději bych zajistil stabilitu Říše bez Joranuma. Co navrhujete, Seldone?"

"Já, Výsosti?"

"Vy, Seldone," řekl Cleon netrpělivě. "Rád bych vám řekl, že nevěřím tomu, že je psychohistorie pouhá hra. Demerzel s vámi zůstává v kontaktu. Myslíte si, že jsem takový blbec, abych to nevěděl? Něco od vás očekává. Očekává od vás psychohistorii, a protože nejsem blbec, očekávám ji také. - Seldone, jste pro Joranuma? Pravdu!"

"Ne, Výsosti, nejsem pro něj. Pokládám jej za naprosté nebezpečí pro Říši."

"Dobrá tedy, věřím vám. Zabránil jste jednou rukou potenciálnímu joranumitskému nepokoji na pozemcích vaší univerzity, jak jsem pochopil."

"Z mé strany to byl pouhý impuls, Výsosti."

"Tohle vykládejte bláznům, ne mně. Vyřešil jste to pomocí psychohistorie."

"Výsosti!"

"Neprotestujte. Co uděláte s Joranumem? Něco udělat musíte, pokud jste na straně Říše."

"Výsosti," řekl Seldon opatrně, protože si nebyl jistý, kolik toho císař ví. "Poslal jsem svého syna, aby se s Joranumem sešel v dahlském sektoru."

"Proč?"

"Můj syn je Dahlan - a mazaný. Může objevit něco, co by se nám mohlo hodit."

"Může?"

"Pouze může, Výsosti."

"Budete mě informovat?"

"Ano, Výsosti."

"A Seldone, neříkejte mi, že psychohistorie je pouhá hra, že neexistuje. Už to nechci slyšet. Očekávám, že s Joranumem něco uděláte. Co by to mělo být, nemohu říci, ale něco udělat musíte. Nic jiného nechci. Můžete jít."

Seldon se vrátil na streelingskou univerzitu v daleko horší náladě, než když ji opouštěl. Znělo to, jako by Cleon nechtěl přijmout porážku.

Všechno nyní záleželo na Raychovi.

18

Raych seděl v předpokoji veřejné budovy v Dahlu, do které se nikdy neodvážil - nikdy se nepokusil odvážit - za svého vagabundského mládí. Ve skutečnosti se v ní ještě i dnes cítil nejistě, jako by se do ní vloupal.

Pokoušel se působit klidně, důvěryhodně, pomilováníhodně.

Táta mu říkal, že to je vlastnost, kterou si v sobě nosí, ale nikdy si toho nebyl vědom. Pokud by k tomu docházelo přirozeně, nejspíš by to pokazil tím, jak se pokoušel vypadat jako to, čím ve skutečnosti byl.

Pokoušel se uklidnit, zatímco sledoval úředníka, který pracoval s počítačem na stole. Úředník nebyl Dahlan. Ve skutečnosti to byl Gambol Deen Namarti, který byl s Joranumem na tom setkání s tátou, kterého se zúčastnil i Raych.

Namarti občas zvedl hlavu od stolu a podíval se s nepřátelským výrazem na Raycha. Tenhle Namarti Raychovu pomilováníhodnost nebral. To bylo Raychovi jasné.

Raych se nepokoušel reagovat na Namartiho nepřátelství přátelským úsměvem. Vypadalo by to příliš uměle. Prostě čekal. Dostal se alespoň sem. Pokud se Joranum vrátí, jak Raych očekával, bude mít možnost s ním promluvit.

Joranum se vrátil, majestátně vešel dovnitř, usmívajíce se svým veřejným úsměvem tepla a sebedůvěry. Namartiho ruka se zvedla a Joranum se zastavil. Mluvili spolu tlumenými hlasy, zatímco je Raych napjatě sledoval a marně se pokoušel předstírat, že to nedělá. Raychovi bylo jasné, že Namarti má proti setkání námitky, a Raych se musel trochu držet na uzdě.

Pak se Joranum na Raycha podíval, usmál se a odstrčil Namartiho na stranu. Raychovi připadalo, že zatímco je Namarti mozkem týmu, Joranum je jasně tím, kdo má charisma.

Joranum k němu vykročil a podal mu baculatou, lehce zavlhlou ruku. "No to se podívejme. Mladík profesora Seldona. Jak se máš?"

"Dobře, děkuji, pane."

"Jak jsem pochopil, měl jsi nějaké problémy, než ses sem dostal."

"Ani ne, pane."

"A jak věřím, přišel jsi s poselstvím od svého otce. Doufám, že znovu rozvážil své rozhodnutí a rozhodl se ke mně na mé velké křížové výpravě přidat."

"To si nemyslím, pane."

Joranum se lehce zachmuřil. "Jsi tu bez jeho vědomí?"

"Ne, pane. Poslal mě sem."

"Chápu. - Máš hlad, chlapče?"

"Teď zrovna ne, pane."

"Nebude ti tedy vadit, když se najím? Nemám příliš mnoho času na příjemné stránky života," řekl se širokým úsměvem.

"Nebude mi to vadit, pane."

Spolu došli ke stolu a posadili se. Joranum rozbalil sendvič a zakousl se do něj. Trochu přitlumeným hlasem pak řekl "A proč tě tedy poslal, synku?"

Raych pokrčil rameny. "Myslím, že ho napadlo, že můžu zjistit něco, co by proti vám mohl využít. Je srdcem a duší s prvním ministrem Demerzelem."

"A ty ne?"

"Ne, pane. Já jsem Dahlan."

"To vím, že jsi, pane Seldone, ale co to znamená?"

"To znamená, že jsem utlačovaný, takže jsem na vaší straně a chci vám pomoct. Samozřejmě nechci, aby se o tom dozvěděl můj otec."

"Není důvod, proč by se to měl dozvědět. V čem mi nabízíš svou pomoc?" Rychle pohlédl na Namartiho, který se nakláněl nad stolem, se založenými pažemi naslouchal a jeho výraz se uklidňoval. "Víš něco o psychohistorii?"

"Ne, pane. Otec se mnou o tom nemluví - a pokud by to udělal, nepochopil bych to. Nemyslím, že by se s tím někam dostal."

"Jsi si jistý?"

"Samozřejmě jsem. Je tu jeden chlapík, Yugo Amaryl, který o tom občas mluví. Jsem si jistý, že se nic neděje."

"Ach! A myslíš, že bych se mohl s Yugem Amarylem někdy setkat?"

"To si nemyslím. Pro Demerzela moc není, ale jasně je pro mého otce. Nepodrazil by ho."

"Ale ty ano?"

Raych se zatvářil nešťastně a zarputile zamumlal "Jsem Dahlan."

Joranum si odkašlal. "Pak mi dovol, abych se tě zeptal ještě jednou. Jakou mi nabízíš pomoc, mladíku?"

"Chci vám říct něco, čemu asi nebudete věřit."

"Opravdu? Vyzkoušej mě. Pokud tomu nebudu věřit, řeknu ti to."

"Jde o prvního ministra Eta Demerzela."

"Nuže?"

Raych se neklidně rozhlédl. "Nemůže mě někdo slyšet?"

"Jenom Namarti a já."

"Dobře, tak poslouchejte. Ten chlap Demerzel není chlap. Je to robot."

"Cože!" vybuchl Joranum.

Raych měl pocit, že by to měl vysvětlit. "Robot je mechanický člověk, pane. Není to člověk. Je to stroj."

Namarti se do toho vášnivě vložil. "Jo-Jo, nevěř tomu. Je to směšné."

Ale Joranum zvedl varovně ruku. Oči se mu zaleskly. "Proč to tvrdíš?"

"Můj otec byl kdysi v Mykogenu. Řekl mi o tom všechno. V Mykogenu o robotech mluví pořád."

"Ano, to vím. Alespoň jsem o tom slyšel."

"Mykogeňani věří, že roboti byli kdysi mezi jejich předky hodně rozšíření, ale byli zničeni."

Namarti přimhouřil oči. "Ale proč si myslíš, že je robotem Demerzel? Podle toho mála, co jsem z těchto pohádek zaslechl, jsou roboti vyrobeni z kovu, nebo ne?"

"Je to tak," řekl Raych upřímně. "Ale podle toho, co jsem slyšel já, bylo několik robotů, kteří vypadali přesně jako lidi a žijí navždy -"

Namarti potřásl prudce hlavou. "Legendy! Směšné legendy! Jo-Jo, proč posloucháme -"

Ale Joranum jej rychle přerušil. "Ne, G.D. Chci poslouchat. Také jsem tyto legendy slyšel."

"Ale je to nesmysl, Jo-Jo."

"Neříkej tak rychle 'nesmysl'. A i kdyby to tak bylo, lidé díky nesmyslu žijí a umírají. Nezáleží na tom, jestli to takové je, ale na tom, jaké si lidé myslí, že to je. - Řekni mi, mladíku, když odložíme legendy stranou, proč si myslíš, že je Demerzel robot? Předpokládejme, že roboti existují. Co je tedy na Demerzelovi takového, že o něm tvrdíš, že on je robot? Řekl ti to?"

"Ne, pane," řekl Raych.

"Řekl ti to tedy tvůj otec?" zeptal se Joranum.

"Ne, pane. Je to prostě jen moje tušení, ale jsem si tím jistý."

"Proč? Proč jsi si tak jistý?"

"Něco v něm prostě je. Nemění se. Nestárne. Nedává najevo city. Něco na něm vypadá, jako by byl z kovu."

Joranum se ve svém křesle opřel a delší dobu se na Raycha díval. Málem bylo možné slyšet, jak jeho myšlenky bzučí.

Nakonec řekl "Předpokládejme, že je robot, mladý muži. Proč by ses tím měl trápit? Záleží ti na tom?"

"Samozřejmě mi na tom záleží," řekl Raych. "Jsem lidská bytost. Nechci, aby v čele Říše stál robot."

Joranum se obrátil k Namartimu s dychtivě souhlasným gestem. "Slyšel jsi to, G.D.? 'Jsem lidská bytost, nechci, aby v čele Říše stál robot'. Pusť ho do holovize a nech ho to říct. Nech ho to opakovat pořád dokola, dokud se to nedostane ke každému člověku na Trantoru -"

"Hej," řekl Raych, když konečně chytil dech. "Nemůžu to vykládat v holovizi. Nechci, aby můj otec zjistil -"

"Ne, samozřejmě ne," řekl Joranum rychle. "To nemůžeme dopustit. Použijeme pouze slova. Najdeme nějakého jiného Dahlana. Někoho z každého sektoru, každého s jiným přízvukem, ale vždy se stejným poselstvím: 'Nechci, aby v čele Říše stál robot'."

Namarti řekl: "A co se stane, když Demerzel dokáže, že není robot?"

"Skutečně," řekl Joranum. "Jak by to mohl dokázat? Bude to pro něj nemožné. Psychologicky nemožné. Cože? Velký Demerzel, síla za trůnem, člověk, který tahá za nitky, na jejichž konci je Cleon I. po všechna ta léta a na jejichž konci byl před ním Cleonův otec? Sestoupí snad nyní dolů a bude kňourat k veřejnosti, že je také lidská bytost? To by pro něj bylo skoro stejně zničující, jako kdyby robotem byl. G.D., máme toho ničemu v bezvýchodné situaci a vděčíme za to tomuto milému mladému muži."

Raych zčervenal.

Joranum řekl,: "Jmenuješ se Raych, že? Až bude jednou naše strana v postavení, aby to mohla udělat, nezapomeneme. S Dahlem se bude jednat slušně a budeš tu s námi mít dobré postavení. Jednoho dne se staneš v Dahlu vůdcem sektoru, Raychu, a nikdy nebudeš litovat, že jsi tohle udělal. Lituješ toho snad nyní?"

"V žádném případě," řekl Raych vášnivě.

"V tom případě se postaráme o to, aby ses dostal zpět ke svému otci. Dej mu vědět, že s ním nezamýšlíme nic

zlého, že si jej velice vážíme. Můžeš mu říct, že jsi to zjistil, jak budeš chtít. A pokud zjistíš ještě něco jiného, o čem by sis myslel, že by se nám mohlo hodit - zejména o psychohistorii, dej nám vědět."

"Platí. Ale myslíte to vážně, když říkáte, že se postaráte, aby měl Dahl nějaké šance?"

"Naprosto. Rovnost pro sektory, můj chlapče. Rovnost pro světy.

Budeme mít novou Říši a všechny ty staré ničemnosti s privilegiemi a nerovností zničíme."

A Raych pokývl energicky hlavou. "Přesně to chci."

19

Cleon, císař Galaxie, procházel spěšně galerií, která vedla od jeho soukromých komnat v Menším paláci ke kancelářím obrovského personálu, který žil v různých přístavcích Císařského paláce, sloužícího jako nervové centrum Říše.

Několik jeho osobních tajemníků šlo za ním s výrazy nejhlubší starosti ve tvářích. Císař nechodí za ostatními. On je volá a oni k němu přicházejí. A pokud jde, nikdy neprokazuje známky spěchu nebo citových otřesů. Jak by mohl? Je císařem a jako takový je daleko více symbolem všech světů než lidskou bytostí.

A přitom nyní jako lidská bytost vypadal. Odháněl každého stranou netrpělivým mávnutím pravé ruky. V levé držel blyštivý hologram.

"První ministr," řekl skoro přiškrceným hlasem, vůbec ne podobným opatrně kultivovaným tónům, které ze sebe vydával na trůnu. "Kde je?"

A všichni vysocí úředníci, kteří mu stáli v cestě, mumlali a sípali a zjišťovali, že je nemožné pochopit souvislost. Rozhněvaně kolem nich proběhl a všichni měli nepochybně pocit, jako by s otevřenýma očima zažili noční můru.

Nakonec vrazil s lehkým sípáním do Demerzelovy soukromé kanceláře a zařval - doslova zařval - "Demerzeli!"

Demerzel trochu překvapeně vzhlédl a klidně vstal, protože nikdo nesměl v přítomnosti císaře sedět, pokud mu to nebylo přímo přikázáno. "Výsosti?" řekl.

A císař bouchl hologramem o Demerzelův stůl a řekl: "Co to je? Řekneš mi to?"

Demerzel se díval na to, co mu císař dal. Byl to krásný hologram, ostrý a živý. Člověk mohl skoro slyšet chlapečka - možná deset let starého - jak říká slova, která byla uvedena v textu pod obrazem: "Nechci, aby v čele Říše stál robot."

Demerzel řekl klidně: "Také jsem to dostal, Výsosti."

"A kdo jiný ještě?"

"Mám dojem, Výsosti, že je to leták, který je na Trantoru široce rozšířen."

"Ano, a poznáváš tu osobu, které je ten spratek podobný?" Poklepal na ni císařským ukazováčkem. "Nejsi to ty?"

"Podoba je zarážející, Výsosti."

"Chápu to snad špatně, když předpokládám, že celý obsah tohoto letáku, jak jsi jej nazval, má za cíl obvinit tě z toho, že jsi robot?"

"Zdá se, že přesně takový je jeho záměr, Výsosti."

"A přeruš mě, jestli se mýlím, ale nejsou roboti ty legendární mechanické lidské bytosti, které se nacházejí v - v detektivkách a knížkách pro děti?"

"Mykogeňané mají jeden článek víry, Výsosti, že roboti -"

"Nezajímají mě Mykogeňané ani jejich články víry. Proč tě obviňují z toho, že jsi robot?"

"Jsem si jistý, že je to pouhý metaforický obrat, Výsosti. Chtějí mě ukázat jako člověka bez srdce, jehož náhledy jsou nesvědomitými kalkulacemi stroje."

"To je příliš slabé, Demerzeli. Nejsem blbec." Zaťukal znovu na hologram. "Pokoušejí se přesvědčit lidi skutečně o tom, že jsi robot."

"Stěží tomu můžeme zabránit, Výsosti, pokud tomu budou lidé chtít uvěřit."

"Nemůžeme si to dovolit. Zlehčuje to vážnost tvého úřadu. A co je horší, zlehčuje to vážnost císaře. Důsledek je ten, že já - já si vybral za svého prvního ministra mechanického člověka. To nemůžeme snášet. Poslyš, Demerzeli, nejsou snad zákony, které by zakazovaly pomlouvání veřejných úředníků Říše?"

"Ano, jsou - a je jich pěkných pár, Výsosti, datujících se zpět k velkým Aburamisovým sbírkám zákonů."

"A pomlouvání samotného císaře je nejvyšší provinění, nebo ne?"

"Trestem je smrt, Výsosti. Ano."

"Nuže, tohle nejenže pomlouvá tebe, pomlouvá to i mě - a kdokoli to udělal, musí být bezodkladně popraven. Je to ten Joranum, samozřejmě, kdo za tím stojí."

"Nepochybně, Výsosti, ale dokázat to bude poněkud obtížné."

"Nesmysl! Mám dost důkazů. Chci popravu!"

"Problém je v tom, Výsosti, že tyto zákony o pomluvách nebyly ve skutečnosti nikdy uplatněny. Určitě ne v tomto století."

"A to je důvod, proč se společnost stává tak nestabilní a Říše se otřásá u samých základů. Zákony jsou stále v knihách, tak je uplatni."

Demerzel řekl: "Pomyslete na to, Výsosti, jestli by to bylo moudré. Může se z toho jevit, že jste tyran a despota. Vaše vláda byla velice úspěšná díky milosti a umírněnosti -"

"Ano, a vidíš, kam mě dostala. Nechme je pro změnu, ať se mě bojí, místo aby mě milovali - tímto způsobem."

"Důrazně vám doporučuji, abyste to nedělal, Výsosti. Může to být jiskra, která rozpoutá vzpouru."
"Co tedy budeš dělat? Běž před lidi a řekni: 'Podívejte se na mě. Nejsem žádný robot.'"
"Ne, Výsosti, protože by to, jak jste řekl, zničilo mou vážnost, a co je horší, vaši také."
"Takže?"
"Nejsem si jistý, Výsosti. Ještě jsem o tom tolik nepřemýšlel."
"Ještě jsi o tom tolik nepřemýšlel? - Spoj se se Seldonem."
"Výsosti?"
"Je snad tak obtížné pochopit můj rozkaz? Spoj se se Seldonem!"
"Přejete si, abych jej zavolal do paláce, Výsosti?"
"Ne, na to není čas. Předpokládám, že mezi námi můžeš zařídit uzavřenou komunikační linku, kterou nebude moci nikdo odposlouchávat."
"Zajisté, Výsosti."
"Tak to udělej. Hned!"

20

Seldonovi chyběla Demerzelova vyrovnanost, protože byl jen z masa a kostí. Zavolání do jeho kanceláře a náhlá slabá záře a hučení utajovacího pole bylo dostatečnou známkou toho, že se děje něco neobvyklého. Uzavřenými komunikačními linkami už hovořil dříve, ale nikdy v plném rozsahu říšské bezpečnosti.
Očekával, že se objeví nějaký vládní úředník, který udělá cestu samotnému Demerzelovi. Když sledoval pomalu narůstající pobouření z robotského letáku, nemohl ani očekávat nic menšího.
Ale stejně tak neočekával ani nic většího, a když do jeho kanceláře vstoupil (dá-li se to tak říci) s lehkou září utajovacího pole, které jej obklopovalo, obraz samotného císaře, klesl Seldon dozadu do svého křesla s ústy doširoka otevřenými a zmohl se pouze na bezmocné pokusy o vstanutí.
Cleon netrpělivě mávl rukou, aby zůstal sedět. "Musíte vědět, co se děje, Seldone."
"Máte na mysli ten robotský leták, Výsosti?"
"Přesně to mám na mysli. Co s tím?"
Seldon, přestože mu bylo povoleno sedět, nakonec vstal. "Je toho ještě více, Výsosti. Joranum po celém Trantoru organizuje manifestace ohledně robotů. Tak jsem to alespoň zaslechl ve zprávách."
"To se ke mně ještě nedostalo. Samozřejmě že ne. Proč by měl císař vědět, co se děje?"
"Císař si s tím nemá dělat starosti, Výsosti. Jsem si jistý, že první ministr -"
"První ministr neudělá nic, natož aby mě informoval. Obracím se na vás a na vaši psychohistorii. Řekněte mi, co mám dělat."
"Výsosti?"
"Nebudu s vámi hrát tu vaši hru, Seldone. Pracoval jste na psychohistorii osm let. První ministr mi říká, že nesmím na Joranuma podat žádnou žalobu. Co tedy mám udělat?"
Seldon se zakoktal. "V- výsosti! Nic!"
"Nemáte mi co říct?"
"Ne, Výsosti. Tak jsem to nemyslel. Měl jsem na mysli, že nesmíte dělat nic. Nic! První ministr má naprostou pravdu, když vám říká, že nesmíte podat žalobu. To by věci jen zhoršilo."
"Dobrá tedy. Co by věci zlepšilo?"
"Pokud jde o vás, nedělat nic. Pokud jde o prvního ministra, nedělat nic. Pokud jde o vládu, dovolit Joranumovi, ať si dělá, co chce."
"Jak to může pomoci?"
A Seldon řekl, snažíc se potlačit zoufalý tón ve svém hlase: "To se ukáže brzy."
Císař vypadal, jako by náhle splaskl, jako by z něj všechna zloba a rozhořčení vyprchalo. Řekl: "Ach! Už chápu! Máte situaci pevně v rukou!"
"Výsosti! Neřekl jsem, že -"
"Nemusíte nic říkat. Už jsem toho slyšel dost. Máte situaci pevně v rukou, ale já chci výsledky. Stále ještě mám Císařskou gardu a ozbrojené síly. Budou věrní, a pokud dojde ke skutečným nepokojům, nebudu váhat. Ale nejdříve dostanete svou příležitost vy."
Jeho obraz se zamihotal a Seldon tu seděl a prostě zíral na prázdný prostor, kde před chvílí obraz byl.
Po tom prvním nešťastném okamžiku, kdy se zmínil o psychohistorii na desetileté konferenci před osmi lety, musel čelit skutečnosti, že nemá to, o čem tak neopatrně hovořil.
Všechno, co měl, byl divoký záchvěv myšlenek - a to, čemu Yugo Amaryl říkal intuice.

21

Za dva dny Joranum na Trantoru zvítězil, zčásti sám, hlavně však díky svým pomocníkům. Jak Hari zabručel k Dors, byla to kampaň, která měla všechny známky vojenské efektivity. "Za starých časů by byl válečným admirálem," řekl. "Politikou tratí čas."
A Dors řekla: "Tratí? Za tohoto stavu se stane do týdne prvním ministrem, a pokud si to bude přát, tak do dvou týdnů císařem. Už se vynořily zprávy, že mu některé vojenské posádky provolávají slávu."
Seldon potřásl hlavou. "Zhroutí se, Dors."

"Kdo? Joranumova strana nebo Říše?"

"Joranumova strana. Ta historka s robotem vytvořila okamžitý neklid, ale při troše myšlení s chladnou hlavou pochopí veřejnost, jak směšná obvinění to byla."

"Ale Hari," řekla Dors pevně, "přede mnou nemusíš nic předstírat. To není směšná historka. Jak mohl nejspíš přijít na to, že je Demerzel robot?"

"Ach, tohle! Totiž, řekl mu to Raych."

"Raych!"

"Přesně tak. Odvedl svou práci dokonale a bezpečně se vrátil s příslibem, že se jednou stane vůdcem dahlského sektoru. Samozřejmě že mu uvěřili. Věděl jsem, že to tak bude."

"Chceš tím říct, že jsi Raychovi řekl, že Demerzel je robot, a nechal jej tu zprávu předat Joranumovi?" Dors se tvářila naprosto vyděšeně.

"Ne, to jsem nemohl udělat. Ty víš, že bych Raychovi - ani komukoli jinému - nemohl říct, že Demerzel je robot. Řekl jsem Raychovi tak dobře, jak jsem jen mohl, že Demerzel robot není - a i to samotné bylo těžké. Ale požádal jsem jej, aby Joranumovi řekl, že tomu tak je. Byl pevně přesvědčený, že Joranumovi lhal."

"Ale proč, Hari? Proč?"

"Tohle není psychohistorie, to ti říkám rovnou. Nebuď stejná jako císař, který si o mně myslí, že jsem čaroděj. Jen jsem chtěl, aby Joranum věřil tomu, že Demerzel robotem je. Je rodem Mykogeňan, takže byl od mládí naplňován příběhy své kultury, které se robotů týkaly. Díky tomu byl náchylný uvěřit a byl přesvědčený o tom, že veřejnost bude věřit s ním."

"A nebude snad?"

"Ve skutečnosti ne. Až přejde počáteční šok, uvědomí si, že je to ztřeštěná povídačka - nebo si to alespoň budou myslet. Přesvědčil jsem Demerzela, že musí promluvit na subétérické holovizi ve zprávách ke klíčovým částem Říše a ke každému trantorskému sektoru. Bude mluvit o všem, kromě robotů. Je dost krizí, aby zaplnily takový projev. Lidé budou poslouchat a neuslyší o robotech ani slovo. Pak, na konci, se ho zeptají na leták a on nebude potřebovat na odpověď jediné slovo. Pouze se zasměje."

"Zasměje? Nikdy jsem neslyšela, že by se Demerzel smál. Skoro se ani nikdy neusmívá."

"Tentokrát, Dors, se smát bude. Je to jediná věc, kterou člověk nikdy neviděl robota dělat. Viděla jsi roboty v holografických pohádkách, ne? Jsou vždycky ukazováni bez fantazie, bez pocitů, nelidští. - To budou lidé s jistotou očekávat. Takže se Demerzel potřebuje pouze zasmát. A kromě toho - pamatuješ se na Slunečního Pána Čtrnáctého, náboženského vůdce Mykogenu?"

"Samozřejmě ano. Bez fantazie, bez pocitů, nelidský. Ten se také nikdy nesmál."

"A nebude ani tentokrát. Ohledně té Joranumovy záležitosti jsem toho podnikl hodně hned poté, co se odehrál ten malý zápas na hřišti. Znám Joranumovo skutečné jméno. Vím, kde se narodil, kdo byli jeho rodiče, kdo ho učil, a to všechno, podložené doklady, jsem poslal Slunečnímu Pánu, kam také koneckonců patří."

"A on rozpoutá fanatické scény."

"Samozřejmě že ne. Nikdo na Trantoru by nějakého Slunečního Pána neposlouchal - ať by řekl, co chtěl."

"Tak jaký to má smysl?"

"Nu, to právě uvidíme, Dors. K této situaci nemám psychohistorickou analýzu. Ani nevím, jestli by byla možná. Jen doufám, že můj úsudek je správný."

22

Eto Demerzel se smál.

Nebylo to poprvé. Seděl s Hari Seldonem a Dors Venabili v místnosti chráněné proti odposlechu a občas se na Hariho signál začal smát. Někdy se zaklonil dozadu a smál se hlasitě, ale Seldon potřásal hlavou. "To nebude nikdy znít přesvědčivě."

A tak se Demerzel usmál a pak se zasmál důstojně a Seldon se zašklebil. "Jsem v koncích," řekl. "Nemá cenu ti vyprávět vtipy. Chápeš smysl jen rozumově. Musíš si prostě zapamatovat ten zvuk."

Dors řekla: "Použij holografický smíchový pásek."

"Ne! To by nebyl Demerzel. To je banda idiotů, kterou platí za jekot. To není to, co chci. Zkus to znovu, Demerzeli."

Demerzel to zkoušel znovu, dokud Seldon neřekl: "Dobrá tedy, zapamatuj si ten zvuk a opakuj jej tehdy, až ti položí tu otázku. Musíš se tvářit pobaveně. Nemůžeš se smát sebedokonaleji s vážnou tváří. Trochu se usměj, jen trochu. Stáhni koutky úst." Demerzelova ústa se pomalu roztáhla do úšklebku. "To není špatné. Můžeš dosáhnout toho, že by ti zajiskřilo v očích?"

"Co tím chceš říct, 'zajiskřilo'?" řekla Dors rozhořčeně. "Nikomu se v očích nejiskří. To je jen metafora."

"Ne, není," řekl Seldon. "V očích je určitý náznak slz - smutku, radosti, překvapení, čehokoli - a odlesk světla na tomto náznaku tekutiny to dělá."

"To chceš vážně po Demerzelovi, aby ronil slzy?"

A Demerzel věcně řekl: "Mé oči mohou ronit slzy pro pravidelné očišťování - nijak nadměrně. Možná kdybych si představil, že jsou mé oči podrážděny -"

"Zkus to," řekl Seldon. "To nemůže uškodit."

A tak se také stalo, když bylo po projevu na subétérické holovizi a slova putovala k miliónům světů tisíckrát rychleji než světlo - slova, která byla vážná, věcná, informativní a bez rétorických příkras - a která hovořila o všem

kromě robotů - a Demerzel prohlásil, že je připraven zodpovědět dotazy.

Nemusel čekat dlouho. První dotaz zněl: "Pane první ministře, jste robot?"

Demerzel se prostě klidně díval a nechal růst napětí. Pak se usmál, jeho tělo se lehce otřáslo, a zasmál se. Nebyl to hlasitý, bujný smích, ale byl sytý, smích někoho, kdo se baví nad pohádkou. Byl nakažlivý. Publikum se zachichotalo a pak se rozesmálo s ním.

Demerzel vyčkal, až smích utichne, a pak s jiskřícíma očima řekl: "Opravdu na to musím odpovídat? Je to skutečně nutné?" Stále se ještě usmíval, když obrazovka potemněla.

23

"Jsem si jistý, že to zabralo," řekl Seldon. "Přirozeně nemůžeme očekávat okamžitý obrat. Chce to čas. Ale věci nyní postupují tím správným směrem. Všiml jsem si toho, když jsem zastavil ten Namartiho projev na univerzitním hřišti. Publikum bylo s ním, dokud jsem se mu nepostavil a neukázal jsem, že mám proti přesile kuráž. Publikum okamžitě začalo měnit názor."

"Myslíš, že je to obdobná situace?" zeptala se Dors pochybovačně.

"Samozřejmě. Pokud nemám psychohistorii, mohu použít analogii - a rozum, se kterým jsem se narodil. Měli jsme tu prvního ministra, obléhaného ze všech stran obviněními, který se jim postavil s úsměvem a smíchem, tou nejnerobotštější věcí, kterou mohl udělat, takže to samo o sobě dokáže na tuto otázku odpovědět. Samozřejmě že sympatie začnou přecházet na jeho stranu. Nic to nedokáže zastavit. Ale to je pouhý začátek. Musíme počkat na Slunečního Pána Čtrnáctého a poslechnout si, co řekne."

"Jsi o tom tak přesvědčen?"

"Naprosto."

24

Tenis byl jedním z Hariho oblíbených sportů, ale dával přednost tomu, aby jej hrál, než aby sledoval jiné. Proto netrpělivě sledoval, jak císař Cleon, oblečený ve sportovním, kluše po kurtu, aby odpálil míček. Byl to ve skutečnosti císařský tenis, kterému se tak říkalo, protože si jej oblíbili císaři, druh hry, při které byla používána komputerizovaná raketa, která mohla hladce měnit úhel odrazu podle tlaku, který byl vyvinut na rukojeť. Hari se pokoušel při několika příležitostech techniku pochopit, ale zjistil, že ovládání komputerizované rakety vyžaduje velkou dávku praxe - a čas Hariho Seldona byl příliš cenný na to, aby jej věnoval tak zjevně nedůležité činnosti.

Cleon zahrál míček do místa, odkud se nedal vrátit, a zvítězil. Přeběhl kurt za opatrného aplausu úředníků, kteří jej sledovali, a Seldon mu řekl: "Gratuluji, Výsosti. Byla to úžasná hra."

Cleon lhostejně řekl: "Myslíte, Seldone? Všichni si dávají takový pozor, abych vyhrál. Nemám z toho žádné potěšení."

Seldon řekl: "V tom případě, Výsosti, byste měl svým protihráčům přikázat, aby hráli tvrději."

"To by nepomohlo. Dávali by si stejně pozor, aby prohráli. A kdyby vyhráli, neměl bych o mnoho víc radosti z prohry než z nesmyslného vyhrávání. Být císařem má své nesnáze, Seldone. Joranum to zjistí - pokud se stane nastávajícím."

Zmizel ve své soukromé sprše a po nějakém čase z ní opět vyšel, umytý a osušený a oděný trochu formálněji.

"A nyní, Seldone," řekl a odeslal všechny ostatní pryč, "tenisový kurt je tak soukromý, jak si jen můžeme přát, a počasí je překrásné, takže nechoďme ještě dovnitř. Četl jsem to mykogenské poselství toho Slunečního Pána Čtrnáctého. Zabere to?"

"Naprosto, Výsosti. Jak jste se dočetl, byl Joranum označen za mykogenského odpadlíka a je obviněn z rouhání těmi nejsilnějšími výrazy."

"A skoncuje to s ním?"

"Nevyhnutelně to sníží jeho důležitost, Výsosti. Těch, kteří uvěřili té šílené historce o robotství prvního ministra, je pouhá hrstka. Mimoto byl Joranum odhalen jako lhář a komediant a, co je ještě horší, jeden z těch, kteří se přitom dali nachytat."

"Nachytat, ano," řekl Cleon zamyšleně. "Myslíte tím, že podvádět znamená být mazaný, a to může být obdivuhodné, zatímco být chycen znamená být hloupý, a to není obdivuhodné nikdy."

"Vyjádřil jste to pregnantně, Výsosti."

"Takže Joranum už není nebezpečím."

"Tím si nemůžeme být jisti, Výsosti. Dokonce i nyní se může vzpamatovat. Má stále svou organizaci a někteří z jeho následovníků mu zůstanou věrní. Dějiny ukazují příklady mužů a žen, kteří se vrátili i po katastrofách velkých jako tato - nebo ještě větších."

"V tom případě jej popravme, Seldone."

Seldon potřásl hlavou. "To by bylo nevhodné, Výsosti. Určitě byste nerad stvořil mučedníka nebo sám vypadal jako despota."

Cleon se zamračil. "Nyní jste promluvil jako Demerzel. Kdykoli si přeji použít sílu, mumlá slovo 'despota'. Přede mnou byli císařové, kteří používali sílu a jejichž výsledkům se všichni obdivovali a pokládali je za silné a rozhodné."

"Bezpochyby, Výsosti, ale žijeme v obtížných dobách. Poprava ani není nutná. Můžete dosáhnout svého úmyslu způsobem, díky kterému budete působit jako osvícený a laskavý."

"Působit jako osvícený?"

"Budete osvícený, Výsosti. Přeřekl jsem se. Joranumova poprava by mohla vypadat jako pomsta, což by působilo nečestně. Nicméně jako císař se musíte laskavě - dokonce až otcovsky - stavět k vírám vašeho lidu. Nijak nerozlišujete, protože jste císařem všech bez rozdílu."

"O čem to mluvíte?"

"Chci tím říci, Výsosti, že Joranum urazil city Mykogeňanů a vy jste zděšen jeho svatokrádeží, protože se narodil jako jeden z nich. Co lepšího byste mohl udělat, než předat Joranuma Mykogeňanům zpět, aby se o něj postarali? Budou vám provolávat slávu za vaši říšskou starost."

"A Mykogeňané jej pak popraví?"

"To by mohli, Výsosti. Jejich zákony proti rouhání jsou nadmíru přísné. Přinejlepším by jej odsoudili k doživotním nuceným pracím."

Cleon se usmál. "Velice dobře. Já získám dobré jméno za lidskost a toleranci a oni odvedou špinavou práci."

"To by mohli, Výsosti, pokud byste jim Joranuma skutečně vydal. Nicméně by to stále mohlo stvořit mučedníka."

"Teď jste mě zmátl. Co bych měl dělat?"

"Dejte Joranumovi na vybranou. Řekněte, že ohled na dobro všeho lidu vaší Říše vás nutí k tomu, abyste jej předal Mykogeňanům, aby jej odsoudili, ale vaše lidskost se obává toho, že Mykogeňané mohou být příliš přísní. Tudíž si jako alternativu může vybrat vyhnanství na Nishayi, na malém a odloučeném světě, z něhož, jak tvrdil, pochází, aby na něm žil po zbytek života v bezvýznamnosti a míru. Postaráte se samozřejmě o to, aby byl pod dohledem."

"A to věci vyřeší?"

"Určitě. Joranum by spáchal skutečnou sebevraždu, kdyby si vybral navrácení do Mykogenu - a jako sebevražedný typ mi nepřipadá. Určitě si vybere Nishayu, a ačkoli je to ta rozumnější možnost, je to také ta nehrdinská. Jako uprchlík na Nishayi může jen stěží vést jakékoli hnutí, které by chtělo vládnout Říši. Jeho následovníci se jistě rozpadnou. Mohli by se svatým zápalem následovat mučedníka, ale ve skutečnosti by bylo něco jiného následovat zbabělce."

"Udivující! Jak jste to všechno dokázal, Seldone?" V Cleonově hlase byla patrná dávka obdivu.

Seldon řekl: "Nu, rozumově se dá předpokládat -"

"Nevadí," řekl Cleon prudce. "Nepředpokládám, že byste mi řekl pravdu nebo že bych ji pochopil, kdybyste to udělal, ale řeknu vám tolik. Demerzel opouští úřad. Ta poslední krize byla, jak se ukázalo, pro něj příliš a já s ním souhlasím v tom, že nastal čas k tomu, aby odešel na odpočinek. Ale nemohu být bez prvního ministra a od této chvíle jste jím vy."

"Výsosti!" vykřikl Seldon ve směsici překvapení a hrůzy.

"První ministře Hari Seldone," řekl Cleon klidně. "Císař si tak přeje."

25

"Nebuď tak vyděšený," řekl Demerzel. "Byl to můj návrh. Byl jsem tu příliš dlouho a řetězec krizí dosáhl bodu, kdy by mě omezení tří zákonů svazovala. Ty jsi logickým následníkem."

"Já nejsem logickým následníkem," řekl Seldon zprudka. "Co já vím o řízení Říše? Císař je dostatečně bláznivý na to, aby uvěřil, že jsem tuto krizi vyřešil pomocí psychohistorie. Samozřejmě, že to tak nebylo."

"Na tom nezáleží, Hari. Pokud věří tomu, že máš psychohistorickou odpověď, bude tě dychtivě následovat a to tě udělá dobrým prvním ministrem."

"Může mě následovat přímo do zkázy."

"Cítím, že tě tvůj zdravý rozum - nebo intuice - povede správným směrem…, ať už s psychohistorií nebo bez ní."

"Ale co si bez tebe počnu - Daneeli?"

"Děkuji ti za to, žes mi tak řekl. Už nejsem více Demerzel, pouze Daneel. Pokud jde o to, co si beze mne počneš - Předpokládejme, že uvedeš v život některé Joranumovy ideály a sociální spravedlnost? Možná je nemyslel vážně - možná je využíval jen jako způsoby k získání věrných - ale samy o sobě to nejsou špatné ideály. A najdi si způsob, jak by ti v tom mohl pomáhat Raych. Lpěl na tobě i přes své zaujetí Joranumovými ideály a musí se cítit rozpolcený a napůl jako zrádce. Ukaž mu, že jím není. A navíc můžeš pracovat na psychohistorii tím tvrději, protože císař bude s tebou, srdcem i duší."

"Ale co budeš dělat fy, Daneeli?"

"Jsou ještě jiné věci v Galaxii, kterým musím věnovat pozornost. Stále tu je ještě nultý zákon a já musím pracovat pro dobro lidstva, pokud dokážu určit, co jím je. A Hari -"

"Ano, Daneeli."

"Máš ještě pořád Dors."

Seldon přikývl. "Ano, ještě pořád mám Dors." Na chvíli se zastavil, než stiskl pevnou Daneelovu ruku. "Sbohem, Daneeli."

"Sbohem, Hari," odpověděl Daneel.

A s tím se robot otočil a v šustícím těžkém rouchu prvního ministra, s hlavou vzpřímenou a zády rovnými, odcházel palácovou chodbou.

Seldon tam několik minut po Daneelově odchodu zamyšleně zůstal stát. Náhle vykročil směrem k pokojům prvního ministra. Seldon chtěl Daneelovi říct ještě jednu věc - tu nejdůležitější věc ze všech.

Seldon zaváhal v měkce osvětlené chodbě, než vešel. Ale místnost byla prázdná. Tmavé roucho viselo přes

křeslo. Pokoje prvního ministra odrážely Hariho poslední slova robotovi: "Sbohem, můj příteli." Eto Demerzel odešel; R. Daneel Olivaw zmizel.

ČÁST II.

CLEON I.

CLEON I. - přes často přijímané chvalořeči na to, že byl posledním císařem, za jehož vlády byla první Galaktická Říše dostatečně jednotná a dostatečně prosperující, byla čtvrt století trvající vláda Cleona I. další z vlád pokračujícího úpadku. Na tuto věc nemůže být pohlíženo jako na jeho přímou zodpovědnost, protože pád Říše závisel na politických a ekonomických faktorech, které byly pro kohokoli příliš silné, aby se jim postavil. Měl šťastnou ruku ve výběru svých prvních ministrů - Eta Demerzela a poté Hariho Seldona, v jehož využití psychohistorie neztratil císař nikdy důvěru. Cleon a Seldon jako cíle posledního joranumitského spiknutí s jeho bizarním vyvrcholením -
ENCYCLOPEDIA GALACTICA

1

Mandeli Gruber byl šťastný člověk. Určitě tak alespoň připadal Harimu Seldonovi. Seldon se zastavil na své pravidelné ranní procházce, aby jej sledoval.

Gruber, který byl na sklonku svých čtyřicátin, tedy o něco mladší než Seldon, byl ze své práce na pozemcích Císařského paláce trochu shrbený, ale měl šťastnou, hladce oholenou tvář, nad kterou vévodila růžová lebka, ne příliš ukrytá pod jeho tenkými pískovými vlasy. Tiše si pro sebe pískal, jak prohlížel listy keřů, jestli nejsou napadené hmyzem.

Nebyl vrchním zahradníkem, samozřejmě. Vrchní zahradník palácových pozemků byl vysoký úředník, který měl honosnou kancelář v jedné z budov rozsáhlého Císařského komplexu s armádou mužů a žen, které velel. Je pravděpodobné, že nekontroloval palácové pozemky častěji než jednou, dvakrát za rok.

Gruber byl pouze jedním z této armády. Jeho titul byl, jak Seldon věděl, zahradník první třídy a byl, po třiceti letech věrné služby, dobře zasloužený.

Seldon na něj zavolal, když se zastavil na dokonale uhlazené vyštěrkované cestičce: "Máme další překrásný den, Grubere."

Gruber vzhlédl a oči se mu zaleskly. "Ano, opravdu, pane první ministře, a je mi líto všech těch, kteří se musí tísnit uvnitř."

"Zní to skoro, jako byste měl na mysli mě."

"Na vás toho není tolik, první ministře, co by lidé litovali, ale jestli musíte zmizet v takovýhle den do té budovy, my šťastnější s vámi trochu cítíme."

"Děkuji za soucit, Grubere, ale víte, že máme pod kupolemi čtyřicet bilionů Trantořanů. Litujete je všechny?"

"Samozřejmě že ano. Jsem rád, že nejsem původem Trantořan, takže jsem se mohl kvalifikovat jako zahradník. Je nás na tomto světě jen několik, kteří pracujeme pod širým nebem, ale jsem tady jeden ze šťastnějších."

"Počasí není ale vždycky ideální."

"Je to tak. Už jsem tu zažil průtrže mračen a hvízdavé větry. Ale když se pořádně oblečete… Podívejte -" A Gruber rozpřáhl paže, tak doširoka jako svůj úsměv, jako by chtěl obejmout obrovskou rozlohu palácových pozemků. "Mám tu přátele - stromy a trávníky a všechny zvířecí druhy života, aby mi dělaly společnost - a porost, pěstovaný v geometrických tvarech, dokonce i v zimě. Už jste někdy pozoroval geometrii pozemků, první ministře?"

"Dívám se na ni zrovna teď, nebo ne?"

"Myslím plány, rozložené tak, abyste je skutečně mohl obdivovat - a také že jsou úžasné. Navrhl je Tapper Savand před nějakými sto lety a od té doby se o moc nezměnily. Tapper byl velký zahradník, ten největší - a pocházel z mé planety."

"To byl Anacreon, ne?"

"Přesně tak. Vzdálený svět poblíž okraje Galaxie, kde je ještě pořád divočina a život dokáže být příjemný. Přišel jsem sem, když jsem byl ještě mlíčňák, když za vlády starého císaře převzal úřad současný vrchní zahradník. Samozřejmě, teď se mluví o přestavění pozemků." Gruber si zhluboka povzdechl a potřásl hlavou. "Byla by to chyba. Tak, jak jsou teď, jsou správné, pokud jde o správné rozměry, správné vyvážení, potěchu pro oči a pro ducha. Ale je pravda, že kdysi bývaly pozemky příležitostně přestavované. Císaři stárnou a hledají pořád něco nového, jako by bylo nové vždycky lepší. Náš současný císař, ať žije dlouho, plánoval přestavbu s vrchním zahradníkem. Alespoň se to takhle říká mezi zahradníky." Poslední větu připojil rychle, jako by byl z palácových klevet v rozpacích.

"Možná k tomu hned tak nedojde."

"To doufám, že ne, první ministře. Prosím, pokud si můžete vyšetřit trochu času při té srdcervoucí práci, kterou musíte dělat, prostudujte si podobu pozemků. Je to krásná vzácnost, a pokud by mělo být po mém, nepohnul bych jediným lístečkem ani květinou ani králíkem na všech těch stovkách čtverečních kilometrů."

Seldon se usmál. "Jste nadšenec, Grubere. Nebyl bych překvapený, kdyby se z vás jednoho dne stal vrchní zahradník."

"Ať mě před tím ochrání osud. Vrchní zahradník nedýchá čerstvý vzduch, nevidí přirozenou krásu a zapomíná

všechno, co se o přírodě naučil. Žije támhle" - ukázal Gruber pohrdavě - "a myslím, že už dávno nerozezná keř od potoka, pokud ho k nim zrovna někdo z jeho podřízených nezavede a nepoloží mu ruku na jeden nebo mu ji neponoří do druhého."

Na okamžik to vypadalo, jako by si chtěl Gruber samým opovržením odplivnout, ale nemohl pro to najít příhodné místo.

Seldon se tiše zasmál. "Grubere, s vámi je radost si povídat. Kdykoli budu unavený pracovními povinnostmi, bude mi ctí nějakou chvilku poslouchat vaši životní filozofii."

"Ale první ministře, já nejsem přece žádný filozof. To vzdělání, co mám, je velice letmé."

"K tomu, abyste byl filozofem, nepotřebujete žádné vzdělání. Jen pohotovou mysl a životní zkušenost. Dávejte na sebe pozor, Grubere. Možná vás povýším."

"Pokud mě necháte tam, kde jsem, první ministře, budete mít mou naprostou oddanost."

Seldon se usmíval, jak odcházel, ale jeho úsměv vyprchal, jak se jeho mysl vrátila zpět k současným problémům. Deset let prvním ministrem - a kdyby Gruber věděl, jak srdcervoucí byla ve skutečnosti jeho práce, dosáhly by jeho sympatie neobyčejné výšky. Mohl Gruber pochopit skutečnost, že Seldonův pokrok v psychohistorických technikách sliboval, že jej vystaví nesnesitelnému rozporu?

2

Seldonova zamyšlená procházka po pozemcích byla ztělesněním míru. Bylo těžké uvěřit tomu, že zde, přímo ve středu císařova bezprostředního panství, byl svět, který kromě této oblasti byl uzavřený pod kupolí. Tady, na tomto místě jako by byl ve svém domovském světě Heliconu nebo na Gruberově Anacreonu.

Samozřejmě že pocit míru byl iluzí. Pozemky byly střeženy - velice silně.

Kdysi, před tisíci lety, byly říšské palácové pozemky - mnohem méně vznosné, mnohem méně odloučené od světa začínajícího teprve se stavbou kupolí nad samotnými oblastmi - otevřeny všem občanům a císař se mohl procházet samotný po pěšinách, bez stráží, a pokynutím hlavy zdravit své poddané.

To bylo kdysi. Nyní zde vládla bezpečnost a nikdo ze samotného Trantoru nemohl na toto místo zaútočit. To však nebezpečí neodstraňovalo, protože pokud přicházelo, přicházelo ze strany nespokojených říšských funkcionářů a ze strany uplacených a svedených vojáků. Právě uvnitř pozemků byl císař a jeho štáb v největším nebezpečí. Co by se mohlo stát, kdyby například před skoro deseti lety nedoprovázela Seldona Dors Venabili?

Stalo se to v prvním roce, který trávil ve funkci prvního ministra, a bylo jen přirozené, řekl si (až poté), že určitě dojde k žárlivým třenicím nad jeho neočekávaným jmenováním do úřadu. Množství jiných, daleko lépe kvalifikovaných - lety služby nebo nejčastěji podle svého mínění - se dívalo na tuto volbu se zlostí. Nevěděli nic o psychohistorii nebo o důležitosti, kterou jí císař přisuzuje, a nejjednodušším způsobem, jak situaci napravit, bylo uplatit jednoho z nejbližších ochránců prvního ministra.

Dors musela být ještě podezřívavější než Hari samotný. Anebo byly její instrukce k Seldonově ochraně po Demerzelově zmizení přísnější. Skutečnost byla taková, že během jeho prvních několika let v úřadu prvního ministra byla po jeho boku mnohem častěji.

A v pozdním odpoledni jednoho teplého dne zachytila Dors záblesk zapadajícího slunce - které nikdy nebylo pod trantorskými kupolemi vidět - na kovu blasteru.

"K zemi, Hari!" vykřikla náhle a její nohy tepaly trávu, jak se rozběhla k četaři.

"Dej mi ten blaster, četaři," řekla pevně.

Muž, který se pokoušel o vraždu, byl na okamžik zaražený pohledem na ženu, která k němu běží, ale rychle se vzpamatoval a zvedal blaster, který držel.

Ale to už byla u něj a její ruka sevřela jeho pravé zápěstí ocelovým stiskem a zvedla mu paži do výšky. "Odhoď to," řekla skrz zaťaté zuby.

Četařova tvář se svraštila, jak se pokoušel ruku vyprostit.

"Nezkoušej to, četaři," řekla Dors. "Mám koleno deset centimetrů od tvého rozkroku, a jestli jen mrkneš, tak se můžeš se svým přirozením rozloučit. Takže se nehýbej. Tak to má být. Dobře, teď otevři ruku. Pokud ten blaster neodhodíš teď, zlomím ti ruku."

Přiběhl zahradník s hráběmi. Dors na něj mávla, aby šel pryč. Četař upustil blaster na zem.

Dorazil k nim Seldon. "Já se o to postarám, Dors."

"To neuděláš. Běž k těm stromům a blaster si s sebou vezmi. Může jich být víc - a připravených."

Dors svůj hmat na četaři neuvolnila. Řekla: "Teď, četaři, chci jména všech těch, kteří tě přesvědčili k tomu, aby ses pokoušel o život prvního ministra - a jména všech těch. kteří v tom jedou s tebou."

Četař mlčel.

"Nebuď blázen," řekla Dors. "Mluv!" Zkroutila mu paži a on klesl na kolena. Šlápla mu na krk. "Pokud si myslíš, že ti mlčení vyhovuje, rozdrtím ti hrtan a budeš mlčet navždy. A ještě před tím ti hodně ublížím - nenechám ti v těle jedinou kost nezlomenou. Radši bys měl mluvit."

Četař mluvil.

Později jí Seldon řekl: "Jak jsi to mohla udělat, Dors? Nikdy bych nevěřil, že jsi schopná takové… krutosti."

Dors řekla chladně: "Ve skutečnosti jsem mu skoro neublížila, Hari. Výhrůžka stačila. V každém případě byla nejdůležitější tvá bezpečnost."

"Měla jsi mě nechat, abych se o něj postaral."

"Proč? Abys zachránil svou mužnou čest? Tak za prvé, nebyl bys tak rychlý. Za druhé, ať už bys vyhrál nebo

ne, jsi muž a očekává se to od tebe. Já jsem žena a ženy, podle obecného mínění, nejsou pokládány za tak dravé jako muži a většinou nemají dost síly na to, aby udělaly to, co jsem udělala já. Ta historka se rozšíří a každý se mě bude bát. Nikdo se ti nepokusí ublížit, protože ze mě budou mít strach."

"Strach z tebe a strach z popravy. Četař a jeho komplicové budou usmrceni, víš."

Nato obvyklý klidný výraz Dors narušil mučivý pohled, jako by nemohla snést myšlenku, že zrádný četař bude popraven, i přesto, že chtěl bez váhání zabít jejího milovaného Hariho.

"Ale," zvolala, "není přece nutné spiklence zabíjet. Vyhnanství by stačilo."

"Ne, nestačilo," řekl Seldon. "Už je pozdě. Cleon nechtěl slyšet o ničem jiném, jen o popravách. Mohu mu to navrhnout - pokud si to přeješ."

"Myslíš, že se už rozhodl?"

"Okamžitě. Řekl jsem mu, že nic více než vyhnanství nebo uvěznění nebude nutné, ale řekl ne. 'Vždycky, když se snažím vyřešit problém přímým a tvrdým způsobem, byl to nejdříve Demerzel a pak vy, kdo mluvil o 'despotismu' a 'tyranii'. Ale tohle je můj palác. Toto jsou mé pozemky. Toto jsou mí strážní. Má bezpečnost závisí na bezpečnosti tohoto místa a věrnosti mých lidí. Myslíte si, že jakákoli odchylka od naprosté věrnosti může být potrestána něčím jiným než okamžitou smrtí? Jak jinak byste mohl být v bezpečí? Jak bych mohl být v bezpečí já?'

Řekl jsem, že musí být soud. 'Samozřejmě,' řekl, 'krátký vojenský soud a neočekávám jediný hlas pro cokoli jiného než popravu. Chci, aby to bylo naprosto jasné.'"

Dors vypadala vyděšeně. "Bereš to všechno velice klidně. Souhlasíš s císařem?"

Seldon zdráhavě přikývl. "Souhlasím."

"Protože to byl pokus o tvůj život. Vzdal ses svých zásad pro pouhou pomstu?"

"No tak, Dors, já přece nejsem pomstychtivý člověk. Nicméně jsem to nebyl jen já sám, kdo byl v ohrožení, a nebyl to dokonce ani císař. Pokud nám nedávné dějiny Říše vůbec něco ukazují, pak je to to, že císaři přicházejí a odcházejí. To, co musí být chráněno, je psychohistorie. Kdyby se mi něco přihodilo, bude psychohistorie bezpochyby objevena, ale Říše upadá rychle a my nemůžeme čekat - a pouze já jsem dospěl tak daleko, abych dosáhl nutných postupů."

"Pak bys měl naučit to, co umíš, i jiné," řekla Dors vážně.

"To dělám. Yugo Amaryl je logickým následníkem a shromáždil jsem kolem sebe skupinu techniků, kteří budou jednoho dne schopní, ale nikdy ne tak, jako -" odmlčel se.

"Nebudou takoví, jako jsi ty - tak moudří, tak výkonní? Opravdu?"

"Náhodou si to myslím," řekl Seldon. "A náhodou jsem člověk. Psychohistorie je moje, a pokud ji budu moci ovládnout, chci uznání."

"Člověk," povzdechla si Dors a skoro smutně potřásla hlavou.

Proběhly popravy. Taková čistka v tomto století ještě neproběhla. Zemřeli dva ministři, pět úředníků na nižších místech a čtyři vojáci včetně nešťastného četaře. Každý strážný, který neprošel sítem toho nejpřísnějšího vyšetřování, byl zbaven služby a poslán do vyhnanství na vzdálených vnějších světech.

Od té doby nebylo ani stopy po zradě a péče, se kterou byl chráněn první ministr, vešla ve známost natolik, nemluvě o té děsivé ženě - které mnozí říkali 'Tygřice' - která jej hlídala, že už nebylo nikdy nutné, aby jej Dors kamkoli doprovázela. Její neviditelná přítomnost mu byla štítem a císař Cleon si užíval téměř deseti let klidného a naprostého bezpečí.

Nyní už konečně psychohistorie dosáhla úrovně, kdy mohly být vytvářeny svým způsobem předpovědi, a jak Seldon přecházel po pozemcích průchodem ze své kanceláře (prvního ministra) ke své laboratoři (psychohistorika), uvědomoval si stísněně pravděpodobnost, že toto období míru může skončit.

3

A přesto nemohl Hari Seldon potlačit záchvěv uspokojení, který pocítil, když do laboratoře vstoupil.

Jak se věci změnily.

Začalo to před dvaceti lety bezmyšlenkovitým pohráváním si s podřadným helikonským počítačem. Tehdy se mu ukázala první mlžná stopa toho, z čeho se vyvinula parachaotická matematika.

Pak tu byla léta na streelingské univerzitě, kde on a Yugo Amaryl spolupracovali na tom, aby předefinovali rovnice, zbavili se nevyhovujících nekonečností a našli cestu obcházející ty nejhorší účinky chaosu. Ve skutečnosti udělali pouze malý pokrok.

Ale nyní, po deseti letech, kdy byl prvním ministrem, měl celá poschodí těch nejlepších počítačů a celý štáb lidí, pracujících na velkém množství problémů.

Každý z jeho štábu - kromě Yuga a jeho samotného, samozřejmě - bezpodmínečně nesměl znát nic jiného, než bezprostřední úkol, na kterém pracoval. Každý z nich pracoval pouze na malé roklině nebo vyvýšenině obrovského pohoří psychohistorie a pouze Seldon a Amaryl ji dokázali vidět jako pohoří - a i oni ji dokázali vidět pouze mlhavě, s vrcholky skrytými v oblacích a úpatím zahaleným mlhou.

Dors Venabili měla pravdu, samozřejmě. Měl by začít se zasvěcováním lidí do celého tajemství. Technika byla stále ještě v mezích, kdy s ní mohli pracovat dva lidé. A Seldon stárnul. I kdyby se mohl těšit z několika dalších desetiletí, léta jeho nejplodnějších objevů byla jistě za ním.

I Amaryl dosáhne za měsíc třiceti devíti let, a i když to bylo stále ještě mládí, na matematika to zase takové mládí nebylo - a na problému pracoval už stejně dlouho jako Seldon sám. Jeho schopnost nového a pouček se nedržícího myšlení se už také mohla vytrácet.

Amaryl jej zahlédl, jak vchází a blíží se k němu. Seldon se na něj laskavě díval. Amaryl byl stejně Dahlan jako Seldonův nevlastní syn Raych, a přitom Amaryl přes své svalstvo a malou postavu vůbec jako Dahlan nevypadal. Scházely mu kníry, scházel mu přízvuk, jak se zdálo, scházelo mu samo dahlanské uvědomění. Odolával dokonce lákadlu Jo-Jo Joranuma, které na obyvatele Dahlu tak dokonale působilo.

Vypadalo to, jako by Amaryl neuznával sektorní vlastenectví ani planetární vlastenectví, dokonce ani říšské vlastenectví. Patřil - úplně a naprosto - psychohistorii.

Seldon pocítil náhlé bodnutí nedostatku. On sám si byl vědom svých prvních dvaceti let na Heliconu a nemohl se nepokládat za Helikoňana. Uvažoval, jestli by toto vědomí nemohlo nakonec odchylovat jeho mysl od psychohistorie. Teoreticky by správné použití psychohistorie mělo stavět člověka nad světy a sektory a pracovat pouze s lidstvem v abstraktních pojmech bez tváří - a tak to právě Amaryl dělal.

A Seldon ne, připustil a tiše si povzdechl.

Amaryl řekl: "Myslím, Hari, že už děláme pokroky."

"Myslíš si, Yugo? Jenom myslíš?"

"Nechci skákat do vesmíru bez skafandru." Řekl to docela vážně (jak Seldon věděl, neměl příliš velký smysl pro humor) a vykročili do své soukromé kanceláře. Byla malá, ale byla také dobře chráněná.

Amaryl se posadil a dal si nohu přes nohu. "Tvůj poslední návrh toho jak obejít chaos může částečně pracovat - i když hodně nahrubo, samozřejmě."

"Samozřejmě. To, co získáme přímo, ztratíme oklikami. Tak vesmír funguje. My ho prostě musíme nějak přelstít."

"Přelstili jsme ho jen trochu. Je to jako pohled přes ojíněné okno."

"Je to pořád lepší než roky, které jsme strávili tím, že jsme se pokoušeli dívat přes olovo."

Amaryl si něco zamumlal pro sebe a pak řekl: "Můžeme vidět střídání světla a tmy."

"Vysvětli mi to!"

"To nemohu, ale mám Základní Radiant, na kterém jsem pracoval jako - jako -"

"Třeba jako lamek. To je zvíře - tažné zvíře - které máme na Heliconu. Na Trantoru neexistuje."

"Pokud ten lamek pracuje těžce, pak byla má práce na Základním Radiantu stejná."

Stiskl bezpečnostní tlačítko na desce svého stolu a zásuvka se odemkla a nehlučně se otevřela. Vytáhl temně matnou kostku, kterou si Seldon se zájmem prohlížel. Seldon vypracoval schéma Základního Radiantu sám, ale Amaryl jej spojil dohromady - chytrý chlapík se šikovnýma rukama, tenhle Amaryl.

Místnost potemněla a ve vzduchu se zachvěly vzorce a vztahy. Mezi nimi se rozvinuly číslice, vznášející se těsně nad stolní deskou, jako by to byly loutky, zavěšené na neviditelných provázcích.

Seldon řekl: "Úžasné. Jednoho dne, pokud se toho dožijeme, nám Základní Radiant poskytne řeku matematické symboliky, která bude rýsovat minulé a budoucí dějiny. V nich najdeme proudy a pramínky a vypracujeme způsoby, jak je měnit tak, aby následovaly jiné proudy a pramínky, kterým dáme přednost."

"Ano," řekl Amaryl suše, "pokud si můžeme dovolit život s vědomím, že kroky, které podnikáme a které myslíme v tom nejlepším, se mohou obrátit ke zlému."

"Věř mi, Yugo, že nikdy nejdu spát bez toho, že by mě právě tahle myšlenka netrápila. Nicméně ještě tak daleko nejsme. Všechno, co máme, je tohle - což, jak jsi sám řekl, není nic více než sledování světla a stínu probleskujícího na ojíněném okně."

"Přesně tak."

"A co si vlastně myslíš, že vidíš, Yugo?" Seldon se podíval na Amaryla pozorněji, trochu zachmuřeně. Přibýval na váze, byl už trochu zavalitý. Trávil příliš mnoho času shrbený nad počítači (a nyní nad Základním Radiantem) - a neměl dost tělesného pohybu. A i když občas vídal nějakou ženu, Seldon věděl, že nikdy nebyl ženatý. Chyba! Dokonce i neúnavný pracovník by si měl udělat čas na to, aby uspokojil svou družku a staral se o děti.

Seldon pomyslel na svou dobře udržovanou postavu a na způsob, jakým se jej snaží Dors v tomto stavu udržet.

Amaryl řekl: "Co vidím? Říše má problémy."

"Říše měla problémy vždycky."

"Ano, ale je to daleko určitější. Je tu možnost toho, že můžeme mít problémy v centru."

"Na Trantoru?"

"Předpokládám. Nebo na periférii. Buď nastane tady špatná situace - možná občanská válka - nebo se začnou odtrhávat vnější světy."

"Určitě na to, abych ukázal takové možnosti, nepotřebuji psychohistorii."

"Zajímavé je na tom to, že to vypadá jako vzájemná výlučnost. Buď jedna, nebo druhá. Pravděpodobnost obou najednou je velice malá. Tady! Podívej! Jsou to tvé vlastní výpočty. Sleduj!"

Na dlouhou dobu se sklonili nad zobrazení Základního Radiantu.

Nakonec řekl Seldon: "Nechápu, proč by se ty dvě měly navzájem vylučovat."

"Já také, Hari, ale jaká by byla hodnota psychohistorie, kdyby nám ukazovala pouze to, co můžeme vidět i jinak? Tohle nám ukazuje něco, co vidět nemůžeme. To, co nám to ukazuje, je za prvé, která možnost je lepší, a za druhé, co udělat, aby došlo k té první a jak potlačit možnost té horší."

Seldon sešpulil rty a pak pomalu řekl: "Řeknu ti, která možnost je lepší. Nechme periférii být a udržme Trantor."

"Opravdu?"

"Bez otázek. Musíme udržet Trantor stabilní, když už pro nic jiného, tak proto, že tu žijeme."

"Naše pohodlí ale není rozhodující věcí."

"Ne, ale psychohistorie jím je. Co bychom měli z toho, kdyby se nám podařilo udržet periférii netknutou, kdyby se podmínky na Trantoru zhoršily natolik, že by zamezily naší práci na psychohistorii? Nemohu říct, že budeme zabiti, ale nemusíme být schopni dále pracovat. Náš osud závisí na rozvoji psychohistorie. Pokud jde o Říši, pokud se periférie odloučí, bude to pouhý počátek rozpadu, kterému může trvat dlouho, než dospěje k samotnému jádru."

"I kdybys měl pravdu, Hari, co máme udělat, abychom udrželi Trantor stabilní?"

"Abychom s tím začali, musíme nad tím myslet."

Rozhostilo se mezi nimi ticho a pak Seldon řekl: "Z myšlení moc šťastný nejsem. Co když je Říše na naprosto špatné koleji a je na ní po celou dobu svého trvání? Myslím na to pokaždé, když mluvím s Gruberem."

"Kdo je Gruber?"

"Mandeli Gruber. Zahradník."

"Ach. Ten, který přiběhl tenkrát s hráběmi, aby tě zachránil, když došlo k tomu pokusu o atentát?"

"Ano. Vždycky jsem mu za to byl vděčný. Měl jen hrábě proti možným ostatním spiklencům s blastery. Tomu se říká věrnost. V každém případě mluvit s ním je jako nadechnout se čerstvého vzduchu. Nemohu trávit veškerý svůj čas hovory s úředníky u dvora a psychohistoriky."

"Díky."

"No tak! Ty víš, jak to myslím. Gruber má rád volnou přírodu. Chce vítr a déšť a kousavý chlad a všechno ostatní, co mu může obyčejné počasí nabídnout. Samotnému mi to občas chybí."

"Mně tedy ne. Nevadilo by mi, kdybych nikdy nevyšel ven."

"Vyrostl jsi pod kupolí - ale představ si Říši, která se skládá z prostých neprůmyslových světů, živících se pasením a zemědělstvím, s nízkou populací a prázdnými prostory. Nebyli bychom na tom všichni lépe?"

"Připadá mi to hrozné."

"Udělal jsem si trochu volného času, abych to mohl zjistit co nejlépe. Připadá mi to jako případ nestabilní rovnováhy. Slabě zalidněné světy typu, který jsem právě popsal, jsou buď na vymření a v nouzi a upadají do zaostalého, téměř zvířecího stavu - nebo přecházejí na průmysl. Je to balancování na špičce jehly a vychylování se na obě strany a vypadá to tak, že skoro každý svět v Galaxii se stává průmyslovým."

"Protože tak je to lepší."

"Možná. Ale nemůže to pokračovat navždy. Už nyní sledujeme důsledky přepadávání. Říše nemůže dále existovat, protože je - je přehřátá. Jiný výraz mě nenapadá. Co bude následovat, nevím. Pokud se díky psychohistorii pokoušíme zamezit pádu nebo spíše pomoci obnově po pádu, staráme se tím pouze o další periodu přehřívání? Je snad jedinou možnou budoucností to, že lidstvo bude tlačit balvan do kopce jako Sisyfos jenom proto, aby jej vidělo, jak zase padá dolů do údolí?"

"Kdo je Sisyfos?"

"Postava z primitivní báje. Yugo, musíš více číst."

Amaryl pokrčil rameny. "Abych se dozvěděl o Sisyfovi? To není důležité. Možná nám psychohistorie ukáže cestu k úplně jiné společnosti, naprosto odlišné od čehokoli, co známe, která bude stabilní a vhodná."

"V to doufám." povzdechl si Seldon. "V to doufám, ale ještě jsme na ni nenarazili. V blízké budoucnosti musíme pracovat a nechat periférii být. To bude znamení začátku pádu Galaktické Říše."

4

"A tak jsem řekl," řekl Hari Seldon, "'To bude znamení začátku pádu Galaktické Říše.' A tak to bude, Dors."

Dors se sevřenými rty poslouchala. Přijala Seldonovu funkci prvního ministra stejně, jako přijímala všechno - klidně. Jejím jediným úkolem bylo chránit jej a jeho psychohistorii, ale tato povinnost byla, jak věděla, jeho postavením ztížena. Nejlepší bezpečnost je v tom, když člověk žije nepovšimnutý, a dokud bude svítit na Seldona kosmická loď a slunce, znak Říše, budou veškeré fyzické bariéry na světě nedostatečné.

Přepych, ve kterém nyní žili - pečlivě odstínění špionážních paprsků stejně jako fyzického narušení; výhody v jejím historickém výzkumu a možnost čerpat z takřka nevyčerpatelných fondů - ji neuspokojoval. Raději by to všechno vyměnila za jejich staré pokoje na streelingské univerzitě. Nebo ještě raději za anonymní byt v anonymním sektoru, kde by je nikdo neznal.

"To je všechno moc hezké, drahý Hari," řekla, "ale nestačí to."

"Co nestačí?"

"Informace, které mi poskytuješ. Říkáš, že můžeme ztratit periférii. Jak? Proč?"

Seldon se mírně usmál. "Byl by hezké, kdybych to věděl, Dors, ale psychohistorie není ještě ve stadiu, kdy by nám to mohla říct."

"Alespoň podle tvého názoru. Mají snad tamější vzdálení vládci ctižádost k tomu, aby vyhlásili vlastní nezávislost?"

"To je určitě jeden z činitelů. Stávalo se to v dávných dějinách - jak víš sama daleko lépe než já - ale nikdy na dlouho. Možná to tentokrát bude nastálo."

"Protože je Říše slabší?"

"Ano, protože je obchod méně svobodný, než byl kdysi, protože jsou spoje topornější, než bývaly kdysi, protože vládci na periférii jsou ve skutečnosti blíže nezávislosti, než kdy byli. Pokud jeden z nich povstane s přesným cílem -"

"Můžeš odhadnout, který z nich to může být?"

"Vůbec ne. Všechno, co můžeme v tomto okamžiku z psychohistorie vytáhnout, je přesné vědomí toho, že pokud chytrý a cílevědomý vládce povstane, zjistí, že podmínky jsou jeho úmyslům daleko příhodnější, než byly kdykoli dříve. Mohou to být ještě jiné věci - nějaká velká přírodní katastrofa nebo nějaká občanská válka mezi dvěma vzdálenými koalicemi vnějších světů. Nic z toho nemůže být nyní přesně předpovězeno, ale dá se říct, že cokoli z tohoto by mělo daleko vážnější důsledky, než kdyby k tomu došlo před sto lety."

"Ale pokud nevíš alespoň trochu přesněji, co se na periférii stane, jak můžeš podnikat takové kroky, abys zajistil, že se bude jednat o periférii a ne o Trantor?"

"Tím, že je budu sledovat a pokoušet se stabilizovat Trantor a nestabilizovat periférii. Nemůžeme od psychohistorie očekávat, že nám automaticky předepíše události bez toho, že bychom měli větší ponětí o jejích postupech, takže musíme využívat nepřetržité ruční řízení, abych tak řekl. V budoucnosti bude technika vypilována a potřeba ručního řízení bude klesat."

"Ale tohle," řekla Dors, "bude v budoucnosti. Je to tak?"

"Je to tak. A i to je pouhá naděje."

"A jaké druhy nestability hrozí Trantoru - pokud se periférie nevzdáme?"

"Tytéž možnosti - ekonomické a společenské faktory, přírodní katastrofy, ctižádostivé soupeření mezi vysokými úředníky. A něco navíc. Popsal jsem Yugovi Říši jako přehřátou - a Trantor je ze všech jejích částí nejpřehřátější. Zdá se, jako by se hroutila. Infrastruktura - dodávky vody, tepla, odvoz odpadků, palivové potrubí - vypadá, jako by měla nezvyklé problémy, a to je něco, čeho jsem si všiml teprve před velice krátkou dobou."

"Co smrt císaře?"

Seldon rozhodil rukama. "Ta je nevyhnutelná, ale Cleon je zdravý. Je v mých letech, a i když bych si přál, aby jich bylo méně, není jich zase tolik. Jeho syn je pro nástupnictví naprosto nevhodný, ale bude tu dost uchazečů. Více než dost na to, aby způsobili problémy a učinili jeho smrt nebezpečnou, ale neznamenalo by to naprostou katastrofu - z historického hlediska."

"Řekněme tedy jeho zavraždění."

Seldon se nervózně rozhlédl. "Tohle neříkej. I když jsme odstíněni, tohle slovo nepoužívej."

"Hari, nebuď směšný. Je to možnost, se kterou se musí počítat. Bylo období, kdy se mohli moci ujmout joranumité, a pokud by se to stalo, tak by císař buď tak, nebo onak -"

"Nejspíš ne. Byl by jim daleko užitečnější jako loutka. A v každém případě na to zapomeň. Joranum zemřel loni na Nishayi jako spíše dojemná postava."

"Měl následovníky."

"Samozřejmě. Každý má následovníky. Narazila jsi už někdy při svém studiu rané historie trantorského Království a Galaktické Říše na stranu globalistů z mého domovského světa Heliconu?"

"Ne, nikdy. Nechci se tě dotknout, Hari, ale nevzpomínám si, že bych narazila na jakoukoli část dějin, ve které by hrál Helicon nějakou roli."

"Mě to neuráží, Dors. Vždycky říkám, že svět bez dějin je šťastný. - V každém případě, před nějakými čtyřiadvaceti staletími vznikla na Heliconu skupina lidí, kteří byli naprosto přesvědčeni o tom, že Helicon byl jediným obydleným světem vesmíru. Helicon byl vesmírem a kolem něj byla pevná koule oblohy, posetá malými světýlky."

"Jak tomu mohli věřit?" řekla Dors. "Byli přece částí Říše."

"Ano, ale globalisté tvrdili, že všechny důkazy dojmu, že Říše existuje, byly buď iluzí, nebo úmyslným klamem, že říšští vyslanci a úředníci byli Helikoňané, kteří tyto role z nějakého důvodu hráli. Proti logice byli naprosto odolní."

"A co se stalo?"

"Myslím, že je vždycky příjemné myslet si, že zrovna tvůj svět je tím světem. Svého času dokázali globalisté přesvědčit deset procent lidstva na planetě, aby se stalo členy jejich hnutí. Pouhých deset procent, ale byla to velice horlivá menšina, která přehlušila lhostejnou většinu a hrozila převzetím moci."

"Ale k tomu nedošlo, ne?"

"Ne, nedošlo. Co se stalo, bylo to, že globalisté způsobili oslabení říšského obchodu a helikonská ekonomika sklouzla do deprese. Když se začala víra týkat peněženek obyvatelstva, ztratila rychle na popularitě. Vzestup a pád tehdy mnohé zmátl, ale psychohistorie, jak jsem si jistý, ukáže, že byl nezbytný a že mu nemusíme věnovat další úvahy."

"Chápu. Ale Hari, jaký je smysl toho příběhu? Předpokládám, že je tu nějaká spojitost s tím, o čem jsme mluvili."

"Spojitost je ta, že taková hnutí nikdy úplně nevymírají, ať už se jejich podstata zdá být rozumným lidem jakkoli směšná. Ještě nyní jsou pořád na Heliconu, ještě nyní globalisté. Není jich mnoho, ale jednou za čas se jich sedmdesát osmdesát sejde na něčem, čemu sami říkají Globální Kongres, a mají neobvyklou radost z toho, když si mohou o globalismu popovídat, - Nu, uběhlo teprve deset let od doby, kdy joranumitské hnutí vypadalo jako děsivá hrozba tohoto světa, a nebylo by překvapující, kdyby po nich nezůstaly nějaké zbytky. Ještě za tisíc let mohou být nějaké zbytky."

"Nebylo by možné, že by ty zbytky byly nebezpečné?"

"O tom pochybuji. Celé hnutí dělalo nebezpečným Jo-Jovo charisma - a ten už zemřel. Ani neskonal hrdinskou nebo nějak pozoruhodnou smrtí; jenom se vytratil a zemřel ve vyhnanství jako zlomený muž."

Dors vstala a přešla rychle místnost, mávajíc pažemi kolem boků a zatínajíc pěsti. Pak se vrátila a zastavila před sedícím Seldonem.

"Hari," řekla, "ráda bych ti řekla svůj názor. Pokud psychohistorie ukazuje možnost vážných výtržností na

Trantoru, pak pokud ještě nějací joranumité zbývají, mohou stále ještě plánovat císařovu smrt."

Seldon se nervózně zasmál. "Nehoň se za přeludy, Dors. Uklidni se."

Ale zjistil, že nemůže pustit z hlavy to, co mu tak klidně řekla.

5

Wyeský sektor měl tradici v odporu k entunské dynastii, ze které pocházel Cleon I. a která vládla Říši přes dvě staletí. Odpor se odvíjel od dob, kdy příslušníci rodu starostů Wye vládli s mocí císařů. Wyeská dynastie netrvala ani dlouho ani nebyla nijak nápadně úspěšná, ale pro lid a vládce Wye bylo těžké zapomenout, že kdysi byli - jakkoli nedokonale a dočasně - vládci. Krátké období, ve kterém Rashelle jako samozvaná starostka Wye před osmnácti lety Říši odmítla, zvyšovalo jak pýchu, tak zklamání Wye.

Díky tomu bylo jen logické, že se mohla malá skupina vedoucích spiklenců cítit ve Wye tak bezpečně jako nikde jinde na Trantoru.

Pět z nich sedělo kolem stolu v místnosti, která se nacházela ve zchátralé části sektoru. Místnost byla bídně vybavena nábytkem, ale dobře odstíněna.

V mým křesle, které bylo s ozdobným lemováním kvalitnější než ostatní, seděl muž, který mohl být považován za jejich vůdce. Měl pohublou tvář se zažloutlou pletí a široká ústa se rty tak bledými, že byly skoro neviditelné. Jeho vlasy byly lehce prošedivělé, ale oči mu plály nepotlačitelným hněvem.

Díval se na muže, sedícího přesně proti němu - výrazně staršího a křehčího, se skoro šedivými vlasy, jehož zakulacené líce se při hovoru chvěly.

Vůdce řekl ostře: "Tak co? Je naprosto jasné, že jsi neudělal nic. Vysvětli to!"

Starší muž řekl: "Jsem starý joranumita, Namarti. Proč bych měl vysvětlovat své činy?"

Gambol Deen Namarti, dříve muž stojící po pravici Laskina 'Jo-Jo' Joranuma, řekl: "Starých joranumitů je spousta. Někteří jsou neschopní, někteří poddajní, někteří už zapomněli. To, že je někdo starý joranumita, může také znamenat, že není nic více, než jen starý blázen."

Starší muž se ve svém křesle napřímil. "Chceš mi říct, že jsem starý blázen? Já? Kaspal Kaspalov? Byl jsem s Jo-Joem v dobách, kdy jsi ještě ve straně nebyl, když jsi nebyl nic jiného než otrhaná nula, která vyhledává rvačky."

"Netvrdím o tobě, že jsi starý blázen," řekl Namarti ostře. "Řekl jsem prostě, že někteří staří joranumité jsou blázni. Máš nyní možnost, abys mi ukázal, že mezi ně nepatříš."

"Mé přátelství s Jo-Joem -"

"Zapomeň na ně. Je mrtvý!"

"Myslím si, že jeho duch žije dál."

"Pokud nám to pomůže v našem boji, pak jeho duch žije dál. Ale pro jiné - ne pro nás. My víme, že dělal chyby."

"To popírám."

"Nesnaž se dělat hrdinu z obyčejného člověka, který dělal chyby. Myslel si, že může pohnout Říší pouhou silou řeči, slovy -"

"Dějiny nám říkají, že v minulosti mohla slova pohnout horami."

"Očividně ne slova Joranumova, protože dělal chyby. Skryl svůj mykogenský původ příliš neobratně. Co bylo ještě horší, nechal se dohnat podvodně k tomu, aby obvinil prvního ministra Eta Demerzela z toho, že je robot. Před tímto obviněním jsem jej varoval, ale neposlouchal mě - a to jej zničilo. Takže začněme znovu, ano? Ať už nám může být Joranumova památka ve vztahu k lidem zvenčí jak chce užitečná, nenechme se jí sami svazovat."

Kaspalov zamlkle seděl. Ostatní tři přeskakovali pohledem z Namartiho na Kaspalova a zpět, ochotni přenechat Namartimu vedení diskuse.

"Joranumovým vyhnanstvím na Nishayi se joranumitské hnutí rozpadlo a vypadalo, že se ztratí. A také by se ztratilo, nebýt mě. Kousek po kousku a kamínek po kamínku jsem je přebudoval v síť, která se rozkládá po celém Trantoru. Doufám, že to víš."

"Vím to, šéfe." zamumlal Kaspalov. Použití titulu napovídalo, že se chce Kaspalov usmířit.

Namarti se pevně usmál. Na titulu netrval, ale vždy slyšel rád, když ho někdo použil. Řekl: "Jsi součástí sítě a máš své povinnosti."

Kaspalov se pohnul. Bylo vidět, že sám se sebou svádí vnitřní boj. a nakonec pomalu řekl: "Říkal jsi, šéfe, že jsi varoval Joranuma před tím, aby obviňoval prvního ministra z toho, že je robot. Říkal jsi, že neposlouchal, ale řekl jsi své. Mohu mít totéž privilegium a ukázat ti, o čem si myslím, že je chyba, a budeš mi naslouchat stejně, jako Joranum naslouchal tobě, i když si, tak jako on, ode mě nenecháš poradit?"

"Samozřejmě že můžeš vyslovit svůj názor, Kaspalove. Jsi tu proto, že to můžeš udělat. Oč ti jde?"

"Šéfe, tahle naše nová taktika je chybná. Způsobí rozpad a nebezpečí."

"Samozřejmě! K tomu je také určena." Namarti se ve svém křesle pohnul, jak pouze namáhavě zvládal svůj hněv. "Joranum to zkoušel s přesvědčováním. To nefungovalo. Porazíme Trantor činy."

"Na jak dlouho? A za jakou cenu?"

"Na tak dlouho, jak bude zapotřebí - a ve skutečnosti za velice nízkou cenu. Přerušení energie tady, vypojení vody tamhle, hromadění splašků, zastavení větrání. Nespokojenost a nepohodlí - přesně o to jde."

Kaspalov potřásl hlavou. "Tyhle věci budou narůstat."

"Samozřejmě, Kaspalove, a my chceme, aby veřejné zděšení a rozmrzelost rostly stejně tak. Poslouchej, Kaspalove. Říše se rozkládá. Všichni to ví. Každý, kdo je schopný rozumného uvažování, to ví. Technologie by stejně

tu a tam upadala, i když neuděláme nic. Jenom tomu trochu pomáháme."

"To je nebezpečné, šéfe. Infrastruktura Trantoru je neuvěřitelně složitá. Neopatrný úder ji může přivést k troskám. Zatáhni za špatný provázek a Trantor se může rozpadnout jako domeček z karet."

"K tomu nemá daleko."

"Možná v budoucnu. A co když lidé zjistí, že za tím jsme my? Roztrhají nás na kusy. Nebudou potřebovat volat bezpečnostní orgány nebo ozbrojené síly. Chátra nás zničí."

"Jak by se mohli dozvědět tolik, aby nás mohli obvinit? Přirozeným cílem vzteku lidí bude vláda - císařovi rádcové. Jinde hledat nebudou."

"A jak budeme moci žít sami se sebou, když budeme vědět, co jsme udělali?"

Poslední otázku položil starý muž, viditelně pohnutý city, šeptem. Kaspalov se naléhavě díval přes stůl na svého vůdce, na člověka, kterému přísahal věrnost. Udělal tak ve víře, že bude Namarti pokračovat v nesení praporu, který převzal od Jo-Jo Joranuma; nyní Kaspalov uvažoval o tom, jestli by si Jo-Jo přál takové pokračování svého snu.

Namarti zamlaskal jazykem jako kárající rodič, který čelí chybujícímu dítěti.

"Kaspalove, přece nemyslíš vážně to, že na nás budeš zkoušet zapůsobit sentimentálně, že ne? Až budeme u moci, sebereme kousky a přestavíme je. Dostaneme lidi na všechny ty Joranumovy staré řečičky o účasti lidu ve vládě, s větším zastoupením, a až budeme pevně u moci, ustavíme účinnější a energickou vládu. Pak budeme mít lepší Trantor a silnější Říši. Zřídíme nějaký druh diskusního systému, pomocí něhož se budou moci ostatní světy vypovídat do sytosti - ale budeme to my, kdo bude vládnout."

Kaspalov tam nerozhodně seděl.

Namarti se neradostně usmál. "Nejsi o tom přesvědčený? Nemůžeme prohrát. Fungovalo to dokonale a bude to fungovat dokonale. Císař neví, co se děje. Nemá sebemenší ponětí. A jeho první ministr je matematik. Pravda, zničil Joranuma, ale od té doby nedokázal nic."

"Má něco, čemu se říká - říká -"

"Na to zapomeň. Joranum tomu přikládal velkou důležitost, ale to byla pouze součást jeho mykogeňanství, stejně jako ta jeho robotská mánie. Tenhle matematik nemá nic -"

"Historické psychoanalýzy nebo tak něco. Slyšel jsem jednou, jak Joranum říká -"

"Zapomeň na to. Jenom dělej svou práci. Máš na starosti větrání v anemorijském sektoru, že? Dobrá tedy. Vyřaď ho z činnosti, jak se ti zlíbí. Buď se přeruší tak, že vzroste vlhkost, nebo to způsobí nezvyklý zápach nebo něco takového. Nic z toho nikoho nezabije, takže si nemusíš dělat starosti s nějakou ctnostnou vinou. Pouze způsobíš, že se lidé budou cítit nepohodlně a vzroste všeobecná úroveň nepokojů a podráždění. Můžeme se na tebe spolehnout?"

"Ale co může být pouze nepohodlné a dráždivé pro mladé a zdravé, může být více než to pro děti, staré a nemocné…"

"Chceš trvat na tom, že vůbec nikomu se nesmí ublížit?"

Kaspalov si něco zamumlal.

Namarti řekl: "Je nemožné dělat cokoli s tím, že se vůbec nikomu nesmí ublížit. Prostě dělej svou práci. Dělej ji takovým způsobem, abys ublížil co nejméně, jak to bude možné - pokud na tom trvá tvé svědomí - ale udělej ji!"

Kaspalov řekl: "Podívej se! Ještě jednu věc ti chci říct, šéfe."

"Tak ji řekni," řekl Namarti unaveně.

"Tím, že se budeme plést do infrastruktury, můžeme strávit celé roky. Musí přijít chvíle, kdy budeš mít takovou převahu nespokojenosti na své straně, aby ses mohl chopit vlády. Jak toho chceš dosáhnout?"

"Chceš přesně vědět, jak toho dosáhneme?"

"Ano. Čím rychleji udeříme, tím více omezíme nebezpečí a tím bude chirurgie úspěšnější."

Namarti pomalu řekl: "Ještě jsem se nerozhodl, jakého druhu bude ten 'chirurgický zákrok'. Ale to přijde. Budeš do té doby dělat svou práci?"

Kaspalov odevzdaně pokýval hlavou. "Ano, šéfe."

"Dobrá tedy, běž," řekl Namarti s ostrým pokynem propuštění.

Kaspalov vstal, otočil se a odešel. Namarti sledoval, jak odchází. Řekl muži po své pravé ruce: "Kaspalovovi nemůžeme věřit. Zaprodal se a je to tak, že by nás mohl zradit, a chce znát mé plány do budoucna. Postarej se o něj."

Ten druhý přikývl a všichni tři odešli a zanechali Namartiho v místnosti samotného. Zhasl zářící panely ve zdi a nechal svítit pouze jediný čtverec, který zajišťoval, že nebyl sám ve tmě.

Pomyslel si: každý řetěz má slabé články, které musí být odstraněny. Museli jsme to dělat v minulosti a výsledek je ten, že máme organizaci, která je nedotknutelná.

A v šeru se usmál, zkřivil tvář do úšklebku divoké radosti. Koneckonců, síť zasahovala do samotného paláce - ne příliš pevně, ne příliš spolehlivě, ale byla tam. A bude posílena.

6

Počasí nad nekrytým prostorem palácových pozemků vydrželo - teplé a slunečné.

Nestávalo se to často. Hari si vzpomínal, že mu Dors vyprávěla, jak byl kdysi právě tento prostor se svými chladnými zimami a častými dešti vybráno za sídlo.

"Ve skutečnosti nebylo vybráno," řekla. "Za dávných dní trantorského Království to byl majetek rodiny Moroviů. Když se Království změnilo v Říši, byla spousta míst, na kterých by císař mohl přebývat - letní sídla, zimní sídla, sportovní prostory, plážové pozemky. A jak se planeta začala pomalu uchylovat pod kupole, vládnoucí císař to měl tak rád, že zůstala nekrytá. A právě proto, že to bylo jediné místo, které zůstalo nekryté, stalo se zvláštním -

odloučeným místem - a tato zvláštnost vzbudila zalíbení následujícího císaře… a následujícího… a následujícího… A tak se zrodila tradice."

A jako vždy, když něco podobného zaslechl, pomyslel si Seldon: A jak si má psychohistorie poradit s tímhle? Může předpovědět, že jediný pozemek zůstane nekrytý, ale nebude vůbec schopná říct, který to bude? Může to zajít tak daleko? Může předpovědět, že některé prostory zůstanou nekryté nebo že žádné - a nemít pravdu? Jak může počítat s osobními zálibami a nelibostmi císaře, který bude zrovna v rozhodujícím okamžiku sedět na trůně a který se rozhodne z momentálního rozmaru a ničeho více. Tímto směrem leží chaos - a šílenství.

Cleon I. měl z dobrého počasí viditelnou radost.

"Stárnu, Seldone," řekl. "Nemusím vám to říkat. Jsme stejného věku, vy i já. Určitě je to známka věku, když nemám chuť hrát tenis nebo jít na ryby, ale chci se pomalu procházet po pěšinách."

Při řeči jedl ořechy, které připomínaly to, čemu na Seldonově rodném světě Heliconu říkali dýňová semínka, ale které byly větší a o trochu méně chutné. Cleon je jemně rozlouskával mezi zuby, sloupával tenké skořápky a házel si jádra do úst.

Seldonovi nijak zvlášť nechutnaly, ale protože jich od císaře několik dostal, přijal je a několik jich snědl.

Císař držel několik skořápek v ruce a neurčitě se rozhlížel po nějaké nádobě, do které by je mohl vyhodit. Žádné si nevšiml, ale zahlédl zahradníka, který stál nedaleko nich s tělem v pozoru (jak také mělo v císařské přítomnosti být) a s hlavou uctivě skloněnou.

Cleon řekl: "Zahradníku!"

Zahradník se k nim rychle přiblížil. "Výsosti!"

"Zbavte se jich místo mě," řekl a vstrčil skořápky do zahradníkovy ruky.

Seldon řekl: "Mám jich také několik, Grubere."

Gruber natáhl ruku a skoro ostýchavě řekl: "Ano, první ministře."

Odběhl pryč a císař se za ním zvědavě díval. "Vy toho chlapíka znáte, Seldone?"

"Ano, jistě, Výsosti. Starý přítel."

"Zahradník je váš starý přítel? Co je zač? Kolega matematik, na kterého přišly špatné časy?"

"Ne, Výsosti. Možná si ten příběh budete pamatovat. Bylo to tenkrát, kdy" - odkašlal si a hledal tu nejtaktnější cestu, jak incident připomenout - "krátce poté, co jsem byl poctěn mým současným postavením po vašem boku, ohrozil můj život četař."

"Pokus o atentát." Cleon se podíval na nebe, jako by v něm hledal trpělivost. "Nechápu, proč se všichni toho slova bojí."

"Možná," řekl Seldon jemně, lehce sebou opovrhujíce za lehkost, se kterou byl schopen přejít k pochlebování, "jsme my všichni vyvedeni z klidu možností něčeho nešťastného, co se může přihodit našemu císaři, kterým jste."

Cleon se ironicky usmál. "To bych řekl. A co to má co dělat s tím Gruberem? Jmenuje se tak?"

"Ano, Výsosti. Mandeli Gruber. Jsem si jistý, že si vzpomenete, pokud se k tomu ve vzpomínkách vrátíte, že se tam vyskytl zahradník, který přiběhl s hráběmi, aby mě bránil proti ozbrojenému četaři."

"Ach ano. Byl tenhle chlapík tím zahradníkem, který to udělal?"

"Byl to on, Výsosti. Od té doby jej pokládám za přítele a potkávám se s ním téměř vždy, když jsem na pozemcích. Myslím, že mě hlídá, má ke mně majetnický vztah. A samozřejmě ho mám rád i já."

"To vám nemám za zlé. - A když už o tom mluvíme, jak se má vaše hrozivá dáma, doktorka Venabili? Nevídám ji často."

"Je historička, Výsosti. Ztracená v minulosti."

"Nenahání vám hrůzu? Mně tedy hrůzu nahání. Bylo mi řečeno, jak se k tomu četaři chovala. Člověku by ho bylo skoro líto."

"Pokud jde o můj prospěch, tak je divoká, Výsosti, ale neměla příležitost k tomu, aby to dělala později. Nyní už je všechno v pořádku."

Císař se podíval za mizejícím zahradníkem. "Odměnili jsme vůbec toho muže?"

"Já to udělal, Výsosti. Má ženu a dvě dcery a zařídil jsem to tak, aby každá z dcer měla odloženou částku peněz stranou na vzdělání tolika dětí, kolik bude mít."

"Velmi dobře. Ale myslím, že by potřeboval povýšit. - Je to dobrý zahradník?"

"Vynikající, Výsosti."

"Vrchní zahradník, Malcomber - nejsem si docela jistý, jestli jsem si jeho jméno zapamatoval - stárne a nejspíš už na tu práci nemá. Je mu už skoro osmdesát. Myslíte, že by byl tenhle Gruber schopný převzít jeho práci?"

"Jsem si jistý, že by byl, Výsosti, ale jeho současná práce se mu líbí. Může být na vzduchu za každého počasí."

"Podivné doporučení k práci. Jsem si jistý, že si na administrativu dokáže přivyknout, a opravdu potřebuji někoho, jako je on, k obnově pozemků. Hmmm. Musím o tom pouvažovat. Váš přítel Gruber může být právě tím člověkem, kterého potřebuji. - Mimochodem, Seldone, co jste měl na mysli, když jste říkal, že už je všechno v pořádku?"

"Pouze jsem chtěl říci, Výsosti, že na císařském dvoře nebyla žádná známka sporu. Nevyhnutelný sklon k intrikám je, jak se zdá, na té nejnižší možné úrovni."

"Neříkal byste to, kdybyste byl císařem, Seldone, a musel zápasit se všemi těmi funkcionáři a jejich stesky. Jak mi můžete tvrdit, že věci jsou klidné, když dostávám každý týden hlášení o nějakých vážných nehodách po celém Trantoru?"

"Takové věci se stávají."

"Nepamatuji si, že by k nim docházelo v průběhu minulých let tak často."

"Možná to je proto, že k nim nedocházelo, Výsosti. Infrastruktura časem stárne. Provést nutné opravy bude vyžadovat čas, práci a vysoké výdaje. Není doba, kdy by zvýšení daní vypadalo prospěšně."

"Ta není nikdy. Soudím, že lidé prožívají díky těmto nehodám vážnou nespokojenost. To musí přestat a vy se o to musíte postarat, Seldone. Co říká psychohistorie?"

"Totéž, co zdravý rozum, totiž že všechno stárne."

"Dobrá, tohle všechno mi trochu kazí radost z pěkného dne. Nechávám to ve vašich rukách, Seldone."

"Ano, Výsosti," řekl Seldon tiše.

Císař odešel a Seldon si pomyslel, že mu to také zkazilo radost z pěkného dne. Toto zhroucení v centru byla alternativa, kterou nechtěl. Ale jak jí měl zabránit a převést krizi na periférii?

To psychohistorie neříká.

7

Raych Seldon se cítil mimořádně spokojený, protože to byla první večeře en famille, kterou trávil po několika měsících se dvěma lidmi, které pokládal za matku a otce. Věděl dobře, že nebyli jeho rodiči v biologickém slova smyslu, ale na tom mu nezáleželo. Pouze se na ně usmíval s naprostou láskou.

Prostředí nebylo tak vřelé jako za starých časů, kdy byli na streelingské univerzitě, když byl jejich domov malý a důvěrný, skutečný drahokam v ohromném prostředí univerzity. Nyní nemohlo naneštěstí nic zakrýt velkolepost pokojů paláce prvního ministra.

Raych se na sebe někdy díval do zrcadla a přemýšlel, jak se všechno změnilo. Nebyl vysoký, jen sto šedesát tři centimetry, rozhodně menší než kterýkoli z jeho rodičů. Byl spíše podsaditý, ale svalnatý - a vůbec ne tlustý, s černými vlasy a charakteristickým dahlanským knírem, který si udržoval tak černý a bujný, jak jen to bylo možné.

V zrcadle stále mohl vidět darebáka z ulice, kterým byl kdysi, než jej potkala ta nejnáhodnější z náhod, která zařídila jeho setkání s Harim a Dors. Seldon byl tenkrát daleko mladší a jeho vzhled nyní Raychovi připomínal, že už je nyní tak starý, jako byl Seldon, když se poprvé setkali. Kupodivu se vůbec nezměnila Dors. Byla tak štíhlá a v dobré kondici jako toho dne, kdy Raych poprvé ukázal Harimu a Dors cestu k Matce Rittah v Billibottonu. A on, Raych, zrozený k chudobě a bídě, byl nyní členem civilního úřadu, malé kolečko na ministerstvu osidlování.

Seldon řekl: "Jak ti to jde na ministerstvu, Raychu? Nějaký pokrok?"

"Nijaký, táto. Zákony jsou schvalovány. Dvorní rozhodnutí jsou usnesena. Projevy jsou vyřčeny. A přesto je stále těžké lidi přesvědčit. Můžeš hlásat bratrství, jak chceš, nikdo se jako bratr necítí. Co mě naštvalo, je, že Dahlani jsou stejně špatní jako všichni ostatní. Chtějí, aby se s nimi nakládalo jako s rovnými, říkají, a tak se o to snaží, ale když dojde na věc, vůbec nechtějí pokládat za sobě rovné ostatní."

Dors řekla: "Je skoro nemožné změnit lidská srdce a mysli, Raychu. Stačí to zkoušet a možná se pokoušet odstranit nejhorší nespravedlnosti."

"Problém je v tom," řekl Seldon, "že v průběhu dějin na tom problému nikdo nepracoval. Lidské bytosti připustily, aby byly zataženy do hry Já-jsem-lepší- než-ty, a uklízení té změti není jednoduché. Pokud dovolíme, aby věci šly svým směrem a zhoršovaly se tisíc let, nemůžeme si stěžovat na to, když práce na zlepšení zabere řekněme sto let."

"Někdy, táto," řekl Raych, "si myslím, žes mi dal tuhle práci, abys mě potrestal."

Seldonovo obočí se zvedlo. "Jaký důvod bych měl mít k tomu, abych tě trestal?"

"Za to, že jsem se cítil zaujatý Joranumovým programem rovnosti sektorů a většího zastoupení lidu ve vládě."

"To ti za vinu nekladu. Jsou to přitažlivé návrhy, ale víš, že Joranum a jeho banda jich využívala jen jako nástroj k růstu moci. Později -"

"Ale tys mě donutil k tomu, abych ho navedl navzdory svému zaujetí pro jeho názory."

Seldon řekl: "Nebylo pro mě jednoduché tě o to požádat."

"A teď mě nutíš k práci na uskutečnění Joranumova programu, jenom abys mi ukázal, jak je ten úkol ve skutečnosti obtížný."

Seldon řekl Dors: "Jak se ti to líbí, Dors? Ten kluk mi přisuzuje nějakou mizernou lstivost, která přece vůbec není součástí mé povahy."

"Určitě," řekla Dors se stínem úsměvu na rtech, "bys žádnou takovou věc svému otci nepřisuzoval."

"Ne doopravdy. Když jde všechno normálně, není nikdo přímější než ty, táto. Ale když musíš, víš, jak si namíchat karty. Není to to, co chceš dělat s psychohistorií?"

Seldon řekl smutně: "Zatím jsem toho s psychohistorií moc nenadělal."

"To je škoda. Pořád si myslím, že je nějaké psychohistorické řešení problému lidské úzkoprsosti."

"Možná že je, ale pokud ano, ještě jsem je nenašel."

Když bylo po večeři, Seldon řekl: "Musíme si teď trochu promluvit, Raychu, ty a já."

"Opravdu?" řekla Dors. "Vidím, že nejsem zvána."

"Ministerské záležitosti, Dors."

"Ministerské nesmysly, Hari. Chceš toho chudáka chlapce požádat o něco, o čem víš, že bych s tím nesouhlasila."

Seldon řekl pevně: "Určitě ho nechci žádat o něco, o čem vím, že by nechtěl udělat on."

Raych řekl: "To je v pořádku, mami. Nech nás s tátou promluvit. Slibuju ti, že ti pak všechno řeknu."

Dors obrátila oči v sloup. "Vy dva se budete vymlouvat na 'státní tajemství', to vím."

"Ve skutečnosti," řekl Seldon pevně, "je to přesně ta věc, kterou musíme probrat. První velikosti. Mluvím

vážně, Dors."

Dors vstala se sevřenými rty. Odešla z místnosti s posledním příkazem. "Neházej toho chlapce vlkům, Hari."

A poté, co odešla, řekl Seldon tiše: "Obávám se, že házení vlkům je přesně to, co musím udělat, Raychu."

8

Stáli proti sobě v Seldonově soukromé pracovně, v jeho 'myslivně', jak jí říkal. Zde strávil nesčetné hodiny tím, že se pokoušel přijít na cestu zpátky a skrze spletitost říšských a trantorských vlád.

Řekl: "Četl jsi něco o posledních nehodách, ke kterým došlo v planetárních službách, Raychu?"

"Ano," řekl Raych, "ale víš, táto, tohle je stará planeta. Co musíme udělat, je všechny dostat pryč, celou tu věc vykopat, předělat, přidat k tomu nejnovější komputerizaci a pak dostat všechny zpátky - nebo alespoň polovinu všech. Trantor by byl daleko lepší s pouhými dvaceti biliony lidí."

"Se kterými dvaceti biliony?" zeptal se Seldon s úsměvem.

"To kdybych věděl," řekl Raych temně. "Problém je v tom, že nemůžeme jen tak planetu předělat, takže jenom záplatujeme."

"Obávám se. že je to tak, Raychu, ale je na tom pár zvláštních věcí. Teď bych chtěl, abys mě zkontroloval. Mám na to nějaké názory."

Vytáhl z kapsy malou kouli.

"Co to je?" zeptal se Raych.

"Mapa Trantoru, pečlivě naprogramovaná. Udělej pro mě něco, Raychu, a ukliď ten stůl."

Seldon položil kouli víceméně do středu stolní desky a položil ruku na ovladač, zabudovaný v opěradle svého křesla. Palcem sepnul kontakt a světla v místnosti pohasla, zatímco se stolní deska rozzářila slonovinovým světlem, které vypadalo, že sahá asi centimetr do hloubky. Koule se zploštila a roztáhla se k okrajům stolu.

Světlo v bodech pomalu tmavlo a ve vzorcích se jasnilo. Po nějakých třiceti vteřinách řekl Raych překvapeně: "To je mapa Trantoru."

"Samozřejmě. Říkal jsem ti, že je. Takovou ale nekoupíš v žádném sektorním nákupním středisku. Je to jedna z těch vymyšleností, se kterými si hraje armáda. Může ukázat Trantor jako kouli, ale v rovinné projekci uvidíš daleko lépe to, co ti chci ukázat."

"A co mi chceš ukázat, táto?"

"Nu, za poslední dva roky jsme tu měli nehody. Jak jsi říkal, tohle je stará planeta a nehody bychom měli očekávat, ale přicházejí častěji a zdá se, že příliš rovnoměrně na to, aby byly důsledkem lidské chyby."

"Je to rozumné?"

"Ano, samozřejmě. Omezeně. Je to pravda, že jsou v tom dokonce i zemětřesení."

"Zemětřesení? Na Trantoru?"

"Pokládám Trantor za docela neseizmickou planetu - a to je dobře, protože obehnat svět kupolí, když se svět několikrát v roce silně otřásá, a nechat část té kupole rozbít je vysoce nepraktické. Tvá matka říká, že jeden z důvodů, proč se stal Trantor říšským sídlem, je to, že byl geologicky na vymření - to je její realistické vyjádření. Nicméně, může být na vymření, ale není mrtvý. Dochází k příležitostným zemětřesením - ke třem za poslední dva roky."

"To jsem si neuvědomil, táto."

"Stěží si to uvědomil někdo. Kupole není jediná. Existuje ve stovkách částí, z nichž každá může být zvednuta a tak se pootevřít, aby zmenšila tlaky a pnutí v případě zemětřesení. Protože zemětřesení, když k němu dojde, trvá jen od deseti vteřin do minuty, k otevírání dochází jen krátce. Přichází a mizí tak rychle, že Trantořani pod ní si toho ani nejsou vědomi. Jsou si daleko více vědomi jemného chvění a lehkého chřestění nádobí než otevírání kupole nad sebou a mírného pronikání vnějšího počasí - ať už je jakékoli."

"To je dobře, ne?"

"Mělo by. Je to řízené počítači, samozřejmě. Začátek zemětřesení, ať už k němu dojde kdekoli, uvede v činnost řídící mechanismus, který otevře a uzavře část kupole, takže ta se otevírá ještě předtím, než se vibrace stanou příliš silnými na to, aby mohly uškodit."

"To je pořád dobré."

"Ale v případě tří slabších zemětřesení za poslední dva roky řídící mechanismy ve všech případech selhaly. Kupole se neotevřela a v každém případě byly nutné opravy. Stály něco času, stály něco peněz a řízení počasí bylo po značnou dobu pod optimem. Takže jaká si myslíš, že je možnost toho, že by zařízení selhalo ve všech třech případech?"

"Nevelká?"

"Vůbec ne velká. Méně než jednou ze sta. Člověk by si skoro myslel, že někdo si před zemětřesením pohrál s řízením. Teď, po nějakém století, máme zase unikání magmatu, které lze daleko hůře kontrolovat - a já nesnesu pomyšlení na důsledky, kdyby k němu došlo nepozorovaně, než by bylo příliš pozdě. Naštěstí se to nestalo a snad k tomu nedojde, ale uvaž. - Tady na té mapě najdeš místa nehod, které nás za poslední dva roky trápily a které byly přičítány lidským chybám, protože jsme ani jednou nebyli schopni říci, komu přičítány být mohou."

"To proto, že si každý chrání záda."

"Obávám se, že máš pravdu. To je charakteristické pro každou byrokracii a ta trantorská je největší v dějinách. - Ale co si myslíš o rozmístění?"

Mapa se rozzářila jasnými malými červenými značkami, které vypadaly jako malé neštovice na tváři Trantoru.

"No," řekl Raych, "vypadají, jako by byly rozmístěny pravidelně."

"Přesně tak - a tohle je na tom zajímavé. Člověk by očekával, že starší části Trantoru, které jsou pod kupolemi

nejdéle, budou mít daleko zkaženější infrastrukturu a budou postihovány událostmi vyžadujícími rychlé lidské rozhodování a opravné práce v důsledku lidské chyby daleko častěji. - Zvýrazním starší části Trantoru na mapě modrou barvou a všimni si, že v modrých oblastech nedochází k nehodám častěji."

"A?"

"A já si myslím, Raychu, že to znamená, že tyhle nehody nejsou přirozeného původu, ale jsou působeny úmyslně a rozšířeny tímto způsobem proto, aby se dotkly co nejvíce lidí a tímto vzbudily nespokojenost, která se rozšíří tak široce, jak to jen bude možné."

"To se mi nezdá pravděpodobné."

"Ne? Tak se podívej na ty nehody podle toho, jak po sobě následují časově spíše než místně."

Modré oblasti a červené body zmizely a na chvíli byla mapa Trantoru prázdná - a pak se začaly tady a tamhle objevovat a mizet značky, jedna za druhou.

"Všimni si," řekl Seldon, "že se neobjevují najednou. Objeví se jedna, pak další, pak další a tak dále, skoro jako neustávající tikání metronomu."

"Myslíš si, že je to taky naschvál?"

"Musí to být. Kdokoli tohle dělá, chce způsobit tolik rozvratu s tak malou námahou, jak jen to bude možné, takže není zapotřebí dělat dvě najednou, když by jedna zastínila druhou ve zprávách a ve veřejném mínění. Každá nehoda musí být zřetelná kvůli podrážděnosti."

Mapa zhasla a rozsvítila se světla. Seldon vrátil kouli, zmenšenou do normální velikosti, zpátky do kapsy.

Raych řekl: "Kdo to může všechno dělat?"

Seldon řekl zamyšleně: "Před několika dny jsem dostal hlášení o vraždě ve wyeském sektoru."

"To není neobvyklé," řekl Raych. "I když není Wye mezi tvými sektory opravdu bez zákona, musí tam být několik vražd denně."

"Stovky," řekl Seldon s potřásáním hlavou. "Měli jsme špatné doby, kdy počet úmrtí na Trantoru jako celku dosáhl miliónu lidí denně. Obecně není příliš velká možnost toho, že by se našel každý viník, každý vrah. Mrtví se prostě dostávají do statistik. Ale tenhle byl neobvyklý. Ten muž byl podřezán - ale neobratně. Když jej našli, ještě žil, ale už jen stěží. Měl dost času k tomu, aby zasípal jediné slovo, než zemřel, a to slovo bylo 'šéf'.

To vzbudilo jistou zvědavost a nakonec byl identifikován. Pracoval v Anemorii a nevíme, co ve Wye dělal. Ale jistý poctivý policista dokázal vyhrabat skutečnost, že to byl starý joranumita. Jmenoval se Kaspal Kaspalov a byl dost známý tím, že byl jedním z blízkých Laskina Joranuma. A teď je mrtvý - podřezaný."

Raych se zamračil. "Očekáváš další joranumitské spiknutí, táto? Vždyť už žádní joranumité nejsou."

"Není to tak dlouho, co se mě tvá matka zeptala, jestli si myslím, že jsou joranumité stále aktivní, a já jí řekl, že každá podivná víra po sobě zanechává určitý kádr, někdy po celá staletí. Obvykle nejsou příliš důležití, jen odštěpená skupina, se kterou se nepočítá. Nicméně, co když si joranumité udrželi organizaci, co když dosáhli určité síly, co když jsou schopni zabít někoho, koho pokládají za zrádce ve svých řadách, a co když tyhle nehody způsobují jako přípravu k převzetí moci?"

"To je strašná spousta 'co když', táto."

"To vím. A můžu se naprosto mýlit. Ve Wye došlo k vraždě a naprostou náhodou nedošlo ve Wye k žádné z těch nehod."

"Co by to dokázalo?"

"Mohlo by to dokázat, že centrum spiknutí je ve Wye a že spiklenci nechtějí nepohodlí pro sebe, jen pro zbytek Trantoru. To by mohlo také dokazovat, že to nejsou vůbec joranumité, ale členové staré wyeské rodiny, kteří stále sní o tom, že budou znovu vládnout Říši."

"Ale no tak, táto. Všechno to stavíš na hrozně malých základech."

"Vím. Teď předpokládejme, že to je joranumitské spiknutí. Joranum měl jako svou pravou ruku Gambola Deen Namartiho. Nemáme žádný záznam o Namartiho smrti, žádný záznam o jeho opuštění Trantoru, žádný záznam o jeho životě v posledních deseti letech. To není příliš překvapivé. Koneckonců, pro jednoho člověka není těžké se ztratit mezi čtyřiceti biliony. V mém životě byla doba, kdy jsem se o to pokoušel také. Samozřejmě, Namarti může být mrtvý. To by bylo to nejjednodušší vysvětlení, ale být to tak nemusí."

"Co s tím uděláme?"

Seldon si povzdechl. "Logická věc by byla obrátit se na bezpečnostní úřady, ale to nemohu. Nemám Demerzelovo chování. On mohl lidi popohánět; já ne. On měl silnou osobnost; já jsem jenom - matematik. Neměl bych vůbec být prvním ministrem; nejsem na to stvořený. A ani bych nebyl - kdyby nebyl císař upnutý na psychohistorii v daleko větším měřítku, než si zasluhuje."

"Trochu se bičuješ, co, táto?"

"Ano. Myslím, že ano, ale dovedu si představit sám sebe, jak jdu například na bezpečnostní úřad s tím, co jsem ti právě ukázal na mapě" - ukázal na nyní již prázdný stůl - "a tvrdím, že jsme ve velkém nebezpečí nějakého spiknutí s neznámými důsledky a původem. Vážně by si mě poslechli a potom, co bych odešel, by mezi sebou dělali vtipy na 'bláznivého matematika' - a neudělali by nic."

"Tak co s tím uděláme?" řekl Raych, vracejíce se k tématu.

"Záleží na tom, co s tím uděláš ty, Raychu. Potřebuji více důkazů a chci, abys mi je našel. Mohl bych poslat tvou matku, ale ta by mě za žádných okolností neopustila. Já sám nemohu nyní palácové pozemky opustit. Kromě Dors a sebe důvěřuji tobě. Ve skutečnosti více než Dors a sobě. Jsi stále ještě docela mladý, jsi silný, jsi daleko lepší helikonský zápasník, než jsem kdy sám byl, a jsi chytrý.

Zapamatuj si, že nechci, abys riskoval svůj život. Žádné hrdinství, žádné hlavou proti zdi. Nemohl bych se na

tvou matku podívat, kdyby se ti něco stalo. Jenom zjisti, co půjde. Možná zjistíš, že Namarti žije a pracuje - nebo že je mrtvý. Možná zjistíš, že jsou joranumité jako skupina aktivní - nebo na vymření. Možná zjistíš, že je aktivní wyeská rodina - nebo že není. Všechno z toho bude zajímavé - ale ne nezbytně potřebné. Všechno, co chci zjistit, je to, jestli jsou nehody infrastruktury způsobené lidskými zásahy, jak si myslím, a co je ještě důležitější, pokud jsou způsobeny úmyslně, co dalšího mají spiklenci v plánu. Zdá se mi, že musí mít plány na nějakou velkou ránu, a pokud je tomu tak, musím vědět, o co půjde."

Raych opatrně řekl: "Máš nějaký plán, jak bych měl začít?"

"Jistěže, Raychu. Chci, abys šel do oblasti Wye, ve které byl Kaspalov zavražděn. Pokud budeš moci, zjisti, jestli byl aktivním joranumitou, a zjisti, jestli by ses sám nemohl zapojit do joranumitské buňky."

"Možná je to možné. Vždycky můžu předstírat, že jsem starý joranumita. Je pravda, že jsem byl hodně mladý, když starému Jo-Jovi odzvonilo, ale jeho nápady mě docela zaujaly. Je v nich kus pravdy."

"No ano, ale je tu jedna důležitá věc. Mohli by tě poznat. Koneckonců jsi syn prvního ministra. Tu a tam se objevíš v holovizi a dělali s tebou rozhovor na téma rovnosti sektorů."

"Jistě, ale -"

"Žádné ale, Raychu. Budeš nosit zvýšené boty, aby sis přidal tři centimetry na výšku, a nějak už ti ukážeme, jak změnit tvar tvého obočí a udělat tvář plnější a změnit barvu hlasu."

Raych pokrčil rameny. "Spousta problémů kvůli ničemu."

"A," řekl Seldon se zřetelným zachvěním, "oholíš si knír."

Raychovy oči se rozšířily a na okamžik seděl a zděšeně mlčel. Nakonec se zmohl na chraplavé zašeptání: "Oholit knír?"

"Úplně dočista. Bez něj tě nikdo nepozná."

"Ale to nemůžu udělat. Je to, jako by ti ustřihli tvůj - jako kastrace."

Seldon potřásl hlavou. "Je to jen kulturní zvláštnost. Yugo Amaryl je Dahlan stejně jako ty a žádný knír nemá."

"Yugo je cvok. Nemyslím, že by vůbec žil kromě své matematiky."

"Je velký matematik a nepřítomnost kníru na tuhle věc nemá jakýkoli vliv. Mimoto to není kastrace. Knír ti naroste zpátky za dva týdny."

"Dva týdny! Trvalo mi dva roky, než jsem dosáhl tohohle - tohohle -"

Zvedl ruku, jako by jej chtěl zakrýt a chránit.

Seldon neúprosně řekl: "Raychu, musíš to udělat. Je to oběť, kterou musíš přinést. Pokud pro mě budeš pracovat jako špión se svým knírem, můžeš - dojít úhony. Tohle riziko nemohu podstoupit."

"To radši zemřu," řekl Raych prudce.

"Nebuď melodramatický," řekl Seldon přísně. "Určitě bys raději nezemřel a tohle je něco, co udělat musíš. Nicméně" - tady zaváhal - "neříkej o tom své matce. Já se o to postarám."

Raych se na svého otce díval zklamaně a pak řekl tichým a zoufalým tónem: "Dobře, táto."

Seldon řekl: "Seženu někoho, kdo dohlédne na tvé přestrojení, a pak odletíš aerotaxíkem do Wye. - Hlavu vzhůru, Raychu, tohle není konec světa."

Raych se nucené usmál a Seldon sledoval, jak odchází s hluboce ztrápeným výrazem na tváři. Kníry narostou znovu docela snadno, ale syn ne. Seldon věděl velice dobře, že posílá Raycha do nebezpečí.

9

Všichni máme své malé iluze a Cleon I. - císař Galaxie, král Trantoru a široká sbírka dalších titulů, které mohly být při vzácných příležitostech vyvolávány v dlouhém zvučném toku - byl přesvědčený o tom, že je osoba, která má v sobě ducha demokracie.

Vždy jej hněvalo, když byl varován před cestou činů Demerzelem (nebo později Seldonem) z důvodu, že by na takový čin mohlo být nahlíženo jako na 'tyranský' nebo 'despotický'.

Cleon nebyl povahou ani tyran ani despota, tím si byl jistý; jenom chtěl podniknout pevný a rozhodný čin.

Mnohokrát hovořil s nostalgickým uznáním o dnech, kdy mohli císaři se svými poddanými nakládat podle libosti, ale nyní samozřejmě, když se historie převratů a zavraždění - skutečných nebo pokusů - stala chmurnou skutečností, musel být císař z nutnosti odříznut od světa.

Není jisté, jestli by se Cleon, který se nikdy ve svém životě s lidmi nesetkával, pouze v těch nejomezenějších podmínkách, skutečně cítil dobře při nepřipravených setkáních s cizinci, ale on si vždy představoval, že by se mu to líbilo. Byl proto vzrušený, kdykoli se naskytla vzácná příležitost hovoru s jedním z poddaných na pozemcích, mohl se usmát a odložit na několik minut okrasy říšské vlády. Cítil se pak jako demokrat.

Byl tu například ten zahradník, o kterém hovořil Seldon. Bylo by vhodné, dokonce příjemné, jej opožděně odměnit za jeho věrnost a statečnost - a udělat to sám, lépe než to přenechat nějakému funkcionáři.

Připravil tedy setkání s tím chlapíkem v rozlehlé růžové zahradě, která byla zrovna v plném květu. To bude vhodné, pomyslel si Cleon, ale samozřejmě tam budou muset přivést nejdříve zahradníka. Pro císaře bylo nemyslitelné, aby na někoho čekal. Jedna věc je být demokratický, a úplně jiná mít nepohodlí.

Zahradník na něj čekal mezi růžemi s očima rozšířenýma a chvějícími se rty. Cleona napadlo, že je možné, že nikdo tomu muži neřekl přesný důvod jejich schůzky. Nu, uklidní jej milým chováním - i když teď, když na to přišlo, si uvědomil, že si nepamatuje jméno toho člověka.

Obrátil se na jednoho z úředníků po svém boku a řekl: "Jaké je zahradníkovo jméno?"

"Výsosti, toto je Mandeli Gruber. Je zde již zahradníkem po třicet let."

Císař přikývl a řekl: "Ach, Gruber. Jak rád se setkávám s poctivým a pracovitým zahradníkem."

"Výsosti," zamumlal Gruber s cvakáním zubů. "Nejsem muž mnoha nadání, ale pokouším se vždy dělat to nejlepší k prospěchu Vaší Milosti."

"Samozřejmě, samozřejmě," řekl císař a přemýšlel, jestli jej zahradník podezříval ze sarkasmu. Těmto lidem z nižší třídy chyběly lepší city, které přicházely s vytříbeností a způsoby, což vždy činilo obtížným jakýkoli pokus o projev demokracie.

Cleon řekl: "Zaslechl jsem od svého prvního ministra o věrnosti, se kterou jsi mu kdysi přispěchal na pomoc, a o tvých schopnostech, pokud jde o péči o pozemky. První ministr mi řekl, že jste spolu docela přátelé."

"Výsosti, první ministr je ke mně příliš laskavý, ale znám své místo. Nikdy s ním nepromluvím dříve, než on promluví ke mně."

"Zcela správně, Grubere. To ukazuje, pokud jde o tebe, dobré způsoby, ale první ministr je, stejně jako já, muž s demokratickými zvyky a já si vážím jeho úsudku o lidech."

Gruber se hluboce uklonil.

Císař řekl: "Jak víš, Grubere, vrchní zahradník Malcomber je docela starý a odchází do důchodu. Jeho povinnosti se pro něj stávají příliš velkými, než aby na ně stačil."

"Výsosti, vrchní zahradník požívá mezi zahradníky té nejvyšší úcty. Nechť je nám zachován po mnoho let, abychom všichni dosáhli dobrodiní jeho moudrosti a úsudku."

"Dobře řečeno, Grubere," řekl Císař nepředstíraně, "ale velice dobře víš to, že tohle jsou jen řeči. Nebude zachován, alespoň ne se silou a bystrostí potřebnou v jeho postavení. On sám už před rokem požádal o uvolnění a já mu je přislíbil. Zbývá jen najít náhradu."

"Ach, Výsosti, v tomto velkém místě je padesát mužů a žen, kteří by mohli být vrchním zahradníkem."

"To bych řekl," řekl císař, "ale má volba padla na tebe." Císař se milostivě usmál. To byla chvíle, na kterou čekal. Gruber by měl nyní, jak očekával, padnout na kolena ve vděčném vytržení.

Neučinil tak a císař se zamračil.

Gruber řekl: "Výsosti, tato čest je na mě příliš velká - příliš."

"Nesmysl," řekl Cleon, dotčený tím, že by jeho soud mohl být brán v potaz. "Přišel čas, kdy vyšly najevo tvé ctnosti. Nebudeš už déle muset být po celý rok vystaven kdejakému počasí. Budeš mít úřad vrchního zahradníka, dobré místo, dům, který pro tebe dám znovu vymalovat a do kterého si přivedeš svou rodinu. - Máš přece rodinu, nebo ne, Grubere?"

"Ano, Výsosti. Ženu a dvě dcery. A zetě."

"Velmi dobře. Budeš v pohodlí a tvůj nový život se ti bude líbit, Grubere. Budeš uvnitř, Grubere, a mimo počasí, jako pravý Trantořan."

"Výsosti, uvažte, že jsem výchovou Anacreoňan -"

"Uvážil jsem, Grubere. Pro císaře jsou všechny světy stejné. Stalo se. Nová práce je to, co si zasloužíš."

Pokývl hlavou a odkráčel. Cleon byl spokojený s touto poslední ukázkou své dobroty. Samozřejmě, mohlo se mu dostat od toho chlapíka trochu více vděku, trochu více ocenění, ale úkol byl alespoň splněn.

A bylo daleko jednodušší udělat tohle, než se zabývat otázkou upadající infrastruktury.

Cleon v okamžitém podráždění prohlásil, že kdykoli může být nehoda přičtena lidské chybě, lidská bytost, která je jí vinna, by měla být okamžitě potrestána.

"Jenom několik poprav," řekl, "a hned budou všichni opatrnější."

"Obávám se, Výsosti," řekl Seldon, "že tímto stylem despotického jednání nedosáhneme toho, co máte v úmyslu. Nejspíš to donutí dělníky ke stávce - a pokud se je pokusíte donutit jít zpět do práce, může dojít k povstání - a pokud se je pokusíte nahradit vojáky, zjistíte, že nedokáží obsluhovat stroje, takže k nehodám začne docházet daleko častěji."

Nebylo tedy divné, že se Cleon odhodlal ke stanovení vrchního zahradníka s úlevou.

Pokud jde o Grubera, ten se díval za odcházejícím císařem s chvěním čiré hrůzy. Měl být odveden ze svobody pod širým nebem a odsouzen do sevření čtyř zdí. - Ale jak může člověk odmítnout císaře?

10

Raych se díval zachmuřeně do zrcadla ve svém pokoji v hotelu ve Wye (byl to pěkně zpustlý hotelový pokoj, ale očekávalo se od něj, že nebude mít příliš mnoho kreditů). Nelíbilo se mu to, co viděl. Jeho knír byl pryč; kotlety měl zkrácené; vlasy měl na bocích a vzadu zastřižené.

Vypadal - oškubaně.

Ještě hůře. Díky změně rysů tváře vypadal jako děcko.

Bylo to nechutné.

Zatím ještě neudělal žádný pokrok. Seldon mu dal policejní zprávy o smrti Kaspala Kaspalova, které si prostudoval. Nebylo toho moc. Pouze to, že Kaspal Kaspalov byl zavražděn a že místní policisté ve spojitosti s touto vraždou nepřišli s ničím důležitým. Vypadalo to, jako by tomu policisté přikládali velmi malou nebo vůbec žádnou důležitost.

To nebylo překvapující. V posledním století stoupla zločinnost na mnoha světech, obzvlášť pak na velice spletitém světu Trantoru, a nikde nebyli místní policisté schopni udělat něco užitečného. Ve skutečnosti všude klesaly počty a výkonnost bezpečnostních složek a (i když to bylo těžko prokazatelné), staly se daleko více úplatnými. To bylo

nevyhnutelné, když člověk nechtěl platit, aby držel krok s cenou života. Člověk musel platit civilním úředníkům, aby si je udržel nakloněné. Kdyby to selhalo, určitě by si to vynahradili na svých neodpovídajících platech jinou cestou.

Seldon tuto praxi odsuzoval už dlouhá léta, ale situaci to nijak nezlepšilo. Nebyl způsob, jak zvýšit mzdy bez toho, že by se zvýšily daně, a obyvatelstvo by zvýšení daní nepřijalo se založenýma rukama. Vypadalo to, jako by raději ztratili desetkrát více kreditů na úplatcích.

Byla to všechno součást (jak Seldon řekl) zhoršení říšské společnosti v posledních dvou staletích.

Takže co měl Raych dělat? Byl zde, v hotelu, ve kterém žil Kaspalov ve dnech bezprostředně před svým zavražděním. Někde v hotelu mohl být někdo, kdo s tím mohl mít co do činění - nebo někdo, kdo mohl o někom takovém vědět.

Raychovi se zdálo, že na sebe musí upozornit. Musí projevit svůj zájem o Kaspalovovu smrt a pak někdo projeví zájem o něj a naváže s ním kontakt. Bylo to nebezpečné, ale kdyby dokázal vypadat dostatečně neškodně, možná jej nenapadnou okamžitě.

Takže -

Raych se podíval na svou časopásku. V baru budou určitě lidé, kteří si přijdou vypít své aperitivy před večeří. Klidně se k nim mohl přidat a uvidí, co se stane - pokud se stane vůbec něco.

11

V jistých směrech bylo Wye dost puritánské. (To by se dalo tvrdit o všech sektorech, i když přísnost jednoho sektoru mohla být naprosto odlišná od přísnosti druhého.) Zde nebyly nápoje alkoholické, ale synteticky navržené k tomu, aby podněcovaly jinými způsoby. Raychovi se jejich chuť nelíbila, zjistil, že na ni vůbec není přivyklý, ale znamenalo to, že mohl svůj nápoj pomalu usrkávat a rozhlížet se kolem.

Zachytil pohled mladé ženy, sedící o několik stolů dále, a jen stěží zrak odvrátil. Byla přitažlivá a bylo jasné, že wyanské způsoby nejsou puritánské v každém směru.

Po několika okamžicích se mladá žena lehce usmála a vstala. Zamířila k Raychovu stolu, zatímco ji Raych přemýšlivě sledoval. Stěží si mohl (pomyslel si se znatelnou lítostí) právě nyní dovolit postranní dobrodružství.

Na okamžik se zastavila, když k Raychovi dorazila, a pak hladce vklouzla na sousední židli.

"Nazdar," řekla. "Nevypadáš jako místní."

Raych se usmál. "Taky nejsem. Ty všechny místní znáš?"

"Skoro," řekla bez rozpaků. "Jmenuju se Manella. A ty?"

Raych cítil ještě větší lítost než dříve. Byla docela vysoká, vyšší, než by byl on sám bez podpatků - zdálo se mu to ještě přitažlivější - měla mléčnou pleť a dlouhé, lehce zvlněné vlasy, ve kterých probleskovaly jemné odlesky rudé. Nebyla oblečena nijak výrazně a mohla být, pokud by se o to o trochu více snažila, považována za slušnou ženu z ne příliš tvrdě pracující třídy.

Raych řekl: "Na mém jméně nesejde. Nemám moc kreditů."

"Ach. To je škoda." Manella se zašklebila. "Nemůžeš jich pár postrádat?"

"Rád bych. Potřebuju práci. Nevíš o nějaké?"

"Jakou práci?"

Raych pokrčil rameny. "Nemám zkušenosti s ničím prvotřídním, ale nejsem nijak namyšlený."

Manella se na něj zamyšleně dívala. "Něco ti řeknu, pane Bezejmenný. Někdy to nestojí ani těch pár kreditů."

Raych okamžitě ztuhl. S ženami měl docela úspěchy, ale to měl své kníry - své kníry. Co může na té jeho dětské tvářičce vidět?

Řekl: "Něco ti řeknu. Mám kámoše, který tu ještě před pár týdny bydlel, a nemůžu ho najít. Jestli znáš všechny místní, možná budeš znát i jeho. Jmenuje se Kaspalov." Lehce zvedl hlas. "Kaspal Kaspalov."

Manella se na něj bezvýrazně dívala a potřásla hlavou. "Neznám nikoho, kdo se takhle jmenuje."

"To je špatné. Byl joranumita, stejně jako já." Znovu bezvýrazný pohled. "Víš, co je to joranumita?"

Potřásla hlavou. "N-ne. To slovo jsem už zaslechla, ale nevím, co znamená. Je to nějaká práce?"

Raych cítil zklamání.

Řekl: "Trvalo by dlouho, než bych ti to vysvětlil."

Znělo to jako odbytí a po chvilkové nejistotě Manella vstala a odešla. Už se neusmála a Raych byl trochu překvapený, že s ním vydržela tak dlouho.

(Pravda, Seldon vždycky tvrdil, že Raych má schopnost vzbuzovat náklonnost - ale určitě ne u ženy pracující v tomhle oboru. Pro ně bylo placení základ.)

Jeho oči Manellu automaticky sledovaly, jak se zastavila u dalšího stolu, u něhož osamoceně seděl muž. Byl středního věku s máslově žlutými vlasy, sčesanými dozadu. Byl velmi hladce oholen, ale Raychovi se zdálo, že by mohl klidně nosit plnovous, jeho brada vypadala příliš vysunutá a trochu asymetricky.

Manella zjevně neměla úspěch ani u tohoto bezvousého. Vyměnili si pár slov a šla dál. To bylo špatné, protože pro ni bylo určitě nemožné často neuspět. Byla nesporně žádoucí.

Raych zjistil, že přemýšlí, naprosto bezděčně, o tom, jak by to asi dopadlo, kdyby, koneckonců, mohl - A pak si Raych uvědomil, že se k němu připojil někdo jiný. Tentokrát to byl muž. Byl to ve skutečnosti ten muž, se kterým Manella právě hovořila. Byl překvapený tím, že mu jeho myšlenky dovolily, aby se k němu někdo tak přiblížil, a navíc jej překvapil. Tento druh věcí si nemohl dovolit.

Muž na něj pohlédl se zábleskem zvědavosti v očích. "Pravě jsi se bavil s mou přítelkyní."

Raych si nemohl pomoci, aby se zeširoka neusmál. "Je to přátelská osoba."

"Ano, to je. A je to moje dobrá přítelkyně. Nemohl jsem si pomoci, abych neposlouchal, co jsi jí řekl."

"Doufám, že to nebylo nic špatného."

"Vůbec ne, ale tvrdil jsi o sobě, že jsi joranumita."

Raychovi poskočilo srdce. Jeho poznámka k Manelle tedy přece jen trefila přímo do černého. Jí to nic neříkalo, ale zdá se, že to říká něco jejímu 'příteli'.

Znamená to tedy, že je znovu ve hře? Nebo jenom v průšvihu?

12

Raych se pokoušel, jak mohl nejlépe, ohodnotit svého nového společníka bez toho, aby dovolil své tváři ztratit přátelskou naivitu. Muž měl pronikavé zelené oči a jeho pravá ruka se sevřela skoro výhružně v pěst, jak ležela na stole.

Raych se na toho druhého mžouravě díval a čekal.

Muž znovu řekl: "Zaslechl jsem, jak o sobě tvrdíš, že jsi joranumita."

Raych se snažil vypadat neklidně. Nebylo to těžké. Řekl: "Proč se ptáte, pane?"

"Protože si myslím, že nejsi dost starý."

"Jsem dost starý. Díval jsem se na Jo-Jo Joranumovy projevy v holovizi."

"Můžeš je citovat?"

Raych pokrčil rameny. "Ne, ale smysl jsem pochopil."

"Jsi dost odvážný mladík, když otevřeně mluvíš o tom, že jsi joranumita. Někteří lidé to nemají rádi."

"Říkali mi, že ve Wye je joranumitů spousta."

"Možná ano. Proto jsi sem přišel?"

"Hledám práci. Možná mi jiný joranumita pomůže."

"V Dahlu jsou joranumité také. Odkud jsi?"

Nebylo pochyb, že rozeznal Raychův přízvuk. Ten se zakrýt nedal.

Řekl: "Narodil jsem se v Millimaru, ale než jsem dospěl, žil jsem hlavně v Dahlu."

"Cos dělal?"

"Nic moc. Vychodil jsem nějakou školu."

"A proč jsi joranumitou?"

Raych se nechal trochu rozehřát. Nemohl by žít v utlačovaném a diskriminovaném Dahlu, aby neměl dostatek důvodů k tomu stát se joranumitou. Řekl: "Protože si myslím, že by vláda Říše měla být mnohem více zastupitelská, s větším podílem lidu a s větší rovností mezi sektory a světy. Copak si to nemyslí každý, kdo má rozum a srdce?"

"A chceš, aby bylo císařství odstraněno?"

Raych se odmlčel. Člověk toho mohl dosáhnout mnoho se spoustou rozvratných řečí, ale cokoli příliš proticísařského by znamenalo překročit hranice. Řekl: "To netvrdím. V císaře věřím, ale vláda nad celou Říší je pro jednoho člověka příliš."

"On není jediný. Je tu celá říšská byrokracie. Co si myslíš o Hari Seldonovi, prvním ministrovi?"

"O tom si nemyslím nic. O tom nic nevím."

"Všechno, co víš, je to, že by měli být lidé více zastoupeni v záležitostech vlády. Je to tak?"

Raych se snažil vypadat zmateně. "Alespoň tak to říkal Jo-Jo Joranum. Nevím, jak tomu říkáte vy. Slyšel jsem, jak tomu někdo říká 'demokracie', ale nevím, co to znamená."

"Demokracie je něco, oč se pokoušely různé světy. Některé se o ni stále pokouší. Nemyslím, že by si tyto světy vedly lépe než ostatní. Takže ty jsi demokrat?"

"Takhle tomu říkáte?" Raych svěsil hlavu, jako by byl zahloubaný. "Cítím se lépe jako joranumita."

"Samozřejmě, jako Dahlan -"

"Jen jsem tam chvilku žil."

"- jsi celkově pro lidskou rovnost a podobné věci. Dahlané, kteří jsou utiskovanou skupinou, přirozeně tímhle způsobem myslí."

"Slyšel jsem, že Wye je pěkně silné v joranumitském myšlení. Tihle utlačovaní nejsou."

"Z jiného důvodu. Staří starostové Wye chtěli být vždy císaři. To jsi věděl?"

Raych potřásl hlavou.

"Před osmnácti lety," řekl muž, "starostka Rashelle téměř tento plán prosadila. Takže Wyané jsou rebelové, ani ne tak joranumitští, jako anticleonští."

Raych řekl: "O tomhle vůbec nic nevím. Já nejsem proti císaři."

"Ale jsi pro lidové zastoupení, nebo ne? Myslíš si, že nějaké zvolené shromáždění může řídit Říši bez toho, aby zabředli do politického a stranického hašteření? Bez ochrnutí?"

Raych řekl: "He? Tomu nerozumím."

"Myslíš si, že spousta lidí by dokázala v případě nutnosti rychle dojít k nějakému rozhodnutí? Nebo by jenom posedávali a hádali se?"

"To nevím, ale nezdá se mi správné, že by mělo mít moc nad světy jen pár lidí."

"A chceš za své přesvědčení bojovat? Nebo o něm chceš jenom mluvit?"

"Nikdo po mně nechtěl, abych bojoval," řekl Raych.

"Tak si představ, že to někdo chce. Jak vážně to myslíš se svou vírou v demokracii - nebo joranumitskou filozofii?"

"Bojoval bych za ni - kdybych byl přesvědčený o tom, že to povede k dobrému."

"To je odvážný chlapík. Takže jsi přišel do Wye bojovat za svou víru."

"Ne," řekl Raych znepokojeně. "To bych neřekl. Přišel jsem sem najít práci, pane. Není lehké v těchto dnech nějakou najít - a já nemám kredity. Chlap musí žít."

"Souhlasím. Jak se jmenuješ?"

Otázku vystřelil bez varování, ale Raych na ni byl připravený. "Planchet, pane."

"Křestní nebo příjmení?"

"Jediné jméno, pokud vím."

"Nemáš kredity a soudím, velice malé vzdělání."

"Obávám se, že ano."

"A žádné zkušenosti s nějakou specializovanou prací?"

"Moc jsern toho nenapracoval, ale snažím se."

"Dobře. Něco ti řeknu, Planchete." Vytáhl z kapsy malý bílý trojúhelník a stiskl jej tak, jako by do něj chtěl uložit písemnou zprávu. Pak na něj otiskl svůj palec a zablokoval jej. "Řeknu ti, kam máš jít. Tohle si vezmeš s sebou a možná ti to zajistí práci."

Raych vzal kartu a podíval se na ni. Zdálo se, jako by znaky světélkovaly, ale Raych je nemohl přečíst. Ostražitě se na muže podíval. "Co když si budou myslet, že jsem to ukradl?"

"Tohle nemůže byt ukradeno. Je na tom má značka a teď už je na tom i tvé jméno."

"Co když se mě zeptají, kdo jste?"

"Nezeptají. - Říkal jsi, že chceš práci. Tohle je tvá příležitost. Nemohu ti ji slíbit, ale tohle je tvoje příležitost." Dal mu další kartu. "Abys věděl, kam jít." Tuhle Raych přečíst dokázal.

"Děkuju," zamumlal.

Muž udělal rukou malé gesto, kterým jej propouštěl.

Raych vstal a odešel - a přemýšlel, do čeho se to dostal.

13

Nahoru a dolů. Nahoru a dolů. Nahoru a dolů.

Gleb Andorin sledoval Gambola Deen Namartiho, který cvičil. Namarti nebyl zjevně schopen díky hnací síle své povahy, jíž bylo násilí, sedět klidně.

Andorin si pomyslel: Není to ten nejbystřejší chlap Říše nebo ani hnutí, není nejmazanější, určitě není ten, který je nejschopnější rozumného myšlení. Musí se pořád držet zpátky - ale dře se víc než kdokoli z nás ostatních. My se vzdát můžeme, ale on nikdy. Úder, zatažení, bodnutí, kopnutí. - Nu, možná někoho takového potřebujeme. Musíme mít někoho takového, jinak bychom neudělali nic.

Namarti přestal, jako by cítil Andorinovy oči, zabodnuté do svých zad. Obrátil se a řekl: "Jestli mi chceš dělat přednášku o Kaspalovovi, tak se neobtěžuj."

Andorin lehce pokrčil rameny. "Proč bych se měl namáhat tím, že bych ti měl dělat přednášku? Už se stalo. Ke škodě - pokud nějaká bude - už došlo."

"Jaká škoda, Andorine? Jaká škoda? Kdybych to neudělal, pak bychom škodu utrpěli. Ten chlap už byl skoro zrádce. Do měsíce by určitě začal -"

"Já vím. Byl jsem tam. Slyšel jsem, co říkal."

"Pak chápeš, že nebyla jiná možnost. Jiná možnost. Myslíš si, že se mi líbilo, když jsem nechal starého soudruha zavraždit, co? Neměl jsem jinou možnost."

"Přesně tak. Neměl jsi jinou možnost."

Namarti pokračoval ve svém cvičení a pak se znovu obrátil. "Andorine, věříš v bohy?"

Andorin zíral: "V co?"

"V bohy."

"To slovo jsem nikdy neslyšel. Co to je?"

Namarti řekl: "To není galaktický standard. Nadpřirozené mocnosti."

"Ach, nadpřirozené mocnosti. Proč jsi to neřekl hned? Ne, v tyhle věci nevěřím. Podle definice je něco nadpřirozené, pokud to existuje mimo přírodní zákony, a mimo přírodní zákony přece neexistuje nic. Stává se z tebe mystik?" Andorin položil otázku, jako by žertoval, ale jeho oči se přimhouřily náhlým zájmem.

Namarti jej přiváděl pohledem do rozpaků. Ty jeho planoucí oči dokázaly přivést do rozpaků každého. "Nebuď hlupák. Četl jsem o tom. Triliony lidí v nadpřirozené mocnosti věří."

"Vím," řekl Andorin. "Vždycky věřili."

"Dělali to od samého začátku dějin. Slovo 'bohové' je neznámého původu. Zjevně je pozůstatek z nějakého prastarého jazyka, po němž už mimo toto slovo nezůstaly žádné stopy. - Víš, kolik je různých druhů víry v různé druhy bohů?"

"Nejspíš tolik, kolik je v Galaxii druhů bláznů, řekl bych."

Namarti to ignoroval. "Někteří lidé si myslí, že toto slovo pochází z časů, kdy žili lidé pouze na jediném světě."

"To samotné je mytologický pojem. Je to stejné šílenství jako představa o nadpřirozených mocnostech. Nikdy nebyl jediný původní svět."

"Mohl by být, Andorine," řekl Namarti podrážděně. "Lidské bytosti se nemohly vyvinout na různých světech a skončit jako jeden jediný druh."

"I kdyby to tak bylo, není žádný fakticky lidský svět. Nemůže být určen, nemůže být definován, takže o něm nemůže být prakticky řeč, takže fakticky neexistuje."

"O těchto bozích," řekl Namarti, pokračujíce po svém toku myšlenek, "se předpokládalo, že ochraňují lidstvo a udržují je v bezpečí nebo že se alespoň starají o tu část lidstva, která ví, jak s bohy vycházet. V době, kdy byl pouze jediný lidský svět, mělo smysl předpokládat, že se budou blízce zajímat o ten malý svět s hrstkou lidí. Že se o ten svět budou starat, jako by byli staršími bratry - nebo rodiči."

"To je od nich hezké. Chtěl bych je vidět, jak se starají o celou Říši."

"A co když ano? Co když jsou nekoneční?"

"A co když slunce zamrzne? Jaký je smysl těch všech 'co když'?"

"Jenom uvažuji. Prostě přemýšlím. Copak jsi nikdy nepopustil uzdu své mysli? Copak v sobě vždycky všechno krotíš?"

"Dovedu si představit, že je to ten nejbezpečnější způsob, krotit to. Co ti tvá toulavá mysl řekla, šéfe?"

Namartiho oči po tom druhém bleskly, jako by jej podezříval ze sarkasmu, ale Andorinova tvář zůstala bezelstná a bezvýrazná.

Namarti řekl: "Co mi má mysl řekla, je tohle - pokud jsou bohové, musí být na naší straně."

"Vynikající - pokud je to tak. Kde je důkaz?"

"Důkaz? Bez bohů by to byla jenom náhoda, předpokládám, ale velice užitečná." Náhle Namarti zívnul a vyčerpaně se posadil.

Dobrá, pomyslel si Andorin. Jeho uhánějící mysl se nakonec vyčerpala a teď bude možná mluvit rozumně.

"Tahle záležitost s vnitřním prolomením infrastruktury -" řekl Namarti zřetelně hlubším hlasem.

Andorin jej přerušil. "Víš, šéfe, Kaspalov v tomhle nebyl tak docela vedle. Čím déle v tom budeme pokračovat, tím větší je šance, že říšské síly zjistí důvod toho všeho. Celý program nám musí, dříve nebo později, vybuchnout do tváře."

"Ještě ne. Zatím všechno vybuchuje do tváře Říše. Neklid na Trantoru je něco, co dokážu cítit." Zvedl ruce a masíroval si prsty. "Cítím to. A už jsme skoro v cíli. Jsme připraveni k dalšímu kroku."

Andorin se vážně usmál. "Na detaily se neptám, šéfe. Kaspalov to udělal a podívej se, jak dopadl. Nejsem Kaspalov."

"Právě proto, že Kaspalov nejsi, ti to řeknu. A protože teď vím něco, co jsem dříve nevěděl."

"Předpokládám," řekl Andorin, který jen zpola věřil tomu, co říká, "že plánuješ úder na pozemcích Císařského paláce."

Namarti vzhlédl. "Samozřejmě. Co jiného zbývá udělat? Problém je nicméně v tom, jak zaútočit na pozemky účinně. Mám tam své informační zdroje, ale to jsou pouze špióni. Potřebuji na to místo dostat muže činu."

"Dostat muže činu do nejsilněji střežené oblasti Galaxie nebude lehké."

"Samozřejmě ne. To byla věc, která mi působila až do této chvíle nesnesitelné bolesti hlavy - a pak zakročili bohové."

Andorin jemně řekl (stálo ho to všechno jeho sebeovládání, aby neukázal znechucení): "Nemyslím, že bychom potřebovali metafyzickou diskusi. Co se stalo - když necháme bohy stranou?"

"Mám informaci o tom, že Jeho Milosrdný A Vždy Pomilováníhodný Císař Cleon 1. se rozhodl ustanovit nového vrchního zahradníka. Toto je první nově jmenovaný do úřadu po skoro čtvrtstoletí."

"A i kdyby?"

"Nevidíš ten význam?"

Andorin chvíli přemýšlel. "Nejsem oblíbenec těch tvých bohů. Žádný význam nevidím."

"Když máš nového vrchního zahradníka, situace je stejná, jako když máš nového správce jakéhokoli významu - stejná, jako když máš nového prvního ministra nebo nového císaře. Nový vrchní zahradník bude určitě chtít své lidi. Vyžene do důchodu to, co bude pokládat za neplodné dřevo, a mladší zahradníky bude najímat po stovkách."

"To je možné."

"To je více než možné. Je to jisté. Přesně k tomu došlo, když byl ustanoven současný vrchní zahradník, a totéž bylo u jeho předchůdce a tak dále. Stovky cizinců z vnějších světů -"

"Proč z vnějších světů?"

"Používej rozum - pokud nějaký máš, Andorine. Co ví o zahradničení Trantořané, když musí žít celý svůj život pod kupolemi, pěstovat rostliny v květináčích, zoologických zahradách a opatrně přerovnávat sklizeň z polí a ovocných stromů? Co mohou vědět o životě v divočině?"

"Aha. Teď rozumím."

"Takže tihle cizinci zaplaví pozemky. Předpokládám, že budou opatrně prosévání, ale nemohou být prověřeni tak tvrdě, jako by byli obyvatelé Trantoru. A to určitě znamená, že bychom mohli být schopni dodat několik našich lidí s falešnými identifikacemi a dostat je dovnitř. I kdyby byli někteří odhaleni, hrstka by to mohla dokázat - hrstka to musí dokázat. Naši lidé se dostanou dovnitř bez ohledu na superpřísná opatření, fungující od doby nepodařeného pokusu v raných dobách prvního ministra Hariho Seldona." (Doslova to jméno vyplivl jako vždycky.) "Konečně máme svou příležitost."

Nyní to byl Andorin, který pocítil závrať, jako by se octl v bouřícím víru. "Připadá mi divné, že to říkám zrovna já, šéfe, ale na té tvé věci s 'bohy' nejspíš asi něco bude, protože jsem ti chtěl říct něco, co, jak teď vidím, se nám dokonale hodí."

Namarti se na toho druhého podezřívavě díval a rozhlédl se po místnosti, jako by se náhle bál o vlastní bezpečnost. Ale takový strach byl nesmyslný. Místnost byla umístěna hluboko ve starém obytném komplexu a byla

dobře odstíněna. Nikdo nemohl odposlouchávat a nikdo, ani kdyby měl podrobné pokyny, by ji nenašel lehce - ani by se nedostal přes ochranné vrstvy, o které pečovali věrní členové organizace.

Namarti řekl: "O čem to mluvíš?"

"Našel jsem ti člověka. Mladého muže - velmi naivního. Docela příjemného mládence, ten typ, o kterém víš, že mu můžeš věřit, od chvíle, kdy ho potkáš poprvé. Má takovou otevřenou tvář, široce otevřené oči; žil v Dahlu; je to nadšenec pro rovnost; myslí si, že Joranum byl tou největší věcí od doby, kdy vynalezli kokosovou máčku; a jsem si jistý, že ho můžeme lehce přesvědčit, aby pro věc udělal cokoli."

"Pro věc?" řekl Namarti, jehož podezření ještě zcela nepominulo. "Je jedním z nás?"

"Ve skutečnosti není nikým odnikud. Má v hlavě nějaký mlhavý pojem o tom, že Joranum chtěl rovnost sektorů."

"To byla jeho návnada. Jistě."

"Naše také, ale ten kluk tomu věří. Mluví o rovnosti a zastoupení lidu ve vládě. Dokonce se zmínil o demokracii."

Namarti se zahihňal. "Za dvacet tisíc let nebyla demokracie nikdy využita příliš dlouho, aby nakonec neodpadla."

"Ano, ale to není naše starost. Je to to, co toho mladíka pohání, a řeknu ti, šéfe, věděl jsem, že je to náš nástroj, od chvíle, kdy jsem ho poprvé zahlédl, ale nevěděl jsem, jak bychom ho mohli nejlépe využít. Teď to vím. Můžeme ho dostat na pozemky císařského paláce jako zahradníka."

"Jak? Ví snad něco o zahradničení?"

"Ne. Jsem si jistý, že ne. Nikdy nedělal nic jiného než nekvalifikovanou práci. Zrovna teď dělá v přepravě a myslím, že by se měl naučit, jak na to. Stejně, pokud ho dokážeme dostat dovnitř jako zahradníkova pomocníka, pokud bude vědět jenom jak držet zahradnické nůžky, máme to."

"Máme co?"

"Máme někoho, kdo se může přiblížit ke komukoli, koho budeme chtít - a udělat to bez toho, že by vzbudil sebemenší podezření - a dostat se dostatečně blízko k tomu, aby udeřil. Říkám ti, že z něj prostě odkapává ten druh poctivé pitomosti, druh bláznivé ctnosti, který budí důvěru."

"A udělá všechno, co mu řekneme?"

"Naprosto."

"Jak jsi se s tím člověkem setkal?"

"Nebyl jsem to já. Ve skutečnosti to byla Manella, kdo ho objevil."

"Kdo?"

"Manella. Manella Dubanqua."

"Ach. Ta tvoje přítelkyně." Namartiho tvář se svraštila do výrazu nedůtklivého nesouhlasu.

"Je to přítelkyně mnoha lidí," řekl tolerantně Andorin. "To je jedna z věcí, díky které je tak užitečná. Dokáže muže porovnávat rychle a s velice malým úsilím. Mluvila s tímhle chlapíkem, protože ji na pohled zaujal - a ujišťuji tě, že Manella není ta, kterou by zaujalo něco kromě důležitých věcí - takže, jak vidíš, je tenhle muž spíše neobvyklý. Promluvila si s tímhle chlápkem - mimochodem, jmenuje se Planchet - a pak mi řekla, 'Mám pro tebe jednoho hejla, Glebe.' Pokud jde o hejly, důvěřuji jí kterýkoli den v týdnu."

Namarti zdráhavě řekl: "A co si myslíš, že ten tvůj zázračný nástroj udělá ve chvíli, kdy se dostane na pozemky, co, Andorine?"

Andorin se zhluboka nadechl. "Co asi? Pokud všechno uděláme dobře, zlikviduje pro nás našeho drahého císaře Cleona, prvního toho jména."

Namartiho tvář vzplála hněvem. "Cože? Zešílel jsi? Proč bychom měli chtít zavraždit Cleona? On je naše záruka vlády. On je fasáda, za kterou budeme vládnout. On je náš pas k zákonnosti. Kdes nechal rozum? Potřebujeme ho jako loutku. Nebude nám překážet a my budeme díky jemu silnější."

Andorinova čestná tvář ztmavla skvrnami rudé barvy a jeho dobrá nálada okamžitě zmizela. "O co ti tedy jde? Co máš v plánu? Už mě unavuje být pořád druhý v řadě."

Namarti zvedl ruce. "Dobrá. Dobrá. Uklidni se. Nechtěl jsem tě urazit. Ale mysli trochu, ano? Kdo zničil Joranuma? Kdo před deseti lety zničil naše naděje? Byl to ten matematik. A je to on, kdo teď vládne Říši s tím idiotským blábolením o psychohistorii. Cleon je nic. Je to Hari Seldon, koho musíme zničit. Je to Hari Seldon, kdo se těmi neustálými nehodami mění v terč posměchu. Problémy, které jsou jejich následkem, dopadají na jeho práh. Je to všechno vykládáno jako jeho neschopnost, jeho nedostatky."

V koutcích Namartiho úst se objevily kapky slin. "Až bude zavražděn, propukne v Říši vlna oslav, která přeruší holovizní zpravodajství na celé hodiny. Nebude ani záležet na tom, jestli budou vědět, kdo to udělal." Zvedl ruku a spustil ji dolů, jako by zanořil dýku do něčího srdce. "Budeme oslavováni jako hrdinové Říše, jako spasitelé. - Co? Co? Myslíš si, že ten mladík dokáže sejmout Hariho Seldona?"

Andorinovi se vrátila jeho vyrovnanost - alespoň zvnějšku.

"Jsem si jistý, že ano," řekl s nucenou lehkostí. "Ke Cleonovi možná nějakou úctu má; císař má kolem sebe mystickou auru, jak možná sám víš." (Zdůraznil jemně slovo 'sám' a Namarti se zašklebil.) "Žádný takový pocit nebude mít vůči Seldonovi."

Uvnitř ale Andorin zuřil. Tohle nechtěl. Byl oklamán.

14

Manella si odhrnula vlasy z očí a usmála se na Raycha. "Říkala jsem ti, že to někdy nestojí ani kredit."
Raych zamrkal a poškrábal se na holém rameni. "Ale teď si o nějaké chceš říct?"
Pokrčila rameny a trochu rozpustile se usmála. "Proč bych měla?"
"Proč bys neměla?"
"Protože si taky můžu sama užít trochu radosti."
"Se mnou?"
"Nikdo jiný tady není."
Nastala dlouhá pomlka a pak řekla Manella uklidněně: "Kromě toho stejně moc kreditů nemáš. Co práce?"
"Nic moc, ale lepší, než nic. Daleko lepší. Řekla jsi tomu chlápkovi, aby mi nějakou sehnal?"
Manella potřásla pomalu hlavou. "Myslíš Gleba Andorina? Neříkala jsem mu, aby něco udělal. Jenom jsem mu řekla, že bys ho mohl zajímat."
"Nebude mu vadit, že ty a já -"
"Proč by mělo? Není to jeho věc. A kromě toho to není ani tvoje."
"Co dělá? Chci říct, jakou má práci?"
"Nemyslím, že by vůbec pracoval. Je bohatý. Je příbuzný starých starostů."
"Z Wye?"
"Přesně. Nemá rád říšskou vládu. Nikdo z těch starých starostů ji nemá rád. Říká, že by Cleon měl -"
Náhle zmlkla a řekla: "Moc mluvím. Neříkej nikomu, co jsem říkala."
"Já? Neslyšel jsem, že bys vůbec něco řekla. A ani nezaslechnu."
"Dobře."
"Ale co s Andorinem? Má vysoké postavení v té joranumitské záležitosti? Je u nich důležitý chlap?"
"To nevím."
"Nikdy nemluví o těchhle věcech?"
"Ne se mnou."
"Ach," řekl Raych a pokoušel se nevypadat znepokojeně.
Manella se na něj pronikavě podívala. "Proč se o to tak zajímáš?"
"Chci se k nim dostat. Doufám, že tímhle způsobem se dostanu výš. Lepší práce. Víc kreditů. Však víš."
"Možná ti Andorin pomůže. Má tě rád. To vím."
"Můžeš ho přesvědčit, aby mě měl rád víc?"
"Můžu to zkusit. Nevím, proč by neměl. Já tě mám ráda. Mám tě raději než jeho."
"Díky, Manello. Já tě mám taky rád. - Moc." Sjel rukou po jejím boku dolů a vášnivě si přál, aby se mohl více soustředit na ni než na své poslání.

15

"Gleb Andorin," řekl Hari Seldon unaveně a protíral si oči.
"A kdo to je?" zeptala se Dors Venabili, chladná jako vždy ode dne, kdy Raych odejel.
"Ještě před několika dny jsem o něm nevěděl," řekl Seldon. "To je ten problém, když chceš řídit svět se čtyřiceti biliony lidí. Nikdy jsi o nikom neslyšela, kromě těch několika, kteří se ti vnutili do pozornosti. Se všemi těmi počítačovými informacemi zůstává Trantor planetou anonymity. Můžeme otravovat lidi jejich občanským číslem a statistikami, ale koho vlastně otravujeme? Přičti si k tomu dvacet pět miliónů vnějších světů a je zázrak, že Galaktická Říše zůstala po celá ta tisíciletí fungujícím fenoménem. Upřímně si myslím, že existovala jenom proto, že se z větší části řídila sama. A nyní se nakonec hroutí."
"Tak to by bylo dost filozofování, Hari," řekla Dors. "Kdo je ten Andorin?"
"Někdo, o kom připouštím, že bych jej měl znát. Snažil jsem se vlichotit na bezpečnostní úřad, aby mi poslali nějaké jeho spisy. Je členem wyanské starostovské rodiny - ve skutečnosti je tím nejpřednějším členem - takže jej lidé od bezpečnosti sledují. Myslí si, že je ctižádostivý, ale je příliš velký playboy na to, aby to využil."
"A je zapletený s joranumity?"
Seldon udělal nejisté gesto. "Mám takový dojem, že bezpečnostní úřad o joranumitech vůbec neví. Možná si myslí, že joranumité už více neexistují nebo že, pokud existují, nejsou důležití. Může to také znamenat, že se o ně bezpečnostní úřady prostě nezajímají. A není ani způsob, jak bych je mohl donutit, aby se o ně zajímali. Jsem těm úředníkům alespoň vděčný, že mi vůbec nějaké informace poskytli. A to jsem první ministr."
"Je možné, že nejsi moc dobrý první ministr," řekla Dors suše.
"To je více než jen možné. Už nejspíš uběhly celé generace od doby, kdy byl na toto místo vybrán někdo, kdo se pro ně hodil ještě méně než já. Ale to nemá nic do činění s bezpečnostním úřadem. Je to naprosto nezávislá odnož vlády. Pochybuji, že o ní něco ví samotný Cleon, i když jsou mu teoreticky bezpečnostní důstojníci povinni přes svého ředitele podávat hlášení. Věř mi, kdybychom jen věděli o bezpečnostním úřadě něco více, pokusili bychom se zahrnout jeho činy do našich psychohistorických rovnic takové, jaké jsou."
"A jsou bezpečnostní úředníci alespoň na naší straně?"
"Věřím, že ano, i když bych na to nemohl přísahat."
"A proč se zajímáš o toho jaksejmenuje?"
"Gleb Andorin. Protože jsem oklikou dostal zprávu od Raycha."
Dors se zablesklo v očích. "Proč jsi mi o tom neřekl? Je v pořádku?"
"Pokud vím, tak ano, ale doufám, že se nebude pokoušet posílat další zprávy. Pokud by zjistil že jsme ve

styku, pak by v pořádku nebyl. V každém případě s Andorinem navázal kontakt."

"A s joranumity také?"

"To si nemyslím. Znělo by to dost nepravděpodobně, protože takové spojení by dost dobře nedávalo smysl. Joranumitské hnutí je převážně pro nižší třídy - proletářské hnutí, abych tak řekl. A Andorin je aristokrat všech aristokratů. Co by s joranumity dělal?"

"Pokud je z wyanské starostovské rodiny, mohl by usilovat o říšský trůn, nebo ne?"

"Ti o něj usilovali po celé generace. Určitě si vzpomeneš na Rashelle. Byla to Andorinova teta."

"Takže může použít joranumity jako odrazový můstek, nemyslíš?"

"Pokud existují. A pokud ano - a pokud je odrazový můstek to, co Andorin chce - myslím, že zjistí, že hraje nebezpečnou hru. Joranumité - pokud existují - mají své vlastní plány a člověk jako Andorin může zjistit, že prostě jede na gretim -"

"Co to je greti?"

"Myslím, že to je jedno vymřelé divoké zvíře. Je to známé úsloví u nás na Heliconu. Když jedeš na gretim, tak zjistíš, že nemůžeš slézt, protože by tě jinak sežral."

Seldon se odmlčel. "Ještě jedna věc. Zdá se, že se Raych zapletl se ženou, která Andorina zná a díky níž, jak si myslí, může získat důležité informace. Říkám ti to teď, abys mě později neobviňovala z toho, že jsem před tebou všechno tajil."

Dors se zamračila. "Žena?"

"Soudím, že taková, která zná mnoho mužů, kteří s ní někdy neopatrně mluví za intimních okolností."

"Jedna z těchhle." Její zachmuření se prohloubilo. "Nelíbí se mi pomyšlení na to, že by Raych -"

"No tak, no tak. Raychovi je třicet a nepochybně má dost zkušeností. Můžeš přenechat tuhle ženu - nebo kteroukoli ženu, myslím - Raychovu úsudku." Obrátil se k Dors s unaveným a smutným výrazem a řekl: "Myslíš si, že mně se to líbí? Myslíš si, že se mi líbí cokoli z tohohle?"

A Dors zjistila, že nemá co dodat.

16

Gambol Deen Namarti nebyl ani ve svých nejlepších chvílích známý svou zdvořilostí a uctivostí - a díky blížícímu se vyvrcholení desetiletého plánování byla jeho povaha ještě kyselejší.

Nervózně vstal ze svého křesla a řekl: "Trvalo ti, než ses sem dostal, Andorine."

Andorin pokrčil rameny. "Ale jsem tady."

"A ten tvůj mladík - ten tvůj pozoruhodný nástroj, kterému jsi tady dělal reklamu. Kde je ten?"

"Nakonec dorazí."

"Proč ne teď?"

Zdálo se, jako by Andorinova spíše hezká hlava trochu poklesla, jako by byl zamyšlený nebo přistupoval k jistému rozhodnutí, a pak zprudka řekl: "Nechci ho sem přivést, dokud nebudu vědět, kde stojím."

"Co to má znamenat?"

"Jednoduchá slova v galaktickém standardu. Jak dlouhou už máš v úmyslu zbavit se Hariho Seldona?"

"Vždycky! Vždycky! Je to tak těžké pochopit? Zaslouží si pomstu za to, co udělal Jo-Jovi. Dokonce i kdyby to neudělal, musíme ho dostat z cesty, protože je prvním ministrem."

"Ale je to Cleon - Cleon - kdo musí být svržen. Pokud ne jen on sám, tak alespoň i on jako přídavek k Seldonovi."

"Proč si s tou loutkou děláš takové starosti?"

"Nejsi přece včerejší. Nikdy jsem ti nevysvětlil svou účast v tomhle všem, protože jsem si myslel, že nejsi takový blbec, abys ji nepochopil. Proč bych se měl asi tak starat o vaše plány, kdyby v nich nebyla výměna člověka na trůnu?"

Namarti se zasmál. "Samozřejmě. Už dávno jsem si uvědomoval, že se na mě díváš jen jako na svou podnožku, svou cestu, po které se vyšplháš na říšský trůn."

"Čekal bys něco jiného?"

"Vůbec ne. Já budu dělat plány, riskovat a pak, až bude po všem, shrábneš odměnu. To dává smysl, ne?"

"Ano, to dává smysl, protože ta odměna bude také tvoje. Nestaneš se snad prvním ministrem? Nebudeš snad schopný počítat s plnou podporou nového císaře, toho, který bude naplněn vděčností? Nebudu snad" - a jeho tvář se zkřivila ironií a poslední slova vyplivl - "novou loutkou?"

"To je to, co máš v plánu? Být loutkou?"

"Já mám v plánu být císařem. Zajistil jsem půjčku úvěru, když tys neměl jediný kredit. Zajistil jsem kádry, když tys neměl žádné. Zajistil jsem solidnost, kterou jsi potřeboval k tomu, abys mohl vybudovat velkou organizaci tady ve Wye. Pořád ještě toto všechno mohu stáhnout."

"To si nemyslím."

"Chceš to risknout? Nemysli si, že to se mnou můžeš vyřídit tak, jako jsi to zařídil s Kaspalovem. Pokud se mi něco stane, Wye se pro tebe a tvé lidi stane neobyvatelným - a zjistíš, že žádný jiný sektor ti nepomůže s tím, co budeš potřebovat."

Namarti si povzdechl. "Takže trváš na tom, aby byl císař zavražděn."

"Neřekl jsem 'zavražděn'. Řekl jsem 'svržen'. Podrobnosti nechám na tobě." Tato poslední věta byla doprovázena téměř propouštěcím mávnutím ruky, švihnutím zápěstí, jako by už Andorin seděl na říšském trůně.

"A pak budeš císařem?"

"Ano."

"Ne, nebudeš. Budeš mrtvý - a kromě toho ne mou rukou. Andorine, nech mě, abych tě trochu poučil o životních skutečnostech. Pokud bude Cleon zavražděn, pak přijde na přetřes otázka následnictví, a aby zabránila občanské válce, povraždí okamžitě Císařská garda každého člena wyanské starostovské rodiny, kterého dokáže najít - a tebe jako prvního. Na druhou stranu, pokud bude zavražděn jen první ministr, budeš v bezpečí."

"Proč?"

"První ministr je první ministr. Přichází a odchází. Je možné, že se omrzel samotnému Cleonovi a ten ho nechal zavraždit. Určitě se postaráme o to, aby se rozšířily takové řeči. Císařská garda bude váhat a dá nám tak příležitost k dosazení nové vlády. Ve skutečnosti je docela dobře možné, že oni sami budou vděční za to, že je Seldona zbavíme."

"A co budu dělat, až bude ustavena nová vláda? Čekat dál? Navždy?"

"Ne. Až budu jednou prvním ministrem, budou způsoby, jak to zařídit s Cleonem. Můžu být dokonce schopen udělat něco s Císařskou gardou - a možná i s bezpečnostním úřadem - a využít je jako své nástroje. Pak se budu snažit najít nějaký bezpečný způsob, jak se zbavit Cleona a nahradit jej tebou."

Andorin vybuchl: "Proč bys to měl dělat?"

Namarti řekl: "Co tím myslíš, proč bych to měl dělat?"

"Jsi osobně zaujatý proti Seldonovi. Až bude pryč, proč bys měl podstupovat zbytečné riziko na vyšší úrovni? Uzavřeš s Cleonem mír a já odejdu na odpočinek se svými rozpadajícími se statky a marnými sny. A možná, abys to zahrál bezpečně, mě necháš zavraždit."

Namarti řekl: "Ne! Cleon se pro trůn narodil. Pochází z mnoha generací císařů - hrdé entunské dynastie. Bude velice těžké ho ovládat, otravovat se s ním. Na druhé straně ty dosedneš na trůn jako člen nové dynastie, bez jakýchkoliv silných pout tradice, protože předešlí wyanští císaři byli, jak jistě připustíš, naprosto bezvýznamní. Dosedneš na chvějící se trůn a budeš potřebovat někoho, kdo by tě podporoval - mě. A já budu potřebovat někoho, kdo bude závislý na mně a kterého mohu proto ovládat - tebe. No tak, Andorine, tohle není manželství z lásky, která po letech vyprchá; je to manželství z rozumu, které může vydržet tak dlouho, dokud budeme žít. Důvěřujme jeden druhému."

"Přísaháš, že se stanu císařem?"

"Nač by byly přísahy, pokud nevěříš mému slovu? Řekněme, že v tobě nacházím neobyčejně užitečného císaře a že tě chci nechat vystřídat Cleona hned, jak to bude možné bezpečně zařídit. Teď mi ukaž toho člověka, o kterém si myslíš, že bude pro tvé úmysly dokonalým nástrojem."

"Dobrá. A pamatuj si, co ho dělá tak odlišným. Studoval jsem ho. Není to příliš bystrý idealista. Udělá to, co se mu řekne, bez ohledu na nebezpečí, bez ohledu na další myšlenky. A šíří kolem sebe druh důvěryhodnosti, takže mu bude jeho oběť věřit, i když bude mít v ruce blaster."

"Myslím, že je to dost neuvěřitelné."

"Počkej, až ho uvidíš," řekl Andorin.

17

Raych klopil oči k zemi. Vrhl na Namartiho rychlý pohled a to bylo vše, co potřeboval. Setkal se s tím mužem před deseti lety, kdy byl Raych vyslán, aby vlákal Jo-Jo Joranuma do zničení sebe sama, a jeden pohled byl více než dost.

Namarti se za deset let změnil jen málo. Hněv a nenávist byly stále vedoucími rysy, které na něm člověk mohl pozorovat - nebo které na něm alespoň mohl pozorovat Raych, který si uvědomoval, že neposuzuje nezaujatě - a zdálo se, že ho vylouhovaly do kožené stálosti. Jeho tvář byla poněkud vychrtlejší, vlasy měl kropenaté šedou, ale jeho ústa s tenkými rty byla zkřivena v též ostré lince a jeho temné oči byly stejně jasně nebezpečné jako vždycky.

To stačilo a Raych držel své oči odvrácené. Cítil, že Namarti nebyl člověk, který by přijal někoho, kdo mu hledí přímo do tváře.

Zdálo se, jako by Namarti sžíral Raycha očima, ale lehký úšklebek na jeho tváři se nezměnil.

Obrátil se k Andorinovi, který stál nejistě stranou, a řekl, skoro jako by předmět hovoru nebyl přítomný: "Tak tohle je ten muž."

Andorin přikývl a jeho rty se pohnuly v bezhlesém: "Ano, šéfe."

Namarti prudce Raychovi řekl: "Tvé jméno."

"Planchet, pane."

"Věříš v naši věc?"

"Ano, pane." Promluvil opatrně, s ohledem na Andorinovy instrukce. "Jsem demokrat a chci větší zastoupení lidu v procesu vlády."

Namartiho oči sebou pohly Andorinovým směrem. "Řečník."

Podíval se zpět na Raycha. "Chceš přijmout pro naši věc rizika?"

"Jakékoli riziko, pane."

"Budeš dělat to, co se ti řekne? Bez otázek? Bez zaváhání?"

"Budu poslouchat rozkazy."

"Víš něco o zahradničení?"

Raych zaváhal. "Ne, pane."

"Takže jsi Trantořan? Narozený pod kupolí?"

"Narodil jsem se v Millimaru, pane, a vyrůstal jsem v Dahlu."

"Dobrá tedy," řekl Namarti. Pak k Andorinovi: "Odveď ho a předej ho dočasně muži, který tam čeká. Dobře se o něj postarají. Pak přijď zpátky, Andorine. Chci si s tebou promluvit."

Když se Andorin vrátil, s Namartim se stala naprostá změna. Jeho oči se blýskaly a ústa měl zkřivená v divokém úšklebku.

"Andorine," řekl, "bohové, o nichž jsme mluvili včera, jsou s námi tak, že se mi ani nechce věřit."

"Říkal jsem ti, že ten člověk je k našim úmyslům jako stvořený."

"Daleko stvořenější, než si myslíš. Znáš samozřejmě ten příběh o tom, jak Hari Seldon, náš ctěný první ministr, vyslal svého syna - vlastně nevlastního syna - aby se setkal s Joranumem a nalíčil past, do které Joranum proti mým varováním padl."

"Ano," řekl Andorin s unaveným přikývnutím, "ten příběh znám." Řekl to tónem někoho, kdo ten příběh zná naprosto dokonale.

"Viděl jsem toho kluka jenom jednou, ale jeho podoba se mi vpálila do mozku. Myslíš si, že by mě přešlých deset let a falešné podpatky a oholený knír mohly zmýlit? Ten tvůj Planchet je Raych, nevlastní syn Hariho Seldona."

Andorin zbledl a na okamžik zatajil dech. Řekl: "Jsi si tím jistý, šéfe?"

"Stejně jistý jako tím, že tady přede mnou zrovna teď na tomto místě stojíš a že jsi přivedl do našeho středu nepřítele."

"Nemohl jsem tušit -"

"Neznervózňuj se tím," řekl Namarti. "Myslím, že je to ta nejlepší věc, kterou jsi ve svém líném aristokratickém životě udělal. Zahrál jsi roli, kterou ti určili sami bohové. Kdybych nevěděl, kdo to je, mohl by splnit úkol, ke kterému byl nepochybně určen: být špiónem v našem středu a informátorem o našich nejtajnějších plánech. Ale protože vím, kdo to je, nebude tímto způsobem pracovat. Ve skutečnosti teď už máme všechno." Namarti si radostně zamnul ruce a váhavě, jako by si uvědomoval, jak daleko je to vzdálené jeho povaze, se usmál - a rozesmál.

18

Manella zamyšleně řekla: "Myslím, že už se s tebou nebudu vídat, Planchete."

Raych se utíral, poté co se osprchoval. "Proč ne?"

"Gleb Andorin to nechce."

"Proč ne?"

Manella pokrčila hladkými rameny. "Říká, že máš něco důležitého na práci a už nemáš čas na to, aby sis hrál. Možná tím myslí, že dostaneš lepší práci."

Raych ztuhl. "Jakou práci? Zmínil se o něčem určitém?"

"Ne, ale říkal, že půjdeš do císařského sektoru."

"To říkal? Říká ti takové věci často?"

"Víš, jak to je, Planchete. Když je s tebou chlap v posteli, navykládá toho spoustu."

"Vím," řekl Raych, který si právě na to dával vždy pozor. "Co ještě říkal?"

"Proč se ptáš?" Trochu se zamračila. "Taky se na tebe vždycky ptá. Všimla jsem si toho u mužů. Jsou zvědaví jeden na druhého. Proč si myslíš, že to tak je?"

"Cos mu o mně řekla?"

"Nic moc. Jenom že jsi opravdu slušný kluk. Přirozeně jsem mu neřekla, že tě mám raději než jeho. To by ho zranilo - a mohlo by to zranit i mě."

Raych se oblékal. "Takže zatím sbohem."

"Jenom na čas, doufám. Gleb si to může rozmyslet. Samozřejmě bych ráda šla do císařského sektoru - kdybys mě s sebou vzal. Nikdy jsem tam nebyla."

Raych málem uklouzl, ale pokusil se o zakašlání a pak řekl: "Ani já tam nikdy nebyl."

"Jsou tam ty největší budovy a nejkrásnější místa a ty nejvybranější restaurace - a žijí tam bohatí lidé. Chtěla bych potkat nějaké bohaté lidi - totiž, kromě Gleba."

Raych řekl: "Myslím, že to není zrovna to, co bys mohla čekat od chlapa, jako jsem já."

"To máš pravdu. Nemůžeš pořád myslet na kredity, ale občas na ně myslet musíš. Hlavně když si myslím, že mě začíná Gleb mít dost."

Raych se donutil říct: "Nikdo tě nemůže mít dost," a pak zjistil s lehkým zmatkem, že to myslel vážně.

Manella řekla: "Tohle chlapi říkají vždycky, ale divil by ses. Ale bylo by to dobré, já a ty, Planchete. Dávej na sebe pozor a kdo ví, třeba se někdy znovu potkáme."

Raych přikývl a zjistil, že nemá slov. Nebyl žádný způsob, jakým by řekl nebo vyjádřil své pocity.

Obrátil své myšlenky novým směrem. Musí zjistit, co Namartiho lidé plánují. Pokud jej chtějí oddělit od Manelly, krize se musí rychle přibližovat. Všechno, co se dozvěděl, byla ta podivná otázka o zahradničení.

Ne že by mohl jakkoli předat Seldonovi zprávu. Od svého setkání s Namartim byl držen pod přísným dohledem a všechny spojovací cesty byly uzavřeny - určitě další znamení blížící se krize.

Ale jestliže měl zjistit, co se děje, až potom, kdy se to stane - a pokud by mohl předat novinky až poté, kdy by novinkami přestaly být - pak selhal.

19

Hari Seldon neměl dobrý den. Po první zprávě, kterou od Raycha obdržel, o něm více neslyšel; neměl sebemenší ponětí, co se mu mohlo stát.

Kromě jeho přirozené starosti o Raychovu bezpečnost (určitě by se doslechl, kdyby se stalo něco opravdu špatného), tu byla nejistota nad tím, co se může plánovat.

Musí to být něco lstivého. Přímý útok na samotný palác byl naprosto mimo diskusi. Zabezpečení tu bylo velice silné. Ale jestliže je tomu tak, co jiného může být naplánováno, aby to bylo dostatečně účinné?

Celá ta záležitost jej udržovala celou noc vzhůru a celý den jej dohánělа k šílenství.

Zablikalo signální světélko.

"První ministře. Vaše schůzka na druhou hodinu, pane."

"Co to je za schůzku na druhou hodinu?"

"Mandeli Gruber, zahradník. Má nutné osvědčení."

Seldon si vzpomněl. "Ano. Pošlete ho dál."

Neměl čas na to, aby se s Gruberem setkal, ale souhlasil s tím v okamžiku chvilkové slabosti - ten člověk vypadal silně rozrušený. První ministr by neměl takové chvilkové slabosti zažívat, ale Seldon byl Seldonem už dlouho předtím, než se stal prvním ministrem.

"Pojďte dál, Grubere," řekl přátelsky.

Gruber před ním stál, hlavu mechanicky skloněnou a oči přeskakující sem a tam. Seldonovi bylo naprosto jasné, že zahradník ještě nikdy nebyl v místnosti tak nádherné, jako byla tato, a pocítil hořké nutkání k tomu. aby řekl: "Líbí se vám? Prosím, vezměte si ji. Já o ni nestojím."

Ale řekl pouze: "Tak co je, Grubere? Proč jste tak nešťastný?"

Neozvala se žádná okamžitá odpověď; Gruber se jen bezvýrazně usmál.

Seldon řekl: "Posaďte se, člověče. Přímo do toho křesla."

"Ach ne, první ministře. To by se nehodilo. Zašpinil bych ho."

"Pokud ho zašpiníte, tak se dá prostě vyčistit. Udělejte, co jsem vám řekl. - Dobrá! Teď jen minutku dvě seďte a dejte si dohromady myšlenky. Pak, až budete připravený, mi řekněte, o co jde."

Gruber seděl okamžik tiše a pak z něj slova vyběhla v jednom udýchaném přívalu. "První ministře. Je to ten vrchní zahradník, kterého mám dělat. Požehnaný císař mi řekl, že to tak bude."

"Ano, o tom jsem se doslechl, ale to určitě není to, co vám dělá takové starosti. Vaše nové postavení si zaslouží blahopřání a já vám blahopřeji. Možná jsem k tomu i přispěl, Grubere. Nikdy jsem nezapomněl na vaši odvahu v okamžiku, kdy jsem byl téměř zavražděn, a můžete si být jistý tím, že jsem se o ní Jeho Císařské Výsosti zmínil. Je to odpovídající odměna, Grubere, a vy si zasluhujete povýšení v každém případě, protože z vašich záznamů je naprosto jasné, že jste pro tu práci kvalifikovaný. Takže nyní, když jsme vyřídili tohle, mi řekněte, co vám dělá takové starosti."

"První ministře, je to právě to místo a to povýšení, co mě tak trápí. Je to něco, na co nebudu stačit, pro co nejsem kvalifikovaný."

"Jsme přesvědčeni o tom, že jste."

Gruber znervózněl. "A to budu muset sedět v kanceláři? Já nemůžu sedět v kanceláři. Nemohl bych jít ven a pracovat s rostlinami a zvířaty. To bych byl ve vězení, první ministře."

Seldon vytřeštil oči. "Nic takového, Grubere. Nemusel byste v kanceláři zůstávat déle, než by bylo třeba. Můžete se klidně procházet po pozemcích a na všechno dohlížet. Budete venku, jak jen budete chtít, a jen si ušetříte těžkou práci."

"Já chci těžkou práci, první ministře, a není vůbec žádná šance, že bych se z té kanceláře dostal. Pozoroval jsem nynějšího vrchního zahradníka. Nemůže odejít z kanceláře, ani kdyby chtěl. Je tam příliš mnoho administrativy, příliš mnoho papírování. Jasně, když chce vědět, co se děje, musíme chodit k němu do kanceláře a říct mu to. Dívá se na věci v holovizi" - řekl s nekonečným opovržením - "jako by mu mohly ty živé věci z obrázků něco říct o pěstování. To není pro mě, první ministře."

"No tak, Grubere, buďte chlap. Tak zlé to zase není. Zvyknete si na to. Pomalu se zapracujete."

Gruber potřásl hlavou. "Nejdřív - ze všeho nejdřív - budu muset něco udělat s těmi všemi novými zahradníky. To mě zabije." Pak, s náhlou energií: "Je to práce, kterou nechci a kterou nesmím dělat, první ministře."

"Zrovna teď, Grubere, tu práci možná nechcete, ale nejste sám. Řeknu vám, že zrovna teď si přeji, abych nebyl prvním ministrem. Tahle práce je na mě příliš. Mám pocit, že jsou chvíle, kdy by se i sám císař nejraději zbavil svých říšských obřadních hávů. V této Galaxii musíme všichni dělat svou práci a ta není vždy radostná."

"Tomu rozumím, první ministře, ale císař musí být císařem, protože se pro to narodil. A vy musíte být prvním ministrem, protože není nikdo jiný, kdo by tu práci mohl dělat. Ale v mém případě se tady bavíme jenom o vrchním zahradníkovi. Máme tady padesát zahradníků, kteří by mohli tu práci dělat stejně dobře a kterým by kancelář nevadila. Říkal jste, že jste mluvil s císařem o tom, jak jsem vám chtěl pomoct. Nemohl byste s ním promluvit ještě jednou a vysvětlit mu, že pokud mě chce odměnit za to, co jsem udělal, může mě nechat tak, jak jsem?"

Seldon se ve svém křesle opřel a vážně řekl: "Grubere, kdybych to pro vás mohl udělat, tak bych to udělal, ale musím vám něco vysvětlit a budu jen doufat, že to pochopíte. Císař, alespoň teoreticky, je absolutním vládcem Říše. Ve skutečnosti je toho ale velice málo, co může udělat. V této chvíli řídím Říši daleko více než on a je toho také velice málo, co mohu udělat. Na všech úrovních vlády jsou milióny a biliony lidí, všichni rozhodují, všichni chybují, někteří jednají moudře a hrdinsky, někteří jednají bláznivě a nepoctivě. Nikdo je nemůže kontrolovat. Rozumíte mi, Grubere?"

"Ano, ale co to má do činění s mým případem?"

"Je totiž jedno jediné místo, ve kterém je císař skutečně absolutním vládcem - a to jsou jeho císařské pozemky. Zde je jeho slovo zákonem a úředníků, kterým může vládnout, je jen několik. Požádat jej o to, aby odvolal rozhodnutí,

ke kterému došel v souvislosti s jeho císařskými palácovými pozemky, by bylo zaútočit na jedinou oblast, ve které může rozhodovat neodvolatelně. Kdybych mu řekl, 'Odvolejte své rozhodnutí ohledně Grubera, Vaše Císařská Výsosti,' daleko raději by mě zbavil mých povinností, než aby odvolal své rozhodnutí. To by sice mohlo být dobré pro mě, ale vám by to vůbec nepomohlo."

Gruber řekl: "Znamená to, že není žádný způsob, jak by se mohly věci změnit?"

"Přesně tohle to znamená. Ale nedělejte si starosti, Grubere, pomohu vám, jak jen budu moci. Je mi líto. Ale teď už jsem s vámi strávil všechen svůj volný čas, který jsem vám mohl věnovat."

Gruber vstal. V rukách mačkal svou zelenou zahradnickou čepici. V jeho očích bylo více než pouhá stopa slz. "Děkuji vám, první ministře. Vím, že byste mi rád pomohl. Vy jste - vy jste dobrý člověk, první ministře."

Otočil se a zarmouceně odešel.

Seldon se za ním zamyšleně díval a potřásal hlavou. Vynásobte Gruberovy strasti kvadriliónkrát a budete mít strasti všech lidí pětadvaceti miliónů světů Říše, a jak má on, Seldon, pracovat na záchraně všech, když byl bezmocný, pokud šlo o vyřešení problému jediného člověka, který k němu přišel pro pomoc?

Psychohistorie nemůže zachránit jednoho člověka. Může zachránit kvadriliony?

Potřásl znovu hlavou, zkontroloval druh a čas další schůzky a pak náhle ztuhl. Zařval do svého komunikačního přístroje s náhlým divokým elánem, tak odlišným od jeho obvykle přísného ovládání. "Přiveďte toho zahradníka zpátky! Okamžitě ho sem přiveďte zpátky!"

20

"Co mají znamenat ti noví zahradníci?" vykřikl Seldon. Tentokrát Grubera nepožádal, aby si sedl.

Gruberovy oči rychle mrkaly. Když byl tak neočekávaně zavolán zpátky, propadl panice. "N-noví z-zahradníci?" zajíkl se.

"Říkal jste 'všichni ti noví zahradníci'. To jsou vaše slova. Jací noví zahradníci?"

Grubera to překvapilo. "Jistě, když je nový vrchní zahradník, budou i noví zahradníci. Takový je zvyk."

"Nikdy jsem o tom neslyšel."

"Když se posledně měnil vrchní zahradník, nebyl jste prvním ministrem. Je možné, že jste ještě ani nebyl na Trantoru."

"Ale co to má znamenat?"

"Totiž, zahradníci se nikdy nepropouštějí. Někteří zemřou. Někteří příliš zestárnou a odejdou do penze a jsou nahrazeni. Takže ve chvíli, kdy je pro svou funkci připraven nový vrchní zahradník, nejméně polovina personálu je stará a má nejlepší léta za sebou. Jsou všichni velkoryse posláni do důchodu a na jejich místa přicházejí noví zahradníci."

"Protože jsou mladí."

"Zčásti a zčásti také proto, že se v tom okamžiku plánují změny v zahradách a jsou to nové nápady a nové postupy, které potřebujeme. Je tu skoro pět set čtverečních kilometrů zahrad a parků a obvykle zabere několik let, než se přeorganizují, a jsem to já sám, kdo na to všechno bude muset dohlížet. Prosím, první ministře," Gruber zasípal. "Určitě takový chytrý člověk, jako jste vy, může najít způsob, jak změnit přání požehnaného císaře."

Seldon mu nevěnoval pozornost. Na čele se mu vyhloubily zamyšlením vrásky. "Odkud ti noví zahradníci přicházejí?"

"Na všech světech probíhají zkoušky - vždycky jsou lidé, kteří čekají na to, aby mohli sloužit jako zálohy. Budou přicházet po stovkách v tuctu skupin. Zabere mi nejméně rok -"

"Odkud budou přicházet? Odkud?"

"Z kteréhokoli z miliónů světů. Chceme různost zahradnického myšlení. Může se zapsat každý občan Říše."

"Z Trantoru také?"

"Ne, z Trantoru ne. V zahradách není nikdo z Trantoru." Jeho hlas zněl pohrdavě. "Na Trantoru zahradníka nenajdete. Parky, které mají pod kupolí, nejsou zahrady. Jsou to rostliny v květináčích a zvířata v klecích. Trantořané, a jsou to chudáci, nevědí nic o širém nebi, volně tekoucí vodě a skutečné přírodní rovnováze."

"Dobrá, Grubere. Teď vám dám práci. Určitě mi budete schopen dát jméno každého nového zahradníka, který má přijet v následujících týdnech. Chci o nich všechno. Jméno. Svět. Občanské číslo. Vzdělání. Zkušenosti. Všechno. Chci to mít na svém stole tak rychle, jak to jen bude možné. Pošlu vám lidi, kteří vám s tím pomůžou. Lidi se stroji. Jaký počítač používáte?"

"Jenom jednoduchý ke kontrole udržování sadby a druhů a tak."

"Dobrá. Lidi, které vám pošlu, budou schopni udělat to, co nebudete schopen udělat vy. Nemohu vám ani říct, jak je to důležité."

"A pokud to udělám -"

"Grubere, teď není čas na smlouvání. Pokud mě zklamete, tak vrchním zahradníkem nebudete. Místo toho budete propuštěn bez nároku na penzi."

Když znovu osaměl, štěkl Seldon do komunikačního přístroje: "Odvolejte pro zbytek odpoledne všechny schůzky."

Nechal pak své tělo sklouznout do křesla a cítil každý kousek svých padesáti let a cítil přitom, jak se jeho bolest hlavy zhoršuje. Po léta, po desetiletí, byla budována kolem celých pozemků Císařského paláce bezpečnostní opatření, silnější, více pevná, více neprostupná, přidávala se každá nová vrstva a každé nové zařízení.

- A vždycky jednou za čas vtrhl na pozemky dav cizinců. Nikdo se jich na nic nevyptával, možná jen na jedno:

"Umíte zahradničit?"

Byla to taková pitomost, až se to nedalo pochopit.

A on se o tom dozvěděl stěží včas. Nebo snad ne? Bylo už, dokonce i nyní, příliš pozdě?

21

Gleb Andorin se díval na Namartiho napůl zavřenýma očima. Nikdy toho člověka neměl rád, ale byly chvíle, kdy jej měl rád méně než obvykle, a jedna z těch chvil byla právě nyní. Proč musí Andorin, Wyan z královského rodu (tomu se to, koneckonců, rovnalo) pracovat s tím povýšencem, s tím skoro psychotickým paranoikem?

Andorin věděl proč a musel to vydržet, dokonce i když Namarti zrovna vyprávěl historku o tom, jak v období deseti let vybudoval hnutí k jeho současnému vrcholu dokonalosti. Vyprávěl to snad každému, znovu a znovu? Nebo to byl pouze Andorin, kdo byl jeho vybranou nádobou?

Zdálo se, jako by Namartiho tvář zářila zlomyslnou škodolibostí, když říkal jako podivný zpěv, jako zpaměti naučenou věc: "Rok za rokem jsem na těchto liniích pracoval, přese všechno zoufalství a beznadějnost, stavěl jsem organizaci, zbavoval jsem víry ve vládu, utvářel a posiloval nespokojenost. Když nadešla bankovní krize a týden moratoria, byl jsem -"

Náhle se odmlčel. "Tohle už jsem ti říkal mnohokrát a už se ti dělá špatně, když to musíš poslouchat, že?"

Andorinovy rty sebou zaškubaly v krátkém suchém úsměvu. Namarti nebyl zase takový idiot, aby nevěděl, jak je otravný; nemohl si prostě pomoci. Andorin řekl: "Tohle už jsi mi říkal mnohokrát." Nechal zbytek otázky viset ve vzduchu, nezodpovězený. Odpověď byla koneckonců zjevně kladná. Nebylo zapotřebí mu ji dávat.

Přes Namartiho zažloutlou tvář přelétl lehký ruměnec. Řekl: "Ale mohlo by to pokračovat navždy - stavění, zbavování, bez vyvrcholení - kdybych neměl v rukách ten správný nástroj. A bez jakéhokoli úsilí z mé strany ke mně ten nástroj přišel."

"Bohové ti přivedli Plancheta," řekl Andorin neutrálně.

"Máš pravdu. Brzy vejde na pozemky Císařského paláce skupina zahradníků." Odmlčel se a vypadalo to, jako by tu myšlenku vychutnával. "Muži a ženy. Dost na to, aby posloužili k zamaskování několika našich tajných agentů, kteří je budou doprovázet. Mezi nimi budeš ty - a Planchet. A to, co bude tebe a Plancheta činit tak neobvyklými, bude to, že budete mít oba blastery."

"Určitě," řekl Andorin s úmyslnou potměšilostí, skrytou za zdvořilým výrazem, "budeme u brány zastaveni a zadrženi k výslechu. Pronést na palácové pozemky načerno blaster -"

"Nebudete zastaveni," řekl Namarti, který potměšilost přeslechl. "Nebudete prohledáváni. To je připraveno. Budete samozřejmě uvítáni nějakým palácovým úředníkem. Nevím, kdo mívá obvykle na starosti takovou záležitost - Třetí Pomocník Kancléře Pro Trávu a Listí, co já vím - ale v tomto případě to bude Seldon samotný. Velký matematik bude spěchat, aby pozdravil a uvítal nové zahradníky na pozemcích."

"Předpokládám, že jsi si tím jistý."

"Samozřejmě že jsem. To všechno je připraveno. Dozví se, víceméně v poslední minutě, že mezi těmi, kdo jsou zapsáni jako noví zahradníci, je i jeho nevlastní syn, a bude pro něj nemožné, aby odolal tomu vyjít ven a spatřit ho. A až se Seldon objeví, Planchet vytáhne svůj blaster. Naši lidé začnou křičet 'Zrada!' V tom zmatku a povyku Planchet Seldona zabije a ty zabiješ Plancheta. Pak odhodíš svůj blaster a zmizíš. Budou tam lidé, kteří ti zmizet pomohou. Je to připraveno."

"Je naprosto nezbytné zabít Plancheta?"

Namarti se zamračil. "Proč? Máš námitky proti jedné vraždě a nemáš je proti druhé? Až se Planchet vzpamatuje, přeješ si, aby o nás vyprávěl úřadům? Kromě toho to připravujeme jako rodinný spor. Nezapomínej, že Planchet je ve skutečnosti Raych Seldon. Bude to vypadat, jako by ti dva střídali současně - nebo jako by Seldon dal rozkazy, aby v případě, že by jeho syn udělal nějaký nepřátelský pohyb, byl zastřelen. Postaráme se, aby se tomuto rodinnému pohledu dostalo slyšení. Bude to připomínat staré špatné časy Krvavého císaře Manowella. Lidé na Trantoru budou jistě pobouřeni čirou ohavností tohoto činu. To, postavené na vrcholku všech neschopností a nehod, které museli prožívat, vyvolá volání po nové vládě - a nikdo je nebude schopen odmítnout, nejméně ze všech císař. A pak se do toho vložíme my."

"Jenom tak?"

"Ne, jenom tak ne. Nežiju ve světě snů. Nejspíš bude ustavena nějaká prozatímní vláda, ale selže. Postaráme se o to, aby selhala, a pak vyjdeme na světlo a oživíme staré joranumitské polemiky, na které Trantořané nikdy nezapomněli. A za čas - za krátký čas - budu prvním ministrem."

"A já?"

"Budeš nakonec císařem."

Andorin řekl: "Možnost, že by to všechno pracovalo, je malá. - Tohle je připraveno. Tamto je připraveno. Něco jiného je připraveno. Všechno to musí do sebe dokonale zapadnout, nebo to selže. Někde to někdo určitě zkazí. Je to nepřijatelné riziko."

"Nepřijatelné? Pro koho? Pro tebe?"

"Jistě. Čekáš ode mě, že zajistím to, že Planchet zavraždí svého otce, a čekáš ode mě, že pak Plancheta zavraždím já. Proč já? Nejsou snad vhodnější nástroje, méně hodnotné než já, které mohou být lépe nasazeny?"

"Ano, ale kdybych vybral někoho jiného, byl by neúspěch jistý.

Komu jinému než tobě záleží na téhle misi natolik, že není možné, abys to v záchvatu hysterie na poslední chvíli vzdal?"

"Riziko je obrovské."

"Nestojí ti snad za to? Hraješ o císařský trůn."

"A jaké riziko podstupuješ ty, šéfe? Zůstaneš tady, v pohodlí, a budeš čekat na to, co se doslechneš ve zprávách."

Namartiho rty se zkřivily. "Co jsi jenom za blbce, Andorine! Co z tebe jenom bude za císaře! Myslíš si, že nepodstupuji žádné riziko, protože tu zůstávám sedět? Pokud ten gambit selže, pokud to spiknutí neuspěje, pokud budou zatčeni někteří z našich lidí, myslíš, že neřeknou všechno, co vědí? Kdybys byl ty nějak dopaden, vydržel bys něžné zacházení Císařské gardy bez toho, že bys jim o mně cokoli řekl?

A kdyby měli po ruce nezdařený pokus o zavraždění, myslíš si snad, že by nepročesali celý Trantor, aby mě našli? Myslíš si, že by ve svém hledání nakonec selhali? A až by mě našli, čemu si myslíš, že bych musel v jejich rukou čelit? - Riziko? Podstupuji daleko větší riziko než kdokoli z vás, když tu jen tak sedím a nic nedělám, Andorine. Chceš být císařem nebo ne?"

Andorin tiše řekl: "Chci být císařem."

A tak se věci daly do pohybu.

22

Raych bez problémů poznal, že je s ním nakládáno se zvláštní péčí. Celá skupina rádoby zahradníků byla nyní ubytována v jednom z hotelů v císařském sektoru, i když to samozřejmě nebyl ten nejlepší hotel.

Zahradníci tvořili podivnou skupinu z padesáti různých světů, ale Raych neměl příliš velkou příležitost s někým jiným promluvit. Andorin, bez toho, že by to příliš dával najevo, zařídil, aby jej udržel od ostatních stranou.

Raych uvažoval proč. Skličovalo ho to. Ve skutečnosti se cítil nějak sklíčeně už od chvíle, kdy opustil Wye. Překáželo mu to v přemýšlení a musel s tím bojovat - bez nějakého většího úspěchu.

Andorin samotný nosil hrubé šaty a pokoušel se vypadat jako dělník. Chtěl hrát roli zahradníka tak, aby to byla 'podívaná' - ať už měla ta 'podívaná' spočívat v čemkoli.

Raych se cítil zahanben tím, že nebyl schopen odhalit podstatu té 'podívané'. Semkli se kolem něj a zabránili jakékoli komunikaci, takže neměl ani příležitost varovat otce. Mohli se takto chovat ke každému Trantořanovi, který ve skupině byl, pokud věděl, jenom z přemrštěné obezřelosti. Raych odhadoval, že tu může být Trantořanů tucet, všichni z nich byli Namartiho lidé, samozřejmě jak muži, tak i ženy.

Co jej mátlo, bylo to, že se k němu Andorin choval skoro s láskou. Měl jej jen pro sebe, trval na tom, že s ním bude jíst každý pokrm, choval se k němu naprosto odlišně od způsobu, jakým se choval ke komukoli jinému.

Mohlo to být proto, že se dělili o Manellu? Raych toho nevěděl o morálce wyanského sektoru tolik, aby byl schopen prohlásit, jestli v tomto společenství mělo své místo mnohomužství. Pokud se dva muži dělili o jednu ženu, dělalo je to, svým způsobem, bratry? Tvořilo to pouto?

Raych nikdy o takové věci neslyšel, ale věděl dobře, že zachytil pouze malý zlomek nekonečných rafinovaností galaktických společenství - nebo jen trantorských společenství.

Ale nyní, když se mu v jeho mysli objevila Manella, chvilku se u ní zastavil. Moc mu chyběla a zdálo se mu, že její nepřítomnost může být zdrojem jeho skleslosti, i když, popravdě řečeno, to, co cítil nyní, když dojídal oběd s Andorinem, bylo skoro zoufalství - i když jej nenapadal jediný důvod.

Manella!

Říkala, že chce navštívit císařský sektor, a nejspíš mohla Andorina přemluvit, aby dosáhla svého. Byl dostatečně zoufalý na to, aby položil hloupou otázku: "Pane Andorine, pořád uvažuji, jestli s vámi jela slečna Dubanqua. Sem, do císařského sektoru."

Andorin vypadal naprosto překvapeně. Pak se lehce zasmál. "Manella? Dovedeš si ji představit, jak pracuje na zahradě? Nebo jak alespoň něco takového předstírá? Ne ne, Manella je jedna z těch žen určených pro naše chvíle klidu. Jinak nemá žádné poslání." Pak: "Proč se ptáš, Planchete?"

Raych pokrčil rameny. "Nevím. Je tu tak nějak mrtvo. Tak nějak jsem si myslel -" Jeho hlas se vytratil.

Andorin jej pečlivě pozoroval. Nakonec řekl: "Určitě si nemyslíš, že moc nezáleží na ženě, se kterou se zapleteš? Ujišťuji tě o tom, že jí na tom, s jakým mužem se zaplete, nezáleží. Až bude tohle za námi, budou jiné ženy. Spousta žen."

"Kdy to bude za námi?"

"Brzy. A ty se na tom budeš podílet velice důležitým způsobem." Andorin se na Raycha díval s přivřenými víčky.

Raych řekl: "Jak důležitým? Copak nemám být jen - zahradníkem?" Jeho hlas zněl prázdně a zjistil, že do něj nedokáže vložit jiskru.

"Budeš více než to, Planchete. Půjdeš do toho s blasterem."

"S čím?"

"S blasterem."

"Nikdy jsem blaster neměl v ruce. Nikdy v životě."

"Na tom nic není. Zvedneš ho. Namíříš ho. Stiskneš kontakt a někdo zemře."

"Nemůžu někoho zabít."

"Myslel jsem, že jsi jedním z nás, takže to pro věc uděláš."

"Nechtěl jsem - zabíjet." Raychovi se zdálo, že si nemůže srovnat myšlenky. Proč musí zabíjet? Co s ním mají ve skutečnosti v plánu? A jak bude schopen upozornit Císařskou gardu, než dojde k vraždění?

Andorinova tvář náhle ztvrdla v náhlém přechodu od přátelského zájmu k příkrému rozhodnutí. "Ty musíš zabíjet."

Raych soustředil veškerou svou sílu. "Ne. Nikoho zabíjet nebudu. To je poslední slovo."

Andorin řekl: "Planchete, uděláš, co ti říkám."

"Žádnou vraždu."

"I vraždu."

"Jak mě k tomu donutíte?"

"Prostě ti to řeknu."

Raych pocítil závrať. Jak mohl být Andorin tak přesvědčený?

Potřásl hlavou. "Ne."

Andorin řekl: "Krmili jsme tě, Planchete, ještě než jsi opustil Wye. Zajistil jsem, abys jedl se mnou. Dohlížel jsem na tvou stravu. Zvláště na jídlo, které jsi zrovna dojedl."

Raych cítil, jak v něm vzrůstá hrůza. Najednou pochopil. "Beznaděj!"

"Přesně tak," řekl Andorin. "Zapaluje ti to, Planchete."

"To je nezákonné."

"Ano, samozřejmě. Stejně jako vražda."

Raych beznaděj znal. Byla to chemická úprava naprosto neškodného sedativa. Nicméně upravená látka nezajišťovala klid, ale zoufalství. Byla postavena mimo zákon pro své využití v kontrole myšlení, i když přetrvávaly řeči, že ji Císařská garda používá.

Andorin řekl, jako by nebylo tak obtížné číst Raychovy myšlenky: "Říká se jí beznaděj, protože to pochází z jednoho starého slova, které znamená 'beznadějnost'. Myslím, že se teď cítíš beznadějně."

"Nikdy," zašeptal Raych.

"To zní velice cílevědomě, ale nad chemikáliemi nemůžeš vyhrát. A čím více beznadějně se cítíš, tím více droga účinkuje."

"Ani náhodou."

"Uvažuj o tom, Planchete. Namarti tě poznal okamžitě, dokonce i bez kníru. Věděl, že jsi Raych Seldon, a pod mým vedením zabiješ svého otce."

Raych zamumlal: "Ne dřív, než zabiju tebe."

Vstal ze své židle. S tím by neměl mít žádné problémy. Andorin byl možná vyšší, ale byl štíhlý a bylo jasné, že není žádný sportovec. Raych by ho roztrhl na dva kusy jednou rukou - ale jak vstal, zakymácel se. Potřásl hlavou, ale ta se nepročistila.

Andorin vstal také a couvl. Vztáhl ruku, kterou měl do té chvíle zastrčenou v levém rukávu. Držel v ní zbraň.

Potěšeně řekl: "Přišel jsem připravený. Informovali mě o tvé dovednosti helikonského zápasníka a žádný zápas na pěsti nebude."

Podíval se na svou zbraň. "Tohle není blaster," řekl. "Nemohu si dovolit zabít tě před tím, než splníš svůj úkol. Je to nervový bič. Svým způsobem daleko horší. Zamířím na tvé levé rameno a věř mi, bolest bude tak mučivá, že ani největší stoik na světě by ji nebyl schopen snášet."

Raych, který se k němu pomalu a zachmuřeně přibližoval, se náhle zastavil. Bylo mu teprve dvanáct let, když okusil chuť - velice jemně - nervového biče. Kdo jím byl jednou zasažený, nikdy na tu bolest nezapomněl, ať už byl jeho život naplněný incidenty, jak chtěl.

Andorin řekl: "Kromě toho použiji plnou sílu, takže nervy ve tvé paži budou nejdříve vystaveny nesnesitelné bolesti a pak k nepoužití poškozeny. Nikdy více nebudeš moci svou levou ruku použít. Pravou ušetřím, takže budeš moci pracovat s blasterem. - Takže když si sedneš a přijmeš situaci, což budeš muset stejně, můžeš si zachránit obě ruce. Samozřejmě se musíš znovu najíst, jinak nadávkování beznadějem poroste. Tvá situace se tím jen zhorší."

Raych cítil, jak v něm vzrůstá drogou vyvolané zoufalství, a toto zoufalství samotné sloužilo k prohloubení účinku. Začal vidět dvojmo a nenapadalo jej nic, co by mohl říci.

Raych věděl pouze to, že bude muset udělat, cokoli mu Andorin přikáže. Hrál hru a prohrál.

23

"Ne!" Hari Seldon skoro zuřil. "Nechci, abys tam šla, Dors."

Dors Venabili se na něj dívala s výrazem stejně pevným, jako byl jeho. "Pak tě tam nenechám jít také, Hari."

"Já tam musím být."

"To není tvé místo. Je to zahradník první třídy, kdo musí ty nové lidi uvítat."

"Přesně tak. Ale Gruber to nemůže udělat. Ten člověk se zhroutil."

"Musí mít nějakého pomocníka. Nebo to nech na starém vrchním zahradníkovi. Je v čele úřadu až do konce roku."

"Starý vrchní zahradník je příliš nemocný. Mimoto" - Seldon zaváhal - "jsou mezi zahradníky lidé, kteří tu jsou pod falešným jménem. Trantořané. Z nějakého důvodu tam jsou. Mám jméno každého z nich."

"Tak je musíš zavést na strážnici. Jednoho každého. Je to jednoduché. Proč to tak komplikuješ?"

"Protože nevíme, proč tam jsou. Něco se děje. Nechápu, co by mohlo udělat dvanáct zahradníků, ale - Ne, řeknu to jinak. Chápu, že mohou udělat tucet věcí, ale nevím, kterou z těch věcí mají v plánu. Nakonec je na strážnici vezmeme, ale musím o tom vědět více, než se to stane.

Musíme toho vědět dost na to, abychom mohli každého z nich od hlavy až k patě obvinit ze spiknutí, a

musíme toho vědět dost na to, abychom byli schopní pro ně vybrat správný trest. Nechci zatknout dvanáct mužů a žen jen pro to, co je v podstatě záležitost přečinu. Budou předstírat zoufalství, potřebu práce. Budou vysvětlovat, že není vůči Trantořanům spravedlivé, že jsou vyloučeni. Dostane se jim spousty soucitu a my pak budeme vypadat jako blázni. Musíme jim dát příležitost k tomu, aby se sami odsoudili k něčemu jinému. Mimoto -"

Nastala dlouhá odmlka a Dors rozhněvaně řekla: "No tak, co má znamenat tohle nové 'mimoto'?"

Seldonův hlas se ztišil. "Jeden z těch dvanácti je Raych, používající krycí jméno Planchet."

"Cože?"

"Proč tě to tak překvapuje? Poslal jsem jej do Wye, aby se vetřel do joranumitského hnutí, a uspěl natolik, že se někam vetřel. Vkládal jsem do něj všechnu svou víru. Pokud je tady, ví, proč tu je, a musí mít nějaký plán, jak to zarazit. Ale chci tam být také. Chci ho vidět. Chci být na místě, abych mu mohl pomoci."

"Pokud mu chceš pomoci, postav padesát palácových strážných ramenem u ramene po každé straně těch tvých zahradníků."

"Ne. Tím bychom se také nikam nedostali. Císařská garda na místě bude, ale ne jako důkaz. Ti podezřelí zahradníci musí mít pocit, že mají volné ruce k čemukoli, co mají v plánu. Než to dokážou uskutečnit, ale potom, co bude naprosto jasné, co měli v úmyslu - je dostaneme."

"To je riskantní. Je to riskantní pro Raycha."

"Riziko je něco, co musíme podstoupit. Je toho v sázce daleko více než naše jednotlivé životy."

"Je kruté to říkat."

"Myslíš si, že jsem krutý? I kdybych měl zemřít, má starost bude náležet psycho -"

"Neříkej to." Odvrátila se jakoby v bolesti.

"Rozumím," řekl Seldon, "ale ty tam nesmíš být. Tvá přítomnost by byla natolik nepatřičná, že by mohli spiklenci mít podezření, že toho víme příliš, a svůj plán by odvolali. Nechci, aby svůj plán odvolali."

Odmlčel se, pak řekl jemně: "Dors, říkáš, že tvá práce je ochraňovat mě. To předchází ochranu Raycha a ty to víš. Nebudu na tom trvat, ale chránit mě znamená chránit psychohistorii a celé lidstvo. To musí být prvotní. Z psychohistorie jsem pochopil, že já, na oplátku, musím za každou cenu chránit centrum, a právě o to se teď pokouším. - Rozumíš?"

Dors řekla: "Rozumím," a pak od něj odešla.

Seldon si pomyslel: A já doufám, že mám pravdu.

Pokud by ji neměl, nikdy by mu to neodpustila. A co by bylo horší, nikdy by to neodpustila sama sobě - psychohistorie nepsychohistorie.

24

Stáli krásně seřazení v zástupu, s nohama rozkročenýma, rukama za zády, jeden každý oblečený v úhledné zelené uniformě volného střihu se širokými kapsami. Byly na nich jen málo vidět rozdíly pohlaví a člověk mohl pouze odhadovat, že někteří z menších jsou ženy. Kapuce zakrývaly jejich vlasy, ale i tak měli zahradníci vlasy ostříhané nakrátko - bez rozdílu pohlaví - a nesměli mít žádné ochlupení obličeje.

Proč tomu tak muselo být, se dalo těžko říci. Všechno to zahrnovalo slovo 'tradice' tak, jako zahrnovalo spousty jiných věcí, některých užitečných, některých bláznivých.

Proti nim stál Mandeli Gruber, jemuž stál u každého boku jeden pomocník. Gruber se chvěl a jeho doširoka otevřené oči se leskly.

Rty Hariho Seldona se sevřely. Pokud se Gruber zmůže pouze na to, aby řekl: "Všichni císařovi zahradníci vás vítají," bude to stačit. Seldon sám převezme nit.

Očima přejel po skupině nováčků a poznal Raycha.

Srdce mu trochu poskočilo. Byl to Raych bez kníru, kdo stál v první řadě poněkud ztuhlejší než ostatní, zírající přímo před sebe. Jeho oči se ani nepohnuly, aby vyhledaly Seldonovy; nebyly na něm znatelné žádné, jakkoli nepatrné známky poznání.

Dobrá, pomyslel si Seldon. Ani to tak nemá být. Nic neponechává náhodě.

Gruber zamumlal chabé uvítání a Seldon se okamžitě zapojil.

Přiblížil se k nim volným krokem, postavil se přímo před Grubera a řekl: "Děkuji, zahradníku první třídy. Muži a ženy, císařovi zahradníci, přijímáte důležitý úkol. Budete zodpovědní za krásu a zdraví jediné otevřené oblasti našeho velkého světa Trantoru, hlavního světa Galaktické Říše. Poznáte, že i když nemáme nekonečné vyhlídky otevřených nekrytých světů, máme tady malý klenot, který svým leskem předčí všechno ostatní v Říši.

Budete všichni pod vedením Mandella Grubera, který se zakrátko stane vrchním zahradníkem. Ten bude všechno, co bude nutné, hlásit mně a já to budu hlásit císaři. To znamená, jak jistě všichni chápete, že budete vzdáleni pouhé tři vrstvy od císařské přítomnosti a budete vždy pod jeho dobrotivým dohledem. Jsem si jistý tím, že i nyní nás sleduje z Menšího paláce, svého soukromého domu, což je ta budova, kterou vidíte vpravo - ta s kupolí vyloženou opálem - a že je potěšen tím, co vidí.

Než začnete pracovat, zúčastníte se samozřejmě výcvikového kursu, během kterého se dokonale obeznámíte s pozemky a jejich potřebami. Budete -"

Během své řeči dorazil skoro pokradmu k místu přímo před Raychem, který stále zůstával nehybný, bez mrknutí.

Seldon se pokoušel netvářit se příliš laskavě a pak přes jeho tvář přelétlo lehké zamračení. Osoba, stojící přesně za Raychem, vypadala povědomě. Nebyl to snad Gleb Andorin z Wye? Raychův patron ve Wye ve

skutečnosti? Co tu dělal?

Andorin musel spatřit Seldonův náhle upřený pohled, protože něco zamumlal mezi stěží pootevřenými rty a Raychova pravice se pohla zpoza jeho zad a vytáhla ze široké kapsy zeleného kabátce blaster. Totéž učinil i Andorin.

Seldon měl pocit, že se pohybuje na samé hranici šoku. Jak se mohly na pozemky dostat blastery? Ve svém zmatku stěží zaslechl volání "Zrada!" a náhlý hluk běhu a křiku.

Všechno, co skutečně Seldonovu mysl uchvátilo, byl Raychův blaster, který mířil přímo na něj, a Raych, který na něj hleděl bez jediné známky poznání. Seldonova mysl se naplnila hrůzou, když si uvědomil, že ho jeho syn zastřelí a že se nachází jen několik vteřin od smrti.

25

Blaster, přes své jméno, v plném smyslu slova nepůsobí 'výbuch'. Odpařuje a pálí a - naopak - způsobuje implozi. Ozve se tichý vzdychavý zvuk, který unikne z toho, co bylo 'vybuchlým' předmětem.

Hari Seldon neočekával, že ten zvuk uslyší. Očekával jen smrt. Proto byl také překvapený, když ten charakteristický tichý vzdychavý zvuk zaslechl a rychle zamrkal, když se na sebe s pokleslou čelistí podíval.

Byl naživu? (Napadlo jej to jako otázka, ne jako prohlášení.)

Raych tam stále stál s blasterem namířeným kupředu, s očima lesklýma. Byl naprosto nehybný, jako by z něj vyprchala veškerá hnací síla.

Za ním leželo v kaluži krve zhroucené Andorinovo tělo, za kterým s blasterem v ruce stál zahradník. Kapuce sklouzla dozadu; zahradníkem byla nepochybně žena s čerstvě zastřiženými vlasy.

Dovolila si pohled na Seldona a řekla: "Váš syn mě zná pod jménem Manella Dubanqua. Jsem bezpečnostní důstojník. Přejete si mé občanské číslo, první ministře?"

"Ne," řekl Seldon chabě. Na scénu dorazila Císařská garda. "Můj syn! Co se stalo s mým synem?"

"Myslím, že to je beznaděj," řekla Manella. "Ta se nakonec odplaví." Natáhla se a vzala z Raychovy ruky blaster. "Je mi líto, že jsem nejednala dříve. Musela jsem čekat na bezprostřední pohyb, a když k němu došlo, málem mě nachytal nepřipravenou."

"Měl jsem tentýž problém. Musíme vzít Raycha do nemocnice."

Z Menšího paláce se náhle ozval zmatený hluk. Seldon si pomyslel, že císař musel skutečně celou akci sledovat, a pokud tomu tak bylo, musí skutečně hrozně zuřit.

"Postarejte se o mého syna, slečno Dubanqua," řekl Seldon. "Musím jít za císařem."

Vyrazil nedůstojným během skrz zmatek na velkých trávnících a vrazil bez formalit do Menšího paláce. Cleon se tím už stěží více rozzuří.

A tam, sledované vyděšenou skupinou, ztuhlou děsem - tam, na půlkruhovitém schodišti - leželo tělo Jeho Císařské Výsosti, Cleona I., rozbité k nepoznání. Jeho slavnostní císařské šaty nyní sloužily jako rubáš. Shrbený u zdi, zírající přihlouple na zděšené tváře, které jej obklopovaly, byl Mandeli Gruber.

Seldon cítil, že už to dále nevydrží. Zvedl blaster, ležící u Gruberových nohou. Tiše se zeptal: "Grubere, co jste to udělal?"

Gruber se na něj podíval a zablábolil: "Každý křičel a ječel. Napadlo mě, kdo by se to dozvěděl? Mysleli by si, že císaře zabil někdo jiný. Ale pak už jsem utéct nemohl."

"Ale Grubere. Proč?"

"Abych nemusel být vrchním zahradníkem." A zhroutil se.

Seldon na bezvědomého Grubera v šoku zíral.

Všechno nakonec vyšlo jen tak tak. On sám žil. Raych žil. Andorin byl mrtvý a joranumitské spiknutí bude nyní dopadeno do posledního člověka.

Centrum bude udrženo, přesně tak, jak to řekla psychohistorie.

A pak jeden člověk, z důvodu tak triviálního, až se vzpíral analýze, zavraždil císaře.

A teď, pomyslel si Seldon zoufale, co budeme dělat teď? Co se stane příště?

ČÁST III

DORS VENABILI

VENABILI, DORS - Život Hariho Seldona je silně překryt nánosem legendy a nejistoty, takže zůstává pouze malá naděje na to, že bude vůbec někdy vydán životopis, který bude naprosto přesný. Snad nejzáhadnější stránka jeho života se váže k jeho manželce Dors Venabili. O Dors Venabili neexistují žádné informace, kromě jejího narození na světě Činná, předcházející jejímu příchodu na streelingskou univerzitu, kde se stala členkou katedry historie. Krátce poté se setkala se Seldonem a byla po dvacet osm let jeho manželkou. Je-li to možné, je její život ještě více promíšen legendou než Seldonův. Existují naprosto neuvěřitelné historky o její síle a rychlosti a všeobecně se o ní mluvilo, nebo spíše šeptalo, jako o 'Tygřici'. Ještě záhadnější než její objevení je však její zmizení, protože po jisté době o ní již není známek a neexistuje žádné vodítko k tomu, co se stalo.

Její role historicky je dokázána prací na -

ENCYKLOPEDIA GALACTICA

1

Wandě bylo již skoro osm let, počítáno podle galaktického standardního času - který používal každý. Byla to malá dáma - s vážným chováním a rovnými světle hnědými vlasy. Oči měla modré, ale tmavly a nakonec mohly být stejně hnědé jako oči jejího otce.

Zamyšleně seděla. - Šedesát.

To bylo to číslo, které jí dělalo takovou starost. Dědeček měl mít narozeniny a měly to být jeho šedesátiny - a šedesátka je velké číslo. Trápilo ji to, protože se jí o tom zdál včera ošklivý sen.

Začala hledat svou matku. Musí se jí na to zeptat.

Její matku nebylo těžké najít. Mluvila s dědečkem - určitě o narozeninách. Wanda zaváhala. Nebylo by hezké se vyptávat před dědečkem.

Pro její matku nebylo těžké vycítit, jakou má Wanda náladu. Řekla: "Minutku, Hari, musím zjistit, co trápí Wandu. Copak se děje, drahoušku?"

Wanda ji zatahala za ruku. "Tady ne, mami. Soukromě."

Manella se otočila k Harimu Seldonovi. "Vidíš, jak brzy to začíná? Soukromé životy. Soukromé problémy. Samozřejmě, Wando, půjdeme do tvého pokoje?"

"Ano, mami." Wandě se viditelně ulevilo.

Ruku v ruce tam došly a pak její matka řekla: "Takže o co jde, Wando?"

"O dědečka, mami."

"Dědeček! Nedokážu si představit, že by udělal cokoli, s čím by ses trápila."

"Ale ano." Wandiny oči se náhle naplnily slzami. "Umře?"

"Tvůj dědeček? Jak tě tohle napadlo, Wando?"

"Bude mu šedesát. To je moc."

"Ne, není. Není už sice mladý, ale není ani starý. Lidé žijí do osmdesáti, devadesáti, dokonce do sta - a tvůj dědeček je silný a zdravý. Bude žít ještě dlouho."

"Určitě?" Popotáhla nosem.

Manella chytila svou dceru pevně za ramena a podívala se jí přímo do očí. "Jednoho dne musíme zemřít všichni, Wando. To už jsem ti vysvětlila dříve. Ale neděláme si s tím starosti dříve, než se ten den přiblíží."

Utřela Wandě jemně oči. "Dědeček bude žít, ještě dokud nevyrosteš a nebudeš mít vlastní děti. Uvidíš. Teď se mnou pojď zpátky. Chci, aby sis s dědečkem promluvila."

Wanda znovu popotáhla nosem.

Seldon se díval na malé děvčátko, jak se k němu vrací, se soucitným výrazem a řekl: "Copak se děje, Wando? Proč jsi tak nešťastná?"

Wanda potřásla hlavou.

Seldon se podíval na matku. "Nu, co se děje, Manello?"

Manella potřásla hlavou. "Musí ti to říct sama."

Seldon se posadil a poklepal si na klín. "Pojď, Wando. Posaď se a povyprávěj mi, co tě trápí."

Poslechla a trochu se zavrtěla a pak řekla: "Mám strach."

Seldon ji objal paží. "Ze svého starého dědečka nemusíš mít strach."

Manella se zatvářila kysele. "Špatné slovo."

Seldon k ní vzhlédl. "Dědeček?"

"Ne. Starý."

Zdálo se, jako by to protrhlo hráze. Wanda propukla v pláč. "Jsi starý, dědečku."

"Myslím, že ano. Je mi šedesát." Přiblížil svou tvář k Wandině a zašeptal: "Ale nelíbí se mi to, Wando. Proto jsem rád, že ti ještě ani není osm."

"Máš šedé vlasy, dědo."

"Nebyly takové vždycky. Zbělaly teprve nedávno."

"Bílé vlasy znamenají, že umřeš, dědo."

Seldon vypadal zděšeně. Řekl Manelle: "Co to má znamenat?"

"Nevím, Hari. To je její nápad."

"Měla jsem ošklivý sen," řekla Wanda.

Seldon si odkašlal. "Všichni míváme tu a tam ošklivé sny, Wando. Je dobře, že to tak je. Ošklivé sny nás zbavují ošklivých myšlenek a je nám pak lépe."

"Bylo to o tom, jak umíráš, dědečku."

"Já vím. Já vím. Sny mohou být o umírání, ale proto ještě nejsou důležité. Podívej se na mě. Copak nevidíš, jak jsem živý - a šťastný - a jak se směju? Vypadám snad, jako bych umíral? Řekni."

"N-ne."

"No tak vidíš. Teď běž a hraj si a zapomeň na to. Jenom budu mít narozeniny a všichni se budeme bavit. Tak běž, drahoušku."

Wanda odešla docela povzbuzená, ale Seldon pokynul Manelle, aby zůstala.

2

Seldon řekl: "Kde podle tebe mohla Wanda něco takového zaslechnout?"

"No tak, Hari. Měla tu salvanijskou ještěrku, která umřela, pamatuješ? Jedna z jejích kamarádek měla otce, který zemřel při nehodě, a v holovizi vidí smrt každou chvíli. Pro kterékoli dítě je nemožné, aby bylo chráněné tak, aby si smrt neuvědomovalo. Ve skutečnosti bych ani nechtěla, aby byla tak chráněná. Smrt je neodmyslitelná součást života; to se musí naučit."

"Nemyslím smrt jako takovou, Manello. Myslím konkrétně mou smrt. Jak ji to mohlo napadnout?"

Manella zaváhala. Ve skutečnosti měla Hariho Seldona velice ráda. Pomyslela si, kdo by neměl, tak jak mu to mohu říct?

Ale jak by mu to mohla neříct? Takže řekla: "Hari, ty sám jsi ji na to navedl."

"Já?"

"Samozřejmě, už celé měsíce mluvíš o své šedesátce a nahlas si stýskáš na stárnutí. Jediný důvod, proč lidé připravují tuhle oslavuje ten, aby tě utěšili."

"Není žádná legrace mít šedesát," řekl Seldon rozhořčeně. "Počkej! Počkej! Však na to přijdeš!"

"Určitě - pokud budu mít štěstí. Někteří lidé se šedesátky nedožijí. Přesto pokud je šedesátka a stárnutí všechno, o čem mluvíš, dopadne to tak, že vyděsíš vnímavou malou holčičku."

Seldon si povzdechl a zatvářil se ztrápeně. "Je mi to líto, ale je to těžké. Podívej se na mé ruce. Jsou celé skvrnité a brzy se začnou kroutit. Stěží už něco dokážu v zápasení. Nejspíš by mě dokázalo srazit na kolena malé děcko."

"A čím jsi v tomhle jiný než jiní šedesátníci? Tvůj mozek pracuje přinejmenším stejně dobře jako jindy. Kolikrát jsi sám říkal, že je to to jediné, na čem záleží?"

"Já vím. Ale mé tělo mi chybí."

Manella s nádechem zloby řekla: "Zvláště když Dors nevypadá ani o den starší."

Seldon řekl stísněně: "Nu ano, myslím si -" Rozhlédl se a jasně o celé věci nechtěl mluvit.

Manella se na svého tchána vážně podívala. Problém byl v tom, že nevěděl nic o dětech - nebo o lidech vůbec. Bylo těžké uvěřit tomu, že strávil deset let jako první ministr za starého císaře, a přitom toho věděl stále o lidech tak málo.

Samozřejmě, byl naprosto pohlcen tou svou psychohistorií, která pracovala s kvadriliony lidí, což znamenalo, že v podstatě nepracovala s vůbec žádnými - osobně. A jak mohl vědět něco o dětech, když s nimi nebyl ve styku kromě Raycha, který vstoupil do jeho života jako dvanáctiletý? Nyní měl Wandu, která byla - a pro něj nejspíše zůstane - naprostou záhadou.

Manella o tomto všem přemýšlela s láskou. Měla neuvěřitelnou touhu chránit Hariho Seldona před světem, kterému nerozuměl. To byl také jediný bod, ve kterém spolu se svou tchýní, Dors Venabili, souhlasily a byly zajedno - touha chránit Hariho Seldona.

Manella zachránila před desíti lety Seldonovi život. Dors to svým zvláštním způsobem pokládala za útok na svou výsadu a nikdy to Manelle docela neodpustila.

Seldon na druhou stranu pak zachránil život Manelle. Zavřela na chvilku oči a celá scéna se jí vrátila, jako by se odehrávala znovu přímo před ní.

3

Bylo to asi týden po zavraždění Cleona - a byl to hrozný týden. Celý Trantor zachvátil chaos.

Hari Seldon stále zastával svůj úřad prvního ministra, ale bylo jasné, že nemá žádnou moc. Zavolal Manellu Dubanqua k sobě.

"Chci vám poděkovat za záchranu Raychova a svého života. Zatím jsem k tomu ještě neměl příležitost." Pak s povzdechem: "Měl jsem stěží příležitost něco udělat během tohoto týdne."

Manella se zeptala: "Co se stalo s tím šíleným zahradníkem?"

"Popraven! Okamžitě! Bez soudu! Pokoušel jsem se ho zachránit tím, že jsem tvrdil, že byl šílený. Ale nikoho to nezajímalo. Kdyby udělal cokoli jiného, spáchal nějaký jiný zločin, bylo by jeho šílenství přezkoumáno a mohl by být ušetřen. Odsouzen - uvězněn a léčen - ale nicméně ušetřen. Ale zavraždit císaře -" Seldon potřásl smutně hlavou.

Manella řekla: "Co se bude dít teď, první ministře?"

"Řeknu vám, co si myslím. Entunská dynastie skončila. Cleonův syn neuspěje. Nemyslím ani, že by o to stál. Díky tomu, k čemu došlo, se obává zavraždění a já se mu vůbec nedivím. Bude pro něj daleko lepší, když se uchýlí na jeden z rodinných statků na nějakém z vnějších světů a bude žít klidným životem. Protože je členem císařského domu, nepochybně mu to bude povoleno. Vy a já budeme mít možná méně štěstí."

Manella se zamračila. "Z jakého důvodu, pane?"

Seldon si odkašlal. "Je možné se dohadovat, že protože jste zabila Gleba Andorina, upustil svůj blaster, ke kterému se dostal Mandeli Gruber, který jej použil k zavraždění Cleona. V tom případě nesete velký podíl zodpovědnosti na zločinu a může být dokonce řečeno, že to tak bylo připraveno."

"Ale to je směšné. Jsem členkou bezpečnostního úřadu, vykonávám své povinnosti - plním rozkazy, které jsem dostala."

Seldon se smutně usmál. "Hájíte se rozumně a rozum je něco, co teď nějakou dobu nebude v módě. To, k čemu nyní dojde, v nepřítomnosti legitimního následníka císařského trůnu, je to, že budeme mít vojenskou vládu."

(V pozdějších letech, když Manella pochopila fungování psychohistorie, uvažovala, jestli použil Seldon tyto postupy, aby zjistil, k čemu dojde, protože se nakonec vojenská vláda utvořila. Nicméně tenkrát se o své ještě nezralé teorii nezmínil.)

"Pokud budeme mít vojenskou vládu," pokračoval dále, "bude pro ně nezbytně nutné zavést okamžitě pevné zákony, rozdrtit jakékoli známky nespokojenosti, jednat pádně a krutě, dokonce v protikladu k rozumnosti a spravedlnosti. Pokud vás obviní, slečno Dubanqua, že jste byla součástí plánu na zavraždění císaře, budete popravena, ne kvůli spravedlnosti, ale pro zastrašení lidí na Trantoru.

Pokud jde o to, mohou říct, že jsem byl součástí plánu také. Koneckonců jsem vyšel ven přivítat nové zahradníky, i když to vůbec nebyla má povinnost. Kdybych to neudělal, nebyli by se mě pokusili zabít, vy byste nemusela udeřit a císař by stále žil. - Vidíte, jak to dokonale sedí?"

"Nevěřím tomu, že to všechno udělají."

"Možná ne. Udělám jim nabídku, kterou možná nebudou moci odmítnout."

"Co by to mělo být?"

"Nabídnu jim svou demisi na funkci prvního ministra. Nechtějí mě a nebudou mě mít. Ale pravda je taková, že mám své příznivce na císařském dvoře, a co je ještě důležitější, lidi na vnějších světech, pro které jsem přijatelný. To znamená, že pokud se mě budou snažit členové Císařské gardy přinutit odejít, pak i kdyby mě nepopravili, budou mít jisté problémy. Pokud, na druhou stranu, podám demisi sám a prohlásím, že věřím, že vojenská vláda je to, co Trantor a Říše potřebují, pak jim ve skutečnosti pomohu, chápete?"

Chvíli uvažoval a pak řekl: "Ostatně, na psychohistorii moc nezáleží."

(Tenkrát poprvé Manella to slovo vůbec zaslechla.)

"Co to je?"

"Něco, na čem pracuji. Cleon v její moc věřil velice silně - daleko silněji než já sám v té době - a na dvoře panuje značné přesvědčení, že psychohistorie je, nebo by mohla být, mocným nástrojem, který by mohl pracovat na straně vlády - jakákoli by to vláda byla.

Vůbec nezáleží na tom, jestli neví o podrobnostech vědy nic. Byl bych raději, kdyby tomu tak bylo. Nedostatek vědomostí může zvýšit to, čemu bychom mohli říkat pověrčivá stránka věci. V tomto případě by mě nechali pokračovat ve výzkumech jako soukromého občana. Alespoň v to doufám. - Což mě přivádí k vám."

"Co se mnou?"

"Jako součást dohody budu požadovat, abyste byla zproštěna práce v bezpečnostním úřadě a aby proti vám nebyly podniknuty žádné kroky při zkoumání událostí ve spojitosti se zavražděním. Měl bych to být schopný dokázat."

"Ale mluvíte o ukončení mé kariéry."

"Vaše kariéra skončila v každém případě. Dokonce i kdyby proti vám Císařská garda nevypracovala rozkaz k popravě, dovedete si představit, že vám bude dovoleno pokračovat v práci bezpečnostního důstojníka?"

"Ale co budu dělat? Jak si vydělám na živobytí?"

"O to se postarám, slečno Dubanqua. Se vší pravděpodobností půjdu zpátky na streelingskou univerzitu s velkou dotací na můj psychohistorický výzkum a jsem si jistý, že tam pro vás místo najdu."

Manella s široce rozevřenýma očima řekla: "Proč byste měl -"

Seldon řekl: "Nevěřím tomu, že se můžete ptát. Zachránila jste Raychovi a mně život. Je vůbec možné, že bych vám něco nedlužil?"

A dopadlo to tak, jak řekl. Seldon se šarmem odstoupil z funkce, kterou zastával po deset let. Dostal nevkusnou listinu s uznáním za své služby, udělenou právě ustavenou vojenskou vládou, juntou, vedenou jistými členy Císařské gardy a ozbrojených sil. Vrátil se na streelingskou univerzitu a Manella Dubanqua, propuštěná ze svého postavení bezpečnostního důstojníka, odjela se Seldonem a jeho rodinou.

4

Vešel Raych, který si dýchal na ruce. "Jsem pro úmyslné střídání počasí. Nechcete, aby byly věci pod kupolí pořád stejné. Třeba dneska to s chladem trochu přehnali a mimoto ještě udělali vítr. Myslím, že přišla chvíle, aby si někdo na ovládání počasí stěžoval."

"Nemyslím, že by to bylo špatným ovládáním počasí," řekl Seldon. "Je stále těžší ovládat věci jako takové."

"Já vím. Degenerace." Raych si otřel hřbetem ruky svůj hustý černý knír. Dělal to často, jako by se nikdy docela nevzpamatoval z těch několika měsíců, kdy byl bez kníru ve Wye. Přibral také něco v pase a vůbec začal vypadat velice pohodlně a měšťácky. Dokonce se zdálo, jako by ztrácel i svůj dahlanský přízvuk.

Svlékl si lehkou kombinézu a řekl: "A jak se má náš starý oslavenec?"

"Otravuje ho to. Počkej, počkej, můj synku. Jednoho takového dne budeš slavit své čtyřicáté narozeniny. Uvidíme, jak ti to bude připadat legrační."

"Ne tak legrační jako šedesátka."

"Přestaň vtipkovat," řekla Manella, která Raychovi třela ruce, aby je trochu zahřála.

Seldon rozhodil rukama. "Děláme to špatně, Raychu. Tvá žena je toho názoru, že díky všem těm řečem kolem toho, že mi je šedesát, začala Wanda uvažovat o možnosti mého umírání."

"Opravdu?" řekl Raych. "To by pak všechno vysvětlovalo. Zastavil jsem se u ní a hned mi vyprávěla, než jsem mohl vůbec něco říct, že měla ošklivý sen. Bylo to o tvé smrti?"

"Očividně," řekl Seldon.

"No, přes to se dostane. Nemůžeme přece špatné sny zastavit."

"Já bych to tak rychle z hlavy nepouštěla," řekla Manella. "Trápí se tím a to zdravé není. Musím se tomu dostat na kloub."

"Jak říkáš, Manello," řekl Raych souhlasně. "Jsi má drahá manželka a cokoli řekneš - o Wandě - se stane." A znovu si otřel knír.

Jeho drahá manželka! Nebylo to tak lehké dosáhnout toho, aby jeho drahou manželkou byla. Raych si pamatoval na matčin postoj k této možnosti. Hovory o nočních můrách. Byl to on, kdo měl opakující se noční můry, ve kterých se střetával znovu s rozzuřenou Dors Venabili.

5

Raychova první jasná vzpomínka, poté co se probral ze svého utrpení, zaviněného beznadějí, byla ta, že ho holí.

Cítil, jak se vibronůž pohybuje po jeho tváři, a chabě řekl: "Nestříhejte nikde poblíž horního rtu, holiči. Chci mít svůj knír zpátky."

Holič, který už tuto instrukci obdržel od Seldona, zvedl zrcadlo, aby jej uklidnil.

Dors Venabili, sedící po straně jeho lůžka, řekla: "Nech ho pracovat, Raychu. Nevzrušuj se."

Raychovy oči se k ní na okamžik stočily a mlčel. Když holič odešel, Dors řekla: "Jak se cítíš, Raychu?"

"Shnilý," zamumlal. "Jsem tak sklíčený, že se to nedá vydržet."

"To je doznívající účinek beznaděje, kterou tě nadávkovali. Účinky se odplaví."

"Nemůžu tomu věřit. Jak dlouho to bude trvat?"

"Nedělej si starosti. Zabere to trochu času. Všechno to z tebe vypumpovali."

Neklidně se rozhlédl. "Byla tu Manella, aby mě viděla?"

"Ta žena?" (Raych si zvykl na to, že o ní slýchal Dors mluvit těmito slovy a tímto tónem.) "Ne. Nejsi zatím ještě ve stavu, kdy bys mohl přijímat návštěvy."

Při pohledu na Raychovu tvář Dors rychle dodala: "Já jsem výjimka, protože jsem tvá matka, Raychu. Proč bys měl chtít, aby tě ta žena viděla? Nejsi v takovém stavu, aby ses někomu ukazoval."

"To je další důvod pro to, aby mě viděla," zamumlal Raych. "Chci, aby mě viděla takového, jaký jsem." Pak se obrátil sklíčeně na bok. "Chci spát."

Dors Venabili potřásla hlavou. Později téhož dne řekla Seldonovi: "Nevím, co budeme s Raychem dělat, Hari. Je úplně nerozumný."

Seldon řekl: "Není mu dobře, Dors. Dej tomu mladíkovi šanci."

"Pořád mumlá něco o té ženské. Ať už se jmenuje, jak chce."

"Manella Dubanqua. Není to těžké jméno k zapamatování."

"Myslím, že s ní chce bydlet. Žít s ní. Vzít si ji."

Seldon pokrčil rameny. "Raychovi je třicet - je dost starý na to, aby se rozhodl sám."

"Jako jeho rodiče k tomu určitě máme co říct."

Hari si povzdechl. "A jsem si jistý tím, že už jsi to řekla, Dors. A když už jsi to jednou řekla, jsem si jistý tím, že udělá to, co si bude přát on."

"To je tvé poslední slovo? Nemáš v úmyslu dělat nic s tím, že si chce vzít ženskou, jako je tahle?"

"A co očekáváš, že udělám, Dors? Manella zachránila Raychovi život. Čekáš, že na to zapomene? A kromě toho zachránila i můj, když už jsme u toho."

Zdálo se, že to Dorsin hněv povzbudilo. Řekla: "A ty jsi zachránil její. Skóre je vyrovnáno."

"Nemohu přesně -"

"Ale samozřejmě můžeš. Ti vojenští lumpové, kteří teď vedou Říši, by ji zmasakrovali, kdyby ses do toho nevložil a neprodal jim své odstoupení a svou podporu za to, abys ji zachránil."

"I kdybych vyrovnal skóre já, což si mimochodem nemyslím, neudělal to Raych. A, milá Dors, byl bych velice opatrný v používání takových nešťastných označení, pokud jde o popis naší vlády. Tyto časy nejsou tak jednoduché jako doba, kdy vládl Cleon, a vždycky tu budou informátoři, kteří budou opakovat to, co zaslechli."

"Na tom nesejde. Tu ženskou nemám ráda. Doufám, že alespoň to je povolené."

"Povolené určitě, ale nesmyslné."

Hari se podíval na podlahu, hluboce zamyšlený. Dorsiny obvykle nevyzpytatelné oči byly viditelně naplněny hněvem. Hari vzhlédl.

"Co bych rád věděl, Dors, je proč? Proč tak nesnášíš Manellu? Zachránila nám životy. Kdyby nebylo její rychlé reakce, jak já, tak Raych bychom byli mrtví."

Dors odsekla: "Ano, Hari. Vím to lépe než kdokoli jiný. A kdyby tam nebyla ona, nebyla bych já schopná udělat jedinou věc, jak zabránit tvému zavraždění. Předpokládám, že si myslíš, že bych jí za to měla být vděčná. Ale pokaždé, když se na tu ženu podívám, připomíná mi to mé selhání. Vím, že tyhle pocity nejsou tak docela rozumné - a je to něco, co nedokážu tak docela vysvětlit. Takže po mně nechtěj, abych ji měla ráda, Hari. Nemohu."

Ale následujícího dne musela Dors ustoupit, když lékař řekl: "Váš syn si přeje setkat se s ženou jménem Manella."

"Není ve stavu, aby mohl přijímat návštěvy," vyštěkla Dors.

"Naopak. Je. Vede se mu docela dobře. Kromě toho na tom trvá, a to velice zaníceně. Nemyslím, že by bylo moudré mu to odpírat."

A tak přivedli Manellu a Raych ji přivítal vášnivě a s první chabou známkou štěstí, kterou projevil od doby, kdy se do nemocnice dostal.

Udělal směrem k Dors jasné propouštěcí gesto. Se rty sevřenými odešla.

A přišel den, kdy Raych řekl: "Chce si mně vzít, mami."

Dors řekla: "Čekáš, že budu překvapená, ty blázne? Samozřejmě že si tě chce vzít. Jsi její jediná naděje, potom, co upadla v nemilost a co ji vystrnadili z bezpečnostního úřadu…"

Raych řekl: "Mami, pokud se mě snažíš ztratit, je to přesně ta cesta, kterou se ti to povede. Neříkej takovéhle věci."

"Myslím jedině na tvé dobro."

"Děkuji, ale na své dobro budu myslet sám. Nejsem ničí vstupenka k počestnosti - pokud si to přestaneš myslet ty. Nejsem žádný krasavec. Jsem malý. Táta už není první ministr a mluvím docela měšťácky. Co je na mně ještě takového, aby se tím mohla chlubit? Mohla si vybrat daleko lépe, ale chce mě. A dovol, abych ti řekl, že já ji chci také."

"Ale víš, co je zač."

"Samozřejmě že vím, co je zač. Je to žena, která mě miluje. Je to žena, kterou miluji já. To je zač."

"A co byla zač dříve, než ses do ní zamiloval? Víš přece, co musela dělat, když pracovala ve Wye jako špión - tys byl jedním z jejích 'úkolů'. Kolik bylo dalších? Jsi schopen žít s její minulostí? S tím, co udělala ve jménu služby? Teď si můžeš dovolit mít ideály. Ale jednoho dne spolu budete mít svou první hádku - nebo druhou nebo devatenáctou - a v tobě se něco zlomí a řekneš, 'Ty kur…!'"

Raych rozzlobeně vykřikl: "Tohle neříkej! Když se budeme hádat, budu jí říkat, že je nerozumná, absurdní, otravná, uječená, ukvapená - miliónem přídavných jmen, která se budou pro tu situaci hodit. A ona bude mít slova zase pro mě. Ale budou to citlivá slova, která se dají odvolat, když bude po hádce."

"Myslíš si to - ale jen do té chvíle, než se to stane."

Raych zbledl. Řekl: "Matko, budeš s otcem už skoro dvacet let. Otec je člověk, se kterým je těžké nesouhlasit, ale byly doby, kdy jste se vy dva hádali. A za celých těch dvacet let, řekl ti někdy slovo, které by tě jako lidskou bytost urazilo? A když jsme u toho, udělal jsem to já? Dovedeš si představit, že bych to udělal teď - ať už bych se rozzlobil jakkoli?"

Dors sváděla boj sama se sebou. Její tvář neukazovala žádné pocity, stejně jako to dělal Raych nebo jak by to dělal Seldon, ale bylo jasné, že v tomto okamžiku není schopná slova.

"Ve skutečnosti," řekl Raych, využívající své výhody (a cítící se za to hrozně), "podstata věci spočívá v tom, že Manella zachránila tátovi život. Nechceš, aby to dělal kdokoli jiný než ty. Nu, už to není zapotřebí. Dala bys přednost tomu, aby Manella Andorina nezastřelila - aby táta zemřel? A já také?"

Dors zdušeným hlasem řekla: "Trval na tom, že půjde na setkání se zahradníky sám. Nedovolil mi, abych šla s ním."

"Ale to nebyla Manellina chyba."

"Proto si ji chceš vzít? Z vděčnosti?"

"Ne. Z lásky."

A tak se stalo, ale Manella řekla po obřadu Raychovi: "Tvá matka se sice obřadu zúčastnila, protože jsi na tom trval, Raychu, ale vypadá jako jeden z těch bouřkových mraků, které občas posílají pod kupolí."

Raych se zasmál. "Nemůže se tvářit jako bouřkový mrak. To si jenom představuješ."

"Vůbec ne. Jak ji jen přimějeme, aby nám dala šanci?"

"Prostě budeme trpěliví. Dostane se přes to."

Ale Dors Venabili se přes to nedostala.

Dva roky po svatbě se narodila Wanda. Dorsin postoj vůči dítěti byl ten nejlepší, jaký si Raych a Manella mohli jen přát, ale pro Raychovu matku zůstala Wandina matka "tou ženskou".

6

Hari Seldon bojoval s melancholií. Postupně mu dělali kázání Dors, Raych, Yugo a Manella. Všichni dohromady mu říkali, že šedesátka není stáří.

Prostě to nepochopili. Bylo mu třicet, když narazil na první stopu psychohistorie, třicet dva, když přednesl svůj slavný proslov na desetileté konferenci, a pak se zdálo, jako by se všechno stalo najednou. Po svém krátkém rozhovoru s Cleonem prchal přes celý Trantor a setkal se s Demerzelem, Dors, Yugem a Raychem, nemluvě o lidech v Mykogenu, Dahlu a Wye.

Bylo mu čtyřicet, když se stal prvním ministrem, a padesát, když z tohoto úřadu odstoupil. Nyní mu bylo šedesát.

Prací na psychohistorii strávil třicet let. Kolik let bylo ještě zapotřebí? Kolik let bude ještě žít? Zemře nakonec s psychohistorickým projektem nedokončeným?

Nebylo to umírání, co mu dělalo starost, říkal si. Byla to ta záležitost s nedokončeným psychohistorickým projektem.

Šel vyhledat Yuga Amaryla. V posledních letech se od sebe trochu odpoutali, jak psychohistorický projekt postupně nabýval na velikosti. V prvních letech ve Streelingu to byl jen Amaryl a Seldon, kdo pracovali spolu - nikdo jiný. Teď -

Amarylovi bylo skoro padesát - už nebyl tak docela mladý - a nějak ztratil svou jiskru. Po všechna ta léta neměl žádný zájem mimo psychohistorii: žádné ženy, žádná společnost, žádný koníček, žádné vedlejší zájmy.

Amaryl se na Seldona podíval a ten si nemohl pomoci, aby nezaznamenal změny ve vzhledu toho muže. Zčásti byly zapříčiněné tím, že si Yugo musel nechat zrekonstruovat oči. Viděl dokonale, ale vypadaly trochu nepřirozeně a měl sklon k tomu mrkat pomaleji. Díky tomu vypadal ospale.

"Co si myslíš, Yugo?" řekl Seldon. "Je na konci toho tunelu nějaké světlo?"

"Světlo? Ve skutečnosti ano," řekl Amaryl. "Tenhle nový chlapík, Tamwile Elar. Samozřejmě ho znáš."

"Ach ano. Já jsem ho najal. Velice energický a agresivní. Jak si vede?"

"Nemohu říct, že by mi byl nějak příjemný, Hari. Ten jeho hlasitý smích mi leze na nervy. Ale je dokonalý. Nový systém rovnic sedí přímo do Základního Radiantu a zdá se, že budou moci obejít problém chaosu."

"Vypadají? Nebo budou moci?"

"Je příliš brzy na to tvrdit to jistě, ale mám velké naděje. Pokoušel jsem se o spoustu věcí, které by je rozbily, kdyby byly bezcenné, a ty nové rovnice je všechny snesly. Začínám o nich uvažovat jako o 'achaotických rovnicích'."

"Nemyslím," řekl Seldon, "že bychom měli něco jako pádnou ukázku, která by tyto rovnice zahrnovala?"

"Ne, nemáme, i když jsem na to nasadil půl tuctu lidí, včetně Elara, samozřejmě." Amaryl spustil svůj Základní Radiant - který byl do detailu stejně propracovaný jako Seldonův - a sledoval křivky zářících rovnic, vířících vysoko nad zemí - příliš drobné, příliš jemné na to, aby byly čitelné bez zvětšení. "Přidej ty nové rovnice a můžeme začít předpovídat."

"Pokaždé, když nyní studuji Základní Radiant," řekl Seldon zamyšleně, "uvažuji o elektročističi a o tom, jak pevně stlačuje materiál do řádek a křivek budoucnosti. Nebyl to také Elarův nápad?"

"Ano. S pomocí Cindy Monay, která jej navrhla."

"Je to dobré mít v Projektu nové dobré muže a ženy. Tak nějak mě to smiřuje s budoucností."

"Myslíš, že někdo, jako je Elar, může jednoho dne Projekt vést?" zeptal se Amaryl, stále prohlížející Základní Radiant.

"Možná. Poté, co ty a já odejdeme na odpočinek - nebo zemřeme."

Zdálo se, že se Amaryl uvolnil a vypnul zařízení. "Raději bych tu práci dokončil sám, než odejdeme na odpočinek - nebo zemřeme."

"Já také, Yugo. Já také."

"Psychohistorie nás v posledních deseti letech vedla zatraceně dobře."

Bylo v tom dost pravdy, ale Seldon věděl, že si za to člověk nemohl přičítat příliš velké vítězství. Věci probíhaly hladce a bez velkých překvapení.

Psychohistorie předpověděla, že centrum se po Cleonově smrti - předpovězené velice mlhavým a nejistým způsobem - udrží, a udrželo se. Trantor byl poměrně klidný. Dokonce i se zavražděním a koncem dynastie se centrum udrželo.

Bylo tomu tak díky tlaku vojenské vlády - Dors měla docela pravdu, když o juntě mluvila jako o 'těch vojenských lumpech'. Mohla jít ve svých obviněních ještě mnohem dále a měla by pravdu. Nicméně udržovali Říši pohromadě a budou v tom ještě nějakou dobu pokračovat. Možná ještě dostatečně dlouho na to, aby umožnili psychohistorii hrát aktivní roli v událostech, které se mají přihodit.

Později začal Yugo mluvit o možném ustavení Nadací - samostatných, izolovaných, nezávislých na Říši samotné - sloužících jako sémě rozvoje v očekávaných dobách temna a pro novou a lepší Říši. Seldon sám pracoval na důsledcích takového systému.

Ale nedostávalo se mu času a cítil (s jistou rozmrzelostí), že mu chybí stejně i mládí. Jeho mysl, jakkoli pevná a jistá, neměla pružnost a tvořivost, jako měla, když mu bylo třicet, a věděl, že s každým rokem na tom bude hůře.

Možná by měl na tento úkol nasadit mladého a nadaného Elara a zbavit jej všeho ostatního. Seldon ale musel sám sobě zahanbeně přiznat, že jej tato možnost příliš neláká. Nechtěl mít psychohistorii vypracovanou tak, že nakonec přijde nějaký mladíček a otrhá konečné ovoce slávy. Co na tom bylo ve skutečnosti nejhanebnější, Seldon na Elara žárlil a uvědomoval si to natolik, aby jej tento cit zahanboval.

Přitom, přes to přese všechno, se mohl spolehnout na jiné mladší muže - ať už jej to zneklidňovalo jakkoli. Psychohistorie už dávno nebyla jedině majetkem jeho a Amaryla. Desetiletí, kdy zastával úřad prvního ministra, ji proměnila ve velký, vládou podporovaný a financovaný podnik a k jeho překvapení se po jeho odstoupení z úřadu a návratu na streelingskou univerzitu ještě rozrostla. Hari se ušklíbl nad jejím neohrabaným - a pompézním - oficiálním názvem: Seldonův psychohistorický projekt streelingské univerzity. Ale většina lidí o ní hovořila jako o Projektu.

Vojenská junta v Projektu očividně viděla možnou politickou zbraň, a dokud tomu tak bylo, nebyly žádné problémy s financováním. Kredity přitékaly, na oplátku bylo nutné připravovat každoroční hlášení, která byla nicméně naprosto nejasná. Hlášeny byly pouze okrajové záležitosti a ani tehdy nechtěli matematici spadat do kompetence kteréhokoli člena junty.

Když opouštěl svého starého pomocníka, bylo mu jasné, že alespoň Amaryl je spokojený se směrem, kterým se psychohistorie ubírá, a přitom Seldon cítil, jak se kolem něj znovu stahuje opona deprese.

Pomyslel si, že je to ta blížící se oslava jeho narozenin, co jej trápí. Měla to být radostná oslava, ale pro Hariho to nebylo ani gesto utěšení - jen to zdůrazňovalo jeho věk.

Kromě toho to rozvrátilo jeho obvyklou praxi a Hari byl stvořeni zvyků. Jeho kancelář a mnoho těch, které k ní přiléhaly, byly vyklizeny a trvalo to už několik dní, během kterých by byl schopen pracovat normálně. Jeho vlastní kanceláře budou proměněny v síně slávy, předpokládal, a bude trvat několik dalších dní, než se bude moci k práci zase vrátit. Jediný Amaryl se toho naprosto odmítl zúčastnit a byl schopen svou kancelář ubránit.

Seldon si rozmrzele pomyslel, koho to mohlo všechno napadnout. Nebyla to Dors, samozřejmě. Na to jej znala příliš dobře. Ani Amaryl ani Raych, kteří si ani nepamatovali, kdy mají narozeniny sami. Podezříval Manellu, a dokonce se jí na tuto záležitost zeptal.

Přiznala, že byla pro a že dala příkazy k tomu, aby se započalo s přípravami, ale řekla, že nápad s oslavou narozenin jí poradil Tamwile Elar.

Nadaný člověk, pomyslel si Seldon. Nadaný ve všem.

Povzdechl si. Už aby byly ty narozeniny pryč.

7

Dors strčila hlavu do dveří. "Mohu dál?"

"Ne, samozřejmě ne. Proč si myslíš, že bych měl já?"

"Tohle není tvé obvyklé místo."

"Vím," povzdechl si Seldon. "Ze svého obvyklého místa jsem byl vyhnán kvůli té pitomé oslavě narozenin. Jak si přeju, aby už bylo po všem."

"Tady to máš. Jakmile si jednou ta ženská vezme něco do hlavy, bují to a rozrůstá se jako velký třesk."

Seldon okamžitě změnil strany. "No tak. Myslí to dobře, Dors."

"Uchraň mě před dobrým myšlením," řekla Dors. "V každém případě jsem si s tebou přišla pohovořit o něčem jiném. O něčem, co může být důležité."

"Tak do toho. O co jde?"

"Mluvila jsem s Wandou o tom jejím snu -" zaváhala.

Seldonovi se z hrdla vydral kloktavý zvuk a pak řekl: "To snad není možné. Nech to prostě být."

"Ne. Obtěžoval ses s tím, že by ses jí zeptal na podrobnosti toho snu?"

"Proč bych tím měl tu holčičku trápit?"

"Ani Raych, ani Manella. Zbylo to na mně."

"Ale proč bys ji měla mučit takovými otázkami?"

"Protože mám pocit, že bych měla," řekla Dors pochmurně. "Tak za prvé, ten sen se jí nezdál, když byla doma v posteli."

"A kde tedy byla?"

"Ve tvé kanceláři."

"Co dělala v mé kanceláři?"

"Chtěla vidět místo, kde se bude oslava narozenin odehrávat, a vešla do tvé kanceláře a tam samozřejmě nic k vidění nebylo, protože byla před přípravami vyklizena. Ale bylo tam stále tvé křeslo. To velké - s vysokými zády, dlouhými opěradly, rozlámané - to, které mi nechceš dovolit vyhodit."

Han si povzdechl, jako by si připomněl dlouhotrvající neshody. "Není rozlámané. Já nechci nové. Pokračuj."

"Stulila se ve tvém křesle a dumala o tom, že ve skutečnosti možná nebudeš mít žádnou oslavu, a bylo jí z toho smutno. Pak, jak mi řekla, musela usnout, protože si nic jasně nepamatuje, kromě toho, že v tom snu byli dva muži - ne ženy, tím si je jistá - dva muži, kteří spolu hovořili."

"A o čem hovořili?"

"To si přesně nepamatuje. Víš, jak je těžké zapamatovat si za takových okolností podrobnosti. Ale říká, že to bylo o umírání a že si pomyslela, že se to týká tebe, protože jsi tak starý. A pamatuje si jasně dvě slova. Ty znějí 'limonádová smrt'."

"Cože?"

"Limonádová smrt."

"Co to znamená?"

"To nevím. V každém případě hovor utichl, muži odešli a ona tam zůstala v křesle, byla jí zima a měla strach - a od té doby je z toho rozrušená."

Seldon o Dorsině hlášení uvažoval. Pak řekl: "Poslyš, drahá, proč bychom měli přikládat tolik důležitosti dětskému snu?"

"Měli bychom se sami sebe nejdříve zeptat, Hari, jestli to sen vůbec byl."

"Co tím chceš říct?"

"Wanda přesně neřekla, že byl. Řekla, že 'musela usnout'. To byla její slova. Neřekla, že usnula, řekla že musela usnout."

"Co z toho vyvozuješ?"

"Mohla začít podřimovat a v tomto stavu zaslechnout dva muže - dva skutečné muže, ne vysněné - jak mluví."

"Skutečné muže? Mluvící o tom, jak mně zabijí limonádovou smrtí?"

"Ano, něco takového."

"Dors," řekl Seldon ostře, "vím, že mi vždycky předpovídáš nebezpečí, ale tohle už je příliš. Proč by mě měl někdo chtít zabít?"

"Pokoušeli se o to už dvakrát."

"To ano, ale uvaž také okolnosti. První pokus přišel krátce poté, co mě Cleon jmenoval prvním ministrem. Přirozeně to byla pro dobře ustavený dvůr urážka a měli mi to velice za zlé. Několik si jich myslelo, že záležitost vyřeší tím, že se mě zbaví. Podruhé to bylo tenkrát, když chtěli joranumité převzít moc a mysleli si, že jim stojím v cestě - plus Namartiho pokřivený sen o pomstě.

Naštěstí žádný z těchto pokusů o zavraždění nevyšel, ale proč by mělo nyní dojít ke třetímu? Už nejsem prvním ministrem a nejsem jím už po deset let. Jsem stárnoucí matematik na penzi a určitě už se mě nikdo nemusí obávat. Joranumité byli vykořeněni a zničeni a Namarti je dávno popraven. Nikdo nemá naprosto žádný motiv k tomu, aby mě zabil.

Takže se, prosím tě, Dors, uklidni. Když jsi kvůli mně nervózní, jsi neklidná, díky čemuž jsi ještě nervóznější, a

nechci, aby to tak bylo."

Dors vstala ze své židle a naklonila se přes Hariho stůl. "Pro tebe je jednoduché tvrdit, že neexistuje žádný motiv k tomu, aby tě někdo zabil, ale žádný není zapotřebí. Naše vláda je momentálně naprosto neschopná, a pokud budou chtít -"

"Přestaň!" rozkázal jí Seldon hlasitě. Pak, velmi potichu: "Už ani slovo, Dors. Už ani slovo proti vládě. To by nás mohlo dostat právě do těch problémů, které předpovídáš."

"Vždyť mluvím jenom s tebou, Hari."

"Zrovna teď ano, ale jestliže si zvykneš říkat takové hlouposti, nevíš, kdy ti něco podobného uklouzne v přítomnosti někoho jiného - někoho, který to pak s radostí ohlásí. Jenom si zvykni jako na nutnost vyhýbat se politickým komentářům."

"Zkusím to, Hari," řekla Dors, ale nemohla skrýt stopu nevole v hlase. Obrátila se na patě a odešla.

Seldon se za ní díval. Dors stárla půvabně, tak půvabně, že to někdy vypadalo, jako by nestárla vůbec. I když byla o dva roky mladší než Seldon, její vzhled se za těch dvacet osm let, po které byli spolu, nezměnil tak jako jeho. Přirozeně.

Její vlasy byly ojíněny šedinami, ale pod šedou barvou stále prosvítal mladistvý lesk. Pleť jí zežloutla o trochu více; hlas měla trochu chraptivější a samozřejmě nosila šaty přiměřené střednímu věku. Nicméně její pohyby byly živé a rychlé jako vždycky. Vypadalo to, jako by nic nemohlo narušit její schopnost Hariho v případě nutnosti chránit.

Hari si povzdechl. Tahle věc s tím být chráněný - celou tu dobu víceméně proti své vůli - byla někdy těžkým břemenem.

8

Manella přišla za Seldonem téměř okamžitě poté. "Promiň, Hari, ale co ti Dors říkala?" Seldon znovu vzhlédl. Nic než vyrušování. "Nebylo to nic důležitého. Wandin sen."

Manelliny rty se sevřely. "Věděla jsem to. Wanda říkala, že se jí na to Dors vyptávala. Proč nedá té holce pokoj? Myslel by sis, že mít špatné sny je něco jako těžký zločin."

"Vlastně," řekl Seldon konejšivě, "je to záležitost něčeho, co si Wanda pamatuje jako část snu. Nevím, jestli ti to Wanda vyprávěla, ale v tom snu očividně něco zaslechla o 'limonádové smrti'."

"Hmmm!" Manella se na chvíli odmlčela. Pak řekla: "Na tom není zase nic tak důležitého. Wanda je do limonády blázen a čeká, že jí na té oslavě bude spousta. Slíbila jsem jí, že dostane nějakou s mykogenskou příchutí, a tak se na ni těší."

"Takže pokud zaslechla něco, co znělo jako limonáda, mohla si to jednoduše v hlavě přeložit jako limonádu."

"Ano. Proč ne?"

"Jenže v tom případě, co si myslíš, že skutečně zaslechla? Musela nejdříve něco zaslechnout, než si to špatně vyložila."

"Nemyslím, že je to nutné. Ale proč bychom měli přikládat takovou důležitost dětskému snu? Prosím, nechci, aby se už s ní na toto téma někdo bavil. Hrozně ji to rozrušuje."

"Souhlasím. Postarám se o to, aby toho Dors nechala - alespoň pokud jde o Wandu."

"Dobrá. Nezajímá mě, že je to Wandina babička, Hari. Jsem přece její matka a moje přání mají přednost."

"Naprosto," řekl Seldon konejšivě a díval se za Manellou, která odcházela. To bylo další břímě - nekonečný boj mezi těmito dvěma ženami.

9

Tamwile Elar byl třicet šest let starý a k Seldonovu psychohistorickému Projektu přišel jako starší matematik před čtyřmi lety. Byl to vysoký muž se zvykem pomrkávat očima a stejně tak i s velkou dávkou sebevědomí.

Vlasy měl hnědé a mírně zvlněné, tím nápadnější, že je měl spíše dlouhé. Smál se hodně hlasitě, ale to jeho matematické schopnosti nijak nesnižovalo.

Elar pocházel ze západní mandanovské univerzity a Seldon se vždycky usmíval, když si připomenul, jak podezřívavě se na něj Amaryl poprvé díval. Ale Amaryl se tak podezřívavě díval na každého. V hloubi svého srdce (jak byl Seldon přesvědčený) Amaryl cítil, že by psychohistorie měla zůstat jeho a Hariho územím.

Ale i Amaryl nyní přiznával, že Elarovo přijetí do skupiny jeho vlastní situaci obrovsky pomohlo. Yugo říkal: "Jeho postupy obcházení chaosu jsou nevídané a nádherné. Nikdo jiný v Projektu by je nedokázal vypracovat takovým způsobem jako on. Mě by určitě nic takového nenapadlo. A nenapadlo by to ani tebe, Hari."

"Nu," řekl Seldon nevrle, "už stárnu."

"Jen kdyby," řekl Amaryl, "se nesmál tak nahlas."

"Lidé nemohou za to, jak se smějí."

A přitom byla pravda, že Seldon zjišťoval, že je obtížné Elara přijmout. Bylo to spíše pokořující, že on sám se nedokázal dostat dál k 'achaotickým rovnicím', jak jim nyní říkal. Seldonovi nevadilo, že nikdy nepřemýšlel o principu elektročističe - to opravdu nebyl jeho obor. Nicméně o achaotických rovnicích ve skutečnosti přemýšlet měl - nebo se k nim alespoň dostat.

Pokoušel se to rozmluvit sám sobě. Seldon vypracoval celý základ psychohistorie a achaotické rovnice z tohoto základu přirozeně vycházely. Mohl by Elar udělat Seldonovu práci před třemi desetiletími? Seldon byl přesvědčen, že by to Elar nedokázal. A bylo tak důležité, že Elar promyslel rovnice achaotismu, když už byl základ

položený?

Všechno to bylo velice zřetelné a velice skutečné, a přitom se Seldon při setkání s Elarem vždycky cítil nejistě. Jenom lehce podrážděně. Unavené stáří proti výbojnému mládí.

A přitom Elar mu nezavdával žádnou příčinu k tomu, aby pociťoval rozdíl ve věku. Nikdy nepřestával prokazovat Seldonovi plnou úctu ani jiným způsobem nenaznačoval, že by starší muž ztrácel své prvenství.

Samozřejmě, Elar byl zapletený do blížící se oslavy, a jak se Seldon dozvěděl, byl ten první, kdo navrhl, aby se Seldonovy narozeniny slavily. (Bylo to snad nepříjemné zdůraznění Seldonova věku? Seldon tuto možnost odmítal. Pokud by věřil tomuhle, znamenalo by to, že už pochytil něco z Dorsiných podezřívavých zvyků.)

Elar k němu přistoupil a řekl: "Mistře -" A Seldon sebou jako vždy trhnul. Daleko raději měl, když mu starší členové Projektu říkali Hari, ale byla to taková maličkost, kolem které není třeba dělat rozruch.

"Mistře," řekl Elar. "Říká se, že jste byl předvolán k rozhovoru s generálem Tennarem."

"Ano. Je to nový velitel vojenské junty a předpokládám, že se se mnou chce setkat, aby se dozvěděl, co je ta psychohistorie vlastně zač. Ptají se mě na to od časů Cleona a Demerzela." (Nový velitel! Junta byla jako kaleidoskop, jejíž někteří členové čas od času upadali v nemilost a jiní povstávali odnikud.)

"Ale pokud jsem to správně pochopil, chce to nyní - přímo uprostřed oslav narozenin."

"Na tom nesejde. Můžete slavit beze mne."

"Ne, to nemůžeme, mistře. Doufám, že vám to nevadí, ale několik se nás dalo dohromady a poslali jsme do paláce zprávu a nechali odložit rozhovor o týden."

"Cože?" zeptal se podrážděný Seldon. "To od vás bylo určitě troufalé - a kromě toho i riskantní."

"Vyšlo to dobře. Odložili to a vy ten čas potřebujete."

"K čemu potřebuji týden?"

Elar zaváhal. "Mohu mluvit otevřeně, mistře?"

"Samozřejmě můžete. Copak jsem někdy po komkoli chtěl, aby se mnou mluvil jinak než otevřeně?"

Elar trochu zčervenal, jeho jemná pleť se pokryla ruměncem, ale jeho hlas zůstal pevný. "Neříká se to lehce, mistře. Na matematiku jste génius. Nikdo v Projektu o tom nepochybuje. Nikdo v Říši - pokud vás zná a rozumí matematice - o tom nemá nejmenší pochyby. Nicméně není dáno každému, aby byl géniem univerzálním."

"To vím stejně dobře jako vy, Elare."

"Vím, že je to tak. Přesně řečeno, totiž, chybí vám schopnost jednat s obyčejnými lidmi - pitomci, abych tak řekl. Chybí vám jistá nevyzpytatelnost, jistá schopnost něčemu se vyhnout, a pokud byste jednal s někým, kdo je jak mocný ve vládě, tak i svým způsobem pitomec, mohl byste lehce ohrozit Projekt a kromě toho i svůj život jednoduše proto, že jste příliš otevřený."

"Co to má znamenat? Jsem najednou dítě? S politiky jsem jednal pěkně dlouho. Jak si možná pamatujete, byl jsem deset let prvním ministrem."

"Odpusťte mi, mistře, ale nebyl jste jedním z nejlepších. Spolupracoval jste s prvním ministrem Eto Demerzelem, který byl podle všeho velmi inteligentní, a s císařem Cleonem, který byl velice přátelský. Nyní se setkáte s vojáky, kteří nejsou ani inteligentní, ani přátelští - jsou naprosto jiní."

"Pracoval jsem i s vojáky a přežil jsem to."

"Ne s generálem Dugalem Tennarem. Ten je úplně jiný. Znám ho."

"Vy ho znáte? Setkal jste se s ním?"

"Neznám ho sice osobně, ale je z Mandanova, což je, jak víte, můj sektor, a byl u moci předtím, než se připojil k juntě a protlačil se až nahoru."

"A co o něm víte?"

"Nevychovaný, pověrčivý, násilník. Není to někdo, s kým se dá jednat lehce - a bezpečně. Můžete využít ten týden k tomu, abyste vymyslel, jak s ním budete jednat."

Seldon se kousl do spodního rtu. Na tom, co Elar říkal, něco bylo a Seldon si uvědomoval, že přestože má své vlastní plány, nebude jednoduché manipulovat s tupou, domýšlivou, prchlivou osobou, která ve svých rukách soustřeďuje ohromnou moc.

Nejistě řekl: "Nějak už si poradím. Celý ten problém s vojenskou juntou je v každém případě v nestabilní situaci na dnešním Trantoru. Už to trvá déle, než by bylo dobré."

"Testovali jsme to? Nevěděl jsem, že děláme rozhodnutí o stabilitě junty."

"Jenom několik Amarylových propočtů, které využívaly vaše achaotické rovnice." Odmlčel se. "Mimochodem, v hlášeních jsem na ně narazil jako na Elarovy rovnice."

"Ne v mých hlášeních, mistře."

"Doufám, že vám to nevadí, ale nechci to. Psychohistorické prvky by měly být popsány funkčně a ne podle osob. Jakmile se do toho vloží osobnosti, objeví se špatný dojem."

"Rozumím a naprosto souhlasím, mistře."

"Ve skutečnosti," řekl Seldon se stopou viny, "si vždycky myslím, že není správné, když mluvíme o Seldonových rovnicích psychohistorie. Problém je v tom, že se to používá tolik let, že není praktické to zkoušet změnit."

"Pokud mi odpustíte, že to říkám, mistře, jste výjimečný případ. Myslím, že nikdo by se nemohl hádat o tom, že si zasloužíte plné uznání za vynalezení psychohistorické vědy. - Ale pokud mohu, raději bych se ještě vrátil k vašemu setkání s generálem Tennarem."

"Nu, co k tomu chcete ještě říct?"

"Nemohu přestat přemýšlet o tom, jestli by nebylo lepší, kdybyste se s ním nesetkal, nehovořil s ním, nejednal

s ním."

"Jak bych se tomu mohl vyhnout, když se se mnou chce setkat?"

"Možná byste mohl předstírat nemoc a poslat někoho místo sebe."

"Koho?"

Elar se na okamžik odmlčel, ale jeho mlčení bylo výmluvné.

Seldon řekl: "Vás, pokud to chápu."

"Nebylo by to tak lepší? Jsem ze stejného sektoru jako generál, což by mohlo mít jistou váhu. Vy jste zaměstnaný člověk, dostáváte se do let, a bude tedy lehké uvěřit tomu, že vám není dostatečně dobře. A pokud se s ním setkám, spíše než vy sám - odpusťte, mistře - budu se z toho moci vykroutit a manévrovat lépe, než byste dokázal vy."

"Chcete říct lhát."

"Pokud to bude nutné."

"Podstoupíte obrovské riziko."

"Ne tak obrovské. Pochybuji, že by nařídil mou popravu. Pokud mu začnu jít na nervy, což se může stát, pak mohu předstírat - nebo to můžete předstírat vy v můj prospěch - mládí a nezkušenost. V každém případě, i kdybych se dostal do problémů, bude to daleko méně nebezpečné, než kdybyste se do nich dostal vy. Myslím na Projekt, který toho beze mne může dokázat hodně spíše než bez vás."

Seldon se zamračil a řekl: "Nebudu se za vámi schovávat, Elare. Pokud se se mnou ten člověk chce setkat, setká se se mnou. Odmítám se chvět a třást a žádat po vás, abyste za mě přijímal riziko. Co si myslíte, že jsem?"

"Otevřený a čestný muž - když je potřeba někoho ne docela čestného."

"Budu se snažit být nečestný - pokud budu muset. Prosím, nepodceňujte mě, Elare."

Elar zoufale pokrčil rameny. "Dobrá. Mohu se s vámi hádat jenom do jistého bodu."

"Ve skutečnosti, Elare, bych byl raději, kdybyste to setkání neodložil. Raději bych ze svých narozenin utekl a setkal se s generálem než naopak. Oslava narozenin není můj nápad." Jeho hlas zanikl v zabručení.

Elar řekl: "To je mi líto."

"Nu," řekl Seldon odevzdaně, "uvidíme, jak to dopadne."

Obrátil se a odešel. Někdy si opravdu přál, aby mohl zavést něco, čemu říkal 'dokonale sehraná posádka', kdy by bylo jisté, že bude všechno fungovat tak, jak to bude chtít on, a zůstane malý nebo vůbec žádný prostor k manévrování mezi jeho podřízenými. Nicméně uskutečnění by zabralo spoustu času, spoustu námahy, zabránilo by naprosto samotné jeho další práci na psychohistorii - a kromě toho prostě na takové věci neměl povahu.

Povzdechl si. Musí si promluvit s Amarylem.

10

Seldon vešel neohlášený do Amarylovy kanceláře.

"Yugo," řekl zprudka, "ta schůzka s generálem Tennarem byla odložena." Posadil se s trochu otráveným výrazem.

To neposkytlo Amarylovi obvyklých několik okamžiků, aby odtrhl svou mysl od práce. Nakonec vzhlédl a řekl: "Čím to omluvil?"

"To nebyl on. Několik našich matematiků zařídilo týdenní odklad, takže se schůzka nebude překrývat s oslavou narozenin. Strašně mi to všechno vadí."

"Proč jsi jim to dovolil?"

"Nedovolil. Prostě si to udělali po svém a věci zařídili." Seldon pokrčil rameny. "Svým způsobem je to má chyba. Tak dlouho jsem kňučel kolem toho, že mi bude šedesát, až si ostatní myslí, že mi musí dodat odvahy."

Amaryl řekl: "Samozřejmě se nám ten týden bude hodit."

Seldon se narovnal, náhle napjatý. "Něco není v pořádku?"

"Ne. Alespoň nic, o čem bych věděl, ale neuškodí, když to ještě prozkoušíme. Poslyš, Hari, tohle je poprvé po nějakých třiceti letech, kdy se psychohistorie dostává do stadia, kdy lze dělat skutečné předpovědi. Není to moc - je to jen malá špetka obrovského kontinentu lidstva - ale je to to nejlepší, čeho jsme dosáhli. Chceme toho využít, pochopit, jak to pracuje, dokázat si, že psychohistorie je to, co si myslíme, že je: věda předvídání. Takže nemůže uškodit, pokud se ujistíme o tom, že jsme něco nepřehlédli. Dokonce i ten malý kousek předpovědi je složitý a další týden výzkumu uvítám."

"Dobrá tedy, Na toto téma si ještě pohovoříme, než půjdu ke generálovi kvůli změnám na poslední minutu, které bude třeba provést. Mezitím, Yugo, nedovol, aby žádná informace, která se toho týká, prosákla mezi ostatní - k nikomu. Pokud to selže, nechci, aby začali lidé z Projektu ztrácet odvahu. Ty a já selhání sneseme sami a budeme to zkoušet dál."

Amarylovou tváří proběhl vzácný nostalgický úsměv. "Ty a já. Pamatuješ na doby, kdy to bylo opravdu všechno jen mezi námi dvěma?"

"Pamatuji si je velice dobře a nemysli si, že mi ty staré časy nechybí. Neměli jsme toho moc, na čem bychom mohli pracovat -"

"Ani Základní Radiant, nemluvě o elektročističi."

"Ale byly to šťastné dny."

"Šťastné," řekl Amaryl a pokýval hlavou.

11

Univerzita se změnila a Hari Seldon se nemohl ubránit tomu, aby nebyl potěšený.

Hlavní místnosti komplexu Projektu byly náhle plné barev a světel a hologramů, naplňujících vzduch měnícími se obrazy Seldona v různých místech a různých časech. Byla tam Dors Venabili, usmívající se a vyhlížející nějak mlaději - Raych jako mladík, ještě neuhlazený - Seldon a Amaryl, vyhlížející neuvěřitelně mladě, skloněni nad svými počítači. Byl tam dokonce i prchavý obraz Eto Demerzela, který naplňoval Seldonovo srdce touhou po jeho starém příteli a po bezpečnosti, kterou cítil před Demerzelovým zmizením.

Na hologramech se neobjevoval císař Cleon. Nebylo to proto, že by jeho hologramy neexistovaly, ale nebylo by moudré za vlády junty připomínat bývalou Říši.

Všechno se to rozlévalo do široka, překypovalo, naplňovalo místnost vedle místnosti, budovu vedle budovy. Nějak se našel čas na to, aby se celá univerzita přeměnila ve výstavu věcí, které Seldon nikdy neviděl nebo si je nedokázal představit. Dokonce i kupole potemněla, aby vytvořila umělou noc, do které bude univerzita po tři dny zářit.

"Tři dny!" řekl Seldon, na kterého to napůl učinilo dojem a napůl jej to vyděsilo.

"Tři dny," řekla Dors Venabili a přikývla. "Univerzita nerozhodla o ničem menším."

"Ty výdaje! Ta práce!" řekl Seldon zamračeně.

"Výdaje jsou minimální," řekla Dors, "ve srovnání s tím, co jsi pro univerzitu udělal. A veškerá práce je dobrovolná. Studenti se ukázali a postarali se o všechno."

Nyní se objevila univerzita panoramaticky z ptačího pohledu a Seldon se na ni díval s úsměvem, který se mu prodral na tvář.

Dors řekla: "Líbí se ti to. Posledních pár měsíců jsi nedělal nic, než jen bručel, jak nechceš žádnou oslavu toho, jaký jsi stařec - a teď se na sebe podívej."

"Nu, je to lichotivé. Nemyslel jsem, že by mohli udělat něco takového."

"Proč ne? Jsi idol, Hari. Celý svět - celá Říše - tě zná."

"To ne," řekl Seldon a potřásal důrazně hlavou. "Ani jeden z bilionu o mně vůbec nic neví - a určitě nic o psychohistorii. Nikdo mimo Projekt nemá to nejmenší ponětí o tom, jak psychohistorie funguje, a stejně tak ani nikdo v něm."

"Na tom nezáleží, Hari. Jsi to ty. Dokonce i ty kvadriliony, které neví nic o tobě ani o tvé práci, ví, že Hari Seldon je ten největší matematik Říše."

"Nu," řekl Seldon a rozhlédl se kolem, "určitě mohou za to, že se tak začínám cítit. Ale tři dny a tři noci! Z toho místa zbydou třísky."

"Ne, nezbydou. Všechny záznamy byly odklizeny. Počítače a další vybavení byly zabezpečeny. Studenti dali dohromady opravdovou policii, která zabrání tomu, aby bylo cokoli zničeno."

"Na všechno jsi dohlédla, co, Dors?" řekl Seldon a s láskou se na ni usmál.

"Byla nás na to spousta. Není to jen má práce. Tvůj kolega Tamwile Elar pracoval s neuvěřitelným zaujetím."

Seldon se zamračil.

"Co proti Elarovi máš?" řekla Dors.

Seldon řekl: "Pořád mi říká 'Mistře'."

Dors potřásla hlavou. "No, to je strašný zločin."

Seldon si toho nevšímal a řekl: "A je mladý."

"Čím dál horší. Poslyš, Hari, musíš se naučit stárnout elegantně - a začít tím, že dáš najevo, jak se dobře bavíš. To ostatní potěší a budou se bavit ještě lépe, a to určitě chceš. Tak pojď. Obcházej kolem. Neschovávej se tady se mnou. Každého uvítej. Usmívej se. Ptej se, jak se mají. A zapamatuj si, že po hostině máš mít proslov."

"Nesnáším hostiny a dvakrát tolik nesnáším proslovy!"

"V každém případě musíš. Tak pojď!"

Seldon si dramaticky povzdechl a poslechl. Jak stál ve vchodu do hlavního sálu, vypadal impozantně. Bohatá roucha prvního ministra včerejška byla pryč, stejně jako oděvy helikonského stylu, kterým dával přednost zamlada. Nyní nosil Seldon oblečení, které prozrazovalo jeho vyšší postavení: rovné, bohatě nařasené kalhoty a upravenou tuniku. Na srdci měl stříbrnou nití vyšitý nápis: SELDONŮV PSYCHOHISTORICKÝ PROJEKT STREELINGSKÉ UNIVERZITY. Zářil jako maják proti důstojnému titánově šedému odstínu jeho oděvu. Seldonovy oči jiskřily ve tváři, zbrázděné již časem a prozrazující jeho šedesát let vráskami stejně jako šedými vlasy.

Vstoupil do místnosti, ve které slavily děti. Místnost byla úplně vyklizena kromě stolů s jídlem. Děti se k němu rozběhly okamžitě, jak jej spatřily - věděly samozřejmě, že on je tím důvodem oslav - a Seldon se pokoušel uniknout jejich chňapajícím prstům.

"Počkejte, počkejte, děti," řekl. "Teď ustupte."

Vytáhl z kapsy malého naprogramovaného robota a postavil jej na podlahu. V Říši bez robotů to bylo něco, u čeho mohl čekat, že to způsobí poprask. Mělo to tvar malého chlupatého zvířátka, ale také schopnost bez varování měnit tvar (což vyvolávalo pokaždé výkřiky dětského smíchu), a když k tomu došlo, stejně tak se měnily pohyby a zvuky.

"Dívejte se na něj," řekl Seldon, "a hřejte si s ním a pokuste se jej nerozbít. Později dostanete každý jednoho."

Vyklouzl do chodby, vedoucí zpátky do hlavního sálu, a když už byl venku, uvědomil si, že za ním jde Wanda.

"Dědo," řekla.

No jistě. Wanda byla jiná. Popadl ji a vyzvedl vysoko do vzduchu, vyhodil ji a postavil zpátky na podlahu.

"Bavíš se dobře, Wando?" zeptal se pak.

"Ano," řekla. "Ale nechoď do toho pokoje."

"Proč ne, Wando? Je to můj pokoj. Je to kancelář, ve které pracuji."

"Tam jsem měla ten svůj ošklivý sen."

"To vím, Wando, ale to už je pryč, ne?" Zaváhal a pak vedl Wandu k jednomu z křesel, která stála u zdí chodby. Posadil se a zvedl ji do klína.

"Wando," řekl, jsi si jistá, že to byl sen?"

"Myslím, že to byl sen."

"Opravdu jsi spala?"

"Myslím, že ano."

Když o tom hovořila, vypadala, jako by se necítila dobře, a Seldon se rozhodl, že ji nechá jít. Nemělo smysl ji k něčemu nutit.

Řekl: "Nu, ať to byl sen nebo ne, byli tam dva muži a mluvili o limonádové smrti, je to tak?"

Wanda zdráhavě přikývla.

Seldon řekl: "Jsi si jistá, že říkali limonádová?"

Wanda znovu přikývla.

"Možná řekli něco jiného a ty sis myslela, že řekli limonádová?"

"To, co řekli, bylo limonádová."

Seldon se s tím musel spokojit. "Nu, utíkej a bav se, Wando. Na ten sen už zapomeň."

"Dobře, dědo." Jakmile byla záležitost se snem zapomenuta, hned se rozveselila a odešla se připojit k oslavám.

Seldon se vydal najít Manellu. Zabralo mu to neobvykle dlouhou dobu, než ji našel, protože na každém kroku byl zastaven, vítán a musel hovořit s lidmi.

Nakonec ji spatřil v dálce. Mumlajíce: "S dovolením - S dovolením - Támhle je někdo, s kým musím - S dovolením -" se k ní se značnými problémy dostal.

"Manello," řekl a odvedl ji stranou s mechanickými úsměvy na všechny strany.

"Ano, Hari," řekla. "Něco není v pořádku?"

"Je to ten Wandin sen."

"Neříkej mi, že o něm pořád ještě mluví."

"Nu, stále ji to asi trápí. Poslyš, máme tady na oslavě limonádu, že?"

"Samozřejmě, děti ji zbožňují. Rozdělila jsem pár tuctů mykogenských příchutí do malých lahviček různých tvarů a děti je zkoušejí jednu po druhé, aby viděly, která je nejlepší. Dospělí ji pijí také. Proč ji neochutnáš? Je vynikající."

"Přemýšlím. Jestliže to nebyl sen, jestliže to dítě opravdu slyšelo někoho, jak mluví o limonádové smrti -" Odmlčel se, jako by měl strach pokračovat.

Manella řekla: "Myslíš, že někdo limonádu otrávil? To je směšné. Už teď by tady muselo být každému dítěti špatně nebo by umíralo."

"Já vím," mumlal Seldon. "Já vím."

Odešel a málem přehlédl Dors, když kolem ní procházel. Chytila jej za loket.

"Proč ten výraz?" řekla. "Vypadáš, jako bys měl starosti."

"Přemýšlel jsem o Wandině limonádové smrti."

"Já také, ale zatím jsem na nic nepřišla."

"Nemohu si pomoci, ale pořád musím uvažovat o možnosti otrávení."

"Nemusíš. Ujišťuji tě, že každý kousek jídla, které přišlo na tuto oslavu, byl molekulárně prozkoumán. Vím, že si budeš myslet, že je to má typická paranoia, ale mám úkol hlídat tě a to je něco, co musím."

"A všechno je -"

"Žádný jed. Přísahám."

Seldon se usmál. "Nu, dobrá. Je to úleva. Opravdu si nemyslím -"

"Doufejme, že ne," řekla Dors suše. "Co mi dělá daleko větší starost než ta báje o jedu, je to, že se máš za pár dní setkat s tou nestvůrou Tennarem."

"Neříkej mu nestvůra, Dors. Kolem nás jsou uši a jazyky."

Dors okamžitě ztlumila hlas. "Myslím, že máš pravdu. Rozhlédni se. Všechny ty usmívající se tváře - a přitom kdo ví, který z našich 'přátel' bude, ještě než noc skončí, podávat hlášení vůdci a jeho pochopům? Ach, lidé! Pomysli si, že i po těch tisících staletí existuje tak nízká zrádnost. Připadá mi to tak zbytečné. A přitom vím, jaké škody to dokáže natropit. Proto musím jít s tebou, Hari."

"To je nemožné, Dors. To by pro mě celou záležitost jen zkomplikovalo. Půjdu sám a nebudu mít žádné problémy."

"Nemáš žádnou představu o tom, jak s generálem jednat."

Seldon se zatvářil vážně. "A ty ano? Mluvíš úplně jako Elar. Ten je také přesvědčený o tom, že jsem bezmocný starý blázen. On chce také jít se mnou - nebo ještě lépe jít místo mě. - Zajímalo by mě, kolik lidí na Trantoru by si se mnou vyměnilo místo," přidal s jasným sarkasmem. "Tucty? Milióny?"

12

Už celých deset let byla Galaktická Říše bez císaře, ale ve způsobu, jakým byly ošetřovány císařské pozemky, se naprosto nic nezměnilo. Díky tisícům zvyklostí byla císařova nepřítomnost naprosto nepostřehnutelná.

Znamenalo to, samozřejmě, že tu nebyla žádná osoba v císařských šatech, která by dozírala na všechny formality toho či onoho druhu. Žádný císařský hlas nevydával rozkazy; žádná císařská přání nebyla známa; nebylo možné pocítit žádnou císařskou vděčnost nebo podráždění; žádná císařská radost nerozzařovala žádný z paláců; žádná císařská nemoc je nehalila do příšeří. Císařovy obytné pokoje byly prázdné - říšská rodina neexistovala.

A přitom armáda zahradníků udržovala pozemky v dokonalém stavu. Armáda sluhů se starala o to, aby byly budovy v dokonalém pořádku. Císařovo lože - ve kterém nikdo nespal - bylo každý den pokrýváno čistým prádlem; místnosti byly uklízeny; všechno pracovalo tak, jako pracovalo vždycky; a celý císařský personál, od nejnižšího po nejvyššího, pracoval tak, jako pracoval vždycky. Vrchní úředníci vydávali příkazy, jaké by vydávali, kdyby císař žil, příkazy, které by vydával sám císař. V mnoha případech, zvláště v nejvyšších funkcích, byl personál tentýž, jako v posledních dnech Cleonova života. Nový personál, který byl přijímán, byl pečlivě poučován a cvičen v tradicích, kterým měl sloužit.

Bylo to, jako by Říše, přizpůsobená vládě císaře, trvala na jeho 'stínové vládě', aby udržela Říši pohromadě.

Junta to věděla - nebo pokud ne, nejasně to cítili. V deseti letech se žádný z těchto vojáků nenastěhoval do císařových soukromých pokojů v Menším paláci. Ať už to byli mužové, jací chtěli, nebyli císaři a věděli, že k tomu nemají právo. Lidé, kteří snesou ztrátu svobody, nesnesou jakoukoli známku neúcty k císaři - živému nebo mrtvému.

Dokonce ani generál Tennar se nenastěhoval do krásných staveb, ve kterých tak dlouho žili císařové tuctu různých dynastií. Ubytoval se v jedné z budov postavených na okraji pozemků - byla sice ohyzdná, ale vystavěná jako pevnost, dostatečně silná k tomu, aby vydržela obléhání, s přilehlými budovami, ve kterých se ubytovalo obrovské množství vojáků.

Tennar byl podsaditý muž s knírem. Nebyl to knír mohutný, bohatý a dahlanský, ale pečlivě zastřižený a tvarovaný podle horního rtu, ponechávající mezi vrcholkem rtu a koncem kníru proužek kůže. Měl ryšavou barvu a Tennar měl chladné modré oči. Možná to byl za svých mladých let hezký muž, ale nyní byla jeho tvář napuchlá a jeho oči byly štěrbiny, které vyzařovaly hněv častěji než jiné pocity.

Nyní řekl hněvivě - jako člověk, který se cítí být naprostým pánem miliónů světů, a přitom se mu nikdo neopováží říkat císař - k Henderu Linnovi: "Mohu si ustavit svou vlastní dynastii." Se zamračeným výrazem se rozhlédl. "Tohle není vhodné místo pro vládce Říše."

Linn řekl tiše: "Důležité je být vládcem. Raději být vládcem v pokojíku, než loutkou v paláci."

"A ještě raději být vládcem v paláci. Proč ne?"

Linn měl hodnost plukovníka, ale bylo naprosto jasné, že se nikdy neúčastnil žádné vojenské akce. Jeho funkce zahrnovala to, že říkal Tennarovi to, co chtěl slyšet - a v předávání jeho nezměněných rozkazů ostatním. Příležitostně - kdykoli to bylo bezpečné - se mohl pokoušet nabádat Tennara k mnohem opatrnějšímu jednání.

Linn byl dobře známý jako 'Tennarův lokaj' a věděl, že tomu tak je. Netrápilo jej to. Jako lokaj byl v bezpečí - a už viděl pády těch, kteří byli příliš hrdí na to, aby byli lokaji.

Může samozřejmě přijít chvíle, kdy se Tennar v proměnlivém panoramatu junty ztratí, ale Linn s jistou dávkou filozofie cítil, že si to včas dokáže uvědomit a zachránit se. - Nebo také ne. Všechno mělo svou cenu.

"Není důvod, proč byste nemohl založit dynastii, generále," řekl Linn. "Mnozí jiní to už v dlouhé říšské historii učinili. Jenže to potřebuje čas. Lidé se přizpůsobují pomalu. Obvykle je to až druhý nebo třetí člen dynastie, kdo je plně přijat jako císař."

"Tomu nevěřím. Potřebuji se pouze prohlásit novým císařem. Kdo se se mnou opováží hádat? Můj stisk je pevný."

"To skutečně je, generále. O vaší moci nepochybuje nikdo na Trantoru a na většině vnitřních světů, i když je možné, že by zatím na mnoha vnějších světech - zatím - novou císařskou dynastii nepřijali."

"Vnitřní nebo vnější světy, vojenská síla vládne všem. To je stará říšská zásada."

"Která je dobrá," řekl Linn, "ale mnoho provincií má nyní své ozbrojené síly, což by vám příliš neprospělo. Jsou to obtížné časy."

"Doporučujete tedy opatrnost."

"Vždycky doporučuji opatrnost, generále."

"A jednoho dne jí budete doporučovat příliš mnoho."

Linn sklonil hlavu. "Doporučuji pouze to, co se mi zdá dobré a co je vhodné pro vás, generále."

"Jako například ty neustálé řeči o tom Hari Seldonovi."

"Je vaším největším nebezpečím, generále."

"To říkáte stále, ale já si to nemyslím. Je to obyčejný univerzitní profesor."

Linn řekl: "To je, ale kdysi byl prvním ministrem."

"To vím, ale to bylo za Cleonových časů. Udělal od té doby něco? Když jsou časy tak obtížné a když jsou vládci provincií tak nespolehliví, jak může být mým největším nebezpečím profesor?"

"Občas je chybou," řekl Linn opatrně (člověk musí být opatrný, když poučuje generála), "předpokládat, že naprosto nenápadný člověk může být neškodný. Seldon byl pro ty, kteří se mu postavili, cokoli jiného, jen ne neškodný. Před dvaceti lety joranumitské hnutí skoro zničilo Cleonova mocného prvního ministra. Eto Demerzela."

Tennar přikývl, ale lehce zamračený výraz na jeho tváři prozrazoval jeho snahu vzpomenout si na celou záležitost.

"Byl to Seldon, kdo zničil Joranuma a kdo nastoupil po Demerzelovi do úřadu prvního ministra. Joranumitské hnutí nicméně přetrvalo a Seldon zosnoval jeho zničení, ale ne dříve, než uspělo ve svém plánu na zavraždění Cleona."

"Ale Seldon to přežil, ne?"

"Máte naprostou pravdu. Seldon přežil."

"To je divné. Dopustit zavraždění císaře by mělo znamenat pro prvního ministra smrt."

"Mělo by. Nicméně mu junta umožnila žít dále. Zdálo se, že to bude moudřejší."

"Proč?"

Linn si v duchu povzdechl. "Je tu něco, čemu se říká psychohistorie, generále."

"O tom nic nevím," řekl Tennar chabě.

Ve skutečnosti si nejasně vzpomínal, jak se mu Linn při několika příležitostech pokoušel vyprávět něco, co se téhle podivné sbírky slabik týkalo. Nikdy to nechtěl poslouchat a Linn věděl, že bude lepší, když nebude příliš naléhat. Tennar to nechtěl poslouchat ani teď, ale zdálo se mu, že v Linnových slovech zachytil skrytou naléhavost. Možná by si to měl teď poslechnout, pomyslel si Tennar.

"Skoro nikdo o tom nic neví," řekl Linn, "a přesto je tu několik - eh - intelektuálů, kteří to shledávají zajímavým."

"A co to je?"

"Je to složitá matematická forma."

Tennar potřásl hlavou. "S tím mi dejte pokoj, prosím. Dokážu spočítat své armádní divize. To je veškerá matematika, kterou potřebuju."

"Říká se," řekl Linn, "že psychohistorie může umožnit předvídání budoucnosti."

Generál vypoulil oči. "Chcete tím říct, že ten Seldon je věštec?"

"Ne v obvyklém slova smyslu. Je to záležitost vědy."

"Tomu nevěřím."

"Je těžké tomu uvěřit, ale Seldon se stal něčím jako kultovní postavou tady na Trantoru - a v jistých místech ve vnějších světech. Takže psychohistorie - pokud může být využita k předpovídání budoucnosti nebo pokud lidé alespoň uvěří tomu, že může být použita k předpovídání budoucnosti - může být mocným nástrojem, se kterým udržíme režim. Jsem si jist, že jste mě již pochopil, generále. Člověk potřebuje pouze, aby bylo předpovězeno, že náš režim vytrvá a přinese vbrzku Říši mír a blahobyt. Lidé, kteří tomu uvěří, tomuto sebesplňujícímu proroctví napomohou. Na druhou stranu, jestliže si Seldon přeje pravý opak, může předpovědět občanskou válku a rozvrat. Lidé tomu uvěří také a to by režim destabilizovalo."

"V tom případě, plukovníku, musíme zajistit, aby byly psychohistorické předpovědi takové, jaké je chceme mít."

"Bude to Seldon, kdo je bude utvářet, a on není přítelem režimu. Je důležité, generále, abychom rozlišovali mezi Projektem, který pracuje na streelingské univerzitě, aby psychohistorii zdokonalil, a Hari Seldonem. Psychohistorie nám může být velice užitečná, ale bude tomu tak pouze v případě, že v jejím čele bude stát někdo jiný než Seldon."

"Je někdo jiný, kdo by to mohl být?"

"Ach ano. Je pouze nezbytné se Seldona zbavit."

"Co je na tom tak obtížného? Jeden rozkaz k popravě - a je to!"

"Bylo by lepší, generále, kdyby v tom nebyla vláda přímo zapletena."

"Vysvětlete!"

"Vyjednal jsem vám s ním schůzku, takže budete moci využít své zkušenosti, abyste poznal jeho charakter. Pak budete schopen posoudit, zdali jisté návrhy, které si představuji, stojí za úvahu nebo ne."

"Kdy k té schůzce dojde?"

"Měla se konat velmi záhy, ale jeho zástupci v Projektu požádali o několik dní odkladu, protože připravovali oslavu jeho narozenin - šedesátých, jak jsem pochopil. Zdálo se mi moudré k tomu svolit a povolit týdenní odklad."

"Proč?" ptal se Tennar. "Nesnáším jakýkoli projev slabosti."

"Naprosto správně, generále. Naprosto správně. Vaše instinkty jsou, jako vždy, správné. Nicméně se mi zdálo, že potřeby státu by po nás mohly vyžadovat, abychom věděli, co a jak tato oslava narozenin - která se odbývá právě v této chvíli - může ovlivnit."

"Proč?"

"Veškeré vědomosti jsou užitečné. Chtěl byste něco z těch oslav vidět?"

Tvář generála Tennara zůstala zamračená. "Je to nutné?"

"Myslím, že to shledáte zajímavým, generále."

Přenos - obrazový a zvukový - byl vynikající a za malou chvilku veselí oslav narozenin naplnila spíše strohou místnost, ve které generál seděl.

Linnův tichý hlas sloužil jako komentář. "Většina z toho, generále, je v komplexu Projektu, ale týká se to i zbytku univerzity. Za několik okamžiků uvidíme pohled seshora a poznáte sám, že oslava zabírá široký prostor. Ve skutečnosti, i když nyní nemám důkaz, jsou na planetě tu a tam místa, většinou na různých univerzitách a v sektorových settings, kde se odehrává tak či onak něco, čemu bychom mohli říkat 'spřátelené oslavy'. Oslavy pokračují a budou trvat ještě nejméně jeden den."

"Chcete mi tvrdit, že je to oslava na celém Trantoru?"

"Svým způsobem. Týká se to především třídy intelektuálů, ale je to překvapivě rozšířené. Může dokonce být, že se něco slaví na jiných světech, než jen na Trantoru."

"Kde jste sehnal ten přenos?"

Linn se usmál. "Naše možnosti v Projektu jsou docela dobré. Máme spolehlivé zdroje informací, takže se toho může stát jen velice málo, abychom o tom okamžitě nevěděli."

"Dobrá tedy, Linne, co z toho všeho vyvozujete?"

"Zdá se mi, generále, a jsem si jistý, že na to máte stejný názor, že Hari Seldon je středem kultu osobnosti. Ztotožnil se s psychohistorií natolik, že pokud bychom se jej zbavili příliš otevřeně, naprosto bychom zničili hodnotu této vědy. Byla by pak pro nás bezcenná.

Na druhou stranu, generále, Seldon stárne a není příliš těžké si představit, že bude nahrazen jiným člověkem: někým, koho můžeme vybrat sami a kdo bude nakloněn našim velkým cílům a nadějím, pokud jde o Říši. Pokud může být Seldon nahrazen takovým způsobem, aby to vypadalo přirozeně, je to vše, co potřebujeme."

Generál řekl: "A myslíte, že bych se s ním měl setkat?"

"Ano, abyste mohl zvážit jeho schopnosti a rozhodnout o tom, co bychom měli udělat. Ale musíme být opatrní, protože to je populární člověk."

"Už jsem se vypořádal s populárními lidmi dříve," řekl Tennar temně.

13

"Ano," řekl Seldon unaveně, "byl to velký triumf. Nádherně jsem se pobavil. Už se nemohu dočkat, až mi bude sedmdesát, abych si to mohl zopakovat. Ale je pravda, že jsem vyčerpaný."

"Tak si dej dobrou noc, táto," řekl Raych s úsměvem. "To je nejlepší lék."

"Nevím, jak dobře budu odpočívat, když se mám za několik dní setkat s naším velkým vůdcem."

"Ne sám, o to se postarám," řekla Dors Venabili pochmurně.

Seldon se zamračil. "Už o tom nemluv, Dors. Je pro mě důležité, abych se s ním setkal o samotě."

"Nebude to bezpečné, když budeš sám. Pamatuješ si, co se stalo před deseti lety, když jsi odmítl, abych s tebou šla uvítat zahradníky?"

"Nemám obavy o to, že bych na to zapomněl, když mi to dvakrát do týdne připomínáš. Nicméně v tomto případě mám v úmyslu jít sám. Co by mi mohl chtít udělat, když k němu přijdu jako starý muž, naprosto neškodný, abych zjistil, co chce?"

"Co myslíš, že chce?" řekl Raych, kousající si klouby na ruce.

"Předpokládám, že chce to, co vždycky chtěl Cleon. Ukáže se, že zjistil, že psychohistorie může svým způsobem předvídat budoucnost, a on toho bude chtít využít ke svým vlastním záměrům. Řekl jsem Cleonovi, že toho věda není schopná, už před nějakými třiceti lety a říkal jsem mu to během doby, kdy jsem byl prvním ministrem - a teď řeknu generálu Tennarovi totéž."

"Jak víš, že ti uvěří?" řekl Raych.

"Přemýšlím, jak být co nejpřesvědčivější."

Dors řekla: "Nepřeji si, abys šel sám."

"Tvé přání, Dors, na tom nic nezmění."

V tomto okamžiku se ozval Tamwile Elar. Řekl: "Jsem tu jediná osoba mimo vaši rodinu. Nevím, jestli budete mít o můj návrh zájem."

"Tak ho řekněte," řekl Seldon. "No tak, ven s tím."

"Rád bych navrhl kompromis. Proč by několik z nás nemohlo jít s mistrem. Jenom několik z nás. Můžeme vypadat jako jeho triumfální eskorta, něco jako zakončení oslav narozenin. - Počkejte, nechci tím říct, že se všichni nacpeme do generálových kanceláří. Ani nemám v úmyslu vejít na císařské palácové pozemky. Můžeme si prostě jen pronajmout pokoje v hotelu v císařském sektoru na kraji pozemků - hotel Na okraji kupole bude docela vyhovovat - a užijeme si příjemný den."

"To je přesně to, co potřebuji," odfrkl si Seldon. "Příjemný den."

"Vy ne, mistře," řekl Elar okamžitě. "Vy se setkáte s generálem Tennarem. My zbývající ale necháme lidi v císařském sektoru, aby si povšimli vaší proslulosti - a možná si jí všimne i generál. A pokud bude vědět, že my všichni čekáme na váš návrat, může jej to zdržet od toho, aby byl nepříjemný."

Poté nastalo zamyšlené ticho. Nakonec řekl Raych: "Připadá mi to příliš nápadné. Nehodí se to k dojmu, který o tátovi svět má."

Ale Dors řekla: "Nezajímá mě Hariho dojem. Zajímá mě Hariho bezpečnost. Připadá mi, že pokud nemůžeme narušit generálovo soukromí nebo vejít na palácové pozemky, pak, když se takříkajíc nashromáždíme tak blízko generála, jak jen bude možné, mohlo by to vyjít. Děkuji vám, doktore Elare, za velice dobrý návrh."

"Nechci to," řekl Seldon.

"Ale já ano," řekla Dors, "a pokud je to nejblíže tomu, kdy ti mohu poskytnout osobní ochranu, musím na tom trvat."

Manella, která to všechno až do této chvíle poslouchala bez komentáře, řekla: "V hotelu Na okraji kupole bychom si mohli docela užít."

"Nemám na mysli užívání," řekla Dors, "ale přijímám tvůj hlas pro."

A tak se také stalo. Následujícího dne se několik nejvyšších pracovníků ubytovalo v hotelu Na okraji kupole v pokojích s výhledem na otevřené prostory císařských palácových pozemků.

Následujícího večera si Hariho Seldona vyzvedly generálovy ozbrojené stráže a odvezly jej na setkání.

Téměř ve stejné době zmizela Dors Venabili, ale její nepřítomnost po dlouhou dobu nikdo nezaznamenal. A když ji zjistili, nikdo nedokázal odhadnout, co se jí mohlo stát, a veselá nálada oslav se rychle změnila v obavu.

14

Dors Venabili žila na císařských palácových pozemcích po deset let. Jako manželka prvního ministra vcházela na pozemky a měla volný průchod z kupole do otevřeného prostoru a její otisky prstů jí sloužily jako propustka.

Ve zmatku, který zavládl po Cleonově zavraždění, nebyla její propustka nikdy odstraněna a nyní, když se poprvé od toho hrozného dne chtěla dostat z kupole do otevřeného prostoru, neměla s tím potíže.

Vždycky věděla, že to může udělat pouze jednou, protože po jejím objevení bude propustka vymazána - ale nyní byl ten pravý čas k tomu, aby toho využila.

Jakmile vešla do otevřeného prostoru, obloha náhle ztemněla a cítila lehký pokles teploty. Ve světě pod kupolí bylo vždy za nocí více světla než obvykle a za dne nebylo tak jasno. A teplota pod kupolí byla samozřejmě trochu mírnější než venku.

Většina Trantořanů si toho nebyla vědoma, protože strávili celý svůj život pod kupolí. Dors to očekávala, ale nijak na tom nezáleželo.

Vykročila hlavní silnicí, která ústila z kupole u budovy hotelu Na okraji kupole. Byla samozřejmě jasně osvětlená, takže na tom, jak byla obloha potemnělá, také vůbec nezáleželo.

Dors věděla, že nebude schopna urazit po silnici ani sto metrů bez toho, že by byla zastavena, za dnešních paranoidních dní junty možná ještě méně. Její přítomnost bude okamžitě odhalena.

A nebyla zklamána. Přiřítil se k ní malý pozemní vůz a z jeho okénka zařval hlídač: "Co tu chcete? Kam jdete?"

Dors otázky ignorovala a pokračovala v chůzi.

Hlídač vykřikl: "Stát!" Pak dupnul na brzdy a vystoupil z vozu ven, což bylo přesně to, co Dors chtěla, aby udělal. Hlídač držel volně v ruce blaster - nevyhrožoval jeho použitím, pouze ukazoval, že existuje. Řekl: "Vaše občanské číslo."

Dors řekla: "Chci váš vůz."

"Cože!" vykřikl hlídač vztekle. "Vaše občanské číslo. Okamžitě!" A nyní blaster pozvedl.

Dors řekla tiše: "Nepotřebujete mé občanské číslo," a vykročila hlídači vstříc.

Hlídač o krok couvl. "Pokud se nezastavíte a neohlásíte mi své občanské číslo, odprásknu vás."

"Ne! Odhoďte blaster."

Hlídačovy rty se sevřely. Jeho prst se začal blížit ke spoušti, ale než ji mohl stisknout, byl ztracen.

Nikdy později nedokázal přesně popsat, co se stalo. Všechno, co mohl říct, bylo: "Jak jsem mohl vědět, že je to Tygřice?" (Později přišla doba, kdy byl na toto setkání hrdý.) "Pohnula se tak rychle, vůbec jsem nepostřehl, co udělala nebo co se stalo. Jednu chvíli jsem ji chtěl zastřelit - byl jsem si jistý tím, že je to nějaká bláznivá ženská - a další věc, kterou si pamatuju, je, že jsem byl poražený."

Dors držela hlídače v pevném sevření, ruku s blasterem vytaženou nahoru. Řekla: "Buď okamžitě ten blaster pustíte, nebo vám zlomím ruku."

Hlídač cítil, jak se mu kolem hrudníku stahuje smrtelný stisk, který mu vůbec nedovoloval dýchat. Uvědomil si, že nemá na vybranou, a odhodil blaster.

Dors Venabili jej pustila, ale než se mohl hlídač vzpamatovat, zjistil, že se dívá do ústí vlastního blasteru v Dorsině ruce.

Dors řekla: "Doufám, že jste nechal detektory být. Nepokoušejte se hlásit to, co se stalo, moc rychle. Raději počkejte, než si ujasníte, co vlastně chcete svým nadřízeným říct. Skutečnost, že vám neozbrojená žena vzala blaster a vůz, může docela dobře skoncovat s vaší užitečností juntě."

Dors nastartovala vůz a rozjela se hlavní silnicí. Díky deseti letům pobytu na pozemcích věděla naprosto přesně, kam má jet. Vůz, ve kterém jela - služební pozemní vůz - nebyl na pozemcích žádným rušivým prvkem a nebude pokládán za něco neobvyklého. Nicméně musí své rychlosti využít, protože chtěla dosáhnout svého cíle co nejdříve. Hnala vůz rychlostí dvou set kilometrů v hodině.

Právě její rychlost nakonec upoutala pozornost. Ignorovala výkřiky z rádia, dotazující se na to, proč tak spěchá, a netrvalo dlouho a díky detektorům ve voze zjistila, že je jí v patách jiný pozemní vůz.

Věděla, že napřed dostane předběžné varování a že na ni budou čekat další pozemní vozy, ale bylo toho velice málo, co mohli udělat kromě toho, že se ji pokusí blasterem zabít - něco, k čemu se zjevně nikdo neodhodlá s vyhlídkou na další vyšetřování.

Když dojela k budově, ke které měla namířeno, zjistila, že ji tam už očekávají dva pozemní vozy. Vystoupila klidně ze svého vlastního vozu a vykročila ke vchodu.

Okamžitě se jí do cesty postavili dva muži, očividně udivení tím, že řidičem spěchajícího vozu nebyl hlídač, ale žena, oblečená v civilním oděvu.

"Co tu děláte? Co měl znamenat ten spěch?"

Dors řekla klidně: "Důležitá zpráva pro plukovníka Hendera Linna."

"Opravdu?" řekl hlídač ostře. Mezi ní a vchodem byli nyní čtyři muži. "Občanské číslo, prosím."

Dors řekla: "Nezdržujte mě."

"Řekl jsem občanské číslo."

"Zdržujete mě."

Jeden ze strážných náhle řekl: "Víte, komu je podobná? Manželce starého prvního ministra. Doktorce Venabili. Tygřici."

Všichni čtyři náhle o krok ustoupili, ale jeden z nich řekl: "Jste zatčena."

"Opravdu?" řekla Dors. "Pokud jsem Tygřice, musí vám být jasné, že jsem daleko silnější než kterýkoli z vás a že jsou mé reflexy daleko rychlejší. Navrhuji, abyste mě všichni čtyři doprovodili v klidu dovnitř, a uvidíme, co tomu řekne plukovník Linn."

"Jste zatčena," ozvalo se znovu a na Dors mířily čtyři blastery.

"Nu," řekla Dors. "Když na tom trváte."

Bleskově se pohnula a dva z hlídačů náhle leželi, sténající, na zemi, zatímco Dors stála s blasterem v každé ruce.

Řekla: "Pokoušela jsem se jim neublížit, ale je docela dobře možné, že jsem jim zlomila zápěstí. Takže zbýváte dva a já dokážu střílet rychleji než vy. Pokud se nějaký z vás pokusí o ten nejmenší pohyb - ten nejmenší - budu muset porušit svůj životní zvyk a zabít vás. Bude mi z toho špatně a prosím vás, abyste mě k tomu nenutili."

Bylo naprosté ticho a dva hlídači jen stáli - bez pohybu.

"Navrhuji," řekla Dors, "abyste mě vy dva doprovodili do společnosti plukovníka a pak vyhledali lékařskou pomoc pro své dva kamarády."

Návrh ale nebyl nutný. Plukovník Linn vyšel ze své kanceláře. "Co se tu děje? Co se -"

Dors se k němu obrátila. "Ach! Dovolte, abych se představila. Jsem doktorka Venabili, manželka profesora Hariho Seldona. Přišla jsem se s vámi setkat v naléhavé záležitosti. Tito čtyři se mě pokusili zastavit a v důsledku toho jsou dva z nich vážně zraněni. Nechte je jít po svých a dovolte mi, abych si s vámi promluvila. Nechci vám ublížit."

Linn se podíval na čtyři hlídače a pak na Dors. Řekl klidně: "Nechcete mi ublížit? Jestliže vás nedokázali zastavit čtyři hlídači, pak se jich na mé zavolání okamžitě dostaví čtyři tisíce."

"Tak je zavolejte," řekla Dors. "Ať už přijdou jakkoli brzy, nebude to včas k tomu, aby vás zachránili, jestliže se vás rozhodnu zabít. Propusťte své hlídače a pohovořme si normálně."

Linn propustil hlídače a řekl: "Nu, pojďte dál a pohovoříme si. Ale dovolte, abych vás varoval, doktorko Venabili - mám dobrou paměť."

"Já také," řekla Dors. Vešli spolu do Linnových pokojů.

15

Linn řekl s krajní zdvořilostí: "Řekněte mi přesně, proč jste sem přišla, doktorko Venabili."

Dors se usmála bez jakékoli hrozby - a přitom nijak zvlášť příjemně. "Především," řekla, "jsem sem přišla proto, abych vám ukázala, že sem přijít mohu."

"Skutečně?"

"Ano. Můj manžel byl odvezen k setkání s generálem ve služebním pozemním voze s ozbrojenou stráží. Já sama jsem opustila hotel téměř ve stejném okamžiku jako on, pěšky a neozbrojená - a jsem tady - a věřím, že dříve než on. Dostala jsem se přes pět strážných, včetně strážného, jehož vůz jsem si půjčila, abych se k vám dostala. Dostala bych se přes padesát."

Linn lhostejně pokýval hlavou. "Pochopil jsem, že vám občas říkají 'Tygřice'."

"Říkali mi tak. - Takže nyní, když jsem se k vám dostala, spočívá můj úkol v tom zabránit tomu, aby mému muži bylo ublíženo. Vypravil se do generálovy jámy - abych to vyjádřila dramaticky - a chci, aby z ní vyšel bez zranění a bez výhrůžek."

"Pokud se mě týká, vím, že se vašemu manželovi v důsledku této schůzky nestane nic zlého. Ale pokud si děláte starosti, proč jste šla za mnou? Proč nejdete přímo ke generálovi?"

"Protože z vás dvou jste to vy, kdo tu má rozum."

Nastala krátká odmlka a Linn řekl: "To by mohla být velice nebezpečná poznámka - kdyby ji někdo zaslechl."

"Daleko nebezpečnější pro vás než pro mě, takže se ujistěte, aby ji někdo nezaslechl. - Jestliže si myslíte, že se nechám prostě ukonejšit a odradit a že, pokud bude můj manžel uvězněn nebo odsouzen k popravě, s tím nebudu schopná něco udělat, pusťte to z hlavy."

Ukázala na dva blastery, které před ní ležely na stole. "Když jsem vešla na pozemky, neměla jsem nic. Do vaší bezprostřední blízkosti jsem dorazila se dvěma blastery. Mohla jsem mít také nože, na které jsem odborník. A i kdybych neměla ani blastery, ani nože, byla bych stále hrozivá osoba. Ten stůl, u kterého sedíme, je zjevně kovový - a pevný."

"Je."

Dors zvedla ruce s roztaženými prsty, jako by chtěla ukázat, že nemá zbraň. Pak je spustila na stůl a dlaněmi dolů se dotkla jeho povrchu.

Náhle Dors zvedla pěst a udeřila jí do stolu s hlasitým třeskem, který zněl, skoro jako by kov udeřil do kovu. Usmála se a zvedla ruku.

"Žádná modřina," řekla Dors. "Žádná bolest. Ale všimněte si, že je stůl v místě, kde jsem o něj udeřila, lehce prohnutý. Pokud by taková rána dopadla stejnou silou na lidskou hlavu, lebka by vybuchla. Nikdy jsem takovou věc neudělala; ve skutečnosti jsem nikdy nikoho nezabila, i když jsem několik lidí zranila. Nicméně, pokud se profesoru Seldonovi něco stane -"

"Stále vyhrožujete."

"Slibuji. Pokud bude profesor Seldon v pořádku, neudělám nic. V opačném případě vás budu muset, plukovníku Linne, zmrzačit nebo zabít a - znovu slibuji - totéž udělám generálu Tennarovi."

Linn řekl: "Nemůžete se postavit celé armádě, ať už jste krvežíznivá, jak chcete. Co potom?"

"Historky se vyprávějí," řekla Dors, "a nafukují. Ve skutečnosti jsem toho moc krvežíznivého neudělala, ale mnohem více historek, které se o mně vyprávějí, je pravdivých. Vaši strážní ustoupili, když mě poznali, a oni sami ke prospěchu věci rozšíří příběh o tom, jak jsem se k vám dostala. Dokonce i armáda může váhat, než na mě zaútočí, plukovníku Linne, ale pokud to udělají, a i kdyby mě zničili, dejte si pozor na pobouření lidu. Junta udržuje pořádek, ale zvládá to jen stěží a nechce nic, co by věci zkomplikovalo. Uvažujte tedy o tom, jak je volba jednoduchá. Prostě

neublížit profesoru Harimu Seldonovi."

"Nemáme v úmyslu mu ublížit."

"Proč pak to setkání?"

"Co je v tom za záhadu? Generál je zvědavý na psychohistorii. Vládní záznamy jsou nám přístupné. Starý císař Cleon se o ni zajímal. Demerzel, když byl prvním ministrem, se o ni zajímal. Proč by nemohla být řada na nás? Tím spíše."

"Proč tím spíše?"

"Protože čas utíká. Jak jsem tomu porozuměl já, vznikla psychohistorie v mysli profesora Seldona. Pracoval na ni se vzrůstajícím úsilím a s většími a většími skupinami lidí po téměř třicet let. Dělal to téměř výhradně s podporou vlády, takže jeho objevy svým způsobem vládě patří. Chceme se jej zeptat na psychohistorii, která v tomto okamžiku musí být daleko pokročilejší, než jaká byla v dobách Demerzela a Cleona, a očekáváme, že nám řekne to, co chceme vědět. Chceme něco praktičtějšího než jen pohled na vzorce kroutící se ve vzduchu. Rozumíte mi?"

"Ano," řekla Dors zamračeně.

"A ještě jednu věc. Nemyslete si, že vašemu manželovi hrozí nebezpečí jen ze strany vlády, a že pokud se mu něco stane, musíte na nás hned útočit. Chtěl bych tím naznačit, že profesor Seldon může mít své naprosto soukromé nepřátele. Sice o ničem takovém nevím, ale určitě tu ta možnost je."

"Budu na to pamatovat. Teď bych chtěla, abyste zařídil, abych se mohla spojit se svým manželem během jeho setkání s generálem. Chci vědět, přese všechno, že je v bezpečí."

"To se bude zařizovat dost těžko a bude to nějakou dobu trvat. Je nemožné přerušit rozhovor, ale pokud počkáte, až skončí -"

"Pospěšte si a zařiďte to. Nepočítejte s tím, že mě podrazíte a zůstanete naživu."

16

Generál Tennar zíral na Hariho Seldona vykulenýma očima a jeho prsty zlehka ťukaly na desku stolu, u kterého seděl.

"Třicet let," řekl. "Třicet let a říkáte mi, že ještě pořád nemáte nic, co byste mi mohl ukázat?"

"Ve skutečnosti, generále, to bylo dvacet osm let." Tennar to ignoroval. "A všechno na náklady vlády. Víte, kolik bilionů kreditů bylo do vašeho Projektu vloženo, profesore?"

"To sice ne, generále, ale máme záznamy, které nám na vaši otázku mohou dát odpověď v několika vteřinách."

"My také. Vláda, profesore, není nekonečný zdroj peněz. Už nemáme staré časy. Nemáme Cleonův bezstarostný přístup k financím. Zvyšování daní je tvrdé a my potřebujeme peníze na spoustu jiných věcí. Zavolal jsem vás sem a doufal jsem, že můžete být s vaší psychohistorií nějakým způsobem prospěšný. Pokud tomu tak není, musím vám naprosto upřímně říct, že musíme kohoutek zavřít. Pokud dokážete pokračovat ve svých výzkumech bez financování vládou, dejte se do toho, protože dokud mi neukážete něco, co by tyto výdaje ospravedlnilo, nic jiného vám nezbyde."

"Generále, to je požadavek, se kterým nemohu souhlasit, ale pokud zareagujete ukončením vládní podpory, zahodíte budoucnost. Poskytněte mi čas a nakonec -"

"Různé vlády už od vás po celá desetiletí slýchaly tohle 'nakonec'. Není snad pravda, profesore, že jste řekl, že psychohistorie říká, že junta je nestabilní, že má vláda je nestabilní, že se zakrátko zhroutí?"

Seldon se zamračil. "Postup ještě není dostatečně spolehlivý na to, aby mi dovoloval říkat, že to je něco, co psychohistorie tvrdí."

"Říkám vám, že to psychohistorie tvrdí a že je to ve vašem Projektu široce schvalováno."

"Ne," řekl rozčileně Seldon. "Nic takového. Je možné, že si někteří mezi námi špatně vyložili souvislosti, aby ukázali, že junta může být nestabilní formou vlády, ale jsou jiné souvislosti, které mohou být lehce interpretovány ve smyslu, že stabilní je. To je důvod, proč musíme v naší práci pokračovat. V tomto okamžiku je velice jednoduché použít nekompletní informace a nedokonalé dedukce k tomu, abychom dosáhli jakýchkoli možných závěrů."

"Ale pokud se rozhodnete vyhlásit závěr, že vláda je nestabilní, a říct, že psychohistorie to zaručuje - neposílí to jen nestabilitu?"

"To by se mohlo velice lehce stát, generále. A pokud prohlásíme, že je vláda stabilní, velice lehce to může stabilitu posílit. Naprosto stejný rozhovor jsem měl při mnoha příležitostech s císařem Cleonem. Je možné používat psychohistorii jako nástroj k ovládání pocitů lidí a dosáhnout tak krátkodobých účinků. Z dlouhodobějšího hlediska se mohou ale předpovědi s velkou pravděpodobností ukázat jako neúplné nebo jednoznačně nepřesné a psychohistorie ztratí veškerou hodnotu a bude to, jako by nikdy neexistovala."

"Dost! Řekněte mi to upřímně! Co si myslíte, že psychohistorie říká o mé vládě?"

"Myslíme si, že ukazuje, že jsou v ní prvky nestability, ale nejsme si jistí - a nemůžeme si být jistí - nakolik to může být využito k horšímu nebo k lepšímu."

"Jinými slovy vám psychohistorie prostě říká to, co byste věděli i bez psychohistorie, a přitom to je věc, do které vláda investovala hromady kreditů."

"Přijde doba, kdy nám psychohistorie řekne to, co bychom bez ní nevěděli, a pak se veškeré vklady vrátí mnohokrát, mnohokrát zpátky."

"A jak dlouho bude trvat, než ta doba přijde?"

"Doufám, že ne příliš dlouho. V posledních letech děláme velice potěšující pokrok."

Tennar znovu poklepal nehtem na desku stolu. "To nestačí. Řekněte mi teď něco prospěšného. Něco

užitečného."

Seldon zapřemýšlel a pak řekl: "Mohu vám připravit podrobné hlášení, ale bude to nějakou dobu trvat."

"Samozřejmě že bude. Dny, měsíce, roky, a nějak se stane, že nebude vůbec napsána. Máte mě za pitomce?"

"Ne, samozřejmě že ne, generále. Nicméně ani já nechci být za pitomce pokládán. Mohu vám říct něco výhradně na svou zodpovědnost. Zahlédl jsem to při svých psychohistorických výzkumech, ale mohu to, co jsem zahlédl, špatně vyložit. Nicméně, pokud na tom trváte -"

"Trvám na tom."

"Před chvílí jste se zmínil o daních. Řekl jste, že zvýšení daní bylo obtížné. Jistě. Je obtížné vždycky. Každá vláda musí pracovat tak, že svůj majetek tím nebo oním způsobem shromažďuje. Jediné dva způsoby, jakými je možno kredity dostat, je buď okrást svého souseda, nebo přesvědčit vlastní občany, aby dodávali kredity dobrovolně a v poklidu.

Protože jsme ustavili Galaktickou Říši, která vede své obchody rozumným způsobem už tisíce let, není možné okrádat své sousedy, kromě důsledků příležitostných vzbouření a jejich potlačování. K tomu nedochází příliš často na to, aby to mohlo vládu financovat - a pokud k tomu tak dochází, bude vláda v každém případě příliš nestabilní, aby vydržela dlouho."

Seldon se zhluboka nadechl a pokračoval. "Proto tedy musí být kredity získávány od občanů, a to tak, aby předali část svých příjmů vládě k použití. Dejme tomu, že vláda by pak pracovala efektivně a občané by mohli lépe utratit své kredity, než kdyby je křečkovali - každý pro sebe - a žili v nebezpečné a chaotické anarchii.

Nicméně, ačkoli je žádost rozumná a občané jsou na tom daleko lépe, když daně platí jako cenu za udržení stabilní a výkonné vlády, stále se proti tomu zpěčují. Aby předešla tomuto zpěčování, vláda musí vzbudit dojem, že si kreditů nebere nijak mnoho a že za ně zajišťuje práva a výhody každého občana. Jinými slovy, musí snížit procentní sazbu vybíranou z nízkých platů; musí dovolit občanům různá rozhodnutí, ještě než je jim daň vyměřena, a tak dále.

Postupem času daňová situace nevyhnutelně narůstá a více a více se komplikuje, jak je vyžadováno a také poskytováno různým světům a různým sektorům těchto světů a různým ekonomickým přístupům zvláštní zdaňování. Výsledek je ten, že daně vybírající oddělení vlády narůstá co do velikosti a pomalu se stává nekontrolovatelným. Průměrný občan nedokáže porozumět tomu, proč ani kolik daní platí; co si může ponechat a co ne. Stejně tak tápou někdy v temnotách jak vláda, tak daňový úřad.

Co více, čím dál větší část vybírané částky musí být vynaložena na provoz překomplikované daňové správy - udržování záznamů, pronásledování neplatičů daní - takže množství kreditů, vybíraných pro dobré a užitečné účely, se zmenšuje, ať děláme, co chceme.

Nakonec se daňová situace stává zahlcující. To budí nespokojenost a pobouření. Dějepisné knihy mají sklon k tomu připisovat tyto věci nenasytným šmelinářům, zaprodaným politikům, brutálním válečníkům, ctižádostivým místokrálům - ale to jsou pouze osoby, které využívají nadměrného růstu daní."

Generál řekl ostře: "Chcete mi namluvit, že náš daňový systém je překomplikovaný?"

Seldon řekl: "Pokud není, pak by byl v dějinách jediný, který by nebyl, pokud vím. Pokud by byla jediná věc, o které by mi psychohistorie řekla, že je nevyhnutelná, pak je to nadměrný růst daní."

"A co s tím máme udělat?"

"To vám neřeknu. Proto bych chtěl připravit hlášení, jehož sepsání ovšem - jak jste řekl - může zabrat trochu času, než bude připraveno."

"Nevykládejte mi o hlášení. Daňový systém je překomplikovaný, ne? Neříkal jste to snad?"

"Je možné, že tomu tak je," řekl Seldon opatrně.

"A aby se to napravilo, musíme udělat daňový systém jednodušším - ve skutečnosti tak jednoduchým, jak jen to bude možné."

"Musel bych si prostudovat -"

"Nesmysl. Protiklad k velké komplikovanosti je velká jednoduchost. Na to nepotřebuji číst nějaké hlášení."

"Jak říkáte, generále," řekl Seldon.

V tom okamžiku náhle generál vzhlédl, jako by jej někdo zavolal - což se ostatně také dělo. Zaťal pěsti a v místnosti se náhle objevily hologramy plukovníka Linna a Dors Venabili.

Jako by do něj udeřil blesk, Seldon vykřikl: "Dors! Co tu děláš?"

Generál neřekl nic, ale jeho obočí se zježilo, jak se zamračil.

17

Generál musel mít špatnou noc, a tak ji pochopitelně měl i plukovník. Nyní se dívali jeden na druhého - oba rozpačitě.

Generál řekl: "Řekněte mi znovu, co že ta ženská udělala."

Linn vypadal, jako by musel nést těžké břemeno. "Je to Tygřice. Tak jí říkali. Svým způsobem nevypadá docela jako člověk. Je to nějaký typ neuvěřitelně vytrénovaného atleta, plného sebedůvěry. Generále, ona je naprosto děsivá."

"Vyděsila vás? Obyčejná ženská?"

"Dovolte mi, abych vám řekl, co přesně udělala, a ještě několik věcí k tomu. Nevím, nakolik jsou ty historky, které o ní kolují, pravdivé, ale to, co se stalo včera v noci, je pravdivé dostatečně."

Vyprávěl znovu celý příběh a generál poslouchal a supěl.

"To je špatné," řekl. "Co budeme dělat?"

"Myslím, že je naprosto jasné, kam míříme. Chceme psychohistorii -"

"Ano, to chceme," řekl generál. "Seldon mi vyprávěl něco o daních, co - Ale na tom nesejde. To v tomto okamžiku není důležité. Pokračujte."

Linn, který si při svých starostech dovolil dát najevo ve tváři stopu netrpělivosti, pokračoval. "Jak jsem řekl, chceme psychohistorii bez Seldona. V každém případě, je to vypotřebovaný člověk. Čím déle jej zkoumám, tím více vidím zestárlého vědce, který žije ze své minulosti. Měl skoro třicet let k tomu, aby s psychohistorii uspěl, a on zklamal. Bez něj, s novým člověkem u kormidla, může psychohistorie postupovat daleko rychleji."

"Ano, souhlasím. A co s tou ženskou?"

"Nu, a je to tady. Nebrali jsme ji v potaz, protože byla dostatečně opatrná na to, aby zůstávala v pozadí. Ale nyní mám silné podezření, že by mohlo být obtížné, dokonce nemožné, odstranit Seldona tiše a bez toho, aby se vláda zapletla, pokud ta žena zůstane naživu."

"Opravdu si myslíte, že by mě a vás zmlátila - kdyby si myslela, že chceme jejímu muži ublížit?" řekl generál, jehož ústa se přitom sevřela opovržením.

"Opravdu si myslím, že by to udělala a že by byla stejně dobře schopná rozpoutat povstání. Bude to přesně tak, jak slíbila."

"Stává se z vás zbabělec."

"Generále, prosím. Pokouším se být praktický. Neustupuji. Na tuhle Tygřici si musíme dát pozor." Zamyšleně se odmlčel. "Ve skutečnosti mi to radí mé zdroje a odmítám věnovat této záležitosti příliš malou pozornost."

"A jak si myslíte, že bychom se jí mohli zbavit?"

Linn řekl: "To nevím." Pak, mnohem pomaleji: "Ale někdo jiný by mohl."

18

Seldon musel mít také špatnou noc a ani dalšího dne to nevypadalo lépe. Nestalo se mnohokrát, že by se Hari na Dors rozzlobil. Ale tentokrát byl velice rozzlobený.

Řekl: "Co to jen bylo za pitomost! Copak nestačilo, že jsme všichni byli v hotelu Na okraji kupole? Jen to samotné mohlo toho paranoického vládce přivést na myšlenku o nějakém spiknutí."

"Jak? Nebyli jsme ozbrojení, Hari. Byl to víkendový výlet, poslední chvíle oslav tvých narozenin. Neznamenali jsme žádnou výhrůžku."

"Ano, ale pak jsi přešla do útoku na palácové pozemky. To bylo neodpustitelné. Přihnala ses do paláce, abys přerušila mou schůzku s generálem, ačkoliv jsem ti výslovně - a několikrát - vysvětlil, že tě tam nechci. Víš, že jsem měl své vlastní plány."

Dors řekla: "Tvá přání a tvé rozkazy jsou až na druhém místě za tvou bezpečností. V první řadě jsem měla starost o ni."

"Nebyl jsem v nebezpečí."

"To nebylo něco, co bych mohla neuváženě přecházet. Už jsme tu měli dva pokusy o tvůj život. Proč si myslíš, že nedojde ke třetímu?"

"K těm dvěma pokusům došlo, když jsem byl prvním ministrem. Nejspíš jsem tenkrát za zavraždění stál. Kdo by chtěl zabíjet postaršího matematika?"

Dors řekla: "Přesně to chci zjistit a je to věc, které chci učinit přítrž. Musím se začít vyptávat přímo tady v Projektu."

"Ne. Jenom vyplašíš mé lidi. Dej jim pokoj."

"To je přesně věc, kterou nemohu udělat. Hari, má práce spočívá v tom, že tě ochraňuji, a dělám to už dvacet osm let. Teď mě nemůžeš zastavit."

Něco v lesku v jejích očích říkalo, že je naprosto jasné, že jakékoli budou Hariho přání nebo rozkazy, Dors udělá to, co bude chtít.

Seldonova bezpečnost byla prvořadá.

19

"Mohu tě vyrušovat, Yugo?"

"Samozřejmě, Dors," řekl Yugo Amaryl se širokým úsměvem. "Ty nevyrušuješ nikdy. Co bys ráda?"

"Pokouším se pár věcí zjistit, Yugo, a zajímalo by mě, jestli bys mi s tím mohl pomoci."

"Pokud to půjde."

"Máte v Projektu něco, co se jmenuje Základní Radiant. Občas o tom slýchám. Hari o tom mluví, takže si dovedu představit, jak to vypadá, když to pracuje, ale ještě nikdy jsem to neviděla fungovat. Chtěla bych to vidět."

Amaryl se zatvářil znepokojeně. "Ve skutečnosti je Základní Radiant ta nejpřísněji střežená ze všech součástí Projektu a ty nejsi na seznamu členů, kteří k němu mají přístup."

"To vím, ale známe se už dvacet osm let -"

"A jsi Hariho manželka. Myslím, že se o tom nemusíme bavit. Máme jenom dva úplné Základní Radianty. Jeden z nich je v Hariho kanceláři a druhý tady. Ve skutečnosti přímo tady."

Dors se podívala na podsaditou černou kostku na hlavním stole. Vypadala naprosto nenápadně. "To je ono?"

"Přesně tak. Obsahuje vzorce popisující budoucnost."

"Jak se k těm vzorcům dostaneš?"

Amaryl zapnul spínač a místnost okamžitě potemněla a pak ožila pestrobarevnou září. Všude kolem Dors byly znaky, šipky, čáry, matematická znaménka toho či onoho druhu. Vypadaly, jako by se pohybovaly, vinuly se ve spirále, ale když zaostřila zrak na kteroukoli samostatnou část, zdálo se, že stojí klidně.

Řekla: "Tak tohle je tedy budoucnost?"

"Může být," řekl Amaryl, vypínající přístroj. "Mám ji v plném rozpětí, takže můžeš vidět znaky. Bez rozpětí by nebylo viditelné nic než soustava světla a temnoty."

"A zkoumáním těchto rovnic jsi schopný usoudit, co pro nás má budoucnost na skladě?"

"Teoreticky." Místnost se nyní vrátila do své pozemské podoby. "Ale jsou tu dva problémy."

"Ano? Jaké?"

"Za prvé, tyto rovnice nestvořila přímo žádná lidská mysl. Strávili jsme celá desetiletí jen tím, že jsme programovali nejmohutnější počítače a ty vzorce navrhovaly a skladovaly, ale samozřejmě nevíme, do jaké míry jsou správné a jestli mají platnost. V první řadě záleží naprosto na tom, nakolik správné a platné bylo programování."

"Takže mohou být všechny špatné?"

"Mohou." Amaryl si protřel oči a Dors se nemohla ubránit myšlence, jak jen v posledních několika letech vypadá starší a unavenější. Byl mladší než Hari, o nějakých tucet let, ale vypadal daleko starší.

"Samozřejmě," pokračoval Amaryl dále trochu unaveným hlasem, "doufáme, že všechny špatné nejsou, ale tady se objevuje právě ten druhý problém. I když jsme je jak Hari, tak já po celá desetiletí zkoumali a upravovali, nemůžeme si být nikdy jistí tím, co která rovnice znamená. Sestavily je počítače, takže předpokládáme, že něco znamenat musí - ale co? Jsou části, o kterých si myslíme, že jsme je vymysleli my. Ve skutečnosti zrovna teď pracuji na tom, čemu říkáme Sekce A-23, pěkně zauzlený systém vztahů. Zatím jsme ji ještě nebyli schopni porovnat s čímkoli ve skutečném vesmíru. Nicméně se každým rokem dostáváme o něco dál a já se s důvěrou těším na ustanovení psychohistorie jako uznávaného a užitečného způsobu pro práci s budoucností."

"Kolik lidí má k tomu Základnímu Radiantu přístup?"

"Má k němu přístup každý matematik v Projektu, ale ne podle libosti. Musí si podat žádost a dostanou určitý čas a Základní Radiant musí být přizpůsoben částem rovnic, kterými se matematici chtějí zabývat. Zrovna teď je klid, nejspíš proto, že pořád doznívá ta Hariho oslava narozenin."

"Jsou nějaké plány na to, že by se sestrojily nějaké další Základní Radianty?"

Amaryl našpulil rty. "Ano a ne. Bylo by docela užitečné, kdybychom měli třetí, ale někdo by se o něj musel starat. Nemůže to být nějaké veřejné vlastnictví. Navrhoval jsem Harimu, aby Tamwile Elar, myslím, že ho znáš -"

"Ano, znám."

"Aby Tamwile Elar měl třetí Základní Radiant. Jeho achaotické rovnice a elektročistič, který vymyslel, ho jasně postavily do postavení třetího muže Projektu, hned po mně a Harim. Nicméně Hari váhá."

"Proč? Víš to?"

"Jestliže Elar dostane svůj, bude za třetího muže otevřeně prohlášen a předběhne všechny ostatní matematiky, kteří jsou starší a jsou v Projektu déle. To by mohlo znamenat jisté politické nesrovnalosti, abych tak řekl. Myslím, že si nemůžeme dovolit ztrácet čas tím, že bychom si dělali hlavu s vnitřními neshodami, ale Hari - No, však Hariho znáš."

"Ano, Hariho znám. Představ si, že bych ti řekla, že Linn Základní Radiant viděl."

"Linn?"

"Plukovník Hender Linn z junty. Tennarův lokaj."

"O tom bych tedy pochyboval, Dors."

"Mluvil o vzorcích kroutících se ve vzduchu a já je právě teď viděla díky Radiantu. Nemohu si pomoci, ale myslím, že jej musel vidět."

Amaryl potřásl hlavou. "Nedokážu si představit někoho, kdo by přivedl člena junty do Hariho kanceláře - nebo do mé."

"Řekni mi, kdo z Projektu by byl podle tebe schopen pracovat s juntou tímhle způsobem?"

"Nikdo," řekl Amaryl rezolutně a s jasně neomezenou vírou. "To by bylo nemyslitelné. Možná Linn Základní Radiant nikdy neviděl, ale někdo mu o něm řekl."

"Kdo by mu o něm mohl říci?"

Amaryl okamžik přemýšlel a pak řekl: "Nikdo."

"Takže dobrá, mluvil jsi o vnitřních neshodách v souvislosti s tím, že by Elar dostal třetí Základní Radiant. Předpokládám, že v Projektu, jako je tento, se stovkami lidí, jsou pořád nějaké malé spory - třenice - hádky."

"Ach ano. Chudák Hari mi o tom říká každou chvíli. Tak nebo onak je musí urovnávat a já si dokážu docela dobře představit, jaké z toho musí mít bolesti hlavy."

"Jsou ty spory natolik velké, že by mohly být na překážku práci Projektu?"

"Tak vážné nejsou."

"Jsou tu nějací lidé více hádaví než ostatní nebo nějací, kteří vzbuzují větší zášť než ostatní? Krátce řečeno, jsou tu nějací lidé, kterých by ses mohl zbavit a odstranit díky tomu devadesát procent třenic za cenu pěti nebo šesti procent pracovníků?"

Amaryl zvedl obočí. "Zní to jako dobrý nápad, ale nevím, koho bych se zbavil. Opravdu se neúčastním všech těch podrobností vnitřních věcí. Není žádný způsob, jak tomu zabránit, takže pokud jde o mě, jenom se tomu vyhýbám."

"To je divné," řekla Dors. "Nepopíráš tak jakoukoli hodnotu psychohistorie?"

"Jak?"

"Jak můžeš tvrdit, že jsi dosáhl stupně, kdy můžeš předvídat a měnit budoucnost, když nemůžeš rozebrat a napravit něco tak domácího, jako jsou osobní třenice v Projektu, který toho tolik slibuje?"

Amaryl se tiše uchechtl. Bylo to nezvyklé, protože to nebyl člověk, který by se často humoru a smíchu oddával. "Je mi líto, Dors, ale narazila jsi na jediný problém, který jsme takříkajíc vyřešili. Hari sám už před lety rozpoznal rovnice, které znamenaly obtíže s osobními třenicemi, a já sám jsem pak loni přidal poslední jemný tah.

Zjistil jsem, že jsou jisté způsoby, jimiž mohou být rovnice změněny tak, aby vykazovaly, pokud jde o třenice, omezení. V každém případě nicméně snížení třenic tady znamenalo zvýšení třenic jinde. Nikdy nebylo nikde dosaženo naprostého poklesu, nebo naopak naprostého nárůstu třenic uvnitř uzavřené skupiny - totiž takové, ze které staří členové neodcházejí a noví nejsou přijímáni. Dokázal jsem, s pomocí Elarových achaotických rovnic, že to tak je navzdory jakémukoli myslitelnému zásahu, který může kdokoli udělat. Hari tomu říká 'zákon zachování osobních problémů'.

Tím nás napadlo, že společenské síly mají své vlastní zákony zachování stejně jako fyzika a že ve skutečnosti jsou to tyto zákony, které nám nabízejí ty nejlepší nástroje pro vyřešení skutečně nejobtížnějších aspektů psychohistorie."

Dors řekla: "To je docela působivé, ale co když skončíš tím, že zjistíš, že nic nemůže být změněno, že všechno, co je špatné, je zákonité, a abys zachránil Říši před zničením, musel bys jen dosáhnout zničení jiného druhu?"

"Ve skutečnosti to někteří navrhují, ale já tomu nevěřím."

"Dobrá tedy. Zpátky k realitě. Je v těch problémech se třenicemi uvnitř Projektu něco, co by ohrožovalo Hariho? Myslím tím fyzické nebezpečí."

"Ublížit Harimu? Samozřejmě ne. Jak tě něco takového mohlo vůbec napadnout?"

"Mohl by tu být někdo, kdo Hariho nesnáší, kdo je příliš domýšlivý, příliš ctižádostivý, příliš soustředěný sám na sebe, příliš dychtivý po tom, aby sám shrábl veškerý vliv? Nebo, pokud není žádná z těchto věcí možná, mohl by tu být někdo, kdo by ho nesnášel jednoduše proto, že stojí v čele Projektu tak dlouho?"

"Nikdy jsem neslyšel, že by někdo něco takového o Harim říkal."

Dors vypadala nespokojeně. "Pochybuji, že by někdo říkal takové věci ve tvém doslechu, samozřejmě. Ale děkuji ti, Yugo, za to, jak jsi mi pomohl, a za to, že jsi mi poskytl tolik svého času."

Amaryl se za ní díval, jak odcházela. Pociťoval nejasnou starost, ale pak se vrátil ke své práci a nechal postupně ostatní záležitosti zmizet.

20

Svým způsobem se Hari Seldon rád (což nebylo pokaždé) odtrhnul od své práce, aby navštívil Raycha doma, jenom kousek od univerzitních pozemků. Už jen to jej vždy naplňovalo láskou k jeho nevlastnímu synovi. Měl pro ni dostatek důvodů. Raych byl hodný, schopný a věrný - ale mimo to všechno tu byla ještě ta podivná vlastnost, kterou Raych měl, vzbuzující důvěru a lásku v ostatních.

Hari si jí všiml, když byl Raych dvanáctiletý chlapec z ulice a nějak zapůsobil na jeho a Dorsiny city. Pamatoval si, jaký měl Raych vliv na Rashelle, bývalou starostku Wye. Hari si pamatoval, jak Raychovi důvěřoval Joranum, což vedlo k jeho zničení. Raych dokonce vyhrál srdce překrásné Manelly. Hari dokonale nepochopil tuto zvláštní vlastnost, kterou Raych ovládal, ale měl radost z jakéhokoli kontaktu, který s nevlastním synem měl.

Vešel do bytu se svým obvyklým: "Je tu všechno v pořádku?"

Raych odložil stranou holografický materiál, na kterém pracoval, a vstal, aby jej uvítal: "Všechno v pořádku, táto."

"Neslyším Wandu."

"Z dobrého důvodu. Šla s matkou na nákupy."

Seldon se posadil a podíval se s úsměvem na chaos odkazového materiálu. "Jak pokračuje kniha?"

"Docela dobře. Možná se jí ani nedožiju." Povzdechl si. "Ale aspoň budeme mít pořádný čtení o Dahlu. Nikdo nikdy nenapsal o týhle díře jedinou knížku, no věřil bys tomu?"

Seldon si vždycky všiml, že když Raych mluví o svém rodném sektoru, jeho dahlanský přízvuk zesílí.

Raych řekl: "A jak se máš ty, táto? Slavnosti konečně skončily, co?"

"Konečně. Nenáviděl jsem jejich každou minutu."

"Ne tak, aby si toho někdo všiml."

"Poslyš, musel jsem nosit nějakou masku. Nechtěl jsem otrávit oslavy všem ostatním."

"Muselo tě naštvat, když se za tebou máma přihnala na palácové pozemky. Každý, koho znám, o tom mluvil."

"Jistěže mě to naštvalo. Tvá matka, Raychu, je ta nejskvělejší osoba na světě, ale velice těžko se s ní jedná. Mohla by mi zkazit plány."

"Co to je za plány, táto?"

Seldon se opřel. Byla to vždycky radost mluvit s někým, komu naprosto důvěřoval a kdo nevěděl nic o psychohistorii. Nejednou se svěřil se svými myšlenkami Raychovi a pak je přepracoval do mnohem praktičtějších tvarů, než kdyby si tytéž myšlenky rozebíral jen ve své mysli. Řekl: "Jsme odstíněni?"

"Jako vždycky."

"Dobrá. Udělal jsem to, že jsem přesvědčil generála Tennara o tom, aby uvažoval ve zvláštních kolejích."

"V jakých kolejích?"

"Nu, mluvil jsem trochu o zdaňování a zdůraznil jsem, že v důsledku toho, aby bylo zdaňování lépe rozloženo na obyvatelstvu, stává se víc a více složitým, nepraktickým a drahým. Očividný důsledek musí být ten, že daňový

systém musí být zjednodušen."

"Zdá se, že to má smysl."

"Do jistého okamžiku, ale je možné, že v důsledku naší malé diskuse to Tennar může se zjednodušováním přehnat. Víš, zdaňování ztrácí účinnost v obou krajnostech. Překomplikuj je a lidé je přestanou chápat a budou platit přebujelé a drahé daňové úřady. Příliš je zjednoduš a lidé je budou pokládat za nespravedlivé a začnou být nepřátelsky podrážděni. Nejjednodušší daň je daň z hlavy, kdy každý člověk platí stejnou částku, ale nespravedlnost toho, že se chováš k chudým a bohatým stejným způsobem, je příliš jasná, než abys ji přehlédl."

"A vysvětlil jsi to generálovi?"

"K tomu už jsem neměl příležitost."

"Myslíš si, že generál daň z hlavy vyzkouší?"

"Myslím si, že ji plánuje. Pokud ano, zprávy prosáknou ven a už jen to samotné bude stačit k vypuknutí nepokojů a snad ke svržení vlády."

"A tys to udělal úmyslně, táto?"

"Samozřejmě."

Raych potřásl hlavou. "Táto, já ti vůbec nerozumím. V osobním životě jsi hodný a milý jako nikdo v Říši. A přitom můžeš úmyslně přivodit situaci, kdy dojde k nepokojům, potlačování, zabíjení. Dojde ke spoustě škody, táto. Myslel jsi na to?"

Seldon se v křesle opřel a řekl smutně: "Nemyslel jsem na nic jiného, Raychu. Když jsem začal poprvé pracovat na psychohistorii, připadalo mi to jako čistě akademická záležitost. Bylo to něco, co nemůže být pravděpodobně vůbec vypracováno, a pokud ano, nebude to něco, co by mohlo být používáno v praxi. Ale přešla desetiletí a víme toho čím dál více a pak přijde ta strašná touha po tom, aby to bylo použito."

"Takže lidé mohou umírat?"

"Ne, takže může zemřít méně lidí. Pokud jsou nyní naše psychohistorické rozbory správné, pak junta nemůže přežít déle než několik let a jsou různé alternativní způsoby, kterými se může zhroutit. Všechny budou docela krvavé a zoufalé. Tato metoda - daňový trik - může být daleko hladší a jemnější než ostatní, pokud - opakuji - jsou naše rozbory správné."

"A pokud správné nejsou, co pak?"

"V tom případě nevíme, co se může stát. Nicméně psychohistorie musí dosáhnout bodu, kdy může být užívána, a celá léta jsme hledali něco, u čeho bychom mohli vypracovat důsledky s určitou jistotou a u čeho by byly tyto důsledky srovnatelné s jinými možnostmi. Svým způsobem je daňový trik první velký psychohistorický experiment."

"Musím uznat, že vypadá jako jednoduchý."

"Není. Nemáš vůbec představu o tom, jak složitá psychohistorie je. Nic není jednoduché. Daň z hlavy byla občas v dějinách zkoušena. Nikdy nebyla populární a stále budila tím nebo oním způsobem odpor, ale skoro nikdy nevedla k násilnému svržení vlády. Koneckonců, síly vládního útisku mohou být příliš silné nebo mohou nastoupit metody, díky nimž budou moci lidé snášet útlak klidně a dosáhnou nápravy. Pokud by byla daň z hlavy neustále nebo pouze někdy katastrofální, pak by ji žádná vláda nevyzkoušela. Pouze proto, že není katastrofální, pokoušejí se o ni opakovaně. Nicméně situace na Trantoru není docela normální. V pohledu psychohistorických rozborů jsou jasné jisté nestabilnosti, díky nimž se zdá, že odpor bude obzvlášť silný a represe obzvlášť slabé."

Raych promluvil pochybovačně. "Doufám, že to bude fungovat, táto, ale nemyslíš, že generál řekne, že pracoval s radou psychohistorie, a nestáhne tě tak s sebou?"

"Předpokládám, že si náš malý rozhovor nahrál, ale pokud jej nechá publikovat, ukáže se jasně, že jsem naléhal, ať počká, než budu moci celou situaci úplně prozkoumat a připravit hlášení - a že on odmítl čekat."

"A co si o tom všem myslí máma?"

Seldon řekl: "Ještě jsem s ní o tom nehovořil. Vyrazila za úplně jiným cílem."

"Opravdu?"

"Ano. Pokouší se odhalit nějaké skryté spiknutí v Projektu - namířené proti mně! Dovedu si představit, že si myslí, že v Projektu je spousta lidí, kteří by se mě chtěli zbavit." Seldon si povzdechl. "Myslím, že jsem jedním z nich. Rád bych se sám sebe zbavil jako ředitele Projektu a přenechal rostoucí odpovědnost za psychohistorii jiným."

Raych řekl: "To, co mámu otravuje, je ten Wandin sen. Víš, jak máma bere tvou ochranu. Vsadím se, že i sen o umírání by ji byl schopný přivést na myšlenku spiknutí proti tobě."

"Rozhodně doufám, že žádné neexistuje."

A tomu nápadu se oba muži zasmáli.

21

Malá laboratoř elektročističe byla z nějakého důvodu udržovaná při teplotě o něco nižší, než bylo obvyklé, a Dors Venabili si zběžně pomyslela, proč tomu tak asi je. Seděla tiše a čekala, až jediná uživatelka laboratoře dokončí to, co má na práci, ať už to bylo cokoli.

Dors si ženu pečlivě prohlížela. Štíhlá s dlouhou tváří. Se svými úzkými rty a ustupující bradou nebyla přímo přitažlivá, ale z jejích tmavě hnědých očí vyzařoval inteligentní pohled. Zářící jmenovka na stole říkala: CINDA MONAY.

Nakonec se k Dors otočila a řekla: "Omlouvám se, doktorko Venabili, ale jsou zde jisté procesy, které nemohou být přerušeny ani kvůli manželce ředitele."

"Zklamala bych se ve vás, kdybyste proces kvůli mně zanedbala. Slyšela jsem o vás samé vynikající věci."

"To se vždycky dobře poslouchá. Kdo mě to vychvaloval?"

"Několik lidí," řekla Dors. "Domnívám se, že jste nejpřednější nematematik v Projektu."

Monay sebou trhla. "Jsou určité tendence k tomu oddělovat nás od matematické aristokracie. Podle mě, pokud jsem přední, pak jsem předním pracovníkem Projektu. Nezáleží na tom, že nejsem matematik."

"To mi rozhodně připadá rozumné. - Jak dlouho už jste v Projektu?"

"Dva a půl roku. Předtím jsem byla diplomovanou studentkou radiační fyziky na Streelingu a přitom jsem pár let pracovala v Projektu jako praktikantka."

"Pokud tomu rozumím, vedete si v Projektu dobře."

"Byla jsem dvakrát povýšená, doktorko Venabili."

"Narazila jste zde na nějaké problémy, doktorko Monay? - Cokoli řeknete, bude důvěrné."

"Práce je samozřejmě obtížná, ale pokud myslíte, jestli jsem se dostala do nějakých společenských potíží, odpověď zní ne. Alespoň ne do takových, jaké by člověk neočekával v tak velkém a rozsáhlém projektu, pokud vím."

"A tím máte na mysli?"

"Příležitostné hašteření a hádky. Jsme všichni lidé."

"Ale nic vážného?"

Monay potřásla hlavou. "Nic vážného."

"Pokud jsem to pochopila, doktorko Monay," řekla Dors, Jste odpovědná za rozvoj zařízení důležitého k používání Základního Radiantu. Umožňuje nacpat do Základního Radiantu daleko více informací."

Monay propukla v jasný smích. "Vy o tom víte? - Ano, elektročistič. Poté, co byl rozvinut, ustavil profesor Seldon tuto malou laboratoř a postavil mě do čela další práce, směřující tímto směrem."

"Překvapuje mě, že vás tak důležitý postup nepostavil do daleko vyšších sfér Projektu."

"Ale kdepak," řekla Monay, která vypadala poněkud rozpačitě. "Nechci si přičítat veškeré zásluhy. Ve skutečnosti má práce spočívala pouze v technické stránce - velmi odborně a tvořivě provedené, jak si ráda myslím - ale znáte ho…"

"A kdo pracoval s vámi?"

"To nevíte? Byl to Tamwile Elar. Vymyslel teorii, která umožnila výrobu zařízení, a já navrhla a postavila skutečný přístroj."

"Znamená to, že si veškeré zásluhy přičítá on?"

"Ne. ne. Takhle to nesmíte brát. Doktor Elar není takový člověk. Za svůj díl práce jsem své uznání dostala. Ve skutečnosti navrhoval, aby přístroj pojmenovali po nás - oběma našimi jmény - ale nestalo se tak."

"Proč ne?"

"Nu, víte, to je zásada profesora Seldona. Všechny přístroje a rovnice mají mít funkční a ne osobní jména - aby se předešlo zášti. Takže je ten přístroj pouze elektročističem. Nicméně když pracujeme společně, dává přístroji naše jména a řeknu vám, doktorko Venabili, že to zní skvěle. Možná budou jednoho dne používat pracovníci Projektu osobní jména. Alespoň v to doufám."

"Já v to doufám také," řekla Dors zdvořile. "Podle toho, co říkáte, musí být doktor Elar velice slušný člověk."

"To je. To je," řekla Monay upřímně. "Je s ním radost pracovat. Přímo teď dělám na nové verzi přístroje, která je daleko silnější a které docela nerozumím. - Totiž, k čemu bude sloužit. Nicméně, on mě vede."

"A děláte pokroky?"

"Ano. Ve skutečnosti jsem už dala doktoru Elarovi prototyp, který chce vyzkoušet. Pokud bude fungovat, můžeme pokračovat dále."

"To zní dobře," souhlasila Dors. "Co si myslíte, že by se stalo, kdyby profesor Seldon odstoupil z funkce ředitele Projektu? Kdyby odešel na odpočinek?"

Monay vypadala překvapeně. "Profesor chce odejít na odpočinek?"

"Pokud vím, tak ne. Uvádím hypotetický příklad. Předpokládejme, že odejde na odpočinek. Kdo by byl podle vás přirozený nástupce? Myslím, že podle toho, co jste říkala, byste uvítala jako příštího ředitele profesora Elara."

"Ano, bylo by to tak," odpověděla Monay po krátkém zaváhání. "Je zdaleka nejlepší z nových lidí a myslím, že by Projekt dokázal řídit tím nejlepším způsobem. Ale je ještě mladý. Je tu pěkná řádka starých zkamenělin - nu, však víte, jak to myslím - kterým by vadilo, že byli odsunuti stranou mladým hejskem."

"Je tu nějaká stará zkamenělina, kterou máte na mysli přímo? Pamatujte, že je to důvěrné."

"Je jich několik, ale je tu doktor Amaryl. To je následník trůnu."

"Ano, chápu, co tím chcete říct." Dors vstala. "Nu, děkuji vám za vaši pomoc. Nechám vás, abyste se nyní vrátila ke své práci."

Odešla s myšlenkami u elektročističe. A u Amaryla.

22

Yugo Amaryl řekl: "Tak jsi tu zase, Dors."

"Promiň, Yugo. Obtěžuji tě už podruhé za týden. Ve skutečnosti se moc s lidmi nevídáš, že?"

Amaryl řekl: "Nepobízím lidi k tomu, aby mě navštěvovali, ne. Mají sklony k tomu, aby mě vyrušovali a trhali mi nit myšlenek. - Ty ne, Dors. Jste něco naprosto zvláštního, ty a Hari. Nemine den, abych si nepřipomínal, co jste pro mě vy dva udělali."

Dors mávla rukou. "Na to zapomeň, Yugo. Pracoval jsi pro Hariho tvrdě a každá sebemenší laskavost, kterou

jsme pro tebe udělali, je dávno splacená. Jak to s Projektem vypadá? Hari o tom nikdy nemluví - alespoň ne se mnou."

Amarylova tvář se projasnila a celé jeho tělo vypadalo, jako by se do něj vlil život. "Velice dobře. Velice dobře. Je těžké o tom mluvit bez matematiky, ale postup, který jsme udělali v posledních dvou letech, je ohromující - větší než kdy jindy předtím. Je to, jako by se věci potom, co jsme dřeli a dřeli, začaly konečně dávat do pohybu."

"Slyšela jsem, že věci pomohly ty nové rovnice, které vypracoval doktor Elar."

"Achaotické rovnice? Ano. Nesmírně."

"A že byl užitečný i elektročistič. Mluvila jsem se ženou, která jej navrhla."

"S Cindou Monay?"

"Ano. To je ona."

"Velice chytrá žena. Je to štěstí, že ji tu máme."

"Řekni mi, Yugo - pracuješ se Základním Radiantem prakticky pořád, že?"

"Studuji jej víceméně stále. Ano."

"A studuješ jej s elektročističem."

"Samozřejmě."

"Neuvažoval jsi o tom, že by sis vzal dovolenou, Yugo?"

Amaryl se na ni mžouravě díval a pomalu pomrkával. "Dovolenou?"

"Ano. Určitě už jsi to slovo zaslechl. Víš, co to dovolená je."

"Proč bych si měl brát dovolenou?"

"Protože mi připadáš strašně unavený."

"Tu a tam, trochu. Ale nechci opustit práci."

"Cítíš se teď unavenější než kdy jindy?"

"Trochu. Stárnu, Dors."

"Je ti teprve čtyřicet devět."

"To je pořád více, než kolik mi kdy bylo."

"Nu, nechme toho. Řekni mi, Yugo - abychom změnili téma. Jak jde Harimu práce? Jsi s ním už tak dlouho, že ho nejspíš nikdo nemůže znát lépe než ty. Ani já. Alepoň pokud se práce týká."

"Vede si velice dobře, Dors. Má pořád ten nejrychlejší a nejpřesnější mozek v okolí. Věk na něj nemá žádný vliv - alespoň ne moc."

"To je dobré slyšet. Obávám se, že jeho vlastní názor na tuto věc je daleko horší než tvůj. Dost nám to trvalo, než jsme jej dostali na oslavu jeho posledních narozenin. Byl jsi na oslavě, mimochodem? Neviděla jsem tě."

"Chvilku jsem tam byl. Ale víš, večírky tohohle druhu nejsou zrovna věc, která by mě zajímala."

"Myslíš, že je Hari vyčerpaný? Nemluvím o ostrosti jeho myšlení. Mluvím o jeho fyzických schopnostech. Je podle tebe unavený - příliš unavený na to, aby dále snášel své povinnosti?"

Amaryl vypadal překvapeně. "Nikdy jsem na to nepomyslel. Nedovedu si představit, že by byl unavený."

"Přesto být unavený může. Myslím, že má tu a tam nutkání odejít z funkce a předat povinnosti nějakému mladšímu muži."

Amaryl se ve svém křesle opřel a odložil pero, se kterým si pohrával od okamžiku, kdy vstoupila Dors do místnosti. "Cože! To je směšné! Nemožné!"

"Jsi si jistý?"

"Naprosto. Určitě by o ničem takovém neuvažoval bez toho, že by to probral se mnou. A to neudělal."

"Měj rozum, Yugo. Hari je vyčerpaný. Pokouší se to nedávat najevo, ale je. Co když se rozhodne odejít na odpočinek? Co by se stalo s Projektem? Co by se stalo s psychohistorií?"

Amaryl přimhouřil oči. "Děláš si legraci, Dors?"

"Ne. Jenom se pokouším nahlédnout do budoucnosti."

"Jestliže se Hari rozhodne odejít na odpočinek, budu to určitě já, kdo jeho funkci převezme. On a já jsme pracovali v Projektu léta předtím, než se k nám připojil kdokoli další. On a já. Nikdo jiný. Kromě něj nikdo neví o Projektu tolik co já. Překvapuje mě, že nepokládáš mé následnictví zajisté, Dors."

Dors řekla: "Ani já ani nikdo jiný si nepokládá otázku, jestli jsi logickým následníkem, ale chceš jím být? Možná víš všechno o psychohistorii, ale chceš se vrhnout do politiky a složitosti velkého Projektu a opustit většinu své práce, abys to dokázal? Ve skutečnosti je to právě snaha o to, aby všechno probíhalo hladce, co Hariho unavilo. Dokážeš převzít tuto část práce?"

"Ano, dokážu a je to něco, o čem se nechci dohadovat. - Podívej se, Dors. Přišla jsi mi oznámit, že mě má Hari v úmyslu vymanévrovat?"

Dors řekla: "To určitě ne! Jak si to můžeš o Harim myslet! Už jsi někdy zažil, že by se obrátil proti příteli?"

"Dobrá tedy. Nechme toho. Opravdu, Dors, jestli ti to nevadí, jsou tu věci, které musím udělat." Neočekávaně se od ní odvrátil a znovu se sklonil nad svou prací.

"Samozřejmě. Nechtěla jsem ti zabrat tolik času."

Dors odešla zamračená.

23

Raych řekl: "Pojď dál, mámo. Vzduch je čistý. Poslal jsem Manellu s Wandou někam pryč."

Dors vešla, ze zvyku se rozhlédla doprava a doleva a posadila se do nejbližšího křesla.

"Díky," řekla Dors. Chvíli tam jenom seděla a vypadala, jako by na jejích ramenou spočívala váha celé Říše.

Raych čekal a pak řekl: "Nikdy jsem se tě ještě neměl příležitost zeptat na tvůj divoký výlet na palácové pozemky. Každý kluk nemá mámu, která by něco takového dokázala."

"Nemluvme o tom, Raychu."

"Tak dobře, řekni mi - Ty nejsi z těch, kteří by dávali něco najevo výrazem obličeje, ale vypadáš nějak zdrchaně. Proč?"

"Protože se cítím, jak jsi řekl, nějak zdrchaně. Ve skutečnosti mám špatnou náladu, protože musím přemýšlet o spoustě hrozně důležitých věcí a nemá smysl se o nich bavit s tvým otcem. Je to ten nejskvělejší muž na světě, ale velice těžko se s ním jedná. Není možné, že by mohl mít zájem o něco neuvěřitelného. Odmítá to všechno jako mé nerozumné obavy o jeho život - a mé následné pokusy o jeho ochranu."

"No tak, mámo, zdá se, že pokud jde o tátu, máš opravdu nerozumné obavy. Pokud máš na mysli něco neuvěřitelného, je to nejspíš všechno nesmysl."

"Děkuji. Mluvíš úplně stejně jako on a pěkně jsi mě zklamal. Naprosto zklamal."

"No tak, shoď to ze sebe, mámo. Řekni mi, o co jde. Od začátku."

"Začalo to Wandiným snem."

"Wandiným snem! Mámo! Možná bys toho měla rovnou nechat. Vím, že táta nechce poslouchat, když začneš tímhle způsobem. Chci říct, neblázni. Malé dítě mělo sen a ty z toho děláš velkou věc. To je směšné."

"Nemyslím si, že to byl sen, Raychu. Myslím si, že to, co si myslela, že sen je, byli dva skuteční muži, kteří hovořili o něčem, co se podle ní týkalo smrti jejího dědečka."

"To je tvůj vlastní divoký dohad. Jaká je možnost, že je to pravda?"

"Jen předpokládej, že to pravda je. Jediná fráze, kterou si zapamatovala, zní 'limonádová smrt'. Proč by se jí o tom mělo zdát? Není daleko spíš možné, že to zaslechla a překroutila si slova, která zaslechla - a v tom případě, jak zněla ta nepřekroucená slova?"

"To ti neřeknu," řekl Raych nevěřícně.

Zdálo se, že to Dors nezaslechla. "Myslíš si, že je to jen moje nezdravá představivost. Ale kdybych měla náhodou pravdu, mohla bych stát na počátku odhalení spiknutí proti Harimu tady v Projektu."

"V Projektu jsou spiknutí? To mi zní tak nemožně jako nacházení smyslu snů."

"Každý velký projekt je prolezlý zlostí, třenicemi a žárlivostí všeho druhu."

"Jistě. Jistě. Říkáme škaredá slova, děláme na sebe dlouhé nosy a snášíme pomluvy. To není nic takového jako mluvit o spiknutí. To není jako mluvit o tátově zavraždění."

"Je to jen rozdíl v míře. Malý rozdíl - možná."

"Tátu o tomhle nikdy nepřesvědčíš. Abych pravdu řekl, nikdy jsi o tom nepřesvědčila mě." Raych přešel netrpělivě místností sem a tam. "A pokoušela ses tohle takzvané spiknutí vyčmuchat, je to tak?"

Dors přikývla.

"A selhala jsi."

Dors přikývla.

"A nedošlo ti, že jsi selhala proto, že žádné spiknutí neexistuje, mámo?"

Dors potřásla hlavou. "Zatím jsem zklamala, ale to neotřáslo mou vírou v to, že existuje. Mám ten pocit."

Raych se zasmál. To zní dost obyčejně, mámo. Čekal bych od tebe něco víc než jen 'Mám ten pocit'."

"Je jedna fráze, o které si myslím, že může být překroucena ve slovo 'limonádová'. Zní 'lůza nám dodá'."

"Lůza nám dodá? Co to je?"

"Lůza nám dodá. Lůza říkají v Projektu matematici nematematikům."

"No a?"

"Představ si," prohodila Dors pevně, "že někdo říká, že 'lůza nám dodá smrt' a myslí tím, že existuje způsob, kterým by mohl být zavražděn Hari a ve kterém by důležitou roli hrál jeden nebo více nematematiků. Nemohlo by to Wandě znít jako 'limonádová smrt', vzhledem k tomu, že nikdy, stejně jako ty, neslyšela frázi 'lůza nám dodá', ale mimořádně miluje limonádu?"

"Pokoušíš se mi říct, že ze všech možných míst byli ti lidé zrovna v tátově kanceláři - Mimochodem, kolik lidí?"

"Když Wanda popisuje svůj sen, mluví o dvou. Můj dojem je takový, že jedním z nich nebyl nikdo jiný než plukovník Hender Linn z junty a že mu někdo ukazoval Základní Radiant a že se musel odbývat rozhovor, týkající se odstranění Hariho."

"Jsi čím dál divočejší, mámo. Plukovník Linn a nějaký další muž mluví v tátově kanceláři o vraždě a neví, že je tam malá holčička, schovaná v křesle, která je poslouchá? Je to tak?"

"Víceméně."

"V tom případě, pokud se zmiňují o lůze, musí tedy jeden z těch lidí, nejspíš ten, který není Linn, být matematik."

"Vypadá to tak."

"To zní naprosto nemožně. Ale i kdyby to byla pravda, který matematik by podle tebe připadal v úvahu? V Projektuje jich nejméně padesát."

"Všech jsem se nevyptávala. Vyptávala jsem se několika, a ostatně i několika lidí z lůzy, ale neobjevila jsem žádné vodítko. Samozřejmě se nemohu vyptávat příliš otevřeně."

"Zkrátka nikdo, s kým jsi hovořila, ti neposkytl jediné vodítko k jakémukoli nebezpečnému spiknutí."

"Ne."

"To mě nepřekvapuje. Neudělali by to, protože -"

"Znám to tvoje 'protože', Raychu. Myslíš si, že by se lidé zhroutili a vzdali spiknutí po několika lehkých

otázkách? Nejsem v postavení, kdy bych mohla z kohokoli informace vymlátit. Dovedeš si představit, co by asi řekl tvůj otec, kdybych rozrušila jednoho z jeho drahých matematiků?"

Pak, s náhlou změnou tónu hlasu, řekla: "Raychu, mluvil jsi poslední dobou s Yugo Amarylem?"

"Ne, poslední dobou ne. On není jeden ze tvých společenských tvorů, víš. Kdybys z něj vytáhla psychohistorii, zhroutil by se do malé hromádky vyschlé kůže."

Dors se nad tou představou zašklebila a řekla: "Poslední dobou jsem s ním dvakrát mluvila a připadal mi trochu duchem nepřítomný. Nemyslím jenom unavený. Je to skoro, jako by si neuvědomoval okolní svět."

"Ano. To je Yugo."

"Bude se to zhoršovat?"

Raych chvilku přemýšlel. "Může být. To víš, stárne. Všichni stárneme. - Kromě tebe, mámo."

"Řekl bys, že Yugo překročil hranici a stává se trochu nestabilním, Raychu?"

"Kdo? Yugo? Ten nemá být kde nestabilní. Nebo v čem. Nech ho s jeho psychohistorii a bude si tiše pomumlávat až do konce života."

"To si nemyslím. Je tu něco, co jej zajímá - a velice silně. Je to následnictví."

"Jaké následnictví?"

"Zmínila jsem se mu, že jednoho dne se Hari bude možná chtít uchýlit na odpočinek, a ukázalo se, že je Yugo přesvědčený - naprosto přesvědčený - o tom, že bude jeho následníkem."

"To mě nepřekvapuje. Dokážu si představit, že každý souhlasí s tím, že Yugo je následníkem. Táta si to určitě myslí také."

"Ale připadalo mi, že se na to nedívá normálně. Myslel si, že mu přicházím říct, že jej Hari odsunul stranou a dal přednost někomu jinému. Dovedeš si představit, že někdo o Harim takhle uvažuje?"

"To mě překvapuje -" Raych zmlkl a upřel na svou matku dlouhý pohled. Řekl: "Mámo, chceš mi snad říct, že to může být Yugo, kdo stojí v srdci toho spiknutí, o kterém mluvíš? Že se chce zbavit táty a převzít to?"

"Je to naprosto nemožné?"

"Ano, je, mámo. Naprosto. Pokud s Yugem není něco v pořádku, je to jen přepracováním a ničím jiným. Dívat se na ty rovnice nebo na co vlastně, celý den a půlku noci, z toho by se zbláznil kdekdo."

Dors s trhnutím vstala. "Máš pravdu."

Raych polekaně řekl: "O co jde?"

"To, co jsi řekl. To mi dodalo úplně nový nápad. Myslím, že ten rozhodující." Bez dalšího slova se otočila a odešla.

24

Dors Venabili byla proti, když Harimu Seldonovi říkala: "Strávil jsi čtyři dny v Galaktické knihovně. Naprosto mimo můj dosah a teď se znovu chystáš jít beze mě."

Manžel s manželkou se dívali na obraz toho druhého na svých holovizních stěnách. Hari se právě vrátil z výzkumné cesty v Galaktické knihovně v císařském sektoru. Volal Dors z kanceláře v Projektu, aby věděla, že se vrátil do Streelingu. Dokonce i rozhněvaná, pomyslel si Hari, je Dors krásná. Přál si, aby mohl vztáhnout ruku a pohladit ji po tváři.

"Dors," řekl se smířlivým tónem v hlase, "nešel jsem sám. Byla se mnou spousta lidí a Galaktická knihovna je ze všech možných míst pro učence bezpečná i v těchto bouřlivých časech. Myslím, že postupem času budu muset být v knihovně častěji a častěji."

"A budeš v tom pokračovat, aniž bys mi o tom dal vědět?"

"Dors, nemohu žít podle těch tvých představ, plných smrti. Stejně tak nechci, abys běhala kolem mě a plašila knihovníky. Ti k juntě nepatří. Potřebuji je a nechci, aby byli rozzlobení. Ale myslím, že bych - bychom - si mohli poblíž najmout byt."

Dors se podívala zachmuřeně, potřásla hlavou a změnila téma. "Víš, že jsem v poslední době mluvila dvakrát s Yugem?"

"To je dobře. Jsem rád, žes to udělala. Potřebuje styk s vnějším světem."

"Ano, to potřebuje, protože s ním není něco v pořádku. Není to ten Yugo, který vedle nás byl všechny ty roky. Je čím dál víc podivný, duchem nepřítomný a - což je dost divné - popudlivý, pokud jde o jedinou věc, alespoň pokud mohu říct - stanovení tvým následovníkem, pokud odejdeš na odpočinek."

"To by bylo přirozené - pokud mě přežije."

"Nepředpokládáš, že by tě přežil?"

"Nu, je o jedenáct let mladší, než já, ale změny okolností -"

"To, co si opravdu myslíš, je, že je Yugo na špatné cestě. Vypadá a chová se, jako by byl starší než ty, přesto, že je mladší, a vypadá, že se to zhoršilo teprve nedávno. Je nemocný?"

"Tělesně? To bych neřekl. Chodí na pravidelné prohlídky. Nicméně souhlasím, že vypadá sešle. Pokoušel jsem se ho přesvědčit, aby si vzal na pár měsíců dovolenou - třeba celoroční vědeckou dovolenou, pokud si bude přát. Navrhl jsem, aby úplně opustil Trantor, aby se dostal od Projektu tak daleko, jak je to jen možné. Nebyly by žádné potíže s financováním jeho pobytu na Getorinu - což je krásný rekreační svět, vzdálený jen několik světelných let."

Dors potřásla netrpělivě hlavou. "A samozřejmě z toho nic nebylo. Já mu navrhla dovolenou také a choval se, jako by ani význam toho slova neznal. Naprosto odmítl."

"Takže co můžeme dělat?" řekl Seldon.

Dors řekla: "Můžeme trochu přemýšlet. Yugo pracoval v Projektu čtvrt století a neměl vůbec problémy udržet se při síle, a teď najednou slábne. To nemůže být věkem. Není mu ještě padesát."

"Navrhuješ něco?"

"Ano. Jak dlouho s Yugem používáte ten elektročistič při práci se Základním Radiantem?"

"Nějaké dva roky - možná trochu déle."

"Předpokládám, že elektročistič používá každý, kdo pracuje se Základním Radiantem."

"Je to tak."

"Což znamená většinou Yugo a ty?"

"Ano."

"A Yugo častěji než ty?"

"Ano. Yugo se naprosto soustředil na Základní Radiant a jeho rovnice. Já musím naneštěstí strávit spoustu času administrativními záležitostmi."

"A jaké má elektročistič účinky na lidské tělo?"

Seldon vypadal překvapeně. "Pokud vím, tak žádné, které by měly význam."

"V tom případě mi něco vysvětli, Hari. Elektročistič je v provozu přes dva roky a za tu dobu jsi daleko více unavený, podivínštější a trochu - mimo svět. Proč?"

"Stárnu, Dors."

"Nesmysl. Kdo ti proboha řekl, že šedesátka je věk senility? Využíváš svůj věk jako berlu a obranu a já tomu chci zabránit. Yugo, ačkoli je mladší, je vystaven elektročističi daleko více než ty a v důsledku toho je ještě unavenější, ještě podivínštější a podle mě daleko více mimo svět než ty. A je daleko dětinštější, pokud jde o následovnictví. Nevidíš na tom nic významného?"

"Věk a přepracování. To je významné."

"Ne, je to elektročistič. Má na vás dva dlouhotrvající účinky."

Po odmlce Seldon řekl: "Nemůžu to vyvracet, Dors, ale nechápu, jak by to bylo možné. Elektročistič je přístroj, který vyzařuje neobvyklé elektrické pole, ale je to stále pole typu, kterému jsou lidé neustále vystaveni. Nemůže způsobit jakoukoli neobvyklou škodu. - V každém případě nemůžeme přestat s jeho užíváním. Není možné bez něj pokračovat v pokroku s Projektem."

"Teď tě musím, Hari, o něco požádat a ty v té věci se mnou musíš spolupracovat. Neodcházej nikam z Projektu bez toho, že bys mi o tom řekl, a nedělej nic neobvyklého bez toho, že bys mi o tom řekl. Rozumíš?"

"Dors, jak bych s tím mohl souhlasit? Chceš mě spoutat do svěrací kazajky."

"Jenom na chvíli. Několik dní. Týden."

"Co se stane v několika dnech nebo v týdnu?"

Dors řekla: "Důvěřuj mi. Všechno vyřeším."

25

Hari Seldon jemně zaklepal ve starém kódu a Yugo Amaryl vzhlédl. "Hari, je od tebe hezké, že ses zastavil."

"Měl bych to dělat častěji. Za starých časů jsme spolu byli pořád. Teď si musím lámat hlavu se stovkami lidí - tady, tam a všude - a ti se dostávají mezi nás. Už jsi slyšel novinky?"

"Jaké novinky?"

"Junta se rozhodla vybírat daň z hlavy - pěkně vysokou. Oznámí to na Trantorvizi zítra. Zatím se to bude týkat jenom Trantoru a vnější světy budou muset počkat. To mě trochu zklamalo. Doufal jsem, že to bude okamžitě vyhlášeno pro celou Říši, ale očividně jsem nepočítal s tím, že bude generál tak opatrný."

Amaryl řekl: "Trantor bude stačit. Vnější světy si uvědomí, že na ně přijde zanedlouho řada."

"Takže teď musíme čekat, co se bude dít."

"Bude se dít to, že okamžitě po vyhlášení začne řev a nepokoje, ještě dříve, než nová daň vejde v platnost."

"Jsi si tím jistý?"

Amaryl nato zapnul svůj Základní Radiant a zvětšil příslušnou část. "Podívej se sám, Hari. Nemyslím, že by to mohlo být vyloženo špatně, a je to předpověď za okolností, které nyní existují. Pokud k tomu nedojde, bude to znamenat, že všechno, co jsme v psychohistorii vymysleli, je špatně, a tomu odmítám věřit."

"Pokusím se mít odvahu," řekl Seldon s úsměvem. Pak: "Jak se poslední dobou cítíš, Yugo?"

"Docela dobře. Přiměřeně v pořádku. - A co ty, mimochodem? Zaslechl jsem řeči, že uvažuješ o odchodu na odpočinek. I Dors říkala něco v tom smyslu."

"Dors si nevšímej. V poslední době toho navykládá spoustu. Má v hlavě brouka ohledně nějakého nebezpečí, které se šíří Projektem."

"Jakého nebezpečí?"

"Raději se neptej. Je to prostě jedna z těch jejích nálad a jako vždycky je nezvladatelná."

Amaryl řekl: "Vidíš tu výhodu, kterou mám, když zůstávám svobodný?" Pak tišeji: "Pokud odejdeš na odpočinek, Hari, jaké máš plány do budoucna?"

Seldon řekl: "Převezmeš to po mně. Jaké bych mohl mít jiné plány?"

A Amaryl se usmál.

26

V malé konferenční místnosti v hlavní budově naslouchal Tamwile Elar Dors Venabili s narůstajícím výrazem zmatku a zlosti ve tváři. Nakonec vybuchl: "Nemožné!"

Otřel si čelo a pak opatrně pokračoval: "Nechci se vás dotknout, doktorko Venabili, ale vaše domněnky jsou směs - nemohou být správné. Není možné, aby si kdokoli myslel, že v tomto psychohistorickém Projektu existují jakékoli nálady natolik vážné, aby ospravedlnily vaše podezření. Pokud by byly, určitě bych o tom věděl a ujišťuji vás o tom, že tomu tak není. Nemyslete si to."

"Já si to myslím," řekla Dors umíněně, "a dokážu k tomu najít důkazy."

Elar řekl: "Nevím, jak bych to řekl bez urážky, doktorko Venabili, ale pokud je osoba dost vynalézavá a má silný úmysl cokoli prokázat, on nebo ona dokáže najít jakékoli důkazy, které on nebo ona potřebuje - nebo alespoň cokoli, co on nebo ona za důkaz pokládá."

"Myslíte si, že jsem paranoidní?"

"Myslím, že ve své starosti o mistra - což je něco, v čem s vámi naprosto souhlasím - jste trochu, řekněme, rozpálená."

Dors se odmlčela a přemýšlela o Elarově vyjádření. "Nicméně máte pravdu v tom, že pokud je osoba dostatečně vynalézavá, dokáže najít důkazy kdekoli. Mohla bych proti vám například vznést obžalobu."

Elarovy oči se rozšířily, jak na ni zůstal naprosto překvapeně hledět. "Proti mně? Chtěl bych tedy slyšet, jakou obžalobu byste proti mně mohla vznést."

"Dobrá tedy. Poslouchejte. Oslava narozenin byl váš nápad, je to tak?"

Elar řekl: "Myslel jsem na to, ano, ale stejně tak na to mysleli i ostatní. Když mistr tak bědoval nad svým věkem, myslel jsem, že to bude ten nejlepší způsob, jak jej rozptýlit."

"Jsem si jistá, že na to mysleli i ostatní, ale byl jste to vy, kdo ve skutečnosti celou záležitost nakousl a zapálil pro celou věc mou snachu. Vypracovala podrobnosti a vy jste ji přesvědčil, že je možné uspořádat opravdu velkou oslavu. Není to tak?"

"Nevím, jestli jsem na ni měl jakýkoli vliv, ale i kdyby tomu tak bylo, co je na tom špatného?"

"Samo o sobě nic, ale nedali jsme najevo přípravou tak velké a rozšířené a dlouhé oslavy spíše nestabilním a podezřívavým lidem z junty, že je Hari příliš populární a mohl by pro ně být nebezpečný?"

"Nikdo by nejspíše nikdy neuvěřil, že jsem měl něco takového na mysli."

Dors řekla: "Jenom ukazuji možnost. - Při plánování oslav narozenin jste trval na tom, aby byly hlavní kanceláře vyklizeny -"

"Dočasně. Ze zjevných důvodů."

"- a trval jste na tom, aby byly na nějakou dobu naprosto opuštěné. Během té doby - kromě Yuga Amaryla - nikdo nepracoval."

"Nemyslel jsem, že by mohlo být na škodu, kdyby si mistr před oslavami odpočinul. Na to si určitě nemůžete stěžovat."

"Ale znamená to, že jste se mohl v prázdných kancelářích radit s jinými lidmi a dělat to v naprostém soukromí. Kanceláře jsou samozřejmě dobře odstíněné."

"Radil jsem se tam - s vaší snachou, se zásobovateli, dodavateli a jinými obchodníky. To snad bylo naprosto nutné, nemyslíte?"

"A co když byl jeden z těch, se kterými jste se radil, členem junty?"

Elar se na Dors podíval, jako by jej udeřila. "To popírám, doktorko Venabili. Za co mě máte?"

Dors neodpověděla přímo. Řekla: "Šel jste za doktorem Seldonem a hovořil jste s ním o jeho nadcházejícím setkání s generálem a žádal jste jej - velice naléhavě - aby vám dovolil zaujmout své místo a podstoupit riziko, které by mohlo následovat. Důsledek byl samozřejmě ten, že doktor Seldon velice tvrdošíjně trval na tom, aby se s generálem setkal sám, což by člověk mohl pokládat přesně za tu věc, kterou jste chtěl, aby udělal."

Elar propukl v krátký, nervózní smích. "Při vší úctě, tohle opravdu vypadá jako paranoia, doktorko."

Dors tlačila dále. "A pak, po večírku, jste to byl vy, kdo první navrhl, aby nás několik odešlo do hotelu Na okraji kupole?"

"Ano a vzpomínám si, že jste říkala, že je to dobrý nápad."

"Nemohlo to být navrženo proto, aby junta ještě více znervózněla, jako by to byl další důkaz Hariho popularity? A nemohlo to být připraveno tak, aby mě to pokoušelo k proniknutí na palácové pozemky?"

"Mohu vás snad zastavit?" řekl Elar, jehož nevěřícnost ustupovala vzteku. "Udělala jste si na věc svůj názor."

Dors si toho nevšímala. "A samozřejmě jste doufal v to, že svým vniknutím na palácové pozemky mohu způsobit juntě dostatečné problémy na to, aby se postavili ještě silněji proti Harimu."

"Ale proč, doktorko Venabili? Proč bych to dělal?"

"Člověk by řekl, že proto, abyste se doktora Seldona zbavil a převzal po něm místo ředitele Projektu."

"Jak si jen o mně můžete myslet něco takového? Nemůžu uvěřit tomu, že to myslíte vážně. Jen děláte to, co jste řekla na začátku tohoto cvičení - prostě mi ukazujete, co by mohla při hledání takzvaných důkazů dokázat vynalézavá mysl."

"Přejděme k něčemu jinému. Řekla jsem, že jste měl možnost použít prázdné místnosti k osobním rozhovorům a že jste v nich mohl být se členem junty."

"To ani nestojí za to, abych to popřel."

"Ale byli jste odposloucháváni. Do místnosti se zatoulala malá holčička, stulila se mimo dohled do křesla a vyslechla váš rozhovor."

Elar se zamračil. "Co slyšela?"

"Říkala, že tam dva muži hovořili o smrti. Bylo to pouze dítě a nemohla opakovat nic do podrobností, ale zapůsobily na ni dvě slova a ta zněla 'limonádová smrt'."

"Vypadá to, jako byste přecházela z fantazie do - pokud prominete - šílenství. Co může znamenat 'limonádová smrt' a co to má společného se mnou?"

"Nejdříve ze všeho jsem to vzala doslovně. Dotyčná holčička velice miluje limonádu a na večírku jí byla pěkná spousta, ale nikdo ji neotrávil."

"Děkuji alespoň za tolik rozumu."

"Pak jsem si uvědomila, že holčička zaslechla něco jiného, co její nedokonalá znalost řeči a její láska k limonádě překroutila v 'limonádu'."

"A odhalila jste to překroucení?" odfrkl si Elar.

"Na chvíli mi připadalo, že to, co zaslechla, mohlo znamenat 'lůza nám dodá smrt'."

"Co to znamená?"

"Vražda, spáchaná lůzou - nematematiky."

Dors se odmlčela a zamračila. Chytila se za hruď.

Elar řekl s náhlou starostí: "Něco není v pořádku, doktorko Venabili?"

"Ne," řekla Dors a vypadalo to, jako by se otřásla.

Několik okamžiků nic neříkala a Elar si odkašlal. Na jeho tváři nebyla patrná žádná známka pobavení, když řekl: "Vaše poznámky, doktorko Venabili, jsou čím dále směšnější a - nu, nezáleží na tom, jestli vás urazím, ale už mě unavují. Můžeme to ukončit?"

"Už jsme skoro u konce, doktore Elare. Lůza nám dodá smrt může být skutečně směšné, jak jste řekl. O tom jsem už sama přesvědčená. - Vy jste zčásti zodpovědný za vynalezení elektročističe, že?"

Elar vypadal, jako by se postavil více vzpřímeně, když s pýchou řekl: "Naprosto zodpovědný."

"Určitě ne naprosto. Pochopila jsem, že byl navržen Cindou Monay."

"Návrhářka. Řídila se mými příkazy."

"Lůza. Elektročistič je lůzou dodaný přístroj."

Elar s potlačovanou zuřivostí řekl: "Nemyslím, že bych chtěl ještě znovu slyšet tuto frázi. Ještě jednou, můžeme to ukončit?"

Dors pokračovala, jako by jeho žádost nezaslechla. "Ačkoli jste jí nyní nepřiznal žádné zásluhy, do očí jste Cindě zásluhy přiznával - aby pracovala ještě horlivěji, předpokládám. Řekla, že jste jí zásluhy přiznával, a byla vám za to velice vděčná. Řekla, že jste dokonce nazval přístroj jejím a svým jménem, i když nejde o oficiální název."

"Samozřejmě ne. Je to elektročistič."

"A řekla, že vypracovala vylepšení, zesílení a tak dále - a že máte prototyp vylepšené verze přístroje k otestování."

"Co to má všechno s čímkoli do činění?"

"Od chvíle, kdy doktor Seldon a doktor Amaryl pracují s elektročističem, oba svým způsobem chátrají. Yugo, který s ním pracuje více, také daleko více utrpěl."

"Elektročistič nemůže žádným způsobem takto škodit."

Dors přitiskla ruku k čelu a na okamžik se zapotácela. Řekla: "A nyní máte daleko silnější elektročistič, který může napáchat škody větší, který může rychle zabít spíše než pomalu."

"Naprostý nesmysl."

"Nyní si uvědomte název toho přístroje, název, který podle ženy, která jej navrhla, používáte pouze vy dva. Myslím, že mu říkáte Čistič Elar-Monayová."

"Nepamatuji si, že bych tu frázi kdykoli použil," řekl Elar stísněně.

"Ale určitě ano. A ten nový, silnější Čistič Elar-Monayová může být použit k zavraždění, ze kterého nemůže být nikdo obviněn - pouze nešťastná nehoda díky novému a nevyzkoušenému přístroji. Byla by to 'Elar-Monayová smrt', což by holčička slyšela jako 'limonádová smrt'."

Dors zatápala rukou k boku.

Elar řekl tiše: "Nejste v pořádku, doktorko Venabili."

"Jsem v naprostém pořádku. Nemám pravdu?"

"Podívejte, nezáleží na tom, co překroutíte v limonádu. Kdo ví, co ta malá holčička vůbec zaslechla? Všechno se to smrsklo ve smrtonosnost elektročističe. Předveďte mě před soud nebo před vědeckou výzkumnou komisi a nechte znalce - kolik budete chtít - zkoumat účinky elektročističe, třeba i toho nového silnějšího, na lidské bytosti. Zjistí, že nemá jakýkoli zaznamenatelný účinek."

"Tomu nevěřím," zamumlala Dors. Rukama si nyní svírala čelo a oči měla zavřené. Lehce se kolébala.

Elar řekl: "Je jasné, že nejste v pořádku, doktorko. Jaký by pro mě mělo smysl, kdybych se pokoušel zbavit doktora Seldona a doktora Amaryla, abych mohl zaujmout místo ředitele? Zabránila byste jakémukoli pokusu o vraždu, který by mě napadl, což podle vás děláte i nyní. V tom nepravděpodobném případě, že bych s tímto úkolem uspěl a zbavil se těch dvou velkých mužů, roztrhala byste mě na kusy hned poté. Jste velice neobvyklá žena - silná a neuvěřitelně rychlá - a dokud jste naživu, je mistr v bezpečí."

"Ano," řekla Dors se zlostným pohledem.

"Totéž jsem řekl těm lidem z junty. - Proč by se mě nemohli zeptat na záležitosti, které se Projektu týkají? Měli o psychohistorii velký zájem, jak se dalo očekávat. Bylo pro ně těžké uvěřit tomu, co jsem jim řekl o vás - dokud jste nepodnikla své přepadení palácových pozemků. To je přesvědčilo, tím si buďte jistá, a souhlasili s mým plánem."

"Aha. Takže se k tomu dostáváme," řekla Dors chabě.

"Říkal jsem vám, že elektročistič nemůže ublížit lidským bytostem. Nemůže. Amaryl a váš milovaný Hari prostě stárnou, i když to odmítáte přijmout. Tak co? Jsou křehcí - dokonale lidští. Elektromagnetické pole nemá na organické materiály žádný důležitý účinek. Samozřejmě, může mít nepříznivé vlivy na citlivé elektromagnetické přístroje, a pokud si dokážeme představit lidskou bytost postavenou z kovu a elektroniky, měl by účinek i na ni. Legendy nám o takových umělých lidských bytostech vypráví. Mykogeňané na nich postavili svou víru a takovým stvořením říkají 'roboti'. Pokud by taková věc jako robot skutečně existovala, člověk by si dokázal představit, že by byla daleko silnější a rychlejší než obyčejná lidská bytost, že by měla schopnosti podobné těm, které máte vy, doktorko Venabili. A takový robot by pak skutečně mohl být silným elektročističem zastaven, poškozen, dokonce i zničen, třeba takovým, který tady mám, takovým, který je v provozu na nízké úrovni od chvíle, kdy jsme začali náš rozhovor. To je důvod, proč se cítíte špatně, doktorko Venabili - a jsem přesvědčen, že je to poprvé za celou dobu vaší existence."

Dors neřekla nic, jen se na muže dívala. Pomalu sklouzla do křesla.

Elar se usmál a pokračoval: "Samozřejmě, pokud se postarám o vás, nebude s mistrem a Amarylem žádný problém. Mistr se bez vás ve skutečnosti okamžitě ztratí a se žalem rezignuje, zatímco Amaryl je myšlenkově dítě. Se vší pravděpodobností ani jeden nebude muset být zabit. Jaký je to pocit, doktorko Venabili, být po všech těch letech odhalena? Musím přiznat, že jste byla v zakrývání své pravé totožnosti velice přesvědčivá. Je skoro překvapující, že až do této chvíle nikdo pravdu neodhalil. Na druhé straně, jsem vynikající matematik - pozorovatel, myslitel, vyvozovatel. Dokonce ani já bych na to nepřišel, nebýt vaší fanatické oddanosti k mistrovi a příležitostných výbuchů nadlidské síly, které jako byste povolávala vlastní vůlí - když je on v ohrožení.

Řekněte sbohem, doktorko Venabili. Všechno, co nyní zbývá udělat, je otočit spínač na plný výkon a budete minulostí."

Zdálo se, jako by Dors sebrala síly a pomalu vstala z křesla, mumlajíc: "Mohu být lépe odstíněná, než si myslíte." Pak se se zasupěním na Elara vrhla.

Elar s rozšířenýma očima zaječel a zapotácel se dozadu.

A pak už na něj Dors skočila a její ruka švihla. Její hrana udeřila do Elarova krku, zlomila páteř a rozdrtila míchu. Na podlahu dopadl mrtvý.

Dors se namáhavě napřímila a zapotácela se směrem ke dveřím. Musí najít Hariho. Musí vědět, co se stalo.

27

Hari Seldon vstal v hrůze ze svého křesla. Ještě nikdy neviděl, aby Dors takhle vypadala, s tváří zkřivenou, s tělem nakloněným, potácející se, jako by byla opilá.

"Dors! Co se děje! Co se stalo!"

Přiběhl k ní a sevřel ji kolem pasu v okamžiku, kdy její tělo pokleslo a zhroutilo se mu do náručí. Zvedl ji (vážila daleko více, než by měla vážit obyčejná žena její výšky, ale Seldon si to v té chvíli neuvědomil) a položil ji na pohovku.

"Co se stalo?" řekl.

Sípavě mu to řekla, hlasem, který se každou chvíli vytrácel, zatímco on držel v náručí její hlavu a pokoušel se uvěřit tomu, co se stalo.

"Elar je mrtvý," řekla. "Nakonec jsem zabila lidskou bytost. - Poprvé. - Tím je to horší."

"Jak těžce jsi zraněná, Dors?"

"Těžce. Elar zapnul svůj přístroj - naplno - když jsem na něj zaútočila."

"Můžeš být upravena."

"Jak? Není nikdo - na Trantoru - kdo by věděl jak. Potřebuji Daneela."

Daneel. Demerzel. Někde v hloubi své duše to Hari vždycky tušil. Jeho přítel - robot - mu přidělil ochránce - robota -, aby se ujistil, že psychohistorie a sémě Nadací dostane příležitost k zakořenění. Jediná potíž byla v tom, že se Hari do svého ochránce - robota - zamiloval. Všechno teď dávalo smysl. Všechny hlodající pochybnosti a otázky mohly být zodpovězeny. A svým způsobem na tom nezáleželo. Všechno, na čem záleželo, byla Dors.

"To nesmíme dopustit."

"Musíme." Dorsiny oči se se zachvěním otevřely a hleděly na Seldona. "Musíme. Pokoušela jsem se tě chránit, ale v důležité chvíli - jsem zklamala - kdo tě bude chránit teď?"

Seldon nedokázal vidět jasně. Něco se dělo s jeho očima. "O mě si nedělej starost, Dors. To ty - to ty -"

"Ne. Ty, Hari. Řekni Manelle - Manelle - že jí odpouštím. Vedla si lépe než já. Vysvětli to Wandě. Ty a Raych - postarejte se jeden o druhého."

"Ne, ne, ne," řekl Seldon, kývajíce se dopředu a dozadu. "To nesmíš udělat. Vydrž, Dors. Prosím. Prosím, miláčku."

Dors chabě potřásla hlavou a usmála se ještě chaběji. "Sbohem, Hari, má lásko. Pamatuj si navždy - to, co jsi pro mě udělal."

"Neudělal jsem pro tebe nic."

"Miloval jsi mě a tvá láska mě učinila - člověkem."

S očima otevřenýma přestala Dors fungovat.

Do Seldonovy kanceláře vtrhl jako bouře Yugo Amaryl. "Hari, vypukly nepokoje, dříve a ve větší míře, než jsme čekali -"

A pak se zadíval na Seldona a Dors a zašeptal: "Co se stalo?"

Seldon k němu s bolestí vzhlédl. "Nepokoje! Co je mi teď po nějakých nepokojích? - Co je mi teď vůbec po čemkoli?"

ČÁST IV

WANDA SELDON

SELDON, WANDA - na sklonku svého života Hari Seldon čím dál více lpěl (někteří tvrdí, že byl závislý) na své vnučce Wandě. Wanda Seldon, která v mládí osiřela, se oddala psychohistorickému Projektu svého dědečka a zaplnila tak prázdnotu po Yugo Amarylovi…

Obsah práce Wandy Seldon zůstává z velké části tajemstvím, protože se odehrávala v opravdu naprostém odloučení. Jedinými osobami, které měly přístup k výsledkům výzkumu Wandy Seldon, byli samotný Hari a mladík jménem Stettin Palver (jehož potomek Preem přispěl o čtyři sta let později k přebudování Trantoru, když vstala planeta z trosek velkého drancování [300 F.E.])

Přestože je plný rozsah příspěvku Wandy Seldon k Nadaci neznámý, byl bezpochyby nejvyššího významu…

ENCYCLOPEDIA GALACTICA

1

Hari Seldon vešel do Galaktické knihovny (trochu pokulhávajíce, jak se mu stávalo poslední dobou stále častěji) a zamířil k řadám malých vozíků, které se sunuly nekonečnými chodbami komplexu budov.

Zastavil se nicméně při pohledu na tři muže sedící v jedné z galaktografických studoven u galaktografu, ukazujícího Galaxii v trojrozměrném provedení a, samozřejmě, s jejími světy, rotujícími kolem jádra, otáčejícími se k němu v pravých úhlech.

Z místa, kde Seldon stál, mohl vidět, že pohraniční provincie Anacreon je zbarvena zářivě červeně. Ležela na samém okraji Galaxie a zabírala velký prostor, ale hvězd v ní nebylo příliš mnoho. Anacreon nebyl nijak pozoruhodný ať už svým bohatstvím nebo kulturou, ale byl pozoruhodný svou vzdáleností od Trantoru: ležel deset tisíc parseků daleko.

Seldon z náhlého popudu usedl u stolu s počítačem poblíž těch tří a navolil si namátkové vyhledávání, které, jak věděl, zabere dlouhou dobu. Nějaký instinkt mu napověděl, že vážný zájem o Anacreon musí být přirozeně politický - jeho postavení v Galaxii jej činilo jednou z posledních pevností současného říšského režimu. Očima zůstával u monitoru, ale ušima se přenesl k poblíž probíhající diskusi. Člověk obvykle neslýchal politické diskuse v knihovně. Koneckonců, neodbývaly se skoro nikde.

Seldon ani jednoho z těch tří mužů neznal. To nebylo zase natolik překvapivé. Knihovna měla několik pravidelných návštěvníků a Seldon jich většinu znal - a s některými i hovořil - ale zároveň byla otevřena všem občanům. Bez omezení. Každý mohl vejít a využít jejího vybavení. (Po omezenou dobu, samozřejmě. Jen několika vybraným, jako Seldonovi, byla povolena v knihovně 'pracovna'. Seldonovi byla poskytnuta uzamykatelná soukromá kancelář a neomezený přístup k pramenům knihovny.)

Jeden z mužů (Seldon si jej pojmenoval ze zjevného důvodu Orlí nos) promluvil tichým, naléhavým hlasem.

"Nechme to být," řekl. "Nechme to být. Stojí nás to spoustu peněz, abychom se pokusili vydržet, a i kdyby se nám to podařilo, tak jen pokud tam vydrží oni. Oni tam věčně zůstat nemohou, a čím dříve odejdou, tím dříve se situace vrátí do stavu, v jakém byla."

Seldon věděl, o čem mluví. Před pouhými třemi dny proběhly Trantorvizí zprávy, že se říšská vláda rozhodla silou vrátit do stáda neukázněného vládce Anacreonu. Seldonův vlastní psychohistorický rozbor mu ukázal, že je to zbytečný postup, ale vláda jako vždycky, když do toho byly zataženy její city, neposlouchala. Seldon se lehce a chmurně usmál, když slyšel Orlí nos, jak říká totéž, co říkal on sám - a ten mladík to říkal bez jakékoli znalosti psychohistorie.

Orlí nos pokračoval. "Pokud necháme Anacreon být, co ztratíme? Je pořád tam, přímo tam, kde vždycky býval, přímo na okraji Říše. Nemůže se sebrat a odletět k Andromedě, je to tak? Takže s námi bude muset dál obchodovat a život půjde dál. Jaký je rozdíl v tom, jestli uznávají císaře nebo ne? Nikdy mi nedokážete ten rozdíl ukázat."

Druhý muž, kterého Seldon označil jako Plešouna z důvodu ještě více zjevného řekl: "Jenže tahle celá záležitost se neděje ve vzduchoprázdnu. Pokud půjde Anacreon, půjdou i ostatní hraniční provincie. Říše se rozpadne."

"No a co?" zašeptal Orlí nos prudce. "Říše už stejně dávno pořádně nefunguje. Je příliš velká. Nechme pohraničí jít a postarat se o sebe - pokud to dokáže. Vnitřní světy budou vždycky silnější a budou na tom lépe. Pohraničí nemusí být naše politicky; bude pořád naše ekonomicky."

A nyní řekl třetí muž (Rudá tvář): "Přál bych si, abys měl pravdu, ale tohle není způsob, jakým by to probíhalo. Pokud pohraniční provincie vyhlásí svou nezávislost, první věc, kterou bude chtít každá udělat, bude zvýšit svou sílu na úkor svých sousedů. Budou války a srážky a každý z vládců si bude nakonec přát, aby se vrátil císař. Bude to jako za starých dnů trantorského Království - věk temna, které bude trvat tisíce let."

Plešoun řekl: "Určitě věci nepůjdou natolik špatně. Říše se může rozpadnout, ale rychle se sebere, až lidé zjistí, že rozpad znamená jen válku a zbídačení. Budou vzpomínat na staré zlaté časy Říše bez poskvrnky a všechno bude zase v pořádku. Víš přece, že nejsme žádní barbaři. Najdeme si způsob."

"Určitě," řekl Orlí nos. "Musíme si pamatovat, že v minulosti Říše čelila krizi za krizí a vždycky a znovu se z

nich dostávala."

Ale Rudá tvář potřásl hlavou, když říkal: "Tohle není jen další krize. To je něco daleko horšího. Říše už po generace chátrá. Deset let práce junty zničilo ekonomiku a po pádu junty a příchodu toho nového císaře je Říše tak slabá, že vládcové na periférii nemusí dělat vůbec nic. Rozpadne se vlastní vahou."

"A věrnost císaři -" začal Orlí nos.

"Jaká věrnost?" řekl Rudá tvář. "Žili jsme po tom, co byl zavražděn Cleon, bez císaře skoro deset let a nezdálo se, že by si s tím někdo dělal hlavu. A tenhle nový císař je jenom loutka. Nemůže dělat nic. Není nikdo, kdo by cokoli mohl udělat. Tohle není krize. Tohle je konec."

Druzí dva se zamračeně dívali na Rudou tvář. Plešoun řekl: "Ty tomu opravdu věříš! Myslíš si, že říšská vláda bude jen tak sedět a nechá to být?"

"Ano! Stejně jako vy dva neuvěří, že se to děje. Totiž, dokud nebude příliš pozdě."

"Co bys chtěl, aby udělali, kdyby věřili tomu, že se to děje?" zeptal se Plešoun.

Rudá tvář se zadíval na galaktograf, jako by v něm chtěl nalézt odpověď. "Nevím. Podívej, za nějakou dobu umřu; tehdy to ještě nebude tak špatné. Později, jak se bude situace zhoršovat, si s tím začnou dělat starosti jiní lidé. Já budu mrtvý. A stejně tak i staré dobré časy. Možná navždy. Mimochodem, nejsem jediný, kdo si to myslí. Slyšeli jste někdy o Hari Seldonovi?"

"Jasně," řekl Orlí nos. "Nebyl to první ministr za Cleona?"

"Ano," řekl Rudá tvář. "Je to svým způsobem vědec. Slyšel jsem rozhovor, který s ním natočili před několika měsíci. Je to dobrý pocit vědět, že nejsem jediný člověk, který věří tomu, že se Říše rozpadá. Říkal -"

"A on říkal, že všechno jde do háje a přichází věk temna?" přerušil jej Plešoun.

"Přímo ne," řekl Rudá tvář. "Je to jeden z těch opravdu opatrných lidí. Říkal, že se to může stát, ale mýlí se. Stane se to."

Seldon toho slyšel dost. Odkulhal ke stolu, u kterého ti tři muži seděli, a dotkl se ramene Rudé tváře.

"Pane," řekl, "mohl bych s vámi na okamžik mluvit?"

Rudá tvář polekaně vzhlédl a pak řekl: "Hej, nejste profesor Seldon?"

"Vždycky jsem byl," řekl Seldon. Podal muži vizitku s fotografií. "Rád bych se s vámi setkal tady ve své knihovnické kanceláři pozítří ve čtyři hodiny odpoledne. Můžete přijít?"

"Musím pracovat."

"Pokud to bude nutné, řekněte, že jste nemocný. Je to důležité."

"No, nejsem si jistý, pane."

"Udělejte to," řekl Seldon. "Pokud se kvůli tomu dostanete do nějakých problémů, dám to do pořádku. A mezitím, pánové, nebude vám vadit, když si na chvilku prostuduji galaktickou simulaci? Už je to dlouho, co jsem se k nějaké dostal."

Beze slova přikývli, očividně v rozpacích z přítomnosti bývalého prvního ministra. Jeden po druhém muži odstoupili stranou a přenechali Seldonovi přístup k ovládacím prvkům galaktografu.

Seldon se dotkl prstem ovládání a rudá barva, označující anacreonskou provincii, zmizela. Galaxie byla neoznačená, zářící větrník mlhy, zjasňující se v kulatou záři ve středu, za níž byla galaktická černá díra.

Jednotlivé hvězdy nemohly být samozřejmě viditelné, pokud nebyl obraz zvětšen, ale pak by se na monitoru ukázala pouze určitá část Galaxie a Seldon ji chtěl vidět celou - chtěl zahlédnout Říši, která mizí.

Stiskl spínač a na obrazu Galaxie se vynořily chumáče žlutých teček. Ukazovaly obydlené planety - bylo jich dvacet pět miliónů. Byly rozeznatelné jako jednotlivé body v řídké mlze, která představovala okraje Galaxie, ale byly více a více hustěji shluknuté, když se člověk podíval ke středu. Byl tam pás, který vypadal, jako by byl z pevné žluti (ale který by se při zvětšení rozpadl na jednotlivé body) kolem střední záře. Střední záře samotná samozřejmě zůstávala bílá a netknutá. Ve středu nespoutaných energií jádra nemohly existovat žádné obyvatelné planety.

Přes veškeré nahuštění žluti neměla ani jedna z deseti tisíce hvězd, pokud Seldon věděl, obyvatelnou planetu, která by ji obíhala. Byla to pravda, přes všechno přetváření planet a lidské schopnosti terraformování. Žádné přetváření Galaxie nemohlo učinit z většiny těchto světů něco, po čem by se mohl člověk pohybovat pohodlně a bez ochrany skafandru.

Seldon stiskl jiný spínač. Žluté tečky zmizely, ale jedna malá oblast svítila modře: Trantor a různé světy, které na něm byly přímo závislé. Tak blízko, jak jen to bylo možné, u středového jádra a přitom izolovaná od jeho smrtonosnosti, byla obecně pokládaná za 'střed Galaxie', jímž nebyla - ne přesně. Tak jako vždy jej překvapila nevelkost Trantoru, drobné tečky v obrovské hloubi Galaxie, ale na něm bylo soustředěno největší množství bohatství, kultury a vládní moci, jaké kdy lidstvo zažilo.

A i to bylo odsouzeno k zániku.

Plešoun se tiše zeptal: "Opravdu bude Říše zničena?"

Seldon ještě tišeji odpověděl: "Může. Může. Může se stát cokoli."

Vstal, usmál se na muže a odešel, ale jeho myšlenky křičely: Bude! Bude!

2

Seldon si povzdechl, jak nastupoval do jednoho z vozíků, které byly seřazeny bok po boku ve velké studovně. Ještě před několika lety byla doba, kdy byl hrdý na to, že může rychle chodit nekonečnými chodbami knihovny a říkat si, že i když je mu přes šedesát, stále to ještě dokáže.

Ale nyní ve svých sedmdesáti jej nohy zrazovaly příliš rychle a musí si vozík vzít. Mladší muži si je brávali,

protože jim vozíky ušetřily problémy, ale Seldon to dělal, protože musel - a v tom byl rozdíl.

Poté, co Seldon navolil směr a cíl jízdy, stiskl spínač a vozík se trochu zvedl nad podlahu. Pak vyrazil docela pohodlným tempem, velmi vyrovnaně, velmi tiše a Seldon se opřel a pozoroval zdi chodby, jiné vozíky, občasné chodce.

Projel kolem několika knihovníků a i po všech těch letech se stále ještě usmíval, kdykoli je spatřil. Byli nejstarším společenstvím Říše, tím, které mělo ze všech nejúctyhodnější tradice, a drželi se zvyků, které byly daleko vhodnější pro dobu o staletí dříve - možná o tisíciletí dříve.

Jejich oděv byl z hedvábí a šedobílý a dostatečně široký k tomu. aby vypadal skoro jako talár, zapínal se u krku a odtamtud se také rozšiřoval.

Trantor, stejně jako mnoho jiných světů, kolísal, pokud šlo o muže, mezi ochlupením tváře a hladkým vyholením. Lidé na Trantoru samotném - nebo alespoň ve většině jeho sektorů - byli hladce oholení a bylo tomu už tak dlouho, pokud věděl - kromě takových výjimek, jako byly kníry, které nosili Dahlané, stejné jako měl jeho nevlastní syn Raych.

Nicméně knihovníci si nechávali růst odedávna plnovousy. Každý knihovník měl spíše krátký, pečlivě ošetřovaný plnovous, vinoucí se od ucha k uchu, ponechávající však horní ret holý. Už to samotné je dostatečně odlišovalo od ostatních a hladce oholený Seldon se vždy cítil trochu nepříjemně, když jej obklopovali.

Ve skutečnosti byla tou nejcharakterističtější věcí ze všech čepice, kterou nosili (nejspíš i do postele, pomyslel si Seldon). Byla hranatá, vyrobená ze čtyř dílů sametové látky, které se sbíhaly v knoflíku na vrcholku. Čepice měly nekonečné množství obměn barev a očividně měla každá z nich nějaký význam. Pokud jste znali knihovnické tradice, mohli jste u kteréhokoli knihovníka uhádnout délku služby, oblast vědomostí, stupně výkonů a tak dále. To pomáhalo udržovat společenskou hierarchii. Každému knihovníkovi bylo po pohledu na čepicí jiného jasné, nakolik může být zdvořilý (a do jaké míry) nebo panovačný (a do jaké míry).

Galaktická knihovna byla tou největší samostatnou stavbou na Trantoru (a možná i v Galaxii), daleko větší než samotný Císařský palác a kdysi se leskla a blyštěla, jako by se pyšnila svou velikostí a vznešeností. Nicméně jako Říše sama pohasínala a uvadala. Byla jako šlechtická vdova, která stále nosí klenoty svého mládí na těle, které je zvrásněné a ochablé.

Vozík se zastavil před zdobenými dveřmi kanceláře vrchního knihovníka a Seldon vystoupil.

Las Zenow se usmíval, když Seldona vítal. "Vítejte, příteli," řekl vysoko posazeným hlasem. (Seldon uvažoval, jestli někdy za svých mladých let nezpíval tenor, ale nikdy se na to nezeptal. Vrchní knihovník byl vždy směsicí důstojnosti a tato otázka by mohla vyznít urážlivě.)

"Zdravím vás," řekl Seldon. Zenow měl vous šedivý daleko více než jen z poloviny a nosil čepici čistě bílou. Tomuhle rozuměl Seldon bez vysvětlení. Byl to případ obrácené okázalosti. Naprostá nepřítomnost barev znamenala postavení nejvyššího stupně.

Zenow si promnul ruce s něčím, co vypadalo jako vnitřní radost. "Zavolal jsem vás, Hari, protože pro vás mám dobré zprávy. - Našli jsme to!"

"Tím 'to', Lasi, myslíte -"

"Vhodný svět. Chtěl jste nějaký vzdálený. Myslím, že jsme našli ten nejlepší." Jeho úsměv se rozšířil. "Prostě to nechte na knihovně, Hari. Dokážeme najít všechno."

"O tom nepochybuji, Lasi. Řekněte mi něco o tom světě."

"Nu, nechte mě nejdřív, ať vám ukážu, kde leží." Část zdi se odsunula stranou, světla v místnosti pohasla a objevil se trojrozměrný obraz Galaxie, který se pomalu otáčel. Rudá světla znovu označila provincii Anacreon, takže Seldon mohl skoro přísahat, že příhoda se třemi muži byla zkouškou k tomuto setkání.

A pak se na vzdáleném konci provincie objevil zářivě modrý bod. "Tam to je," řekl Zenow. "Je to ideální svět. Přiměřeně velký, dobře zásobený vodou, s dobrou kyslíkovou atmosférou, samozřejmě s rostlinstvem. Spousta života v moři. Je tam, jen si ho vzít. Nevyžaduje žádné přetváření ani terraformování - nebo alespoň žádné, které by se nedalo zvládnout, až bude pořádně obydlená."

Seldon řekl: "Je to neobydlený svět, Lasi?"

"Naprosto neobydlený. Nikdo tam není."

"Ale proč - pokud je tak vhodný? Předpokládám, že když o něm víte tak podrobně, musel být prozkoumán. Proč nebyl kolonizován?"

"Byl prozkoumán, ale pouze sondami bez posádky. A k žádné kolonizaci nedošlo - nejspíše proto, že je odtamtud všude daleko. Planeta obíhá kolem hvězdy, která je od středové černé díry vzdálena více než kterákoli obydlená planeta - daleko více. Předpokládám, že příliš vzdálená pro případné kolonisty, ale myslím, že ne příliš vzdálená pro vás. Říkal jste 'čím dále, tím lépe'."

"Ano," řekl Seldon a přikývl. "A říkám to stále. Má nějaké jméno, nebo jen kombinaci čísel a písmen?"

"Věřte tomu nebo ne, má jméno. Ti, kteří k ní vyslali sondy, ji pojmenovali Terminus, což je archaické slovo, znamenající 'poslední v řadě'. Což také je."

Seldon řekl: "Je ten svět součástí teritoria nebo provincie Anacreon?"

"Ne tak docela," řekl Zenow. "Pokud se podíváte na rudou linku a rudé stínování, uvidíte, že Terminus leží kousek od ní - ve skutečnosti padesát světelných let od ní. Terminus nepatří nikomu; není ve skutečnosti ani součástí Říše."

"Pak tedy máte pravdu, Lasi. Vypadá to jako ideální svět. který hledám."

"Samozřejmě," řekl Zenow zamyšleně, "jakmile jednou Terminus zaberete, dokážu si představit, že ho vládce Anacreonu prohlásí za území pod svou jurisdikcí."

"To je možné," řekl Seldon, "ale s tím se budeme muset vypořádat, až k tomu dojde."

Zenow si znovu zamnul ruce. "Jaká překrásná představa. Umístit obrovský projekt na zbrusu nový svět, vzdálený a naprosto odloučený, takže bude moci být rok po roku a desetiletí po desetiletí vytvořena obrovská encyklopedie všeho lidského vědění. Zhuštění toho, co je shromážděno v této knihovně. Kdybych jen byl mladší, s radostí bych se k takové výpravě připojil."

Seldon řekl smutně: "Jste skoro o dvacet let mladší než já." (Skoro každý je daleko mladší než já, pomyslel si ještě o něco smutněji.)

Zenow řekl: "Ach ano, slyšel jsem, že jste se právě dožil sedmdesátky. Doufám, že jste si to užil a pořádně oslavil."

Seldon sebou trhnul. "Neslavím narozeniny."

"Ach, ale to byste měl. Pamatuji si tu slavnou historku o vašich šedesátinách."

Seldon pocítil bolest tak hlubokou, jako by k té největší ztrátě na celém světě došlo včera. "Nemluvte o tom, prosím," řekl.

Zenow v rozpacích řekl: "Omlouvám se. Budeme mluvit o něčem jiném. - Pokud je samozřejmě Terminus svět, který chcete, myslím, že vaše práce na přípravě encyklopedického Projektu vzroste. Jak víte, knihovna vám ráda v jakémkoli směru pomůže."

"Jsem si toho vědom, Lasi, a jsem vám nekonečně vděčný. Samozřejmě, v práci budeme pokračovat."

Vstal, neschopen úsměvu po ostrém bodnutí, které způsobila zmínka o oslavě jeho narozenin před deseti lety. Řekl: "Nyní musím pokračovat ve své práci."

A jak odcházel, cítil jako vždy hryzení svědomí nad podvodem, který prováděl. Las Zenow neměl ani sebemenší tušení o Seldonových skutečných záměrech.

3

Hari Seldon se rozhlédl po pohodlně zařízené místnosti, která mu v posledních několika letech sloužila jako soukromá kancelář v Galaktické knihovně. Byla, stejně jako zbytek knihovny, naplněna neurčitou vůní rozkladu, pocitem unavenosti - jako něco, co přebývalo na jednom místě příliš dlouho. A přitom Seldon věděl, že zde může stát, na tomto místě, ještě po staletí - s jistými přestavbami - dokonce i po tisíciletí.

Jak se sem vlastně dostal?

Znovu a znovu cítil minulost ve své mysli, vysílal myšlenky podél běhu svého života. Byla to bezpochyby část toho, že stárnul. Bylo toho příliš mnoho v minulosti a příliš málo v budoucnosti, že se jeho mysl odvracela od obrysů stínu před ním a rozjímala o bezpečí toho, co bylo dříve.

V jeho případě tu však byla ještě ta změna. Po třicet let se psychohistorie vyvíjela způsobem, který mohl být docela dobře pokládán za přímou cestu - proces neuvěřitelně pomalý, ale přímý. A pak před šesti lety došlo k obratu v pravém úhlu - naprosto neočekávanému.

A Seldon věděl přesně, jak k tomu došlo, jakým způsobem se události spojily, aby to umožnily.

Byla to Wanda, samozřejmě, Seldonova vnučka. Hari zavřel oči a opřel se v křesle, aby si připomněl události, ke kterým došlo před šesti lety.

Dvanáct let stará Wanda byla oloupená. Její matka, Manella, měla další dítě, další holčičku, Bellis, a na nějakou dobu bylo nové dítě naprosto hlavní záležitostí.

Její otec, Raych, dokončil svou knihu o svém domovském sektoru Dahlu, která se stala menším úspěchem a on sám získal menší proslulost. Dostával nabídky, aby o tomto předmětu hovořil, což bylo něco, co ochotně přijímal, protože byl touto záležitostí plně pohlcen, a jak Harimu s úšklebkem řekl: "Když mluvím o Dahlu, nemusím skrývat svůj dahlanský přízvuk. Ve skutečnosti jej ode mě veřejnost očekává."

Celkový důsledek byl však ten, že byl často dlouhou dobu mimo domov a ve chvílích, kdy tomu tak nebylo, bylo to dítě, koho chtěl vidět.

Pokud šlo o Dors - Dors byla pryč - a pro Hariho Seldona to byla rána, která byla stále čerstvá, stále bolavá. A reagoval na to nešťastným způsobem. Byl to Wandin sen, který uvedl do pohybu proud událostí, které vyvrcholily ztrátou Dors. Wanda s tím neměla nic společného - Seldon to věděl velice dobře. A přesto zjistil, že se od ní odtahuje, takže ji také zklamal v její krizi, která následovala po narození nového dítěte.

A Wanda šla sklíčená za jediným člověkem, který ji, jak se zdálo, viděl rád, jediným člověkem, se kterým mohla vždycky počítat. Byl to Yugo Amaryl, pouze druhý v řadě za Seldonem ve vývoji psychohistorie a první v řadě, pokud šlo o absolutní, denní i noční oddanost. Hari měl Dors a Raycha, ale Yugovým životem byla psychohistorie; neměl ani ženu ani děti. A přitom kdykoli se v jeho přítomnosti objevila Wanda, něco v jeho nitru ji poznalo jako dítě a vzdáleně cítil - právě v té chvíli - pocit ztráty, který zmírňoval pouze prokazováním náklonnosti dítěti. Pro jistotu dbal na to, aby se k ní choval spíše jako k malé dospělé osobě, ale Wandě se to podle všeho líbilo.

Bylo to před šesti lety, když vešla do Yugovy kanceláře. Yugo k ní vzhlédl svýma mžourajícíma rekonstruovanýma očima a jako obvykle mu chvíli trvalo, než ji poznal.

Pak řekl: "To je přece moje milá přítelkyně Wanda. - Ale proč se tváříš tak smutně? Taková krásná mladá dáma jako ty nemá přece důvod být smutná."

A Wanda s chvějícím se horním rtem řekla: "Nikdo mě nemá rád."

"Ale no tak, to přece není pravda."

"Mají rádi jenom to nové děťátko. Už se o mě vůbec nestarají."

"Já tě mám rád, Wando."

"No tak to jsi tedy jediný, strýčku Yugo." A i když si k němu nemohla vylézt do klína, jako když byla menší, položila mu hlavu na rameno a plakala.

Amaryl, který vůbec netušil, co by měl dělat, děvče objal a řekl: "Neplač. Neplač." A z náklonnosti a díky tomu, že v jeho životě toho bylo tak málo, nad čím by mohl sám plakat, zjistil, že mu po lících také stékají slzy.

A pak s náhlou energií řekl: "Wando, chtěla bys vidět něco hezkého?"

"Co?" popotáhla nosem Wanda.

Amaryl ve svém životě a vesmíru znal jedinou věc, která byla hezká. Řekl: "Už jsi někdy viděla Základní Radiant?"

"Ne. Co to je?"

"To je něco, co používám já a tvůj dědeček k práci. Vidíš? Je přímo tady."

Ukázal na černou kostku na stole a Wanda se na ni bolestně podívala. "To není hezké," řekla.

"Teď ne," souhlasil Amaryl. "Ale počkej, až ji zapnu."

Učinil tak. Místnost potemněla a naplnila se světlými body a záblesky různých barev. "Vidíš? Teď to můžeme zvětšit, takže se ze všech těch bodů stanou matematické symboly."

A tak se stalo. Vypadalo to, jako by se jim látka rozletěla vstříc a ve vzduchu se objevily značky všech druhů, písmena, číslice, šipky a tvary, které Wanda nikdy předtím neviděla.

"Není to hezké?" zeptal se Amaryl.

"Ano, je," řekla Wanda, hledící důkladně na rovnice, které (což nevěděla) představovaly možné budoucnosti. "Ale tenhle kousek se mi nelíbí. Myslím, že je špatný." Ukázala na barevnou rovnici nalevo.

"Špatný? Proč myslíš, že je špatný?" řekl Amaryl zamračeně.

"Protože není… hezký. Udělala bych ho jinak."

Amaryl si odkašlal. "Nu, pokusím se ho napravit." A podíval se na dotyčnou rovnici blíže svým mžouravým způsobem.

Wanda řekla: "Děkuji ti, strýčku Yugo, žes mi ukázal tolik hezkých světýlek. Možná jednoho dne pochopím, k čemu jsou."

"To je v pořádku," řekl Amaryl. "Doufám, že už je ti lépe."

"Trochu, děkuji," a po krátkém úsměvu odešla.

Amaryl tam stál a cítil se trochu ublížený. Nelíbilo se mu, když někdo kritizoval Základní Radiant - ani když šlo o dvanáctiletou holčičku, která nevěděla, o co jde.

A jak tam stál, vůbec mu nedocházelo, že psychohistorický převrat právě začal.

4

Téhož odpoledne přišel Amaryl do kanceláře Hariho Seldona na streelingské univerzitě. Už to bylo samo o sobě neobvyklé, protože Amaryl prakticky nikdy svou kancelář neopouštěl, ani proto, aby si pohovořil se svými kolegy v hale.

"Hari," řekl Amaryl, zamračený a vypadající zmateně. "Stalo se něco velice podivného. Velice zvláštního."

Seldon se na Amaryla díval s hlubokým smutkem. Bylo mu teprve padesát tři, ale vypadal daleko starší, ohnutý, vyčerpaný skoro až k průsvitnosti. Poté. co jej k tomu donutili, nechal se prohlédnout lékaři a všichni lékaři doporučovali, aby na nějakou dobu (někteří říkali nastálo) opustil svou práci a odpočíval. Pouze to, řekli lékaři, může jeho zdraví zlepšit. Jinak - Seldon potřásl hlavou. "Odtrhněte jej od jeho práce a on umře o to dříve - a nešťastnější. Nemáme na vybranou."

A pak si Seldon uvědomil, že jak se zamyslel, neposlouchal, co Amaryl říkal.

Řekl: "Omlouvám se, Yugo. Jsem trochu rozrušený. Začni znovu."

Amaryl řekl: "Říkal jsem ti, že se stalo něco velice podivného. Velice zvláštního."

"A co to bylo, Yugo?"

"Byla to Wanda. Přišla se na mě podívat - velice smutná, velice rozrušená."

"Proč?"

"Zjevně šlo o to nové dítě."

"Ach ano," řekl Hari s více než pouhou stopou viny v hlase.

"Alespoň tak mi to řekla a plakala mi na rameni - já jsem si ve skutečnosti, Hari, také trochu poplakal. A pak mě napadlo, že bych ji mohl potěšit, kdybych jí ukázal Základní Radiant." V tom okamžiku Amaryl zaváhal, jako by opatrně vybíral svá další slova.

"Pokračuj, Yugo. Co se stalo?"

"Nu, dívala se na všechna ta světýlka a já jednu část zvětšil, ve skutečnosti sekci 42R254. Víš, o kterou jde?"

Seldon se usmál. "Ne, Yugo, já si nepamatuji rovnice tak dobře jako ty."

"Nu, to bys měl," řekl Amaryl přísně. "Jak můžeš udělat pořádnou práci, když - Ale o to nejde. Co se ti pokouším říct, je to, že Wanda na jednu její část ukázala a řekla, že není dobře. Nebyla hezká."

"Proč ne? Všichni máme své osobní sympatie a antipatie."

"Ano, samozřejmě, ale já o tom uvažoval a strávil jsem nějakou dobu tím, že jsem to procházel, a Hari, na tom něco špatného bylo. Naprogramování bylo nepřesné a ta oblast, přesně ta oblast, na kterou Wanda ukázala, nebyla dobrá. A opravdu nebyla hezká."

Seldon se trochu strnule posadil a zamračil se. "Abychom v tom měli jasno, Yugo. Na něco náhodou ukázala, řekla, že to není dobře, a měla pravdu?"

"Ano. Ukázala, ale vůbec ne náhodou; velice rozvážně."

"Ale to je nemožné."

"Ale stalo se to. Byl jsem u toho."

"Neříkám, že se to nestalo. Říkám, že je to náhoda."

"Opravdu? Můžeš se snad ty, se všemi svými znalostmi psychohistorie, podívat na novou sestavu rovnic a říct mi, že jedna její část je chybná?"

Seldon řekl: "Dobrá tedy, Yugo, řekni mi, jak jsi přišel k tomu, že jsi zvětšil zrovna tuto část rovnic? Proč sis vybral zrovna toto místo ke zvětšení?"

Amaryl pokrčil rameny. "Tohle byla náhoda - pokud to mám říct stejně jako ty. Jen jsem si pohrál s ovladači."

"To nemohla být náhoda," zabručel Seldon. Na několik okamžiků seděl zamyšleně a pak položil otázku, která posunula psychohistorickou revoluci, kterou začala Wanda, dopředu.

Řekl: "Yugo, neměl jsi nějaké podezření k těm rovnicím předtím? Měl jsi jakýkoli důvod k tomu, aby sis myslel, že s nimi něco není v pořádku?"

Amaryl si pohrával se šerpou svého ohledu a tvářil se rozpačitě. "Ano, myslím, že ano. Víš -"

"Myslíš, že ano?"

"Vím, že ano. Teď si vzpomínám, že když jsem je dával dohromady - je to nová sekce, víš - nějak se mi na programátoru cukaly prsty. Pak to vypadalo v pořádku, ale uvnitř jsem si s tím nejspíš pořád dělal hlavu. Pamatuji si, že jsem si myslel, že je to špatně, ale měl jsem na práci jiné věci a nechal jsem to být. Ale když pak Wanda ukázala přesně na tu oblast, se kterou jsem si dělal starosti, rozhodl jsem se, že to kvůli ní ještě prověřím - jinak bych to pokládal za dětské řeči."

"A zapnul jsi právě ten úsek rovnic, abys jej Wandě ukázal, jako bys zkoušel její nevědomou mysl."

Amaryl pokrčil rameny. "Kdo ví?"

"A těsně před tím jste si byli velice blízko, objímali jste se a oba jste plakali."

Amaryl znovu pokrčil rameny a vypadal daleko více v rozpacích.

Seldon řekl: "Myslím, že vím, co se stalo, Yugo. Wanda ti četla myšlenky."

Amaryl sebou trhnul, jako by jej něco kouslo. "To je nemožné!"

Seldon pomalu řekl: "Kdysi jsem znal někoho, kdo měl neobvyklé mentální síly tohoto druhu" - a smutně pomyslel na Eta Demerzela nebo, jak jej znal tajně Seldon, Daneela - "jenže to byl svým způsobem více než člověk. Ale jeho schopnost číst mysli, cítit myšlenky druhých lidí, přesvědčit lidi, aby jednali jistým způsobem - to byla mentální schopnost. Myslím si, že svým způsobem má stejně tak tuto schopnost i Wanda."

"Tomu nevěřím," řekl Amaryl tvrdohlavě.

"Já ano," řekl Seldon, "ale nevím, co s tím dělat." Neurčitě cítil burácení revoluce v psychohistorickém výzkumu - ale pouze neurčitě.

5

"Táto," řekl Raych s jistým znepokojením, "vypadáš unaveně."

"To bych řekl," řekl Hari Seldon, "taky se unavený cítím. Ale jak se máš ty?"

Raychovi bylo nyní čtyřicet čtyři a ve vlasech se mu začaly objevovat šediny, ale jeho knír zůstával hustý a černý a na pohled velice dahlanský. Seldon zauvažoval, jestli si jej nepřibarvuje, ale nebylo by dobré, kdyby se na to zeptal.

Seldon řekl: "Máš na chvilku klid od přednášek?"

"Jen na chvilku. Ne na dlouho. A jsem rád, že mohu být doma a vidět dítě a Manellu a Wandu - a tebe, táto."

"Děkuji. Ale mám pro tebe novinky, Raychu. Už žádné přednášky. Budu tě tady potřebovat."

Raych se zamračil. "Kvůli čemu?" Při dvou různých příležitostech byl Raych vyslán, aby splnil choulostivé poslání, ale to bylo kdysi dávno, ve dnech joranumitské hrozby. Pokud věděl, byl nyní klid, zvláště po svržení junty a opětovném dosazení nevýrazného císaře.

"Jde o Wandu," řekl Seldon.

"O Wandu? Co není s Wandou v pořádku?"

"Není s ní v nepořádku vůbec nic, ale musíme pro ni vypracovat úplný genom - stejně tak pro tebe i pro Manellu - a možná i pro nové dítě."

"Pro Bellis také? Co se děje?"

Seldon zaváhal. "Raychu, víš, že jsme si s tvou matkou vždycky mysleli, že je na tobě něco k pomilování, něco, co vzbuzuje náklonnost a důvěru."

"Vím, že jste si to mysleli. Říkal jsi to dostatečně často, když ses mě pokoušel dostat k tomu, abych udělal něco obtížného. Ale budu k tobě upřímný. Nikdy jsem to necítil."

"Ne, získal sis mně a… a Dors." (Takové měl potíže, když měl vyslovit její jméno, dokonce i po čtyřech letech, které od této ztráty uběhly.) "Získal sis Rashelle z Wye. Získal sis Joranuma. Získal sis Manellu. Jak to chceš jinak vysvětlit?"

"Inteligence a okouzlení," zašklebil se Raych.

"Napadlo tě, že bys mohl číst jejich - naše - mysli?"

"Ne, to mě nikdy nenapadlo. A když ses o tom teď zmínil, myslím, že je to směšné. - Samozřejmě, při vší úctě, táto."

"Co kdybych ti řekl, že podle všeho Wanda četla Yugovi v okamžiku krize myšlenky?"

"Řekl bych, že to byla náhoda nebo představivost."

"Raychu, kdysi jsem znal někoho, kdo dokázal vést mysli stejně jednoduše, jako ty a já vedeme rozhovor."

"Kdo to byl?"

"Nemohu o něm mluvit. Ale dávám ti na to své slovo."

"Nu -" řekl Raych pochybovačně.

"Byl jsem v Galaktické knihovně a procházel jsem si podobné případy. Je jedna zvláštní historka, nějakých dvacet tisíc let stará a tudíž daleko v mlhavých počátcích mimoprostorových cest. Je o mladé ženě, ne starší, než je Wanda, která dokázala komunikovat s celou planetou, která obíhala slunce jménem Nemesis."

"Určitě pohádka."

"Určitě. A ještě k tomu neúplná. Ale podobnost s Wandou je zarážející."

Raych řekl: "Táto, co máš v úmyslu?"

"Tím si nejsem jistý, Raychu. Potřebuji znát ten genom a musím najít jiné, jako je Wanda. Podle mě se s takovými mentálními schopnostmi takové děti rodí - ne často, ale příležitostně - ale dostávají se díky tomu většinou do problémů a učí se to skrývat. A jak vyrůstají, jejich schopnost, jejich nadání je pohřbeno hluboko v jejich myslích - jako druh nevědomého jednání sebeobrany. Určitě jich musí v Říši nebo jen na samotném Trantoru se čtyřiceti biliony obyvatel být spousta podobných Wandě, a pokud budu znát ten genom, který chci, mohu prozkoušet každého, o kom bych si to myslel."

"A co s nimi budeš dělat, jestli je najdeš, táto?"

"Mám představu, že by mohli být tím, co potřebuji pro budoucí rozvoj psychohistorie."

Raych řekl: "A Wanda je první toho druhu, o kom víš, a máš v úmyslu udělat z ní psychohistoričku?"

"Možná."

"Jako Yuga. - Táto, ne!"

"Proč ne?"

"Protože chci, aby vyrůstala jako normální děvče a stala se normální ženou. Nedovolím ti, abys ji posadil před Základní Radiant a udělal z ní živoucí památník psychohistorické matematiky."

Seldon řekl: "K tomu nemusí dojít, Raychu, ale musíme ten genom mít. Víš, že po tisíce let přicházely návrhy, že každá lidská bytost by měla mít zaznamenaný svůj genom. Jsou to jenom výdaje, které zabraňují uvedení do běžné praxe; nikdo nepochybuje o užitečnosti této věci. Určitě pochopíš výhody. Pokud nic jiného, budeme vědět o Wandiných sklonech k různým fyziologickým poruchám. Kdybychom měli dříve Yugův genom, určitě by teď neumíral. Tak daleko snad zajít můžeme."

"Nu, možná, táto, ale dále ne. Docela bych se vsadil, že v tomhle bude Manella daleko přísnější, než jsem já."

Seldon řekl: "Dobrá. Ale pamatuj si, už žádné přednáškové cesty. Potřebuji tě doma."

"Uvidíme," řekl Raych a odešel.

Seldon zůstal sedět, naplněn pochybnostmi. Eto Demerzel, jediná osoba, která dokázala vést mysli, by věděl, co dělat. Dors se svými nadlidskými vědomostmi by věděla, co dělat.

On sám měl mlhavou představu nové psychohistorie - ale nic více.

6

Získat Wandin kompletní genom nebyl jednoduchý úkol. Především byl počet biofyziků, kteří byli pro získání genomu vybavení, malý a ti, kteří existovali, měli vždy hodně práce.

Seldon ani nemohl o svých potřebách hovořit otevřeně, aby biofyziky zaujal. Bylo naprosto nezbytné, cítil Seldon, aby skutečný důvod jeho zájmu o Wandiny mentální síly zůstal před celou Galaxií skrytý.

A jako by obtíží ještě nebylo dost, přidávala se skutečnost, že celá záležitost byla příšerně nákladná.

Seldon potřásl hlavou a řekl Mian Endelecki, biofyzičce. se kterou věc konzultoval: "Proč tak nákladná, doktorko Endelecki? Nejsem v této oblasti odborníkem, ale je mi jasné, že celý postup je naprosto řízený počítači a že když máte seškrábnutý kousek kůže, může být celý genom zkonstruován a analyzován v několika dnech."

"To je pravda. Ale roztáhnout molekulu kyseliny deoxiribonukleové mezi biliony nukleotidů, s každým každou součástí řetězce tam, kam patří, je to nejmenší; to ze všeho nejmenší, profesore Seldone. Pak je třeba každý prostudovat a porovnat s jistým standardem.

Nyní v první řadě uvažte, že i když máme záznamy kompletních genomu, představují mizivě malý zlomek množství genomu, které existují, takže ve skutečnosti nevíme, nakolik standardní jsou."

Seldon se zeptal: "Proč tak málo?"

"Z několika důvodů. Například cena. Jen málo lidí za to chce utratit kredity, dokud nemají silný důvod k tomu, aby si mysleli, že něco s jejich genomem v pořádku není. A pokud nemají silný důvod, zdráhají se podstoupit analýzu, protože se bojí, že by mohli zjistit, že něco není v pořádku. Tak tedy, jste si jistý, že chcete zjistit genom své vnučky?"

"Ano, jsem. Je to opravdu důležité."

"Proč? Projevují se u ní známky metabolické odlišnosti?"

"Ne, to ne. Spíše naopak - kdybych jen znal antonymum k 'odlišnosti'. Pokládám ji za velice neobvyklou osobu a chtěl bych vědět, co ji činí tak neobvyklou."

"Jakým způsobem neobvyklou?"

"Mentálně, ale je pro mě nemožné zabíhat do podrobností, protože tomu vůbec nerozumím. Možná budu, až bude genom hotový."

"Jak je stará?"

"Dvanáct. Brzy jí bude třináct."

"V tom případě budu potřebovat povolení od jejích rodičů."

Seldon si odkašlal. "To bude možná problém dostat. Jsem její dědeček. Nestačilo by mé povolení?"

"Pro mě určitě. Ale, víte, mluvíme o zákoně. Nepřeji si přijít o povolení k praxi."

Pro Seldona bylo nutné, aby se znovu spojil s Raychem. To bylo také obtížné, protože znovu se svou ženou Manellou protestovali, že chtějí, aby Wanda žila normálním životem normálního děvčete. Co když se zjistí, že je její genom nenormální? Bude snad od nich odtržena, aby se v ní šťourali a zkoumali ji jako laboratorní preparát? Bude Hari, ve své fanatické oddanosti psychohistorickému Projektu, tlačit Wandu k životu neustálé práce a žádných her a odtrhne ji od ostatních mladých lidí jejího věku? Ale Seldon byl neústupný.

"Věř mi, Raychu. Nikdy bych neudělal něco, co by Wandě ublížilo. Ale tohle udělat musíme. Potřebuji znát Wandin genom. Pokud bude takový, jaký si myslím, že bude, můžeme být na pokraji úplné změny vývoje psychohistorie, samotné budoucnosti Galaxie!"

A tak byl Raych přesvědčen a stejně tak dosáhl i Manellina souhlasu. A všichni tři dospělí vzali Wandu do kanceláře doktorky Endelecki.

Podívala se na děvče, které vstoupilo dovnitř s výrazem zvědavosti na tváři, ale bez známek obav nebo strachu. Pak obrátila pohled ke třem dospělým, kteří Wandu doprovázeli.

Doktorka Endelecki s úsměvem řekla: "Matka, otec a dědeček - mám pravdu?"

Seldon odpověděl: "Naprostou pravdu."

Raych vypadal jako spráskaný pes a Manella, s trochu napuchlou tváří a očima mírně zarudlýma, vypadala unaveně.

"Wando," řekla doktorka. "Jmenuješ se tak, že?"

"Ano, paní," řekla Wanda jasným hlasem.

"Řeknu ti teď přesně, co ti chci udělat. Předpokládám, že jsi pravačka."

"Ano, paní."

"Dobrá tedy, stříknu ti na levé předloktí malou skvrnku anestetika. Budeš to cítit jako chladný vítr. Nic více. Pak ti seškrábnu kousek pokožky - jenom kousek. Obejde se to bez bolesti, bez krve, nezbyde po tom ani známky. Až to bude hotovo, nastříkám ti na to trochu dezinfekce. Celá věc zabere jen několik minut. Souhlasíš s tím?"

"Jistě," řekla Wanda, jak natahovala paži.

Když bylo po všem, doktorka Endelecki řekla: "Vložím seškrábnutou kůži pod mikroskop, vyberu dobrou buňku a nechám pracovat svůj analyzátor genů. Vyznačí nukleotidy do posledního, ale jsou jich biliony. To nejspíše zabere zbytek dne. Samozřejmě, je to všechno automatické, takže u toho nebudu sedět a dívat se a ani by nemělo smysl, kdybych to dělala.

Až bude genom připravený, bude trvat ještě delší dobu rozbor samotný. Pokud chcete kompletní vypracování, může to zabrat několik týdnů. Proto je celá záležitost tak nákladná. Práce je těžká a trvá dlouho. Zavolám vám, až to bude hotovo." Odvrátila se, jako by celou rodinu propouštěla, a sklonila se k blyštivému přístroji na stole před sebou.

Seldon řekl: "Pokud byste narazila na něco neobvyklého, spojíte se se mnou okamžitě? Chci říct, pokud v první hodině něco najdete, nečekejte na kompletní rozbor. Nenechte mě čekat."

"Možnost toho, že se něco najde hned v první hodině, je velice malá, ale slibuji vám, profesore Seldone, že se s vámi okamžitě spojím, pokud to bude nutné."

Manella popadla Wandu za paži a vítězně ji odváděla. Raych ji následoval a šoupal nohama. Seldon otálel a řekl: "Je to mnohem důležitější, než myslíte, doktorko Endelecki."

Doktorka Endelecki přikývla, když řekla: "Ať už je důvod jakýkoli, profesore, udělám, co budu moci."

Seldon odešel se rty pevně stisknutými. Proč si jen myslel, že genom bude nějakým způsobem vypracovaný v pěti minutách a že pohled na něj mu v dalších pěti minutách dá odpověď, to nevěděl. Nyní bude muset týdny čekat bez toho, že by věděl, co bude.

Zatnul zuby. Bude nejnovější dítě jeho mozku, Druhá Nadace, někdy ustavena, nebo je to jen iluze, která zůstane navždy mimo dosah?

7

Hari Seldon vešel s nervózním úsměvem na tváři do kanceláře doktorky Endelecki.

Řekl: "Říkala jste několik týdnů, doktorko. Už je to přes měsíc."

Doktorka Endelecki přikývla. "Omlouvám se, profesore Seldone, ale chtěl jste všechno přesně, což jsem se pokoušela splnit."

"Nu?" Výraz úzkosti ze Seldonovy tváře nezmizel. "Co jste našla?"

"Nějakou stovku defektivních genů."

"Cože! Defektivní geny. Mluvíte vážně, doktorko?"

"Naprosto vážně. Proč ne? Neexistují genomy, které by nejméně sto defektivních genů neobsahovaly; obvykle jich tam je daleko více. Není to tak špatné, jak to zní, víte."

"Ne, to nevím. Vy jste odborník, doktorko, ne já."

Doktorka Endelecki si povzdechla a trochu se v křesle pohla. "Vy nevíte o genetice vůbec nic, že, profesore?"

"Ne, to nevím. Člověk nemůže vědět všechno."

"Máte naprosto pravdu. Já nevím nic o té - jak tomu jen říkáte? - té vaší psychohistorii."

Doktorka Endelecki pokrčila rameny a pak pokračovala. "Pokud byste mi o ní chtěl něco říct, musel byste začít od začátku a já bych to nejspíš stejně nepochopila. Takže, pokud jde o genetiku -"

"Ano?"

"Nedokonalý gen obvykle nic neznamená. Jsou nedokonalé geny - natolik nedokonalé a natolik důležité, že vyvolávají strašné poruchy. Nicméně jsou velice vzácné. Většina nedokonalých genů prostě nepracuje s naprostou přesností. Jsou jako kola, která jsou lehce nevyrovnaná. Vůz se pohybuje kupředu, trochu se otřásá, ale pohybuje se kupředu."

"To je to, co má Wanda?"

"Ano. Víceméně. Koneckonců, kdyby byly všechny geny dokonalé, vypadali bychom všichni stejně a chovali bychom se naprosto stejně. Je to rozdíl v genech, co dělá lidi odlišnými."

"Ale nezhoršuje se to, když stárneme?"

"Ano. Všichni se stářím zhoršujeme. Když jste vešel dovnitř, všimla jsem si, že kulháte. Proč?"

"Lehký ischias," zamumlal Seldon.

"Měl jste ho celý život?"

"Samozřejmě ne."

"Nu, některé z vašich genů se časem zhoršily a nyní kulháte."

"A co se stane časem s Wandou?"

"To nevím. Nedokážu číst budoucnost; věřím, že to je váš obor. Nicméně, pokud bych se měla pokusit riskovat odhad, řekla bych, že se Wandě nic neobvyklého nestane - alespoň geneticky - kromě dosažení stáří."

Seldon řekl: "Jste si jistá?"

"Musíte se spokojit s mým slovem. Chtěl jste zjistit Wandin genom a podstoupil jste riziko, že se dozvíte věci, které by možná bylo lepší nevědět. Ale řeknu vám, že podle mě by se jí nic hrozného stát nemělo."

"Nedokonalé geny - neměli bychom je upravit? Mohli bychom je upravit?"

"Ne. Za prvé by to bylo velice nákladné. Za druhé je možné, že by upravené nezůstaly. A konečně, lidé jsou proti tomu."

"Ale proč?"

"Protože jsou proti vědě obecně. Vy byste to měl vědět jako nikdo jiný, profesore. Obávám se, že situace je zvláště po Cleonově smrti taková, že se prosazuje mysticismus. Lidé nevěří v upravování genů vědecky. Budou raději léčit věci vkládáním rukou nebo takovými nebo onakými rituály. Upřímně řečeno, je pro mě nesmírně obtížné pokračovat v práci. Přichází velice málo peněz."

Seldon přikývl. "Ve skutečnosti rozumím této situaci příliš dobře. Psychohistorie ji vysvětluje, ale opravdu jsem si nemyslel, že se situace zhoršuje natolik rychle. Příliš jsem se zabýval svou prací na to, abych postřehl potíže kolem sebe." Povzdechl si. "Sledoval jsem, jak Galaktická Říše pomalu upadá, po třicet let - a nyní, když se začíná hroutit daleko rychleji, nevím, jak bychom to mohli včas zastavit."

"Pokoušíte se o to?" Doktorka Endelecki vypadala pobaveně.

"Ano, pokouším."

"Hodně štěstí. - Pokud jde o váš ischias. Víte, před padesáti lety bychom ho mohli vyléčit. Ale nyní ne."

"Proč ne?"

"Nu, přístroje, které se k tomu používaly, jsou pryč; lidé, kteří je dokázali obsluhovat, pracují v jiných oborech. Lékařství upadá."

"Spolu se vším ostatním," zauvažoval Seldon. "- Ale vraťme se k Wandě. Myslím, že je to velice neobvyklá mladá dívka s mozkem, který se od ostatních liší. Co vám její geny řekly o jejím mozku?"

Doktorka Endelecki se ve svém křesle opřela. "Profesore Seldone, víte, kolik genů ovlivňuje činnost mozku?"

"Ne."

"Připomenu vám, že ze všech stránek lidského těla je činnost mozku ta nejsložitější. Ve skutečnosti, pokud víme, není ve vesmíru nic tak složitého jako lidský mozek. Takže nebuďte překvapený, když vám řeknu, že jsou tisíce genů, z nichž každý hraje v činnosti mozku roli."

"Tisíce?"

"Přesně. A je nemožné tyto geny procházet a najít cokoli nějak neobvyklého. Pokud jde o Wandu, musím se spolehnout na vaše slovo. Je to neobvyklá dívka s neobvyklým mozkem, ale nevidím v jejích genech nic, co by mi o tom mozku něco řeklo - kromě toho, že je normální."

"Dokázala byste najít jiné lidi, jejichž geny pro mentální funkce jsou jako Wandiny, kteří mají mozek téhož typu?"

"O tom velice pochybuji. I kdyby se jiný mozek podobal jejímu, byly by tu stále nesmírné rozdíly v genech. Nemá smysl hledat podobnosti. - Řekněte mi, profesore, proč si myslíte, že je Wandin mozek tak neobvyklý?"

Seldon potřásl hlavou. "Je mi líto. To je něco, o čem nechci hovořit."

"V tom případě jsem si jistá, že pro vás nic dalšího nemohu zjistit. Jak jste zjistil, že je na jejím mozku něco neobvyklého - ta věc, o které nechcete hovořit?"

"Náhodou," zamumlal Seldon. "Čirou náhodou."

"V tom případě musíte najít mozky, jako je její - také náhodou. Nic jiného se nedá dělat."

Rozhostilo se mezi nimi ticho. Nakonec Seldon řekl: "Je ještě něco, co byste mi mohla říct?"

"Obávám se, že ne. Kromě toho, že vám pošlu účet."

Seldon s námahou vstal. Ischias ho velice trápil. "Dobrá tedy, děkuji, doktorko. Pošlete účet a já ho zaplatím."

Hari Seldon odešel z lékařčiny kanceláře a přemýšlel, co má dělat dál.

8

Jako každý vědecký pracovník používal Hari Seldon volně Galaktickou knihovnu. Většinou to činil na dálku počítačem, ale příležitostně ji navštěvoval, spíše aby se odtrhl od tlaků psychohistorického Projektu než pro cokoli jiného. A v posledních několika letech, od té doby, co začal plánovat, že najde jiné takové, jako je Wanda, tam měl soukromou kancelář, takže mohl mít okamžitý přístup k obrovským sbírkám informací knihovny. Dokonce si pronajal malý byt v přilehlém sektoru pod kupolí, takže byl schopný jít do knihovny, kdykoli jej stále narůstající výzkum zdržel od návratu do streelingského sektoru.

Nyní však jeho plán nabyl nových rozměrů a on se chtěl setkat s Lasem Zenowem. Bylo to poprvé, kdy se s ním sešel tváří v tvář.

Nebylo jednoduché domluvit osobní setkání s vrchním knihovníkem Galaktické knihovny. Jeho vlastní představa o podstatě a významu tohoto úřadu byla vysoká a často se říkalo, že když se chtěl císař s vrchním knihovníkem poradit, dokonce i on musel navštívit knihovnu osobně a čekat, až na něj přijde řada.

Seldon však neměl žádné problémy. Zenow jej znal dobře, i když Hariho Seldona nikdy neviděl. "Je mi ctí, první ministře," řekl na uvítanou.

Seldon se usmál. "Doufám, že víte, že tuto funkci již šestnáct let nezastávám."

"Čest titulu vám stále náleží. Mimoto, pane, jste byl také nápomocen v tom, abyste nás zbavil brutální vlády junty. Junta při několika příležitostech narušovala posvátná práva nezávislosti knihovny."

(Ach, pomyslel si Seldon, tohle objasňuje ochotu, se kterou se se mnou setkal.)

"Pouhé řeči," řekl nahlas.

"A nyní mi řekněte," řekl Zenow, který si nemohl odepřít rychlý pohled na časopásku na zápěstí, "co pro vás mohu udělat?"

"Vrchní knihovníku," začal Seldon, "nepřišel jsem vás žádat o nic prostého. Co chci, je více prostoru v knihovně. Chci povolení k tomu, abych si mohl přivést několik svých spolupracovníků. Chci povolení k započetí dlouhého a podrobného programu nejvyšší důležitosti."

Tvář Lase Zenowa se stáhla do rozrušeného výrazu. "Žádáte o mnoho. Můžete vysvětlit důležitost toho všeho?"

"Ano. Říše se postupně rozpadá."

Nastala dlouhá pomlka. Pak Zenow řekl: "Slyšel jsem o vašich psychohistorických výzkumech. Bylo mi řečeno, že ta vaše nová věda přináší příslib předpovídání budoucnosti. To, o čem mluvíte, je psychohistorická předpověď?"

"Ne. Ještě jsem nedosáhl bodu, ve kterém bych mohl o budoucnosti hovořit s jistotou. Ale k tomu, abyste věděl, že se Říše rozpadá, nepotřebujete psychohistorii. Důkazy můžete vidět sám."

Zenow si povzdechl. "Má práce zde mě naprosto pohlcuje, profesore Seldone. Když dojde na politické a společenské záležitosti, jsem dítě."

"Pokud si přejete, můžete využít informací obsažených v knihovně. Jen se rozhlédněte pouze přímo v této kanceláři - je přeplněná každým představitelným druhem informací z každého kouta celé Galaktické Říše."

"Obávám se, že jsem ten poslední, kdo by s tím držel krok," řekl Zenow se smutným úsměvem. "Znáte to staré přísloví: kovářova kobyla chodí bosa. Nicméně mi připadá, že Říše se obnovuje. Máme znovu císaře."

"Pouze jménem, vrchní knihovníku. Ve většině vzdálených provincií je ještě císařovo jméno rituálně tu a tam zmiňováno, ale nehraje žádnou roli v tom, co dělají. Vnější světy ovládají vlastní cíle, a co je důležitější, ovládají jejich místní ozbrojené síly, které jsou mimo dosah císařova vlivu. Pokud by se císař pokusil využít svého vlivu kdekoli mimo vnitřní světy, selhal by. Pochybuji, že bude trvat déle než nanejvýš dvacet let, než některý z vnějších světů vyhlásí svou nezávislost."

Zenow si znovu povzdechl. "Pokud máte pravdu, pak žijeme v horších časech, než jaké kdy Říše viděla. Ale co to má společného s vaším přáním větších prostor a dalších lidí zde v knihovně?"

"Pokud Říše upadá, Galaktická knihovna nemusí všeobecnému krveprolití uniknout."

"Ach, ale to musí," řekl Zenow vroucně. "Špatné časy byly už dříve a vždycky bylo dohodnuto, že Galaktická knihovna na Trantoru, jako pokladnice všeho lidského vědění, musí zůstat nedotčená. A tak tomu bude i v budoucnosti."

"Nemusí tomu tak být. Sám jste říkal, že junta její neutralitu narušovala."

"Nijak vážně."

"Příště by to mohlo být daleko vážnější a nesmíme dovolit, aby tato pokladnice všeho lidského vědění byla poškozena."

"Jak tomu zabrání přítomnost vašich lidí?"

"Nijak. Ale Projekt, na kterém pracuji, to udělá. Chci stvořit velkou encyklopedii, která by v sobě obsahovala všechno vědění, které bude lidstvo potřebovat ke své nápravě v případě, že dojde k nejhoršímu - Galaktickou encyklopedii, pokud chcete. Nepotřebujeme všechno, co v knihovně je. Hodně z toho je nepodstatné. Provinciální knihovny, roztroušené po Galaxii, mohou být samy zničené, a pokud ne, pak je v každém případě dosažitelné díky počítačovému spojení s Galaktickou knihovnou všechno kromě místních údajů. To, co mám v úmyslu já, je něco, co je naprosto nezávislé a co bude obsahovat v tak stručné formě, jak jen bude možné, základní informace, které bude lidstvo potřebovat."

"A pokud to bude také zničeno?"

"Doufám, že se tak nestane. Mám v úmyslu najít svět daleko na okraji Galaxie, na který bych mohl své encyklopedisty přesunout a kde by mohli pracovat v klidu. Nicméně, než bude takové místo nalezeno, chci, aby jádro skupiny pracovalo zde a používalo vybavení knihovny, aby se rozhodlo, co bude pro projekt zapotřebí."

Zenow se zašklebil. "Chápu, o co vám jde, profesore Seldone, ale nejsem si jistý, jestli to bude možné."

"Proč ne, vrchní knihovníku?"

"Protože to, že jsem vrchním knihovníkem, ze mě nedělá naprostého vládce. Mám docela velký výbor - něco jako zákonodárný sbor - a nemyslete si, prosím, že mohu jen tak jednoduše váš encyklopedický Projekt prosadit."

"To tedy žasnu."

"Nedělejte to. Nejsem populární vrchní knihovník. Výbor už několik let bojuje o omezený přístup do knihovny. Ubránil jsem se jim. Rozčiluje je, že jsem vám poskytl malou kancelář."

"Omezený přístup?"

"Přesně tak. Představa je taková, že když bude někdo potřebovat informace, musí se spojit s knihovníkem a knihovník informace dotyčnému obstará. Rada si nepřeje, aby lidi chodili do knihovny volně a pracovali sami s počítači. Říkají, že výdaje potřebné na udržování počítačů a jiného vybavení knihovny v chodu se stávají nepřijatelnými."

"Ale to je nemožné. Otevřená Galaktická knihovna má tisíciletou tradici."

"Přesně tak, ale v posledních letech byly několikrát částky, určené knihovně, kráceny a my prostě nemáme finance, které jsme byli zvyklí mít. Stává se pro nás velice obtížným udržovat naše vybavení na patřičné úrovni."

Seldon si zamnul bradu. "Ale pokud se částky, které dostáváte, snižují, musíte snižovat platy a propouštět lidi - nebo alespoň nepřijímat nové."

"Máte naprostou pravdu."

"Jak v takovém případě můžete najmout nové pracovní síly do zmenšeného týmu, když budou všichni vaši lidé vyhledávat informace, které bude veřejnost požadovat?"

"Představa je taková, že nebudeme vyhledávat veškeré informace, které bude veřejnost požadovat, ale pouze ty kousky informací, které my budeme považovat za důležité."

"Takže se zřeknete nejen otevřené knihovny, ale i úplné knihovny?"

"Obávám se, že ano."

"Nemohu uvěřit tomu, že by to kterýkoli knihovník chtěl."

"Neznáte Gennara Mummeryho, profesore Seldone." S pohledem na Seldonův rozpačitý výraz Zenow pokračoval. "Ptáte se určitě 'Kdo to je?' Je to vůdce té části výboru, která chce uzavřít knihovnu. Na jeho straně je čím dál větší část výboru. Pokud vás a vaše kolegy vpustím do knihovny jako nezávislou skupinu, mnoho členů výboru, kteří by na Mummeryho straně nebyli, ale kteří jsou zarputile proti jakémukoli řízení jakékoli části knihovny někým jiným než knihovníky, by se mohlo rozhodnout hlasovat s ním. A v tom případě bych musel odstoupit z funkce vrchního knihovníka."

"No prosím," řekl Seldon s náhlou energií. "Celá tahle záležitost s možným uzavřením knihovny, s tím, že bude méně přístupná, s odmítáním všech informací - celá tahle záležitost s upadajícím financováním - to všechno je samo o sobě znamení rozpadu Říše. Nesouhlasíte?"

"Pokud to stavíte takto, můžete mít pravdu."

"Tak mě nechte promluvit k výboru. Nechte mě vysvětlit, co se může stát a co mám v úmyslu. Možná je dokážu přesvědčit, jako jsem, doufám, přesvědčil vás."

Zenow chvíli uvažoval. "Rád vás to nechám zkusit, ale už předem byste měl vědět, že váš plán nemusí vyjít."

"Chci to zkusit. Prosím, zařiďte všechno, jak má být, a dejte mi vědět, kdy a kde se mohu s výborem sejít."

Seldon opustil Zenowa v nejisté náladě. Všechno, co říkal vrchnímu knihovníkovi, bylo pravdivé - a povrchní. Skutečný důvod, pro který chtěl knihovnu využít, zůstal nevyřčený.

Zčásti proto, že si sám toto využití ještě jasně neuvědomoval.

9

Hari Seldon seděl u lůžka Yuga Amaryla - trpělivě, smutně. Yugo byl naprosto vyčerpaný. Nic, co by lékaři mohli udělat, už mu nemohlo pomoci, i kdyby k použití jakékoli pomoci svolil, což odmítl.

Bylo mu teprve padesát pět. Seldonovi samotnému bylo šedesát šest, a přesto byl v dobré formě, kromě bodání ischiasu - nebo co to bylo -, které jej občas ochromovalo.

Amaryl otevřel oči. "Jsi tu ještě, Hari?"

Seldon přikývl. "Neopustím tě."

"Dokud neumřu?"

"Ano." Pak s výbuchem zármutku řekl: "Proč jsi to udělal, Yugo? Kdybys žil rozumně, mohl jsi mít před sebou ještě dvacet nebo třicet let života."

Amaryl se chabě usmál. "Žít rozumně? Chceš říct, odpočinout si? Odejít na dovolenou? Bavit se hloupostmi?"

"Ano. Ano."

"A buď bych se chtěl k práci vrátit, nebo by se mi utrácení času zalíbilo, takže bych v dalších dvaceti nebo třiceti letech neudělal nic. Podívej se na sebe."

"Co je se mnou?"

"Za Cleona jsi byl deset let prvním ministrem. Kolik práce jsi tehdy udělal?"

"Strávil jsem nejméně čtvrtinu svého času s psychohistorií," řekl Seldon jemně.

"Přeháníš. Kdyby to nebylo na mně, který na tom dřel, postup psychohistorie by se se skřípáním zastavil."

Seldon přikývl. "Máš pravdu, Yugo. Jsem ti za to vděčný."

"A předtím a potom, když jsi trávil nejméně polovinu času administrativními záležitostmi, kdo dělal - udělal - opravdovou práci? Co?"

"Ty, Yugo."

"Přesně tak." Znovu zavřel oči.

Seldon řekl: "A přitom jsi vždycky chtěl ty administrativní záležitosti převzít, pokud bys mě přežil."

"Ne! Chtěl jsem Projekt řídit směrem, kterým se pohyboval, ale veškerou administrativu bych přenesl na někoho jiného."

Amarylův dech přecházel do chraptění, ale pak se pohnul a jeho oči se otevřely a hleděly přímo na Hariho. Řekl: "Co se stane s psychohistorií, až odejdu? Pomyslel jsi na to?"

"Ano, pomyslel. A chci ti o tom říct. Možná ti to udělá radost. Yugo, věřím, že psychohistorie projde revolucí."

Amaryl se lehce zamračil. "Jakým způsobem? To slovo nemám rád."

"Poslouchej. Byl to tvůj nápad. Před lety jsi mi říkal, že by se měly založit dvě Nadace. Oddělené - odloučené a bezpečné - a připravit to tak, aby mohly sloužit jako zárodky druhé Galaktické Říše. Vzpomínáš si? Byl to tvůj nápad."

"Psychohistorické rovnice -"

"Já vím. Doporučovaly to. Plně se tomu nyní věnuji, Yugo. Zařídil jsem si přidělení kanceláře v Galaktické knihovně -"

"Galaktická knihovna." Amarylovy chmury se prohloubily. "Nemám je rád. Je to banda nafoukaných pitomců."

"Vrchní knihovník Las Zenow není tak špatný, Yugo."

"Setkal ses někdy s knihovníkem, který se jmenuje Mummery, Gennaro Mummery?"

"Ne, ale slyšel jsem o něm."

"Je to mizera. Kdysi jsme se pohádali, když prohlásil, že jsem něco založil špatně. Nic takového jsem neudělal a strašně mě to rozzlobilo, Hari. A najednou jsem byl zpátky v Dahlu. - Na dahlanské kultuře je jediná věc, Hari, je to stoka nadávek. Některé jsem na něj použil a řekl jsem mu, že překáží psychohistorii a že do dějin vejde jako lotr. No, zrovna 'lotr' jsem neřekl." Amaryl se slabě uchechtl. "Nechal jsem ho stát beze slova."

Náhle Seldon pochopil, odkud musí pocházet Mummeryho nepřátelství vůči lidem zvenčí a možná i psychohistorii - alespoň zčásti - ale nic neříkal.

"Věc se má tak, Yugo, žes chtěl dvě Nadace, takže kdyby jedna z nich selhala, druhá by mohla pokračovat. Ale zašli jsme ještě dál."

"Jakým způsobem?"

"Pamatuješ si, jak byla před dvěma lety Wanda schopná číst ti myšlenky a pochopit, že něco není v pořádku s částí rovnic v Základním Radiantu?"

"Ano, samozřejmě."

"Nu, najdeme jiné, jako je Wanda. Budeme mít jednu Nadaci, která bude sestávat pouze z fyzických vědců, kteří budou ochraňovat vědění lidstva a budou sloužit jako zárodek druhé Říše. A bude tu ještě druhá Nadace pouze z psychohistoriků - mentalistů, psychohistoriků se spojenými myslemi - kteří budou schopní pracovat na psychohistorii způsobem, při kterém své mysli spojí, a budou dělat pokroky daleko rychleji, než by kdy byli schopni jednotliví vědci. Budou sloužit jako skupina, která zavede časem lehké úpravy, víš. Vždycky v pozadí, budou sledovat. Budou to strážci Říše."

"Vynikající!" řekl Amaryl chabě. "Vynikající! Vidíš, jak správnou chvíli pro smrt jsem si vybral? Už pro mě nezbyla žádná práce."

"Tohle neříkej, Yugo."

"Nedělej s tím takové ciráty, Hari. Jsem příliš unavený na to, abych něco dělal. Děkuji ti - děkuji - žes mi řekl," - jeho hlas slábl - "o té revoluci. Jsem šťastný - šťastný - šťas-"

A to byla poslední slova Yuga Amaryla.

Seldon se sklonil nad jeho lůžkem. V očích jej pálily slzy, které mu stékaly po tvářích.

Další starý přítel odešel. Demerzel, Cleon, Dors, nyní Yugo… nechávali ho ve stáří čím dál opuštěnějšího a prázdnějšího.

A k revoluci, která dovolila Amarylovi umřít šťastně, nemusí dojít. Dokáže využít Galaktickou knihovnu? Dokáže najít jiné lidi, jako je Wanda? A hlavně, jak dlouho to bude trvat?

Seldonovi bylo šedesát šest. Kdyby jen začal tuto revoluci ve třiceti dvou, když poprvé přišel na Trantor…

Nyní už může být pozdě.

10

Gennaro Mummery jej nechal čekat. Byla to úmyslná nezdvořilost, dokonce by se dalo říct drzost, ale Hari Seldon zůstal klidný.

Koneckonců, Seldon potřeboval Mummeryho vážně, a kdyby se s knihovníkem dostal do sporu, uškodilo by to pouze jemu. Mummery by měl z rozhněvaného Seldona jedině radost.

A tak se Seldon udržoval klidný a čekal a nakonec Mummery vešel. Seldon jej již dříve viděl - ale jen z dálky.

Toto bylo poprvé, kdy spolu byli o samotě.

Mummery byl malý a tlustý, s kulatou tváří a krátkým tmavým vousem. Usmíval se, ale Seldon měl podezření, že tento úsměv je nesmyslným, pevně odměřeným zvykem. Odhaloval zažloutlé zuby a Mummeryho nezbytná čepice měla podobný odstín žluté s hnědou linkou po obvodu.

Seldon cítil, že se mu dělá špatně. Připadalo mu, že by Mummeryho nesnášel, i kdyby k tomu neměl důvod.

Mummery bez jakýchkoli úvodů řekl: "Takže, co pro vás mohu udělat, profesore?" Podíval se na nástěnnou časopásku, ale nijak své zpoždění neomluvil.

Seldon řekl: "Rád bych vás požádal, pane, abyste ukončil svůj odpor proti mému setrvávání v knihovně."

Mummery rozpřáhl ruce. "Jste tu už po dva roky. O jakém odporu mluvíte?"

"Část výboru, kterou představujete vy a ti, kteří jsou stejného názoru, nebyla zatím schopná vrchního knihovníka přehlasovat, ale příští týden bude další zasedání a Las Zenow mi řekl, že si není jistý jeho výsledkem."

Mummery pokrčil rameny. "Já si také nejsem jistý. Váš pronájem - pokud tomu tak mohu říkat - může být stejně dobře obnoven."

"Ale já potřebuji něco více, knihovníku Mummery. Přeji si sem přivést některé spolupracovníky. Projekt, jímž se zabývám - ustavení toho, co bude nutné k případné přípravě velice zvláštní encyklopedie - je něco, co nemohu dělat sám."

"Vaši spolupracovníci mohou zajisté pracovat, kdekoli se jim zlíbí. Trantor je veliký svět."

"Musíme pracovat v knihovně. Jsem starý člověk, pane, a spěchám."

"Kdo může obstát proti času? Nemyslím, že by výbor schválil přítomnost vašich spolupracovníků. Chcete to hnát až na ostří nože, profesore?"

(Ano, to chci, pomyslel si Seldon, ale neřekl nic.)

Mummery řekl: "Ještě vás nejsem schopen udržet mimo, profesore. Zatím ne. Ale myslím, že vaše spolupracovníky mimo udržet mohu."

Seldon si uvědomil, že takhle se nikam nedostane. Přidal trochu na upřímnosti. Řekl: "Knihovníku Mummery, vaše nepřátelství vůči mně určitě není nic osobního. Určitě chápete důležitost práce, kterou dělám."

"Myslíte vaší psychohistorii. No tak, pracujete na ní už přes třicet let. K čemu to bylo užitečné?"

"To je právě ta věc. Možná bude užitečná nyní."

"Pak ať je užitečná na streelingské univerzitě. Proč to musí být v Galaktické knihovně?"

"Knihovníku Mummery. Poslouchejte mě. Chcete zavřít knihovnu pro veřejnost. Chcete zničit dlouhou tradici. Jak k tomu můžete mít srdce?"

"Není to srdce, co potřebujeme. Jsou to peníze. Vrchní knihovník vám určitě plakal na rameni, když vám říkal o našich problémech. Financování upadá, platy klesají, potřebná pomoc chybí. Co máme dělat? Musíme omezit služby a určitě si nemůžeme dovolit vybavit vás a vaše spolupracovníky kancelářemi a zařízením."

"Byla tato záležitost předložena císaři?"

"No tak, profesore, vám se snad něco zdá. Copak není pravda, že vaše psychohistorie říká, že se Říše rozpadá? Slyšel jsem, že se o vás mluví jako o Havranu Seldonovi, což je, jak věřím, jméno legendárního ptáka věštícího špatnou sudbu."

"Je to pravda, že žijeme ve špatných časech."

"A vy věříte, že knihovna je vůči těmto špatným časům odolná? Profesore, knihovna je mým životem a chci, aby pokračovala, ale pokračovat nebude, pokud nenajdeme způsob, jak zvětšit částky, které se snižují. - A vy sem přicházíte a očekáváte otevřenou knihovnu s vámi jako s lenním pánem. To nejde. To prostě nejde, profesore."

Seldon zoufale řekl: "Co kdybych vám kredity sehnal?"

"No ovšem. Jak?"

"Co kdybych si promluvil s císařem? Kdysi jsem byl prvním ministrem. Setká se se mnou a vyslechne mě."

"A vy od něj dostanete peníze?" zasmál se Mummery.

"Pokud ano, pokud zvýším vaše financování, mohu si sem přivést spolupracovníky?"

"Nejdříve přiveďte kredity," řekl Mummery, "a uvidíme. Ale nemyslím, že byste uspěl."

Vypadal velice sebejistě a Seldona napadlo, jak často a jak zbytečně se už Galaktická knihovna k císaři obracela.

A jestli bude jeho vlastní žádost mít vůbec smysl.

11

Císař Agis XIV. neměl na toto jméno žádné skutečné právo. Přijal je po nástupu na trůn s jasným úmyslem připojit se k Agisům, kteří vládli před dvěma tisíci lety, většina z nich docela schopně - zvláště Agis VI., který vládl přes čtyřicet dva let a který udržoval pořádek v prospívající Říši pevnou, nikoli však tyranskou rukou.

Agis XIV. nevypadal jako žádný z těch starých Agisů - pokud měly holografické záznamy nějakou cenu. Ale na druhou stranu, popravdě řečeno, Agis XIV. nevypadal příliš jako hologram, který byl předkládán veřejnosti.

Ve skutečnosti si Seldon s bodnutím nostalgie pomyslel, že císař Cleon přes všechny své chyby a slabosti vypadal určitě císařsky.

Agis XIV. ne. Seldon jej nikdy neviděl zblízka a těch několik hologramů, které spatřil, bylo překvapivě neostrých. Císařský holograf znal svou práci a odváděl ji dobře, pomyslel si Seldon hořce.

Agis XIV. byl malý, s nezajímavou tváří a lehce vypoulenýma očima, které se nezdály být naplněny inteligencí. Jeho jediným předpokladem pro trůn byla jeho nepřímá příbuznost s Cleonem.

Nicméně se mu muselo přiznat, že se nepokoušel hrát roli mocného císaře. Bylo známo, že má raději, když se mu říká 'občan císař', a že jedině císařský protokol a pobouřený pokřik Císařské gardy mu zabránil v odchodu pod kupoli a procházce po Trantoru. Očividně, pokračoval příběh, chtěl občanům potřásat rukama a vyslechnout jejich stížnosti osobně.

(Jedna nula pro něj, pomyslel si Seldon, i když se to nemuselo stát.)

S mumláním a úklonou Seldon řekl: "Děkuji vám, Výsosti, že jste s naším setkáním svolil."

Agis XIV. měl jasný a docela sympatický hlas, naprosto v protikladu se svým zjevem. Řekl: "Bývalý první ministr by měl mít jisté výsady, i když se musím ocenit za tu úžasnou odvahu, se kterou jsem se rozhodl se s vámi setkat."

V jeho hlase zazněl humor a Seldon si náhle uvědomil, že člověk nemusí vypadat inteligentně, a přitom může inteligentní být.

"Odvahu, Výsosti?"

"No ano, samozřejmě. Neříkají vám snad Havran Seldon?"

"Zaslechl jsem to označení, Výsosti, nedávno poprvé."

"Očividně se to vztahuje k vaší psychohistorii, která, jak se zdá, předpovídá pád Říše."

"Pouze ukazuje možnosti, Výsosti -"

"Takže jste spojován s legendárním ptákem, přinášejícím neštěstí. Jenže já si myslím, že jste vy sám ptákem, přinášejícím neštěstí."

"Doufám, že ne, Výsosti."

"No tak, no tak. Záznamy jsou jasné. Na Eta Demerzela, Cleonova starého prvního ministra, vaše práce zapůsobila a podívejte se co se stalo - byl vyštván ze svého postavení a do vyhnanství. Zapůsobila na samotného císaře Cleona a podívejte se, co se stalo - byl zavražděn. Zapůsobila na vojenskou juntu a podívejte se, co se stalo - byli smeteni. Dokonce i na joranumity, jak se říká, vaše práce zapůsobila a hle, také byli zničeni. A nyní, ó Havrane Seldone, jste přišel za mnou. Co mohu očekávat?"

"Nu, nic zlého, Výsosti."

"Ani to neočekávám, protože na rozdíl od všech těch, o kterých jsem se zmínil, na mě vaše práce nezapůsobila. A teď mi řekněte, proč jste přišel."

Poslouchal pozorně a bez přerušování, zatímco Seldon vysvětloval důležitost ustanovení Projektu, určeného k přípravě encyklopedie, která by uchovala lidské vědomosti, kdyby došlo k nejhoršímu.

"Ano, ano," řekl Agis XIV. nakonec, "takže jste skutečně přesvědčen o tom, že Říše padne."

"Je to docela dobře možné, Výsosti, a nebylo by rozumné tuto možnost nebrat v úvahu. Svým způsobem bych jí rád zabránil, pokud budu moci - nebo zmírnil její důsledky, pokud nebudu moci."

"Havrane Seldone, pokud budete pokračovat ve strkání nosu do věcí, jsem přesvědčen, že Říše skutečně padne a že tomu nic nemůže zabránit."

"To ne, Výsosti. Žádám pouze o povolení k práci."

"Ach, to máte, ale nechápu, co si přejete ode mě. Proč mi tohle všechno o encyklopedii vyprávíte?"

"Protože si přeji pracovat v Galaktické knihovně, Výsosti, nebo ještě přesněji řečeno, přeji si, aby tam se mnou mohli pracovat i ostatní."

"Ujišťuji vás, že vám nebudu stát v cestě."

"To nestačí, Výsosti. Chci, abyste mi pomohl."

"Jakým způsobem, bývalý první ministře?"

"S financováním. Knihovna musí dostat peníze, nebo zavře veřejnosti dveře a vypoví mě."

"Kredity!" Do císařova hlasu se vloudil překvapený tón. "Přišel jste za mnou pro kredity?"

"Ano, Výsosti."

Agis XIV. s pobouřením vstal. Seldon okamžitě vstal také, ale Agis mu pokynul, aby si sedl.

"Sedněte si. Nechovejte se ke mně jako k císaři. Nejsem císař, tuhle práci jsem nechtěl, ale přinutili mě, abych ji přijal. Byl jsem nejblíže císařské rodině a oni pořád mleli, že Říše potřebuje císaře. Takže mě mají a jsem jim ke spoustě věcí.

Kredity! Očekáváte, že budu mít kredity! Mluvíte o rozpadu Říše. Jak si myslíte, že se rozpadá? Myslíte tím povstání? Občanské války? Nepokoje tady a tamhle?

Ne. Myslíte tím kredity. Uvědomujete si, že nemohu vybrat vůbec žádné daně od poloviny provincií Říše? Jsou stále součástí Říše - 'Sláva Říši!' - 'Čest císaři!' - ale za nic neplatí a já nemám nutné síly k tomu, abych ty peníze získal. A jestliže z nich kredity nemohu dostat, pak nejsou skutečnou součástí Říše, nebo ano?

Kredity! Říše má chronický deficit děsivých rozměrů. Není nic, za co bych mohl platit. Myslíte si, že jsou dostatečné fondy na udržování císařských palácových pozemků? Jen stěží. Musím se uskrovňovat. Musím nechat palác chátrat. Musím nechat spoustu dvořanů zemřít vyčerpáním.

Profesore Seldone. Pokud chcete kredity, nemám žádné. Kde bych našel peníze pro knihovnu? Měli by být vděční, že jsem pro ně vůbec schopen každý rok vymačkat alespoň něco." Jak končil, zvedl císař obě ruce dlaněmi vzhůru, jako by ukazoval prázdnotu císařské pokladny.

Hariho Seldona to omráčilo. Řekl: "Nicméně, Výsosti, pokud nemáte kredity, stále vám ještě zůstává císařský vliv. Nemůžete přikázat knihovně, aby mi dovolila udržet si kancelář a vpustila dovnitř mé spolupracovníky, aby mi pomohli s naší důležitou prací?"

Nyní Agis XIV. usedl, jako by, když nebyly tématem hovoru kredity, už nebyl pobouřený.

Řekl: "Uvědomte si, že podle dlouhé tradice je Galaktická knihovna na Říši nezávislá, pokud se týká

samosprávy. Vydává své vlastní zákony a činí tak již od doby, kdy se Agis VI., můj jmenovec" - usmál se - "pokusil ovládat zpravodajské úkoly knihovny. Neuspěl, a když neuspěl velký Agis VI., myslíte, že budu mít úspěch já?"

"Nežádám vás o použití síly, Výsosti. Pouze o vyjádření zdvořilého zájmu. Je jisté, že pokud se to nebude týkat žádné životně důležité funkce knihovny, budou potěšeni, když budou moci císaře poctít a splnit jeho přání."

"Jak málo toho o knihovně víte, profesore Seldone. Stačí, abych vyslovil přání, jakkoli jemně a opatrně, a můžete se spolehnout, že udělají schválně pravý opak. Jsou velice citliví na nejmenší známku říšského ovládání."

Seldon řekl: "Co tedy mám dělat?"

"Nu, něco vám řeknu. Něco mě napadlo. Jsem veřejná osoba, a pokud chci, mohu Galaktickou knihovnu navštívit. Je umístěna na palácových pozemcích, takže nijak neporuším protokol, pokud ji navštívím. Nu, vy půjdete se mnou a budeme k sobě okázale přátelští. O nic je nebudu žádat, ale pokud si všimnou, jak spolu chodíme ruku v ruce, možná se na vás pak budou dívat někteří členové toho jejich povedeného výboru jinak než dosud. - Ale to je všechno, co mohu udělat."

A hluboce zklamaný Seldon si pomyslel, jestli to bude stačit.

12

Las Zenow řekl s jistou stopou úcty v hlase: "Nevěděl jsem, že jste s císařem takoví přátelé, profesore Seldone."

"Proč ne? Je to na císaře docela demokratický chlapík a zajímal se o mé zkušenosti prvního ministra za Cleonových časů."

"Na nás všechny to udělalo hluboký dojem. Císař do našich budov nezavítal už po léta. Obvykle, když císař něco z knihovny potřebuje -"

"Dokážu si to představit. Požádá o to a je mu to dodáno jako projev zdvořilosti."

"Kdysi byl takový návrh," řekl Zenow přátelsky, "aby byl císař vybaven kompletním počítačovým vybavením v paláci, napojeným přímo na systém knihovny, takže by nemusel čekat, až bude obsloužen. To bylo ještě za starých časů, kdy byla kreditů spousta, ale, víte, nebylo to schváleno."

"Nebylo?"

"Ach ano, téměř celý výbor souhlasil s tím, že by to učinilo císaře příliš velkou součástí knihovny a že by to ohrožovalo naši nezávislost na vládě."

"A svolí tento výbor, který se před císařem nesklonil, abych v knihovně zůstal?"

"V tomto okamžiku ano. Panuje přesvědčení - a já udělal, co jsem mohl, abych je podpořil - že pokud nebudeme zdvořilí k osobě, která je s císařem v přátelském vztahu, možnost na získání peněz bude naprosto vyloučená, takže -"

"Takže kredity - nebo dokonce i mlhavá vidina kreditů - mluví."

"Obávám se, že ano."

"A mohu přivést své spolupracovníky?"

Zenow se zatvářil rozpačitě. "Obávám se, že ne. Císař byl viděn pouze s vámi - ne s vašimi spolupracovníky. Je mi líto, profesore."

Seldon pokrčil rameny a přemohla jej nálada hluboké melancholie. Stejně neměl žádné spolupracovníky, které by si mohl přivést. Nějakou dobu doufal, že najde jiné, jako je Wanda, a selhal. On by také potřeboval peníze, aby mohl zahájit přiměřené pátrání. A také on neměl žádné.

13

Trantor, hlavní město-svět Galaktické Říše, se značně změnil ode dne, kdy na něj Hari poprvé vystoupil z hyperlodě ze svého rodného světa Heliconu před osmatřiceti lety. Byla to snad perleťová mlha paměti starého člověka, co nechávalo starý Trantor tak jasně zářit v jeho mysli, pomyslel si Hari. Nebo to možná byla fantazie mládí - jak mohl být mladík z provinčního vnějšího světa nenadšený blyštícími se věžemi, lesklými kupolemi, barevnými, přelévajícími se davy lidí, kteří vypadali, jako by po Trantoru vířili dnem i nocí.

Nyní, pomyslel si Hari smutně, byly chodníky skoro opuštěné, dokonce i za plného denního osvětlení. Různé oblasti města ovládaly potulné bandy lupičů, které mezi sebou soupeřily o území. Bezpečnostní složky se rozpadaly; ti, kteří zůstali, měli ruce plné narůstajících stížností na ústředí. Samozřejmě, jakmile došlo k tísňovému volání, policisté přijížděli, ale na scénu vstoupili, až poté, co byl zločin spáchán - už dávno se nepokoušeli ani předstírat ochranu občanů Trantoru. Člověk vycházel ven na vlastní riziko - a bylo to riziko velké. A přitom Hari Seldon stále toto riziko podstupoval v podobě každodenní procházky, jako by vyzýval síly, které ničily jeho milovanou Říši, aby jej zničily také.

A tak Hari Seldon kráčel sám, kulhající - a zamyšlený.

Nic nefungovalo. Nic. Nebyl schopen oddělit genetické vzory, které odlišovaly Wandu - a bez toho nebyl schopen objevit jiné, stejné jako ona.

Wandina schopnost číst myšlenky se za těch šest let od chvíle, kdy objevila chybu v Yugově Základním Radiantu, značně zostřila. Wanda byla zvláštní ve více způsobech. Bylo to, jako by, když si uvědomila svou mentální schopnost, která ji od ostatních lidí odlišuje, byla rozhodnutá ji pochopit, spoutat její energii, řídit ji. Jak procházela dospíváním, dozrávala, zbavila se svého dívčího chichotání, díky kterému si ji Hari tak oblíbil, a v témže období si ji oblíbil ještě více pro její rozhodnutí pomoci mu s jeho prací silami svého 'daru'. Hari Seldon totiž Wandě o svém plánu s

Druhou Nadací řekl a ona se rozhodla dosáhnout toho úspěchu s ním.

Ale dnes měl Seldon špatnou náladu. Docházel k závěru, že se s Wandinou mentální schopností nikam nedostane. Neměl kredity na to, aby mohl ve své práci pokračovat - kredity na to, aby našel jiné, jako je Wanda, kredity na to, aby zaplatil pracovníkům psychohistorického Projektu ve Streelingu, kredity na to, aby začal svůj nade vše důležitý encyklopedický Projekt v Galaktické knihovně.

Co teď?

Pokračoval v procházce ke Galaktické knihovně. Bylo by lepší, kdyby si vzal gravitační taxík, ale chtěl se projít - ať už kulhal nebo ne. Potřeboval čas k přemýšlení.

Zaslechl křik - "Támhle je!" - ale nevšímal si toho.

Ozval se znovu. "Támhle je! Psychohistorie!"

To slovo jej donutilo vzhlédnout. - Psychohistorie.

Kolem něj se uzavíral kruh mladíků.

Seldon se automaticky opřel zády o zeď a zvedl hůl. "Co chcete?"

Zasmáli se. "Kredity, staříku. Máš nějaký kredity?"

"Možná, ale proč je chcete ode mě? Řekli jste 'psychohistorie!' Víte, kdo jsem?"

"Jasně, jsi Havran Seldon," řekl mladík, který je vedl. Vypadal klidně a spokojeně.

"Jsi šnek," vykřikl druhý.

"Co budete dělat, jestliže vám žádné kredity nedám?"

"Zmlátíme tě," řekl vůdce, "a vezmeme si je."

"A jestliže vám své kredity dám?"

"Tak tě zmlátíme stejně!" zasmáli se.

Hari Seldon pozvedl svou hůl výše. "Držte se zpátky. Všichni."

Nyní už je spočítal. Bylo jich osm.

Cítil, že nemůže popadnout dech Kdysi na ně s Dors a Raychem zaútočilo deset a neměli žádné problémy. Tenkrát mu bylo jen třicet dva a Dors - byla Dors.

Nyní to bylo jiné. Zamával holí.

Vůdce chuligánů řekl: "Hele, ten dědek na nás chce zaútočit. Co s tím uděláme?"

Seldon se rychle rozhlédl kolem. V dohledu nebyli žádní strážníci. Další příznak rozkladu společnosti. Nedaleko šlo pár lidí, ale nemělo smysl volat o pomoc. Jejich kroky se zrychlily a zeširoka je obešli. Nikdo nechtěl riskovat tím, že by se dostal do nějakých nesnází.

Seldon řekl: "První, který se přiblíží, bude mít rozbitou hlavu."

"Jo?" A vůdce rychle vykročil kupředu a hůl uchopil. Následovala krátká ostrá potyčka a hůl byla vytržena ze Seldonovy ruky. Vůdce ji odhodil stranou.

"Co teď, staříku?"

Seldon ustoupil. Mohl jen čekat na rány. Obstoupili jej, každý si chtěl udeřit. Seldon zvedl paže, aby si je pokusil udržet od těla. Mohl ještě zápasit - jakž takž. Pokud by stál proti jednomu nebo dvěma, byl by schopen zápasit, unikat jejich ránám, oplácet. Ale ne proti osmi - určitě ne proti osmi.

Nicméně se pokusil stočit k jedné straně, aby unikl jejich ranám, a jeho pravá noha s ischiasem se pod ním podlomila. Upadl a cítil se naprosto bezmocný.

Pak zaslechl, jak úsečný hlas křičí: "Co se tu děje? Vypadněte, lumpové! Zpátky, nebo vás všechny zabiju!"

Vůdce řekl: "Hele, další stařík."

"Ne tak docela," řekl nově příchozí. Hřbetem ruky udeřil vůdce do tváře, která zrudla.

Seldon překvapeně řekl: "To jsi ty, Raychu."

Raych natáhl ruku. "Jdi stranou, táto. Vstaň a běž pryč."

Vůdce, který si třel tvář, řekl: "Za tohle tě sejmeme."

"Ne, nesejmete," řekl Raych, vytahující nůž dahlanské výroby, dlouhý a lesklý. Vynořil se ještě druhý a nyní držel každý v jedné ruce.

Seldon řekl chabě: "Pořád nosíš nože, Raychu?"

"Vždycky." řekl Raych. "Nic mě nezastaví."

"Já tě zastavím," řekl vůdce, vytahující blaster.

Rychleji, než stačil zrak sledovat, se jeden z Raychových nožů mihl vzduchem a ponořil se do vůdcova hrdla. Ten vydal hlasité zasípání, pak bublavý zvuk a padl, zatímco ostatních sedm jen hledělo.

Raych postoupil a řekl: "Chci nůž zpátky." Vytáhl jej z chuligánova hrdla a utřel jej o náprsenku jeho košile. Když to dělal, postavil se na jeho ruku, sklonil se a zvedl jeho blaster.

Raych strčil blaster do jedné ze svých prostorných kapes. Řekl: "Blaster nepoužívám rád, vy bando budižkničemů, protože se občas netrefím. Ale s nožem se trefím vždycky. Vždycky! Ten člověk je mrtvý. Stojí vás tu ještě sedm. Budete tak stát dál, nebo vypadnete?"

"Na něj!" vykřikl jeden z chuligánů a všech sedm se jako jeden vrhlo kupředu.

Raych udělal krok dozadu. Zableskl se jeden a pak druhý nůž a dva chuligáni se zastavili, v obou případech s nožem ponořeným v břiše.

"Dejte mi zpátky nože," vytrhl je s říznutím a otřel je.

"Ti dva stále ještě žijí, ale ne na dlouho. Tím vás zůstává ve hře ještě pět. Chcete zaútočit znovu, nebo vypadnete?"

Obrátili se a Raych zavolal: "Vemte si své mrtvé a umírající. Já je nechci."

Kvapně si přehodili tři těla přes ramena a utekli.

Raych se sklonil, aby zvedl Seldonovu hůl. "Můžeš jít, táto?"

"Moc ne," řekl Seldon. "Zkroutil jsem si nohu."

"Dobrá tedy, pojedeme mým vozem. Proč jsi vůbec chodil?"

"Proč ne? Ještě se mi nikdy nic nestalo."

"Takže jsi čekal, až se něco stane. Pojď do mého vozu a já tě svezu zpátky do Streelingu."

Naprogramoval klidně pozemní vůz a pak řekl: "Je škoda, že s námi nebyla Dors. Máma by se na ně vrhla s holýma rukama a v pěti minutách by bylo všech osm mrtvých."

Seldon cítil, jak jej pod víčky pálí slzy. "Já vím, Raychu, já vím. Myslíš si, že mi každý den nechybí?"

"Omlouvám se," řekl Raych tiše.

Seldon se zeptal: "Jak jsi věděl, že mám problémy?"

"Řekla mi to Wanda. Říkala, že na tebe číhají zlí lidé, a řekla mi, kde jsou, a já vyjel."

"Nepochyboval jsi, že ví, o čem mluví?"

"Vůbec ne. Víme už toho o ní tolik, aby nám bylo jasné, že má nějaké spojení s tvou myslí a věcmi kolem tebe."

"Říkala, kolik lidí na mě útočí?"

"Ne. Řekla jenom 'pár'."

"Takže jsi přišel jen ty sám, Raychu?"

"Neměl jsem čas na to, abych dával dohromady dav. Kromě toho, jeden takový, jako jsem já, stačí."

"Ano, to ano. Děkuji ti, Raychu."

14

Byli zpátky ve Streelingu a Seldon měl nohu nataženou na podnožce.

Raych se na něj zamračeně podíval. "Táto," začal, "ode dneška nesmíš chodit po Trantoru sám."

Seldon se zamračil. "Proč, kvůli jedné nehodě?"

"Jedna nehoda stačila. Už se o sebe nedokážeš déle postarat. Je ti sedmdesát let a tvoje pravá noha ti v nebezpečí nepomůže. A máš nepřátele -"

"Nepřátele!"

"Ano, samozřejmě. A víš o tom. Ty špinavé krysy nešly jen tak po někom. Nehledaly jen tak nějakého neopatrného člověka, kterého by okradli. Poznali tě, protože volali 'Psychohistorie!' A řekli, že jsi šnek. Proč asi?"

"To nevím."

"Protože žiješ ve vlastním světě, táto, a nevíš, co se na Trantoru děje. Copak ti nedochází, že Trantořani vědí, že jejich svět velice rychle upadá? Copak ti nedochází, že vědí, že to tvoje psychohistorie už po léta předpovídala? Nedochází ti, že by mohli vinit za zlou zprávu toho, kdo ji přináší? Jestliže se děje něco špatného - a něco špatného se děje - je spousta takových, kteří si myslí, že jsi za to odpovědný."

"Tomu nevěřím."

"Proč si myslíš, že je v Galaktické knihovně klika, která tě z ní chce dostat pryč? Nechtějí stát v cestě, když tě napadnou. Takže - musíš se o sebe postarat. Nemůžeš chodit ven sám. Musím s tebou být já nebo musíš mít osobního strážce. Tak to bude muset být, táto."

Seldon vypadal vystrašeně.

Raych roztál a řekl: "Ale ne na dlouho, táto. Mám novou práci."

Seldon vzhlédl. "Novou práci. Jakou?"

"Učení. Na univerzitě."

"Na jaké univerzitě?"

"Santanské."

Seldonovi se zachvěly rty. "Na Santanni! To je devět tisíc parseků daleko od Trantoru. To je provinciální svět na druhé straně Galaxie."

"Přesně tak. Proto tam chci jít. Byl jsem na Trantoru celý svůj život, táto, a už toho mám dost. Není v Říši svět, který by upadal tak jako Trantor. Stává se z něj doupě zločinu a není tu nikdo, kdo by nás chránil. Ekonomika pokulhává, technologie upadá. Na druhou stranu Santanni je slušný svět, pohybuje se dopředu a já si tam chci vybudovat nový život, spolu s Manellou a Wandou a Bellis. Všichni tam odcházíme do dvou měsíců."

"Všichni!"

"A ty, táto. A ty. Nenecháme tě tady na Trantoru. Půjdeš s námi na Santanni."

Seldon potřásl hlavou. "To je nemožné, Raychu. To víš."

"Proč je to nemožné?"

"Ty víš proč. Projekt. Moje psychohistorie. Chceš po mně, abych opustil svou celoživotní práci?"

"Proč ne? Ona opouští tebe."

"Jsi blázen."

"Ne, nejsem. Kam ses s ní dostal? Nemáš kredity. Žádné ani mít nemůžeš. Na Trantoru už nezůstal nikdo, kdo by tě chtěl podporovat."

"Skoro čtyřicet let -"

"Ano, to uznávám. Ale po všech těch letech jsi selhal, táto. Není to žádný zločin, když selžeš. Pracoval jsi tvrdě a došel jsi daleko, ale narazil jsi na upadající ekonomiku, na rozpadající se Říši. Právě ta věc, kterou jsi tak dlouho předpovídal, tě nakonec zastavila. Takže -"

"Ne. Nezastavím se. Tak nebo onak budu pokračovat."

"Něco ti řeknu, táto. Pokud už chceš být opravdu tak tvrdohlavý, tak si vezmi psychohistorii s sebou. Začni s ní znovu na Santanni. Tam snad bude dost kreditů - a nadšení - aby tě podporovali."

"A muži a ženy, kteří pro mě tak věrně pracovali?"

"Kecy, táto. Ti tě budou opouštět, protože jim nemůžeš zaplatit. Do konce života se tady budeš potloukat a budeš sám. - Ale no tak, táto. Myslíš si, že se mi líbí ti tyhle věci říkat? Je to proto, že nikdo to nechtěl - nikdo k tomu neměl srdce - že jsi zrovna v tísni. Buďme k sobě upřímní. Nemyslíš, že je doba na trochu pravdy, když jdeš po ulici na Trantoru a někdo na tebe zaútočí jen proto, že jsi Hari Seldon?"

"Na pravdě mi nezáleží. Nemám v úmyslu opustit Trantor."

Raych potřásl hlavou. "Bylo mi jasné, že budeš paličatý, táto. Máš dva měsíce na rozmyšlenou. Mysli na to, ano?"

15

Bylo to dávno, co se Hari Seldon smál naposledy. Řídil Projekt stejným způsobem, jako to dělal vždycky: vždycky spěchal kupředu ve vývoji psychohistorie, spřádal plány na Nadace, studoval Základní Radiant.

Ale nesmál se. Vše, co dělal, bylo to, že se nutil k práci bez jakéhokoli pocitu úspěchu. Spíše cítil v každém směru hrozící selhání.

A nyní, jak seděl ve své kanceláři na streelingské univerzitě, vešla Wanda. Vzhlédl k ní a srdce mu poskočilo radostí. Wanda byla vždycky zvláštní. Seldon si nemohl uvědomit, kdy přesně on a ostatní začali přijímat její projevy s něčím více než jen obvyklým nadšením; zdálo se, že tomu tak bylo vždycky. Jako malé děvčátko mu zachránila život svým podivným vědomím o 'limonádové smrti' a po celé své dětství prostě nějak věci věděla.

I když doktorka Endelecki prohlašovala, že Wandin genom je v každém směru naprosto normální, byl Seldon stále přesvědčen o tom, že jeho vnučka má mentální schopnosti daleko odlišné od průměrných lidí. A stejně tak si byl jistý, že v Galaxii existují i jiní, jako je ona - dokonce na Trantoru. Jen kdyby je mohl najít, tyto mentaliky, jak velký přínos by mohli znamenat pro Nadaci. Potenciál pro takovou velikost se všechen soustředil v jeho krásné vnučce. Seldon ji sledoval, orámovanou vchodem do jeho kanceláře, a měl pocit, jako by mu pukalo srdce. Za několik dní bude pryč.

Jak to jen snese? Byla tak krásná - bylo jí osmnáct. Dlouhé světlé vlasy, tvář možná trochu široká, ale se sklonem k smíchu. Usmívala se dokonce i nyní a Seldon si pomyslel, proč ne? Jede na Santanni a za novým životem.

Řekl: "Nu, Wando, ještě několik dní."

"Ne. To bych neřekla, dědečku."

Díval se na ni. "Cože?"

Wanda k němu přistoupila a objala jej. "Nejedu na Santanni."

"Copak se tvůj otec s matkou rozmysleli?"

"Ne, oni odlétají."

"A ty ne? Proč? Kam jedeš ty?"

"Já tu zůstanu, dědo. S tebou." Přitiskla se k němu. "Chudáčku dědo!"

"Ale já tomu nerozumím. Proč? Oni s tím souhlasí?"

"Myslíš mámu a tátu. Ne tak docela. Hádali jsme se o to už pár týdnů, ale já vyhrála. Proč ne, dědo? Odjedou na Santanni a budou spolu - a budou mít také malou Bellis. Ale když s nimi odjedu já a nechám tě tady, nebudeš mít nikoho. Nemyslím, že bych to vydržela."

"Ale jak jsi je s tím donutila souhlasit?"

"No, víš - přitlačila jsem."

"Co to znamená?"

"To moje mysl. Vím, na co myslíš ty a oni, a postupem času to vidím jasněji. A dokážu je přitlačit k tomu, aby udělali, co chci já."

"Jak jsi to udělala?"

"Nevím. Ale po chvilce už je unavilo, jak jsem je tlačila, a dovolili mi, ať to udělám po svém. Takže tu zůstanu s tebou."

Seldon k ní vzhlédl s nekonečnou láskou. "To je úžasné, Wando. Ale Bellis -"

"S Bellis si nedělej starosti. Nemá takovou mysl jako já."

"Jsi si jistá?" Seldon se kousl do horního rtu.

"Úplně jistá. Kromě toho, máma s tátou taky musí někoho mít."

Seldon se chtěl radovat, ale nemohl otevřeně. Byli tu Raych a Manella. Co s nimi?

Řekl: "Wando, co s tvými rodiči? Jak vůči nim můžeš být tak chladnokrevná?"

"Nejsem chladnokrevná. Oni to chápou. Uvědomili si, že musím být s tebou."

"Jak jsi toho dosáhla?"

"Přitlačila jsem," řekla Wanda prostě, "a nakonec to viděli mým způsobem."

"Dokážeš to?"

"Nebylo to jednoduché."

"A udělala jsi to, protože -" Seldon se odmlčel.

"Musím se učit psychohistorii. Už z ní pěkný kousek znám."

"Jak?"

"Ze tvé mysli. Z myslí ostatních v Projektu, zvlášť od strýčka Yuga, než umřel. Ale to jsou zatím jen kousky a útržky. Chci originál. Dědo, chci svůj vlastní Základní Radiant." Tvář se jí rozhořela a mluvila rychle, vášnivě. "Chci studovat psychohistorii se všemi podrobnostmi. Dědo, jsi dost starý a dost unavený. Já jsem mladá a svěží. Chci se naučit všechno, co bude možné, abych mohla pokračovat, až -"

Seldon řekl: "Nu, to by bylo skvělé - pokud bys to dokázala - ale už nemáme peníze. Naučím tě všechno, co budu moci, ale - nemůžeme dělat nic."

"Uvidíme, dědo. Uvidíme."

16

Raych, Manella a malá Bellis čekali na kosmodromu.

Jejich hyperloď byla připravena ke startu a všichni tři už odevzdali svá zavazadla.

Raych řekl: "Pojeď s námi, táto."

Seldon potřásl hlavou. "Nemohu."

"Pokud si to rozmyslíš, budeme pro tebe mít vždycky místo."

"Já vím, Raychu. Byli jsme spolu skoro čtyřicet let - a byly to dobré roky. Dors a já jsme měli štěstí, že jsme tě našli."

"Já jsem ten šťastlivec." Oči se mu naplnily slzami. "Nemysli si, že na mámu každý den nemyslím."

"Ano." Seldon nešťastně pohlédl stranou. Wanda si hrála s Bellis, když zaznělo hlášení, aby všichni nastoupili do hyperlodě.

Po posledním, slzami naplněném objetí Wandy s rodiči nastoupili. Raych se ohlédl, aby Seldonovi zamával, a pokusil se vyloudit na tváři pokřivený úsměv.

Seldon zamával a zatápal naslepo jednou rukou, aby objal Wandu kolem ramen.

Byla jediná, kdo mu zůstal. V průběhu svého dlouhého života ztrácel jednoho za druhým přátele a ty, které miloval. Demerzel zmizel a nikdy se nevrátí; odešel císař Cleon; odešla jeho milovaná Dors; odešel jeho věrný přítel Yugo Amaryl; a nyní stejně tak odešel Raych, jeho jediný syn.

Zůstala mu jen Wanda.

17

Hari Seldon řekl: "Venku je krásně - nádherný večer. Vzhledem k tomu, že žijeme pod kupolí, představ si, že bychom měli tak krásné počasí každý večer."

Wanda bez zájmu řekla: "Unavovalo by nás to, dědo, kdyby bylo pořád krásně. Malá změna noc co noc je pro nás dobrá."

"Pro tebe, protože jsi mladá. Máš před sebou mnoho, mnoho večerů. Já ne. Chci víc těch dobrých."

"No tak, dědo, nejsi starý. Tvoje noha je v pořádku a tvoje mysl je ostrá jako vždycky. Já to vím."

"Jistě. Pokračuj. Lichoť mi." Pak řekl s nádechem neklidu: "Chci se projít. Chci vypadnout s tohohle malého bytu a projít se do knihovny a užít si krásného večera."

"Co potřebuješ v knihovně?"

"Zrovna teď nic. Chci se projít. - Ale…"

"Ano. Ale?"

"Slíbil jsem Raychovi, že nebudu po Trantoru chodit bez osobního strážce."

"Raych tady není."

"Já vím," zamumlal Seldon, "ale slib je slib."

"Neříkal, kdo by tím strážcem měl být, že? Pojďme se projít a já ti budu dělat strážce."

"Ty?" Seldon se ušklíbl.

"Ano, já. Tímto ti nabízím své služby. Připrav se a půjdeme na procházku."

Seldona to pobavilo. Napůl už byl rozhodnutý, že půjde bez hole, protože poslední dobou nohu stěží cítil, ale na druhou stranu měl hůl novou, jejíž hlavice byla naplněna olovem. Byla těžší a silnější než jeho stará hůl, a pokud s sebou neměl jako osobního strážce nikoho jiného než Wandu, pomyslel si, že bude lepší si novou hůl vzít.

Procházka byla příjemná a Seldon byl velice rád, že podlehl pokušení - dokud nedošli na jedno místo.

Seldon zvedl hůl ve směsici zlosti a odevzdanosti a řekl: "Podívej se na tohle!"

Wanda pozvedla oči. Kupole zářila jako každý večer, aby dodala nádech prvního soumraku. Jak noci přibývalo, samozřejmě tmavla.

Nicméně to, nač Seldon ukazoval, byl pás temnoty na kupoli. Část světel zhasla.

Seldon řekl: "Když jsem na Trantor přišel poprvé, něco takového bylo nemyslitelné. Byli lidé, kteří se o světla bez ustání starali. Město fungovalo, ale nyní upadá ve všech těchto malých věcech, a co mě rozčiluje nejvíc, je to, že na tom nikomu nezáleží. Proč nepřichází do Císařského paláce petice? Proč nedochází k rozhořčeným schůzím? Je to, jako by lidé na Trantoru předpokládali, že město bude upadat, a pak se rozčílili na mě, protože poukazuji na to, že přesně k tomu dochází."

Wanda řekla tiše: "Dědo, za námi jsou dva muži."

Vešli do stínů pod rozbitými světly kupole a Seldon se zeptal: "Jenom jdou?"

"Ne." Wanda se na ně nepodívala. Nemusela. "Jdou po tobě."

"Můžeš je zastavit - zatlačit?"

"Zkouším to, ale jsou dva a rozhodnutí. Je to - je to jako zatlačit do zdi."
"Jak daleko za mnou jsou?"
"Asi tři metry."
"Přibližují se?"
"Ano, dědo."
"Řekni mi, až za mnou budou metr." Sklouzl rukou po holi, dokud nedržel úzký konec a olověná hlavice se nepohupovala volně.
"Teď, dědo!" zašeptala Wanda.
A Seldon se obrátil a švihl holí. Dopadla tvrdě na rameno jednoho z mužů za ním, který se zaječením klesl na zem a svíjel se na chodníku.
Seldon řekl: "Kde je ten druhý chlap?"
"Utekl."
Seldon se podíval dolů na muže na zemi a stoupl mu na prsa. Řekl: "Prohledej mu kapsy, Wando. Někdo mu musel zaplatit a já chci najít jeho kreditní kartu - možná dokážu zjistit, odkud peníze přišly." Zamyšleně dodal: "Chtěl jsem ho praštit do hlavy."
"To bys ho zabil, dědo."
Seldon přikývl. "Přesně to jsem chtěl. Je to ostudné. Mám štěstí, že jsem minul."
Drsný hlas řekl: "Co se tu děje?" Přiběhla zpocená postava v uniformě. "Vy, dejte mi tu hůl!"
"Strážnice," řekl Seldon mírně.
"Svou historku mi můžete vyprávět později. Musíme zavolat sanitku pro toho ubohého muže."
"Ubohého muže," řekl Seldon rozhněvaně. "Chtěl mě napadnout. Jednal jsem v sebeobraně."
"Viděla jsem, jak k tomu došlo," řekla policistka. "Ten chlap se vás nedotkl ani prstem. Obrátil jste se k němu a bezdůvodně ho udeřil. To není sebeobrana. To je těžké ublížení na těle."
"Strážnice, říkám vám, že -"
"Neříkejte mi nic. Můžete to říct soudu."
Wanda řekla příjemným, jemným hlasem: "Strážnice, kdybyste nás poslouchala -"
Policistka řekla: "Vy běžte domů, mladá dámo."
Wanda se postavila zpříma. "To určitě neudělám, strážnice. Kam půjde můj dědeček, půjdu i já." V očích se jí zableskло a policistka zamumlala: "Dobrá, pojďte tedy."

18

Seldon byl rozzuřený. "Nikdy dříve v životě jsem nebyl ve vazbě. Před několika měsíci mě napadlo osm mužů. S pomocí svého syna jsem se jim byl schopen ubránit, ale zatímco se to dělo, byl v dohledu jediný strážník? Zastavili se lidé, aby mi pomohli? Ne. Tentokrát jsem lépe připravený a srážím k zemi muže, který mě chce napadnout. Byl v dohledu strážník? Byl. Nasadila mi pouta. Byli tam také lidé, kteří se dívali a bavili se tím, jak je starý člověk zatčen za těžké ublížení na těle. V jakém světě to žijeme?"
Civ Novker, Seldonův právník, si povzdechl a klidně řekl: "Ve zkaženém, ale nedělejte si starosti. Nic se vám nestane. Dostanu vás ven na kauci a pak nakonec půjdete k soudu před porotu vám rovných a to nejhorší - to naprosto nejhorší - čeho se vám dostane, bude pár ostrých slov od soudce. Váš věk a vaše pověst -"
"Zapomeňte na mou pověst," řekl Seldon, stále rozhněvaný. "Jsem psychohistorik a v tomto okamžiku je tohle sprosté slovo. S radostí mě pošlou do vězení."
"Ne, nepošlou," řekl Novker. "Určitě bude pár pitomců, kteří by vás tam rádi viděli, ale postarám se o to, aby se do poroty nedostali."
Wanda řekla: "Musíme opravdu tomuhle všemu mého dědečka vystavovat? Už to není žádný mladík. Nemůžeme prostě vystoupit před smírčím soudcem a neotravovat se s porotou a soudem?"
Právník se k ní obrátil. "To by se dalo udělat. Třeba kdybyste byla šílená. Smírčí soudci jsou netrpěliví, mocí zbláznění lidé, kteří spíše strčí člověka na rok do vězení, než aby jej vyslechli. Ke smírčímu soudci nikdo nechodí."
"Myslím, že my bychom mohli," řekla Wanda.
Seldon řekl: "No tak, Wando, myslím, že bychom měli poslechnout Civa -" Ale jak to řekl, ucítil silné víření v břiše. To bylo Wandino 'zatlačení'. Seldon řekl: "Nu - pokud na tom trváš."
"Nemůže na tom trvat," řekl právník. "Já to nedopustím."
Wanda řekla: "Můj dědeček je vaším klientem. Pokud chce něco udělat po svém, musíte to udělat."
"Mohu jej odmítnout zastupovat."
"Dobrá tedy, odejděte," řekla Wanda ostře, "a my předstoupíme před smírčího soudce sami."
Novker se zamyslel a řekl: "Dobrá - pokud chcete být tak neoblomní. Hariho jsem zastupoval po léta a myslím, že jej nyní nemohu opustit. Ale varuji vás, je tu možnost, že bude odsouzený do vězení, a já budu muset pracovat jako ďábel, abych dosáhl odvolání - pokud to vůbec dokážu."
"Toho se nebojím," řekla Wanda.
Seldon se kousl do rtu a právník se otočil k němu. "Co s vámi? Dovolíte své vnučce, aby převzala velení?"
Seldon chvíli přemýšlel a pak, k překvapení starého právníka, přiznal: "Ano. Ano, dovolím."

19

Smírčí soudce se na Seldona kysele díval, zatímco vyprávěl svůj příběh.

Smírčí soudce řekl: "Proč si myslíte, že měl ten muž v úmyslu na vás zaútočit? Udeřil vás? Vyhrožoval vám? Ohrožoval vás nějakým způsobem?"

"Má vnučka věděla o tom, že se blíží, a byla si naprosto jistá, že má v úmyslu na mě zaútočit."

"Jistě, pane, ale to nemůže stačit. Je ještě něco, co byste rád dodal, než vynesu rozsudek?"

"No tak, počkejte chvíli," řekl rozhořčeně Seldon. "Nevynášejte rozsudek tak rychle. Před několika týdny jsem byl napaden osmi muži, kterým jsem se s pomocí svého syna ubránil. Takže, jak vidíte, mám důvod si myslet, že mohu být napaden znovu."

Smírčí soudce prolistoval své papíry. "Napaden osmi muži. Hlásil jste to?"

"Nablízku nebyli žádní strážníci. Ani jeden."

"Bez ohledu na to. Hlásil jste to?"

"Ne, pane."

"Proč ne?"

"Z jednoho důvodu. Nechtěl jsem být zatažen do dlouhých a vleklých právních procesů. Protože jsme se ubránili osmi mužům a byli v bezpečí, zdálo se mi zbytečné vystavovat se dalším problémům."

"Jak jste se dokázali ubránit osmi mužům - jen vy a váš syn?"

Seldon zaváhal. "Můj syn je nyní na Santanni a mimo trantorskou jurisdikci. Proto vám mohu říct, že měl dahlanské nože a byl odborníkem v jejich používání. Jednoho muže zabil a dva těžce poranil. Zbytek uprchl a odnesl si své mrtvé a zraněné."

"Ale nehlásil jste ani zabití jednoho a zranění dvou dalších?"

"Ne, pane. Z téhož důvodu jako předtím. A jednali jsme v sebeobraně. Nicméně, pokud dokážete vyhledat ty tři mrtvé a zraněné, budete mít důkaz, že jsme byli napadeni."

Smírčí soudce řekl: "Vystopovat jednoho mrtvého a dva zraněné Trantořany, beze jména a bez tváře? Uvědomte si, že na Trantoru máme den co den nejméně dva tisíce mrtvých - jen použitím nože. I když jsou nám tyto věci okamžitě hlášeny, jsme bezmocní. Vaše historka o tom, že jste byl již jednou napaden, neobstojí. Musíme se zabývat událostmi dneška, které nahlášeny byly a jejichž svědkem byla policistka.

Takže si shrňme situaci. Proč si myslíte, že chtěl ten člověk zaútočit? Čistě proto, že jste tamtudy náhodou procházel? Protože jste mu připadal starý a bezbranný? Protože jste vypadal jako někdo, kdo by mohl u sebe mít větší množství kreditů? Co myslíte?"

"Myslím, smírčí soudce, že to bylo pro to, kým jsem."

Smírčí soudce nahlédl do svých papírů. "Jste Hari Seldon, profesor a učenec. Proč by to z vás mělo činit zvláštní předmět napadení?"

"Pro mé názory."

"Vaše názory. Nu -" Smírčí soudce letmo několik papírů prolistoval. Náhle se zarazil a vzhlédl k Seldonovi. "Počkejte - Hari Seldon." Přes tvář mu přelétl výraz poznání. "Vy jste ten fanda na psychohistorii, ne?"

"Ano, smírčí soudce."

"Omlouvám se. Vůbec nic o tom nevím kromě jména a skutečnosti, že pořád předpovídáte konec Říše nebo něco takového."

"Ne tak docela, smírčí soudce. Ale mé názory se staly nepopulární, protože se ukázaly jako pravdivé. Věřím, že je to důvod toho, že jsou lidé, kteří mě chtějí napadnout, nebo ještě spíše být zaplaceni za to, aby mě napadli."

Smírčí soudce hleděl na Seldona a pak předvolal policistku, která provedla zatčení. "Zkontrolovala jste si toho člověka, který byl napaden? Má záznam?"

Policistka si odkašlala. "Ano, pane. Byl několikrát zatčen. Napadení, znásilnění."

"Ach, takže je opakovaným pachatelem, ano? A má nějaký záznam profesor?"

"Ne, pane."

"Takže tu máme starého a nevinného člověka, kterého přepadne známý násilník - a vy zatknete starého a nevinného člověka. Je to tak?"

Policistka mlčela.

Smírčí soudce řekl: "Můžete jít, profesore."

"Děkuji, pane. Mohu dostat svou hůl?"

Smírčí soudce luskl prsty na policistku, která hůl přinesla.

"Ale jednu věc, profesore," řekl smírčí soudce. "Pokud ještě znovu tu hůl použijete, buďte si raději naprosto jistý, že můžete dokázat jednání v sebeobraně. Jinak -"

"Ano, pane." A Hari Seldon opustil síň smírčího soudce, těžce se opíraje o hůl, ale s hlavou vztyčenou.

20

Wanda hořce plakala, tvář vlhkou slzami, se zarudlýma očima a lícemi napuchlými.

Hari Seldon nad ní stál, popleskával ji po zádech a nevěděl, jak by ji nejlépe utěšil.

"Dědo, já jsem strašně zklamala. Myslela jsem, že dokážu lidi přitlačit - a dokážu to, když jim nevadí, že na ně někdo tlačí příliš, jako máma s tátou - a i to trvalo dlouho. Dokonce jsem si vypracovala takovou stupnici s deseti body - měřítko mentálního tlačení. Jenže jsem si toho nabrala na sebe příliš mnoho. Myslela jsem, že jsem na desátém, nebo alespoň devátém stupni. Ale teď si uvědomuji, že jsem byla nejvíce na sedmém."

Wanda přestala plakat a nyní jen občas popotahovala, když ji Hari popleskával po ruce. "Obyčejně - obyčejně

- nemám problémy. Když se soustředím, můžu slyšet lidské myšlenky, a když chci, tak zatlačím. Ale tihle lupiči! Sice jsem je mohla slyšet, ale nemohla jsem dělat vůbec nic, abych je odtlačila."

"Myslím, že sis vedla docela dobře, Wando."

"Vůbec ne. Byla to jenom il-iluze. Myslela jsem, že po tobě ti lidé půjdou a já je jedním silným zatlačením odhodím pryč. Proto jsem se ti nabídla jako os-osobní strážce. Jenže to tak nebylo. Přišli ti dva a já nemohla dělat vůbec nic."

"Ale mohla. Ten první zaváhal. To mi dalo možnost, abych se obrátil a udeřil ho."

"Ne, ne. S tím jsem neměla nic společného. Všechno, co jsem mohla dělat, bylo, že jsem tě varovala, že tam je, a tys udělal zbytek."

"Ten druhý utekl."

"Protože jsi udeřil toho prvního. S tím jsem neměla nic společného." Znovu propukla v slzy zklamání. "A pak ten smírčí soudce. Trvala jsem na smírčím soudci. Myslela jsem si, že zatlačím a on tě okamžitě nechá jít."

"Nechal mě jít a bylo to prakticky okamžitě."

"Ne. Nejdřív tě podrobil té ostudné proceduře a pochopil, až když si uvědomil, kdo jsi. Já s tím neměla nic společného. Zklamala jsem ve všem. Málem jsem tě dostala do strašných problémů."

"Ne, tomu nemohu věřit, Wando. Pokud tvé zatlačení nefungovalo tak dobře, jak jsi očekávala, že bude, bylo to jen proto, že jsi pracovala v obtížných podmínkách. S tím se nedalo nic dělat. Ale poslyš, Wando - mám nápad."

Když zaslechla v jeho hlase vzrušení, zvedla hlavu. "Jaký nápad, dědo?"

"Nu, to je totiž tak, Wando. Nejspíš si uvědomuješ, že musím sehnat kredity. Psychohistorie bez nich prostě nemůže pokračovat a já nesnesu myšlenku na to, že by přišlo vniveč všechno, na čem jsem celá ta dlouhá léta tak tvrdě pracoval."

"Já ji také nesnesu. Ale jak můžeme sehnat kredity?"

"Nu, požádám znovu o slyšení u císaře. Už jsem jej jednou viděl a je to dobrý člověk a já jej mám rád. Ale není na tom se zdravím nejlépe. Nicméně, vezmu tě s sebou a pokud na něj zatlačíš - jemně - možná najde zdroj kreditů, je jedno kde a jaký, a na chvíli mi pomůže, než vymyslím něco jiného."

"Opravdu si myslíš, že to zabere, dědo?"

"Bez tebe ne. Ale s tebou - možná. No tak, nestojí to za pokus?"

Wanda se usmála. "Víš, že udělám, co budeš chtít, dědo. Mimoto je to naše jediná možnost."

21

Sejít se s císařem nebylo těžké. Když vítal Hariho Seldona, zablesklo se Agisovi v očích. "Zdravím vás, starý příteli," řekl. "Přinesl jste mi smůlu?"

"Doufám, že ne," řekl Seldon.

Agis sejmul bohatý plášť, který na sobě měl, a s unaveným zabručením jej odhodil do kouta místnosti a řekl: "A tamhle zůstaneš."

Podíval se na Seldona a potřásl hlavou. "Nenávidím tu věc. Je těžká jako hřích a horká jako plameny. Vždycky ji musím nosit, když se dusím bezvýznamnými slovy a stojím tady jako vyřezaný panák. Je to prostě hrůza. Cleon se pro to narodil a měl pro to zevnějšek. Já ne. Je to jen má smůla, že jsem jeho bratrancem ze třetího kolena matčiny strany a díky tomu jsem vhodný na císaře. Docela rád bych se toho za pár drobných zbavil. Chtěl byste být císařem, Hari?"

"Ne, ne, nikdy jsem o tom nesnil, takže se svých nadějí vzdejte," řekl Seldon se smíchem.

"Ale řekněte mi, kdo je ta neobyčejně krásná mladá dáma, kterou jste si s sebou dneska přivedl?"

Wanda se zapýřila a císař bodře řekl: "Nesmíte mi dovolit, abych vás uváděl do rozpaků, má drahá. Jedna z mála výsad, které přísluší císaři, je právo říkat, cokoli bude chtít. Nikdo proti tomu nemůže nic namítat nebo se hádat. Mohou říct jenom 'Výsosti'. Nicméně od vás žádné 'Výsosti' nechci slyšet. Nenávidím to slovo. Říkejte mi Agis. Ani to není mé rodné jméno. Je to mé císařské jméno a jsem ho zvyklý používat. Takže… řekněte mi, o co jde, Hari. Co se s vámi dělo od našeho posledního setkání?"

Seldon krátce řekl: "Dvakrát na mě zaútočili."

Zdálo se, že si císař není jistý, jestli to je žert nebo ne. Řekl: "Dvakrát? Opravdu?"

Jeho tvář potemněla, když mu Seldon vylíčil historii dvou napadení. "Předpokládám, že v okolí nebyl žádný strážník, když vás ohrožovalo těch osm mužů."

"Ani jeden."

Císař vstal z křesla a pokynul jim, aby zůstali sedět. Přecházel sem a tam, jako by se pokoušel ovládnout hněv. Pak se obrátil a podíval se na Seldona.

"Po tisíce let," začal, "kdykoli došlo k něčemu podobnému, říkali lidé, 'Proč se neobrátíme na císaře?' nebo 'Proč císař něco neudělá?' A koneckonců císař mohl něco dělat a dokázal něco udělat, i když to nebyla vždycky ta nejchytřejší věc ze všech. Ale já… Hari, já jsem bezmocný. Naprosto bezmocný.

Ach ano, je tu takzvaný Výbor pro veřejnou bezpečnost, ale zdá se, že mají více starostí s mou bezpečností, než s tou, která se týká veřejnosti. Je to zázrak, že k tomuto slyšení vůbec došlo, protože ve výboru nejste populární.

Není vůbec nic, co bych s čímkoli mohl dělat. Víte, co se stalo s postavením císaře po pádu junty a znovunastolení - cha! - císařské moci?"

"Myslím, že ano."

"Vsadím, se že ne - úplně. Máme teď demokracii. Víte, co je demokracie?"

"Jistě."

Agis se zamračil. Řekl: "Vsadím se, že si myslíte, že je to dobrá věc."

"Myslím, že to dobrá věc být může."

"Nu a máte to. Není. Je to naprostý rozvrat Říše.

Představte si, že bych chtěl poslat do ulic Trantoru více strážníků. Za starých časů bych vytáhl kus papíru, který by mi připravil císařský sekretář, a okázale bych ho podepsal - a bylo by více strážníků.

Nyní nic takového udělat nemohu. Musím to předložit zákonodárnému sboru. V něm je sedm a půl tisíce mužů a žen, kteří začnou v okamžiku, kdy má dojít k rozhodnutí, kejhat jako hejno hus. Tak za prvé, z jakého zdroje se to bude financovat? Nemůžete mít řekněme deset tisíc strážníků, pokud nebudete moci platit o deset tisíc platů více. A pak, kdybyste s něčím takovým souhlasil, kdo ty nové strážníky vybere? Kdo je bude řídit?

V zákonodárném sboru jeden na druhého řve, hádá se, hromuje a blýská a nakonec - nic se nestane. Hari, nemohu udělat ani takovou maličkost jako opravit rozbitá světla kupole, o kterých jste se zmínil. Kolik to bude stát? Kdo to zaplatí? Ano, světla budou opravena, ale může to docela dobře trvat pár měsíců. Tohle je demokracie."

Hari Seldon řekl: "Jak si vzpomínám, císař Cleon si věčně stěžoval na to, že nemůže dělat to, co by chtěl."

"Císař Cleon," řekl Agis nespokojeně, "měl dva prvotřídní první ministry - Demerzela a vás - a oba jste usilovali o to, abyste zabránili Cleonovi v tom, aby udělal něco hloupého. Já mám sedm a půl tisíce prvních ministrů a každý z nich je hloupý, od hlavy k patě. Ale jistě jste si ke mně, Hari, nepřišel stěžovat na napadení."

"Ne, to ne. Jde o něco daleko horšího. Výsosti - Agisi - potřebuji kredity."

Císař na něj hleděl. "Po tom, co jsem vám řekl, Hari? Nemám kredity. - Ach ano, jsou kredity, určené na udržování tohoto sídla, samozřejmě, ale abych je dostal, musel bych předstoupit před svých sedm a půl tisíce zákonodárců. Jestli si myslíte, že za nimi mohu jít a říct, 'Chci kredity pro svého přítele Hariho Seldona, a jestli si myslíte, že bych dostal třeba jen čtvrtinu toho, oč bych požádal, dříve, než za dva roky, jste blázen. To se nemůže stát'."

Pokrčil rameny a řekl trochu jemněji: "Nechápejte mě špatně, Hari. Kdybych mohl, pomohl bych vám moc rád. Zvlášť bych vám chtěl pomoci už jenom kvůli vaší vnučce. Když se na ni dívám, mám pocit, že bych vám měl dát všechny kredity, které chcete - ale to nejde."

Seldon řekl: "Agisi, pokud neseženu finance, psychohistorie uvázne na suchu - po necelých čtyřiceti letech."

"Nebyla k ničemu necelých čtyřicet let, tak proč si dělat starosti?"

"Agisi," řekl Seldon, "v téhle chvíli nemohu dělat nic jiného. K těm útokům na mě došlo právě proto, že jsem psychohistorik. Lidé mě pokládají za toho, kdo předpovídá zkázu."

Císař přikývl. "Jste smůla, Havrane Seldone. Už jsem vám to říkal dříve."

Seldon unaveně vstal. "To je zatím všechno."

Wanda se také postavila, hned vedle Seldona a temeno její hlavy dosahovalo k rameni jejího dědečka.

Jak se Hari obrátil k odchodu, císař řekl: "Počkejte. Počkejte. Je jedna báseň, kterou jsem se kdysi naučil:

"Zle se vede zemi
která spěchá za špatnou kořistí
Kde se bohatství hromadí
a lidé slábnou."

"Co to znamená?" zeptal se sklíčený Seldon.

"Znamená to, že Říše se stále rozpadá a upadá, ale že to nebrání různým lidem, aby nebohatli. Proč se neobrátit na některé z našich bohatých podnikatelů? Ti nemají zákonodárné sbory, a pokud budou chtít, mohou jednoduše podepsat šek."

Seldon vytřeštil oči. "Zkusím to."

22

"Pane Bindrisi," řekl Hari Seldon a natáhl ruku, aby si jí potřásl s druhým mužem. "Jsem rád, že jsem se s vámi mohl setkat. Je od vás milé, že jste s naším setkáním souhlasil."

"Proč ne?" řekl Terep Bindris bodře. "Znám vás. Nebo spíše jsem o vás slyšel."

"To je milé. Předpokládám, že jste tedy slyšel o psychohistorii."

"Ach ano, který inteligentní člověk o ní neslyšel? Ne že bych na ní všemu rozuměl, samozřejmě. A kdo je ta mladá dáma, která s vámi přišla?"

"Má vnučka Wanda."

"Skutečně půvabná mladá dáma." Zazářil. "Mám takový pocit, že by si se mnou mohla dělat, co by se jí zachtělo."

Wanda řekla: "Myslím, že přeháníte, pane."

"Ne, opravdu. Nyní se prosím posaďte a řekněte mi, co pro vás mohu udělat." Široce se rozmáchl paží a ukázal, aby se posadili na dvě bohatě vypolštářovaná a brokátem potažená křesla před stolem, u kterého seděl. Křesla, stejně jako zdobený stůl, impozantní vyřezávané dveře, které se nehlučně na jejich znamení odsunuly stranou, a lesklá obsidiánová podlaha Bindrisovy obrovské kanceláře byly té nejlepší jakosti. A třebaže bylo prostředí velice působivé - a impozantní - Bindris sám takový nebyl. Mírně srdečného muže by nikdo na první pohled nepokládal za jednoho z předních finančních makléřů.

"Jsme tu, pane, na císařův návrh."

"Císařův?"

"Ano, on nám nemohl pomoci, ale pomyslel si, že člověk jako vy by toho mohl být schopen. Problémem jsou, samozřejmě, kredity."

Bindrisova tvář se protáhla. "Kredity?" řekl. "Tomu nerozumím."

"Nu," řekl Seldon, "po dobu téměř čtyřiceti let byla psychohistorie financována vládou. Nicméně časy se změnily a Říše už dávno není tím, čím byla."

"Ano, to vím."

"Císař nemá kredity k tomu, aby nás mohl podporovat, a díky zákonodárnému sboru je nemůže získat. Doporučil mi tedy, abych se setkal s obchodníky, kteří za prvé stále kredity mají a za druhé jim stačí pouze vypsat šek."

Rozhostilo se poněkud delší mlčení a nakonec Bindris řekl: "Císař, obávám se, toho o obchodě příliš mnoho neví. - Kolik kreditů chcete?"

"Pane Bindrisi, jedná se o obrovský úkol. Budu potřebovat několik miliónů."

"Několik miliónů!"

"Ano, pane."

Bindris se zamračil. "Jedná se o půjčku? Kdy očekáváte, že byste to byl schopen splatit?"

"Nu, pane Bindrisi, nemohu čestně říci, že vůbec očekávám, že bych to byl schopen splatit. Potřebuji dar."

"I kdybych vám byl ochoten ty kredity dát - a musím vám říci, že bych to byl z nějakého zvláštního důvodu ochoten udělat - nemohu. Císař má možná svůj zákonodárný sbor, ale já mám členy své komory. Nemohu věnovat takový dar bez souhlasu komory a ti s ním nebudou nikdy souhlasit."

"Proč ne? Vaše firma je neobyčejně majetná. Několik miliónů by pro vás nic neznamenalo."

"To zní dobře," řekl Bindris, "ale obávám se, že se firma právě v tomto okamžiku nachází ve stadiu úpadku. Sice ještě ne natolik k tomu, abychom měli problémy, ale dostatečně k tomu, aby to bylo nepříjemné. Pokud se rozkládá Říše, rozkládají se také její jednotlivé součásti. Nejsme v postavení, kdy bychom mohli několik miliónů darovat. - Je mi skutečně líto."

Seldon tiše seděl a Bindris se tvářil nešťastně. Nakonec potřásl hlavou a řekl: "Podívejte se, profesore Seldone, opravdu rád bych vám pomohl, zvláště kvůli té mladé dámě, kterou máte s sebou. Prostě to nejde. - Nicméně, nejsme jediná firma na Trantoru. Zkuste to jinde, profesore. Možná budete mít jinde více štěstí."

"Nu," řekl Seldon, když se s námahou zvedal, "to bychom mohli."

23

Wanda měla oči plné slz, ale cit, který vyjadřovaly, nebyl ničím jiným než vztekem.

"Dědo," řekla, "já tomu nerozumím. Já tomu prostě nerozumím. Byli jsme ve čtyřech různých firmách. Každý byl drzejší a protivnější, než ten předešlý. Ten čtvrtý nás prostě vykopl. A od té doby nás ani nepustili dovnitř."

"To není žádná záhada, Wando," řekl Seldon jemně. "Když jsme se setkali s Bindrisem, nevěděl, proč jsme za ním přišli, a byl k nám docela přátelský, dokud jsem jej nepožádal o dar několika miliónů kreditů. Pak už byl přátelský o hodně méně. Domnívám se, že se rozšířila zpráva o tom, co chceme, a pokaždé jsme narazili na méně přátelskosti, až nás nyní nechtějí vůbec přijímat. Proč by také měli? Nechtějí nám dát kredity, které potřebujeme, tak proč by s námi ztráceli čas?"

Wanda obrátila svůj hněv proti sobě. "A co jsem dělala já? Jen jsem tam seděla. Nic."

"To bych neřekl," řekl Seldon. "Na Bindrise jsi zapůsobila. Zdá se mi, že mi chtěl skutečně kredity dát, zvláště díky tobě. Zatlačila jsi na něj a něčeho jsi dosáhla."

"Ale nestačilo to. Kromě toho ho zajímalo jen to, že jsem byla hezká."

"Ne hezká," zamumlal Seldon. "Půvabná. Skutečně půvabná."

"Tak co budeme dělat teď, dědo?" zeptala se Wanda. "Po všech těch letech se psychohistorie zhroutí."

"Předpokládám," řekl Seldon, "že je to svým způsobem něco, čemu nemůžeme zabránit. Předpovídal jsem zhroucení Říše téměř po čtyřicet let a nyní, když k němu dochází, psychohistorie se zhroutí s ní."

"Ale psychohistorie Říši zachrání, alespoň částečně."

"To vím, ale nemohu ji k tomu přinutit."

"Takže ji prostě necháš zhroutit?"

Seldon potřásl hlavou. "Pokusím se tomu zabránit, ale musím přiznat, že nevím, jak bych to měl udělat."

Wanda řekla: "Musím cvičit. Musí být nějaký způsob, jak zesílit mé tlačení, udělat pro mě jednodušším přinutit lidi, aby dělali to, co chci já."

"Přál bych si, abys to dokázala."

"Co budeš dělat, dědo?"

"Nu, nic moc. Před dvěma dny, když jsem šel za vrchním knihovníkem, setkal jsem se náhodou v knihovně se třemi muži, kteří se hádali o psychohistorii. Jeden z nich mě z nějakého důvodu velice zaujal. Požádal jsem jej, aby se se mnou sešel, a on souhlasil. Sejdu se s ním dnes odpoledne v mé kanceláři."

"Chceš, aby s tebou pracoval?"

"Chtěl bych - kdybych měl dostatek kreditů, abych mu mohl zaplatit. Ale neuškodí, když si s ním promluvím. Koneckonců, co mohu ztratit?"

24

Mladík dorazil přesně ve 4 T.S.T. (trantorského standartního času) a Seldon se usmál. Měl rád dochvilné lidi. Opřel se rukama o stůl a připravil se k tomu, že vstane, ale mladík řekl: "Prosím, profesore, vím, že máte nemocnou nohu. Nemusíte vstávat."

Seldon řekl: "Děkuji, mladý muži. Nicméně to neznamená, že byste se nemohl posadit vy. Prosím."

Mladík si sundal sako a usedl.

Seldon řekl: "Nesmíte se na mě zlobit… když jsme se setkali a domluvili si tuto schůzku, zapomněl jsem se vás zeptat na vaše jméno - které zní…?"

"Stettin Palver," řekl mladík.

"Ach. Palver! Palver! To jméno mi připadá povědomé."

"Mělo by, profesore. Můj dědeček se vychloubal často tím, že vás znal."

"Váš dědeček. Samozřejmě. Joramis Palver. Vzpomínám si, že byl o dva roky mladší než já. Pokoušel jsem se o to, aby se ke mně v psychohistorii připojil, ale odmítl. Říkal, že není schopen se toho naučit tolik, aby byl užitečný. Taková škoda! Jak se Joramis má, mimochodem?"

Palver vážně řekl: "Obávám se. že skončil tak, jako skončíme všichni. Je mrtvý."

Seldon sebou trhnul. O dva roky mladší, než byl on sám - a mrtvý. Starý přítel, se kterým ztratil kontakt natolik, že když přišla smrt, ani o tom nevěděl.

Seldon seděl chvíli mlčky a nakonec zamumlal: "Je mi líto."

Mladík pokrčil rameny. "Prožil dobrý život."

"A vy, mladíku, kde jste se učil vy?"

"Na langanské univerzitě."

Seldon se zamračil. "Langano? Opravte mě, jestli se mýlím, ale to není na Trantoru, že ne?"

"Ne. Chtěl jsem zkusit jiný svět. Univerzity na Trantoru jsou, jak jistě sám dobře víte, všechny přecpané. Chtěl jsem si najít místo, kde bych mohl studovat v klidu."

"A co jste studoval?"

"Nic moc. Historii. Nic takového, co by mi zajistilo dobrou práci."

(Další trhnutí, ještě horší než předešlé. Dors Venabili byla historička.)

Seldon řekl: "Ale jste zpátky na Trantoru. Proč?"

"Kredity. Práce."

"Jako historik?"

Palver se zasmál. "Ani náhodou. Založil jsem si přepravní firmu. Není to zrovna práce v profesi."

Seldon se podíval na Palvera s bodnutím závisti. Obrysy Palverových paží a hrudníku byly zvýrazněny tenkou látkou jeho košile. Měl dobře vypracované svaly. Seldon sám nikdy takové svaly neměl.

Seldon řekl: "Předpokládám, že když jste byl na univerzitě, byl jste v boxerském týmu."

"Kdo, já? Nikdy. Jsem zápasník."

"Zápasník!" Seldonovi se hned zlepšila nálada. "Jste z Heliconu?"

Palver s jistým opovržením řekl: "Nemusíte pocházet z Heliconu na to, abyste byl dobrý zápasník."

Ne, pomyslel si Seldon, ale odtamtud pocházejí ti nejlepší.

Nicméně neřekl nic.

Řekl však: "Nu, váš dědeček se ke mně nepřipojil. Co vy?"

"Psychohistorie?"

"Zaslechl jsem, jak jste mluvil s ostatními, když jsme se poprvé setkali, a připadalo mi, že o psychohistorii mluvíte docela rozumně. Chtěl byste se ke mně tedy připojit?"

"Jak jsem řekl, profesore, mám práci."

"Přepravní firmu. No tak, no tak."

"Vyplácí se dobře."

"Kredity nejsou všechno."

"Ale jsou docela dost. Například vy, na druhou stranu, mi platit moc nemůžete. Jsem přesvědčený, že vám kredity chybějí."

"Proč to říkáte?"

"Tak nějak hádám. - Ale nemám pravdu?"

Seldon stiskl pevně rty a pak řekl: "Ne, máte pravdu a já vám platit moc nemohu. Je mi líto. Předpokládám, že tím náš krátký rozhovor končí."

"Počkejte, počkejte, počkejte." Palver zvedl ruce. "Ne tak rychle, prosím. Pořád ještě mluvíme o psychohistorii. Pokud pro vás budu pracovat, budu se učit psychohistorii, je to tak?"

"Samozřejmě."

"V tom případě kredity přece jen nejsou koneckonců všechno. Navrhnu vám obchod. Vy mě budete učit psychohistorii a platit mi tolik, kolik budete moci, a já už to nějak přežiju. Co vy na to?"

"Skvělé," řekl Seldon radostně. "To zní skvěle. A ještě jedna věc."

"Ach?"

"Ano. V uplynulých týdnech jsem byl dvakrát napaden. Poprvé mi pomohl ubránit se můj syn, ale ten odejel na Santanni. Podruhé jsem použil svou olovem naplněnou vycházkovou hůl. Zabralo to, ale dovlekli mě před smírčího soudce a obvinili z těžkého ublížení na těle."

"Proč útočili?" přerušil jej Palver.

"Nejsem populární. Mluvil jsem o pádu Říše tak dlouho, že když k němu nyní dochází, jsem z něj viněn."

"Chápu. Takže co to má do činění s tou jednou věcí, o které jste se zmiňoval?"

"Chci, abyste byl mým osobním strážcem. Jste mladý, jste silný, a co je nejdůležitější, jste zápasník. Jste přesně to, co potřebuji."

"Myslím, že se to dá zařídit," řekl Palver s úsměvem.

25

"Jen se podívejte, Stettine," řekl Seldon, když oba procházeli při své brzké večerní procházce jedním z trantorských obytných sektorů poblíž Streelingu. Starší muž ukázal na odpadky - různé smetí, vyhozené z pozemních vozů, projíždějících kolem, nebo odhozené nedbalými chodci - povalující se na chodníku. "Za starých časů," pokračoval Seldon, "byste takový nepořádek neviděl. Strážníci byli bdělí a městská pořádková služba prováděla neustálou údržbu veřejných prostor. Ale co je ještě důležitější, nikoho by ani nenapadlo zbavovat se svých odpadků takovým způsobem. Trantor byl náš domov; byli jsme na něj hrdí. Nyní -" - Seldon potřásl smutně, odevzdaně hlavou a povzdechl si - "- je to -" Najednou zmlkl.

"Vy tam, mladý muži!" zakřičel na neupraveného člověka, který je před několika okamžiky minul a kráčel opačným směrem. Přežvykoval sousto, které si právě strčil do úst; obal bez jediného pohledu pod nohy odhodil na zem. "Zvedněte to a ukliďte," napomenul jej Seldon, když se na něj mladík zamračeně podíval.

"Zvedni si to sám," zavrčel mladík a pak se obrátil a odešel.

"To je další znamení rozpadu společnosti, který předpovídá vaše psychohistorie, profesore Seldone," řekl Palver.

"Ano, Stettine. Říše všude kolem nás upadá, kousek po kousku. Ve skutečnosti už je rozbitá - už není cesty zpět. Lhostejnost, rozklad a hltavost hrají všechny svou úlohu ve zničení kdysi tak krásné Říše. A co přijde místo ní? Vždyť -"

Hari Seldon při pohledu na Palverovu tvář zmlkl. Mladší muž, jak se zdálo, pozorně naslouchal - ale ne Seldonovu hlasu. Hlavu měl nachýlenou na stranu a na tváři měl do dálky upřený pohled. Bylo to, jako by se Palver pokoušel zaslechnout zvuk, který nemohl slyšet nikdo kromě něj.

Náhle sebou trhnul. S naléhavým pohledem kolem chytil Palver Seldona za paži. "Hari, rychle, musíme zmizet. Přicházejí…" A pak byl klidný večer přerušen pronikavým zvukem rychle se přibližujících kroků. Seldon a Palver se prudce otočili, ale už bylo pozdě; tlupa útočníků už byla za nimi. Nicméně tentokrát byl Hari Seldon připraven. Okamžitě kolem sebe a Palvera švihl holí v širokém oblouku. Tomu se tři útočníci - dva chlapci a dívka, mladí rváči - zasmáli.

"Takže nám to vůbec neusnadníš, co, staříku?" zavrčel chlapec, který byl podle všeho vůdcem smečky. "No jasně, já a mí kámoši tě složíme k zemi ve dvou vteřinách. A pak -" Najednou byl na zemi vůdce smečky sám, když se stal cílem přesně umístěného zápasnického kopu do břicha. Zbylí dva násilníci, kteří stáli klidně stranou, se přikrčili, jak se chystali k útoku. Ale Palver byl rychlejší. Také padli k zemi, aniž si uvědomili, co je srazilo.

A pak bylo po všem - téměř ještě dříve, než cokoli začalo. Seldon stál stranou, opíral se těžce o hůl a třásl se při pomyšlení, jak těsně vyvázl. Palver, ztěžka oddychující námahou, celou scénu přehlédl. Tři útočníci leželi na opuštěném chodníku pod tmavnoucí kupolí.

"Pojďme, vypadněme odsud rychle!" naléhal znovu Palver, jenže tentokrát to nebyli útočníci, před kým museli utéct.

"Stettine, nemůžeme utéct," protestoval Seldon. Pokynul k samozvaným útočníkům, kteří leželi v bezvědomí. "Vždyť jsou to ještě děti. Mohou umírat. Jak bychom jen mohli odejít? To je nelidské - a lidskost je přesně to, co jsem po všechna ta léta ochraňoval." Seldon pro zdůraznění udeřil do chodníku holí a v očích mu zableskl odsuzující pohled.

"Nesmysl," odsekl Palver. "Nelidské je to, že výtržníci, jako jsou oni, přepadají nevinné občany, jako jste vy. Myslíte, že oni by o vás uvažovali? Prostě by vám bodli nůž do břicha, aby vám ukradli poslední kredit - a pak by do vás kopli, až by utíkali! Brzy se vzpamatují a odplíží se, aby si vylízali rány. Nebo je někdo najde a zavolá úřady.

Ale Hari, musíte myslet. Po tom, co se stalo posledně, můžete ztratit všechno, pokud se objevíte ve spojení s další rvačkou. Prosím, Hari, musíme utéct!" S tím popadl Palver Seldona za paži a Seldon, s posledním pohledem zpět, se nechal odvést.

Jak kroky rychle utíkajícího Seldona a Palvera v dálce utichaly, vynořila se ze svého úkrytu za stromy další postava. Mladík se zamračenýma očima, pochechtávající se pro sebe, zamumlal: "Vy ste ten pravej, kdo mi bude vykládat, co je správný a co je špatný, profesore." S tím se otočil a vykročil, aby sehnal strážníky.

26

"Klid! Chci tady klid!" křičela soudkyně Tejan Popjens Lih. Veřejný výslech profesora Hariho Seldona a jeho mladého společníka Stettina Palvera vyvolal mezi obyvateli Trantoru hodně křiku. Tady byl člověk, který předpovídal pád Říše, rozklad civilizace, který nabádal ostatní, aby se navrátili ke zlatému věku slušnosti a pořádku - tady byl ten, který podle očitého svědka nařídil bez jakéhokoli zjevného důvodu brutální zmlácení tří mladých Trantořanů. Ach ano, vypadalo to na velkolepý výslech, který bezpochyby povede k ještě velkolepějšímu rozsudku.

Soudkyně stiskla spínač, umístěný na panelu vedle jejího soudcovského křesla, a přeplněnou soudní síní se rozlehl zvučný gong. "Tady bude klid," opakovala náhle ztichlému davu. "Pokud to bude zapotřebí, nechám vyklidit soudní síň. Toto je varování. Nebude opakováno."

Soudkyně ve svém šarlatovém rouchu vypadala působivě. Lih, která původem pocházela z vnějšího světa Lysteny, měla lehce namodralý odstín, který tmavl, když se rozrušila, a stával se prakticky purpurovým, když se skutečně rozhněvala. Říkalo se, že za všechna léta za soudcovskou stolicí přes svou pověst vynikající soudkyně, nehledě na její postavení jednoho z nejúctyhodnějších vykladačů říšského práva, byla Lih často trochu marnivá, pokud šlo o barevný zjev, který tvořila, způsob, kterým její jasně rudé roucho zdůrazňovalo její jemně tyrkysovou pleť.

Nicméně Lih měla pověst toho, kdo trestá každého, kdo porušuje říšské zákony; byla jedna z mála soudců, kteří dodržovali občanský zákoník bez ústupků.

"Slyšela jsem o vás, profesore Seldone, a o vašich teoriích ohledně našeho nastávajícího zničení. A hovořila jsem se smírčím soudcem, který nedávno pracoval na případě, ve kterém jste byl zapleten, na tom, kdy jste udeřil člověka svou olovem naplněnou holí. Také v tom případě jste se prohlašoval za oběť napadení. Vaše obhajoba se opírala, jak jsem pochopila, o předešlý nehlášený incident, kdy jste byl se svým synem údajně napaden osmi násilníky. Byl jste schopen mého ctěného kolegu, profesore Seldone, přesvědčit o vašem prohlášení o sebeobraně, i když očitý svědek dosvědčil pravý opak. Tentokrát budete muset být, profesore, daleko přesvědčivější."

Tři chuligáni, kteří Seldona s Palverem obžalovali, se na svých sedadlech u stolu žalobce zahihňali. Dnes poskytovali úplně jiný obraz než toho večera. Mladíci byli oblečení v čistých, volných sportovních oblecích; dívka na sobě měla upravenou skládanou tuniku. Jeden vedle druhého poskytovali, pokud se člověk nepodíval (nebo neposlouchal) příliš zblízka, uklidňující obraz trantorského mládí.

Seldonův právník Civ Novker (který taktéž zastupoval Palvera) přistoupil k soudní stolici. "Vaše Ctihodnosti, můj klient je poctivým členem trantorského společenství. Je bývalým prvním ministrem prvotřídní pověsti. Je osobním přítelem našeho císaře Agise XIV. Jaký možný užitek by mohl profesor Seldon mít z útoku na nevinné mladé lidi? Je jedním z nejvýmluvnějších zastánců rozvoje intelektuálních schopností trantorské mládeže - jeho psychohistorický Projekt zaměstnává mnoho dobrovolníků z řad studentů; je milovaným členem katedry streelingské univerzity.

Mimoto -" Zde se Novker odmlčel a přejel pohledem přeplněnou soudní síň, jako by chtěl říct, počkejte, až uslyšíte tohle - budete se stydět, že jste třeba jen na vteřinu pochybovali o pravdivosti tvrzení mého klienta, "- profesor Seldon je jedním z mála soukromých osob, oficiálně spojených s prestižní Galaktickou knihovnou. Byl mu přislíben neomezený přístup k materiálům knihovny pro práci na tom, co on nazývá Galaktickou encyklopedií, skutečném chvalozpěvu na říšskou kulturu.

Ptám se vás, jak může být takový člověk vůbec vyslýchán v takové záležitosti?"

S máchnutím paže ukázal Novker na Seldona, který seděl se Stettinem Palverem u stolu obhájce a vypadal nepopiratelně znepokojeně. Hariho líce nečekanou chválou zčervenaly (koneckonců ještě před nedávném bylo jeho jméno spojováno spíše s květnatými chválami než s posměšným smíchem) a ruka na vyřezávané rukojeti jeho věrné hole se zachvěla.

Soudkyně Lih shlédla na Seldona, jasně neovlivněná. "Skutečně, jaký užitek, pane obhájce. Mnohokrát jsem si tuto otázku kladla. Několik posledních nocí jsem nespala a trápila se touto otázkou. Proč by se člověk úrovně profesora Seldona dopouštěl nevyprovokovaného těžkého ublížení na těle, když je sám jedním z našich nejznámějších kritiků takzvaného 'úpadku' občanského pořádku?

A pak mi to došlo. Možná ve svém zklamání z toho, že mu nikdo nevěří, cítil profesor Seldon, že musí světům dokázat, že jeho předpovědi záhuby a temnoty se skutečně plní. Koneckonců, stojí zde člověk, který celý svůj život strávil předpovídáním pádu Říše, a všechno, na co může skutečně ukázat, je několik vypálených světel v kupoli, příležitostná porucha veřejné dopravy, tu a tam omezení rozpočtu - nic tak dramatického. Ale útok - nebo dva nebo tři - nu, to už by bylo něco."

Lih se opřela a složila před sebou ruce se spokojeným výrazem ve tváři. Seldon se postavil, opírajíce se ztěžka o stůl. S námahou přistoupil k soudní stolici, poslal svého právníka pryč a vkráčel přímo do ocelového pohledu soudkyně.

"Vaše Ctihodnosti, dovolte prosím, abych řekl několik slov na svou obranu."

"Samozřejmě, profesore Seldone. Koneckonců, tohle není soud, ale pouze výslech k objasnění všech výpovědí, skutečností a domněnek, vztahujících se k tomuto případu, než se rozhodne, jestli půjde k soudu nebo ne. Pouze jsem vyjádřila domněnku; mám skutečný zájem vyslechnout, co chcete říci."

Seldon si odkašlal, než promluvil. "Celý svůj život jsem zasvětil Říši. Věrně jsem sloužil císařům. Má psychohistorická věda je spíše než poslem zkázy zamýšlená jako prostředník nápravy. S ní můžeme být připraveni na jakékoli události, které civilizaci čekají. Pokud, jak věřím, pokračuje Říše k rozpadu, pomůže nám psychohistorie položit základní kameny nové a lepší společnosti, postavené na všem, co bylo dobrého na té staré. Miluji naše světy, naše lidi, naši Říši - jaký by pro mě mělo smysl přispívat k nezákonnosti, která jí denně vysává síly?

Nemohu říci nic více. Musíte mi věřit. Já, člověk intelektu, rovnic, vědy - mluvím ze srdce." Seldon se obrátil a odešel pomalu ke své židli vedle Palvera. Než usedl, vyhledal očima Wandu, sedící mezi diváky. Lehce se usmála a mrkla na něj.

"Ať už ze srdce nebo ne, profesore Seldone, bude toto rozhodnutí z mé strany vyžadovat více přemýšlení. Vyslechli jsme žalující stranu; vyslechli jsme vás a pana Palvera. Je ještě jedna strana, jejíž svědectví potřebuji. Chci vyslechnout Riala Nevase, který se zúčastnil tohoto incidentu jako očitý svědek."

Když Nevas přistoupil k soudní stolici, podívali se na sebe Palver se Seldonem poplašeně. Byl to ten chlapec, kterého Seldon napomínal těsně před útokem.

Lih položila mladíkovi otázku: "Můžete popsat, pane Nevasi, čeho jste byl přesně očitým svědkem oné noci?"

"No," začal Nevas, když na Seldona upřel pohled svých zamračených očí, "šel sem kolem, staral sem se vo svý, dyž sem viděl tydle dva," - obrátil se a ukázal na Seldona a Palvera - "na druhý straně ulice, jak dou proti mně. A pak sem viděl ty tři děcka." (Další ukazování, tentokrát na ty tři, kteří seděli u stolu žalobce.) "Ti dva starší chlápci šli za těma děckama. Ale neviděli mně, páč sem byl na druhý straně ulice a kromě toho se soustředili na svý voběti. Pak prásk! Prostě takhle, ten starší chlap po nich švihnul svou holí a ten mladší chlap na ně vlítnul a kopal je, a než sem se stačil zpamatovat, leželi šici na zemi. Pak ten starej se svým kámošem prostě vodešli, jenom tak. Nemoh sem tomu věřit."

"To je lež!" vybuchl Seldon, "zahráváte si s našimi životy, mladíku!" Nevas na Seldona jen netečně hleděl.

"Soudkyně," zapřísáhl se Seldon, "nechápete, že lže? Pamatuji si toho člověka. Vynadal jsem mu několik minut předtím, než jsme byli napadeni, za znečišťování. Ukazoval jsem to Stettinovi jako další důkaz úpadku naší společnosti, lhostejnosti občanů a -"

"Dost, profesore Seldone," rozkázala soudkyně. "Další takový výbuch a vykážu vás ze soudní síně. Takže, pane Nevasi," řekla a obrátila se zpět k svědkovi. "Co jste dělal během událostí, které jste právě popsal?"

"Já, ech, sem se skoval. Za ňákejma stromama. Skoval sem se. Bál sem se, že po mně půdou, jestli mně uvidí, tak sem se skoval. A dyž vodešli, no, utíkal sem a zavolal cajty."

Nevas se začal potit a vstrčil prst za svírající límeček obleku. Ošil se, přenesl váhu z jedné nohy na druhou, jak stál na vyvýšeném řečnickém stupínku. Nepříjemně si uvědomoval, že jsou na něj upřeny oči davu; pokoušel se vyhnout se pohledu do publika, ale pokaždé, když to udělal, zjistil, že jej přitahuje upřený pohled hezké plavovlasé dívky, sedící v první řadě. Vypadalo to, jako by mu pokládala otázku, vyžadovala odpověď, nutila jej promluvit.

"Pane Nevasi, co říkáte tvrzení profesora Seldona, že vás on a pan Palver viděli před útokem, že s vámi ve skutečnosti profesor hovořil?"

"No, eh, ne, víte, bylo to, jak sem řek … šel sem kolem a -" A nyní Nevas pohlédl k Seldonově stolu. Seldon se na mladíka díval smutně, jako by si uvědomoval, že je vše ztraceno. Ale Seldonův společník, Stettin Palver, na Nevase upíral zuřivý pohled a Nevas sebou trhnul, poskočil, jak zaslechl slova: Řekni pravdu! Bylo to, jako by Palver promluvil, ale Palverovy rty se nepohnuly. A pak, zmatený, trhl Nevas hlavou směrem k plavovlásce; myslel, že ji zaslechl promluvit - Řekni pravdu! - ale ani její rty se nehýbaly.

"Pane Nevasi, pane Nevasi," pronikl do mladíkových zmatených myšlenek hlas soudkyně. "Pane Nevasi, pokud šel profesor Seldon s panem Palverem proti vám za těmi třemi žalujícími, jak je možné, že jste si všiml Seldona a Palvera jako prvních? Tak jste to tvrdil ve své výpovědi, je to tak?"

Nevas se divoce rozhlédl po soudní síni. Nemohl očím uniknout a všechny oči na něj křičely Řekni pravdu! S pohledem na Hariho Seldona řekl Rial Nevas prostě "Promiňte" a k překvapení všech shromážděných v soudní síni se čtrnáctiletý chlapec rozplakal.

27

Byl krásný den, nebylo ani horko ani chladno, ani příliš jasno ani zamračeno. I když byl fond na údržbu zeleně dávno zrušen, několik rozrůstajících se trvalek lemovalo schody vedoucí do Galaktické knihovny a snažilo se přidat k ránu radostnou náladu. Do knihovny, která byla zbudována v klasickém antickém slohu, se vstupovalo po jednom z nejdelších schodišť v celé Říši, pouze druhým nejdelším po schodišti do samotného Císařského paláce. Nicméně většina návštěvníků knihovny dávala přednost tomu, že vešla po pojízdném chodníku. Seldon si ode dne sliboval mnoho.

Od chvíle, kdy byl se Stettinem zbaven jakéhokoli podezření v jejich posledním případě těžkého ublížení na těle, cítil se Hari Seldon jako nový člověk. I když to byla bolestná zkušenost, její velmi veřejný průběh posloužil Seldonově věci. Soudkyně Tejan Popjens Lih, která byla pokládána za jednu, pokud ne přímo za nejvlivnější soudkyni na Trantoru, řekla svůj názor velice nahlas následujícího dne po dojemném doznání Riala Nevase.

"Pokud přicházíme na takovou křižovatku naší 'civilizované' společnosti." prohlásila soudkyně ze své soudcovské stolice, "že je člověk postavení profesora Hariho Seldona nucen snášet pokoření, potupu a lži od sobě rovných pouze proto, kým je a co tvrdí, je to skutečně pro Říši temný den. Přiznávám, že i já jsem tomu uvěřila - nejdříve 'Proč by se nemohl profesor Seldon,' uvažovala jsem, 'uchýlit k takovému podvodu, aby se pokusil dokázat své předpovědi?' Ale jak se ukázalo, byl to politováníhodný omyl." Nyní se obočí soudkyně svraštilo a na krk a do tváří jí stoupla tmavá modř. "Připsala jsem totiž motivy profesora Seldona naší nové společnosti, společnosti, ve které se pro poctivost, slušnost a dobrou vůli pravděpodobně vraždí, společnosti, v níž se, jak se zdá, člověk musí uchylovat k nečestnosti a podvodům, aby dokázal přežít.

Jak daleko jsme zašli od svých základních myšlenek. Tentokrát jsme měli štěstí, trantorští spoluobčané. Jsme profesoru Harimu Seldonovi dlužní díky, že nám ukázal naše pravé já; vezměme si jeho příklad k srdci a rozhodněme se být bdělí proti nižším pudům naší lidské přirozenosti."

Po slyšení poslal císař Seldonovi holodisk s gratulacemi. Vyjádřil na něm naději, že možná nyní Seldon najde nové zdroje financí pro svůj Projekt.

Jak Seldon vjížděl dovnitř po chodníku, uvažoval o současném stavu svého psychohistorického Projektu. Jeho dobrý přítel - bývalý vrchní knihovník Las Zenow - odešel na odpočinek. Celou dobu svého úřadu byl Zenow silným obhájcem Seldona a jeho práce. Daleko častěji byly nicméně Zenowovy ruce svázány knihovnickým výborem. Ale jak Seldona ujistil, příjemný nový vrchní knihovník Tryma Acarnio byl stejně pokrokový jako on sám a vycházel přátelsky s mnoha frakcemi mezi členy výboru.

"Hari, příteli můj," řekl Zenow, než odletěl z Trantoru na svůj domovský svět Wencory, "Acarnio je dobrý člověk, osoba s hlubokým intelektem a otevřenou myslí. Jsem si jistý, že udělá všechno, co bude v jeho silách, aby pomohl vám i Projektu. Nechal jsem mu záznam s veškerými údaji o vás a vaší encyklopedii; vím, že příspěvkem k lidskosti, který znamená, bude stejně nadšen jako já. Dávejte na sebe pozor - budu na vás vzpomínat s láskou."

A tak se dnes měl Hari Seldon poprvé oficiálně setkat s novým vrchním knihovníkem. Měl radost z jistoty, kterou mu Las Zenow přislíbil, a těšil se na práci na svých budoucích plánech ohledně Projektu a encyklopedie.

Když Hari vstoupil do kanceláře vrchního knihovníka, Tryma Acarnio vstal. Už si toto místo přizpůsobil; zatímco Zenow v každém koutě a na každém volném místě místnosti skladoval holodisky a trivinoviny z každého

trantorského sektoru a ve vzduchu se vznášela oslnivá sbírku viziglóbů, představujících různé světy Říše, odklidil Acarnio hromady dat, které měl Zenow rád po ruce. Nyní jedné ze zdí dominovala velká holostěna, na které, jak se Seldon domýšlel, mohl Acarnio sledovat každý přenos nebo vysílání, které si přál.

Acarnio byl malý a podsaditý a měl trochu neklidný pohled - díky operaci rohovky, kterou absolvoval v dětství a která se nepovedla - který zakrýval hrůzu nahánějící inteligenci a neustálé uvědomování si všeho, co se kolem něj děje.

"Nuže, nuže. Profesore Seldone. Pojďte dál. Posaďte se." Acarnio ukázal na křeslo s vysokým opěradlem, které stálo proti stolu, u něhož seděl. "Byla to, myslím, docela šťastná náhoda, že jste požádal o toto setkání. Víte, měl jsem v úmyslu se s vámi spojit okamžitě, jen co se tu zabydlím."

Seldon přikývl, potěšen tím, že jej nový vrchní knihovník považoval za natolik důležitého, že si s ním plánoval setkání v prvních hektických dnech po svém nástupu do funkce.

"Ale nejdříve mi prosím, profesore, řekněte, proč jste se se mnou chtěl sejít, dříve než přejdeme k mým, s největší pravděpodobností daleko prozaičtějším zájmům."

Seldon si odkašlal a naklonil se dopředu. "Vrchní knihovníku, Las Zenow vám bezpochyby řekl o mé práci a mém plánu ohledně Galaktické encyklopedie. Las byl docela nadšený a hodně mi pomohl, když mi tu zajistil soukromou kancelář a neomezený přístup k obrovským zdrojům knihovny. Ve skutečnosti to byl on, kdo našel konečný domov encyklopedického Projektu, vzdálený vnější svět jménem Terminus.

Nicméně tu byla jedna věc, kterou Las zajistit nedokázal. Aby mohl Projekt pracovat podle programu, musím mít kancelářské prostory a neomezený přístup i pro několik svých spolupracovníků. Je to výjimečný podnik, už jen samo hromadění informací, které musíme zkopírovat a přenést na Terminus, kde teprve začne skutečná práce při sestavování encyklopedie.

Jak jistě sám dobře víte, Las s knihovnickým výborem nevycházel v dobrém. Nicméně vy ano. A tak se vás ptám, vrchní knihovníku: postaráte se o to, aby byl mým spolupracovníkům zaručen přístup, abychom mohli pokračovat v naší nejdůležitější práci?"

Zde Seldon takřka bez dechu zmlkl. Byl si jistý, že jeho řeč, kterou si včera pořád dokola opakoval, bude mít žádaný účinek. S důvěrou očekával Acarniovu odpověď.

"Profesore Seldone," začal Acarnio. Seldonův úsměv, plný očekávání, pohasl. V hlase vrchního knihovníka se ozýval tón, který Seldon nečekal. "Můj ctěný předchůdce mi poskytl - ve vyčerpávajících podrobnostech - výklad vaší práce zde v knihovně. Byl velice nadšený vašimi výzkumy a angažoval se v plánu na to, aby se zde k vám připojili vaši spolupracovníci. Stejně jako já, profesore Seldone" - při Acarniově odmlce Seldon ostře vzhlédl - "alespoň zprvu. Byl jsem připraven, že svolám zvláštní schůzi výboru a navrhnu, aby byl pro vás a vaše encyklopedisty připraven větší počet kanceláří. Ale profesore Seldone, toto vše se změnilo."

"Změnilo! Ale proč?"

"Profesore Seldone, byl jste hlavním obžalovaným v jednom z nejsenzačnějších případů těžkého ublížení na zdraví."

"Ale byl jsem zproštěn viny," přerušil jej Seldon. "Ten případ ani nešel před soud."

"Nicméně vám, profesore, vaše poslední vystoupení před veřejností dalo nepopiratelný - jak bych to řekl? - odstín špatné pověsti. Ach ano, byl jste zproštěn všech obvinění. Ale k tomu, abyste byl zproštěn, muselo být vaše jméno, vaše minulost, vaše víra a vaše práce stavěna na odiv před očima všech světů. A i když vás jedna pokroková a správně uvažující soudkyně prohlásila nevinným, co s těmi milióny - možná biliony - jiných obyčejných občanů, kteří ve vás nevidí průkopnického psychohistorika, ale nepříčetného šílence, který křičí o zkáze a soumraku velké a mocné Říše?

Vy samotnou podstatou své práce ohrožujete základní strukturu Říše. Nemám na mysli tu obrovskou, bezejmennou, anonymní, monolitickou Říši. Ne, mluvím o srdci a duši Říše - o jejích lidech. Když jim říkáte, že Říše chřadne, říkáte tím, že chřadnou oni. A s tím se, můj drahý profesore, obyčejný občan nesmíří.

Seldone, ať se vám to líbí nebo ne, stal jste se směšnou postavou, předmětem výsměchu, terčem posměchu."

"Promiňte, vrchní knihovníku, ale už po léta jsem byl pro jisté kruhy terčem posměchu."

"Ano, ale pouze pro jisté kruhy. Ale ten poslední incident - a to příliš veřejné fórum, na kterém se odehrál - vás vystavil výsměchu nejen zde na Trantoru, ale na všech světech. A profesore, pokud my, jako Galaktická knihovna, vyjádříme tichý souhlas s vaší prací tím, že vám poskytneme prostory, staneme se díky tomu stejně tak i my terčem posměchu na všech světech. A bez ohledu na to, jak silně mohu osobně věřit ve vaši teorii a vaši encyklopedii, jako vrchní knihovník Galaktické knihovny na Trantoru musím myslet v první řadě na knihovnu.

A proto se, profesore Seldone, vaše žádost o vpuštění vašich spolupracovníků zamítá."

Hari Seldon sebou v křesle trhl, jako by jej někdo udeřil.

"Dále," pokračoval Acarnio, "vás musím informovat o dočasném dvoutýdenním zrušení všech výsad, poskytovaných knihovnou - s platností od této chvíle. Výbor svolal zvláštní schůzi, profesore Seldone. Do dvou týdnů vás uvědomíme, jestli jsme se rozhodli, že bude naše spolupráce s vámi přerušena nebo ne."

Acarnio domluvil, položil ruce na lesklou, hladkou desku stolu a postavil se. "To je všechno, profesore Seldone - zatím."

Hari Seldon také vstal, i když se nepohyboval tak pružně ani rychle jako Tryma Acarnio.

"Bude mi dovoleno promluvit k výboru?" zeptal se Seldon. "Možná bych jim byl schopen vysvětlit nezbytnou důležitost psychohistorie a encyklopedie -"

"Obávám se, že ne, profesore," řekl Acarnio tiše a Seldon zahlédl krátký záblesk v očích člověka, o kterém mu Las Zenow vyprávěl. Ale stejně rychle se vrátil chladný byrokrat, když Acarnio vedl Seldona ke dveřím.

Jak se vchod otevřel, Acarnio řekl: "Dva týdny, profesore Seldone. Zatím." Hari prošel ke svému čekajícímu vozíku a dveře se zavřely.

Co mám dělat teď? pomyslel si Seldon zoufale. Je to konec mé práce?

28

"Wando, drahá, co děláš?" zeptal se Hari, když vešel do kanceláře své vnučky na streelingské univerzitě. Místnost byla kanceláří vynikajícího matematika Yuga Amaryla, jehož smrt psychohistorický Projekt ochudila. Naštěstí Wanda v posledních letech Yugovu roli postupně převzala a dále rozvíjela a upravovala Základní Radiant.

"Nu, pracuji na rovnici v Sekci 33A2D17. Podívej, sekci jsem překalibrovala" - pokynula k zářící fialové skvrně, visící ve vzduchu před jejím obličejem - "a vzala jsem v úvahu standardní kvocient a - Tady! Přesně to jsem myslela - myslím." Ustoupila a promnula si oči.

"Co to je, Wando?" Hari postoupil blíže, aby její rovnici prostudoval. "Nu, vypadá to jako rovnice Terminu, a přitom… Wando, tohle je pravý opak rovnice Terminu, ne?"

"Ano, dědo. Víš, čísla v rovnici Terminu nefungovala docela správně - podívej." Wanda se dotkla spínače ve výklenku stěny a k životu se probudila další skvrna v ostré červeni na druhé straně místnosti. Seldon a Wanda vykročili, aby ji prozkoumali. "Vidíš, jak do sebe teď všechno zapadá, dědo? Trvalo mi týdny, než jsem toho dosáhla."

"Jak jsi to udělala?" zeptal se Hari, obdivujíce linie rovnice, jejich logiku, jejich eleganci.

"Nejdříve jsem se soustředila jen na ni. Zablokovala jsem všechno ostatní. Aby začal Terminus pracovat a abych já začala pracovat na Terminu - to dá rozum, ne? Ale pak jsem si uvědomila, že nemohu prostě zavést tu rovnici do systému Základního Radiantu a očekávat, že do něj vklouzne hladce, jako by se nic nestalo. Umístění něčeho znamená přemístění ostatního někam jinam. Váha potřebuje protiváhu."

"Myslím, že pojetí toho, o čem mluvíš, říkali staré národy 'jin a jang'."

"Ano, víceméně. Jin a jang. Takže, jak vidíš, jsem si uvědomila, abych dosáhla jin Terminu, musela jsem umístit jeho jang. Což jsem udělala tady." Odešla zpět k fialové skvrně, skryté na druhém konci koule Základního Radiantu. "A když jsem tu uspořádala symboly, zapadla na místo i rovnice Terminu. Harmonie!" Wanda vypadala spokojeně sama se sebou, jako by vyřešila všechny problémy Říše.

"To je nádherné, Wando, a později mi musíš říci, co to podle tebe znamená pro Projekt. - Ale teď se mnou musíš jít k holostěně. Dostal jsem před několika minutami naléhavou zprávu ze Santanni. Tvůj otec chce, abychom mu okamžitě zavolali."

Wandin úsměv zmizel. Posledními zprávami o bojích na Santanni byla znepokojena. Obyvatelé vnějších světů utrpěli dopadem omezení říšského rozpočtu nejvíce. Měli omezený přístup k bohatším, více obydleným vnitřním světům a bylo pro ně čím dál obtížnější měnit své výrobky za potřebné dovážené zboží. Říšských hyperlodí, přilétajících a odlétajících ze Santanni, bylo málo a vzdálený svět se cítil od zbytku Říše izolovaný. Po celé planetě vznikala ohniska povstání.

"Dědečku, doufám, že je všechno v pořádku," řekla Wanda a v hlase se jí ozval strach.

"Nedělej si starosti, drahá. Koneckonců, pokud nám byl Raych schopen poslat zprávu, musí být v bezpečí."

V Seldonově kanceláři se postavili před aktivovanou holostěnu. Seldon navolil na klávesnici vedle stěny kód a několik vteřin čekali, až bude navázáno intrugalaktické spojení. Stěna jako by pomalu ustupovala do zdi, jako by byla vchodem do tunelu - a v tunelu se, zprvu nejasně,- začala objevovat známá postava malého, silně stavěného muže. Jak se spojení zaostřovalo, stávaly se mužovy rysy ostřejšími. Když už byli Seldon s Wandou schopni rozeznat Raychův hustý dahlanský knír, postava ožila.

"Táto! Wando!" řekl Raychův trojrozměrný hologram, přenesený na Trantor ze Santanni. "Poslyšte, nemám moc času." Trhnul sebou, jako by jej polekal hlasitý zvuk. "Věci tady jdou zatraceně špatně. Režim padl a vede to tu prozatímní vláda. Je to pěknej průšvih, to si dovedete představit sami. Naložil jsem Manellu a Bellis do hyperlodi na Anacreon. Řekl jsem jim, aby se s tebou odtamtud spojily. Ta loď se jmenuje Arcadia VII.

Měl jsi Manellu vidět, táto. Šílela jako nevím co, že musela odejít. Jediný způsob, jak jsem ji mohl přesvědčit, bylo, že to musí udělat kvůli Bellis.

Vím, co si myslíte, táto a Wando. Samozřejmě že bych s nima šel - kdybych mohl. Ale nebylo tam dost místa. Měli byste vidět, co jsem musel udělat, abych na tu loď vůbec dostal je," Raych blýskl jedním ze svých pokřivených úšklebků, které na něm Seldon s Wandou tak milovali, a pokračoval. "Kromě toho, když už jsem tady, musím pomáhat bránit univerzitu - možná jsme součást říšského univerzitního systému, ale jsme místem učení a budování, ne ničení. Říkám ti, jestli se jediný z těch santanských povstalců s horkou hlavou přiblíží k našim věcem -"

"Raychu," přerušil jej Hari, "Jak je to špatné? Máš blízko k boji?"

"Táto, jsi v nebezpečí?" zeptala se Wanda.

Několik vteřin čekali, než jejich zpráva proletí devět tisíc parseků přes Galaxii k Raychovi.

"Já - já - já jsem docela nerozuměl tomu, co jste říkali," odpověděl hologram. "Zrovna se tu trochu střílí. Ve skutečnosti je to docela vzrušující," řekl Raych s dalším úšklebkem. "Takže musím prozatím skončit. Nezapomeňte zjistit, co se stalo s Arcadií VII., letící na Anacreon. Spojím se s vámi, hned jak to bude možné. Nezapomeňte, já -" Přenos byl přerušen a hologram zmizel. Tunel holostěny se uzavřel, takže se Seldon s Wandou dívali na prázdnou zeď.

"Dědo," řekla Wanda, "co myslíš, že chtěl říct?"

"Nemám ponětí, drahá. Ale vím jednu věc a to, že se o sebe tvůj otec dokáže postarat. Je mi líto každého povstalce, který se k němu dostane na dálku jednoho dobře umístěného zápasnického kopu! - Pojď, vraťme se k té rovnici a za pár hodin si prověříme Arcadii VII."

"Veliteli, nemáte tušení, co se s lodí stalo?" Hari Seldon se znovu zabýval intrugalaktickým hovorem, ale tentokrát hovořil s velitelem říšské flotily na Anacreonu. Pro tento rozhovor použil Seldon vizistěnu - daleko méně realistickou než holostěnu, ale také daleko jednodušší.

"Říkám vám, profesore, že nemáme žádný záznam o tom, že by tato hyperloď žádala o povolení ke vstupu do anacreonské atmosféry. Samozřejmě, spojení se Santanni bylo před několika hodinami přerušeno a v průběhu posledního týdne bylo přinejlepším sporadické. Je možné, že se k nám ta loď pokusila dostat po dráze od Santanni a nedoletěla, ale o tom pochybuji.

Ne, je daleko pravděpodobnější, že Arcadia VII. změnila směr. Snad na Voreg nebo Sarip. Zkoušel jste nějaký z těchto světů, profesore?"

"Ne," řekl Seldon unaveně, "ale pokud loď mířila k Anacreonu, nevidím důvod k tomu, aby k Anacreonu nemířila. Veliteli, je důležité, abych tu loď našel."

"Samozřejmě," spekuloval velitel, "Arcadia VII. to nemusela zvládnout. Myslím bezpečně. Probíhá tady spousta bojů. Těm povstalcům nezáleží na tom, koho zabijí. Prostě namíří své lasery a myslí si, že ten, na koho střílejí, je císař Agis. Řeknu vám, že tady na okraji je to úplně jiná věc, profesore."

"Na té lodi je moje snacha s vnučkou, veliteli," řekl Seldon staženým hlasem.

"Ach, omlouvám se, profesore," řekl velitel v rozpacích. "Spojím se s vámi okamžitě, jakmile se něco dozvím."

Zoufalý Hari vypnul vizistěnu. Jak jsem unavený, pomyslel si. A, uvažoval, nejsem překvapený - věděl jsem, že se to stane, už skoro čtyřicet let.

Seldon se hořce zasmál. Možná si velitel myslel, že Seldona šokoval, zapůsobil na něj živými podrobnostmi o životě 'na okraji'. Ale Seldon věděl o okraji všechno. A jak se okraj rozpadal jako kus pleteného oděvu s jednou uvolněnou nití, rozplétalo se všechno až k jádru: ke Trantoru.

Seldon si uvědomil tiché bzučení. Byl to signál ode dveří. "Ano?"

"Dědo," řekla Wanda, když vešla do kanceláře, "mám strach."

"Proč, drahá?" zeptal se ustaraně Seldon. Nechtěl jí ještě říkat, co se dozvěděl - nebo nedozvěděl - od velitele na Anacreonu.

"Obyčejně, i když jsou tak daleko, tátu a mámu a Bellis cítím - cítím je tady" - ukázala si na hlavu - "a tady" - položila si ruku na srdce. "Ale teď, dnes, je necítím - slábne to, jako by vyhasínali, jako jedno ze světel kupole. A chci to zastavit. Chci je zavolat zpátky, ale nemohu."

"Wando, opravdu si myslím, že je to jen důsledek tvé starosti o rodinu při tom povstání. Víš, že povstání se děla vždycky po celé Říši - malé výbuchy, které snižují tlak. No tak, víš, že možnost toho, že by se něco Raychovi, Manelle nebo Bellis stalo, jsou mizivě nízké. Tvůj táta nám každým dnem může zavolat, že je všechno v pořádku; máma s Bellis mohou každou chvíli přistát na Anacreonu a užít si malé prázdniny. My jsme ti, kteří si zaslouží lítost - trčíme tady po krk v práci! Takže, miláčku, jdi do postele a mysli na něco hezkého. Slibuji ti, že zítra, pod slunečnou kupolí, bude všechno vypadat lépe."

"Dobře, dědo," řekla Wanda ne úplně přesvědčeně. "Ale zítra - jestli nebudeme vědět zítra- musíme- musíme-"

"Wando, co můžeme dělat jiného než čekat?" zeptal se Hari jemně.

Wanda se otočila a odešla a váha jejích starostí se odrážela na jejích nahrbených ramenou. Hari ji sledoval, jak odchází, a nakonec dovolil svým vlastním starostem, aby se vynořily na hladinu.

Od hologramové zprávy od Raycha uběhly tři dny. Od té doby - nic. A dnes velitel anacreonské flotily popřel, že by o lodi jménem Arcadia VII. vůbec slyšel.

Hari se pokoušel už dříve spojit s Raychem na Santanni, ale všechny spojovací paprsky byly mimo provoz. Vypadalo to, jako by se Santanni - a Arcadia VII. - prostě od Říše utrhly jako okvětní lístek od květiny.

Seldon věděl, co musí nyní udělat. Říše může padnout, ale ještě se to nestalo. Její moc, správně využitá, byla stále obrovská. Seldon navolil nouzový hovor s císařem Agisem XIV.

29

"Jaké překvapení - můj přítel Hari!" Agisova podoba na Hariho zazářila z holostěny. "Jsem rád, že vás slyším, i když obvykle požadujete daleko formálnější osobní přijetí. No tak, vyprovokoval jste můj zájem. Proč ta naléhavost?"

"Výsosti," začal Seldon, "můj syn Raych a jeho žena a dcera žijí na Santanni."

"Ach. Santanni," řekl císař a jeho úsměv zmizel. "Banda falešných darebáků, kdybych jen -"

"Výsosti, prosím," přerušil jej Seldon překvapil jak císaře, tak sebe tímto křiklavým porušením císařského protokolu. "Můj syn stačil naložit Manellu a Bellis do hyperlodi Arcadia VII. mířící na Anacreon. On sám nicméně musel zůstat. Loď na Anacreonu nepřistála. A můj syn jako by se ztratil. Na mé volání na Santanni nikdo neodpověděl a nyní byly spojovací paprsky přerušeny.

Prosím, Výsosti, můžete mi pomoci?"

"Hari, jak víte, oficiálně byla všechna pouta mezi Santanni a Trantorem přetržena. Nicméně mám ve vybraných oblastech Santanni jistý vliv. To znamená, že je tam ještě několik lidí, kteří jsou mi věrní a kteří ještě nebyli odhaleni. I když se nemohu přímo spojit s některým z mých agentů na tom světě, mohu vám poskytnout všechna hlášení, která od nich dostanu. Ta jsou samozřejmě přísně tajná, ale když vezmu v úvahu vaši situaci a naše přátelství, poskytnu vám přístup k těm kouskům, které by vás mohly zajímat.

Další spojení očekávám za hodinu. Pokud chcete, jakmile k němu dojde, přepojím vás. Mezitím nechám jednoho ze svých poradců, aby prošel všechna hlášení ze Santanni za poslední tři dny a podíval se po čemkoli, co by se týkalo Raycha, Manelly a Bellis Seldon."

"Děkuji vám, Výsosti. Mnohokrát vám děkuji." A jak císařův obraz mizel z holostěny, sklonil Hari Seldon hlavu.

O šedesát minut později seděl Hari Seldon stále ještě u svého stolu a čekal na zprávu od císaře. Poslední hodina byla jedna z nejtěžších, jaké kdy v životě zažil, druhá nejtěžší po hodinách, které následovaly po smrti Dors.

Důvod, proč se tak cítil, nespočíval v tom, že by věděl. Vědět bylo jeho povolání - ať už šlo o budoucnost, stejně jako o současnost. Nyní však nevěděl vůbec nic o třech lidech, kteří mu byli ze všech nejdražší.

Holostěna tiše zabzučela a Hari v odpověď stiskl spínač. Objevil se Agis.

"Hari," začal císař. Z tichého pomalého smutku v jeho hlase Hari poznal, že mu tento hovor přináší špatné zprávy.

"Můj syn," řekl Hari.

"Ano," odpověděl císař. "Raych byl v dnešních ranních hodinách zabit při bombardování univerzity. Ze svých zdrojů jsem se dozvěděl, že Raych o nadcházejícím útoku věděl, ale odmítl odejít ze svého stanoviště. Víte, velký počet povstalců jsou studenti a Raych myslel, že když budou vědět, že tam stále je, nikdy by… ale nenávist zvítězila nad rozumem.

Víte, univerzita je říšská univerzita. Povstalci cítili, že musí před přestavěním nanovo zničit všechno říšské. Blázni! Vždyť -" A pak se Agis odmlčel, jako by si náhle uvědomil, že Seldon nemá o santanskou univerzitu nebo o plány povstalců zájem - alespoň ne nyní.

"Hari, pokud vám to nějak pomůže, pamatujte, že váš syn zemřel při obraně vědění. Nebyla to Říše, zač Raych bojoval a zemřel, ale lidství samo."

Seldon pozvedl slzami naplněné oči. Chabě se zeptal: "A Manella a malá Bellis? Co je s nimi? Našel jste Arcadii VII?"

"Pátrání nepřineslo ovoce, Hari. Arcadia VII opustila Santanni, jak vám řekli. Ale zdá se, že zmizela. Mohli ji unést povstalci nebo došlo k nepředvídatelné události, po níž se odklonila z trasy - v tomto okamžiku nevíme nic."

Seldon přikývl. "Děkuji, Agisi. Přestože jste mi přinesl tragické zprávy, alespoň jste je přinesl. Nevědět bylo horší. Jste skutečný přítel."

"A tak, můj příteli," řekl císař, "vás nyní nechávám o samotě - s vašimi vzpomínkami." Císařův obraz zmizel z obrazovky a Hari Seldon před sebou na stole složil ruce, sklonil hlavu a plakal.

30

Wanda Seldon si upevnila opasek svého obleku a trochu jej v pase stáhla. Vzala motyku a zaútočila na plevel, který vyrostl na její malé květinové zahradě za psychohistorickou budovou ve Streelingu. Obvykle trávila Wanda většinu času ve své kanceláři prací se Základním Radiantem. V jeho precizní statistické eleganci nacházela útěchu; neměnné rovnice byly v této šílené Říši uklidňující. Ale když byly myšlenky na jejího milovaného otce, matku a malou sestru příliš nesnesitelné, když ani její výzkum nedokázal odvrátit její mysl od těch hrozných ztrát, které tak nedávno utrpěla, přicházela Wanda sem, ryla do terraformované země, jako by to, že přiměje k životu několik rostlin, mohlo nějak sebeméně zmírnit její bolest.

Od otcovy smrti a zmizení Manelly a Bellis, ke kterým došlo před měsícem, začala Wanda, která byla vždy štíhlá, ztrácet na váze. Zatímco si ještě před několika měsíci dělal Hari Seldon se ztrátou chuti k jídlu své milované vnučky starosti, nyní ji, ponořený ve vlastním žalu, ani nevnímal.

Hari a Wanda Seldon prošli velkou změnou - spolu s několika zbývajícími členy psychohistorického Projektu. Zdálo se, že se Hari vzdal. Většinu dní nyní trávil tím, že seděl v křesle ve streelingském sóláriu, vyhlížel na univerzitní pozemky, zahříván jasnými žárovkami nahoře. Příležitostně říkali členové Projektu Wandě, že jeho tělesný strážce, muž jménem Stettin Palver, sužuje Seldona procházkami pod kupolí nebo pokusy o zatažení do hovoru o budoucím vývoji Projektu.

Wanda se uchylovala hlouběji do svého studia okouzlujících rovnic Základního Radiantu. Cítila, jak budoucnost, na které její dědeček tak tvrdě pracoval, konečně dostává svůj tvar, a měla pravdu: encyklopedisté se musí usadit na Terminu; budou Nadací.

A Sekce 33A2D17 - Wanda v ní viděla to, co Seldon označoval jako Druhou, nebo tajnou, Nadaci. Ale jak? Bez Seldonova živého zájmu Wanda nevěděla, jak pokračovat. A její smutek nad ztrátou rodiny byl tak hluboký, že si myslela, že ani nemá sílu na to přijít.

Členové samotného Projektu, těch padesát statečných duší, které zůstaly, pokračovalo ve své práci tak dobře, jak to bylo jen možné. Většina jich byla encyklopedisty, zkoumajícími zdroje materiálů, které budou potřebovat rozmnožit a uspořádat pro svůj eventuální odlet na Terminus - až a pokud dostanou plný přístup do Galaktické knihovny. V této věci jim zbývala pouze víra. Profesor Seldon přišel o svou soukromou kancelář v knihovně, takže vyhlídky na to, že nějaký jiný člen Projektu získá zvláštní přístup, byly velmi malé.

Zbývající členové Projektu (ti, kteří nebyli encyklopedisty) byli historickými analytiky a matematiky. Historici vykládali minulé a současné lidské činy a události a své objevy předávali matematikům, kteří obratem začleňovali tyto kousky do velké psychohistorické rovnice. Byla to dlouhá a bolestná práce.

Mnoho členů Projektu odešlo, protože odměny byly tak malé - psychohistorici byli na Trantoru terčem mnoha žertů a omezené fondy donutily Seldona k nařízení mnoha drastických omezení platů. Ale stálá uklidňující přítomnost Hariho Seldona - prozatím - vyvažovala obtížné pracovní podmínky Projektu. Ve skutečnosti členové Projektu, kteří zůstali, tak do jednoho učinili z úcty a oddanosti profesoru Seldonovi.

A teď, pomyslela si Wanda Seldon hořce, jaký jim zůstal důvod pro to, aby zůstali? Lehký vánek jí zavál

pramen plavých vlasů do očí; roztržitě jej odsunula stranou a pokračovala v okopávání.

"Slečno Seldon, mohla byste mi věnovat chvilku?" Wanda se otočila a vzhlédla. Na štěrkové cestičce vedle stál mladík - odhadla, že mu může být něco přes dvacet let. Okamžitě vycítila, že je silný a obdivuhodně inteligentní. Dědeček si vybíral dobře. Wanda se napřímila, aby si s ním promluvila.

"Poznávám vás. Jste tělesný strážce mého dědečka, že? Stettin Palver, je to tak?"

"Ano, správně, slečno Seldon," řekl Palver a lehce mu zrudly tváře, jako by jej potěšilo, že mu tak hezké děvče věnovalo pozornost. "Slečno Seldon, je to právě váš dědeček, o kom bych si s vámi chtěl promluvit. Mám o něj opravdu starost. Musíme něco udělat."

"Udělat co, pane Palvere? Nic mě nenapadá. Od té doby, co můj otec" - ztěžka polkla, jako by měla problémy s hlasem - "zemřel a moje matka se sestrou zmizely, všechno, co pro něj mohu udělat, je donutit jej ráno vstát z postele. A abych vám řekla pravdu, zasáhlo mě to stejně hluboko jako jeho. Rozumíte mi, že?" Podívala se mu do očí a věděla, že ano.

"Slečno Seldon," řekl Palver jemně, "je mi opravdu líto toho, co vás postihlo. Ale vy a profesor Seldon žijete a musíte pokračovat v práci na psychohistorii. Profesor vypadá, jako by se vzdal. Doufal jsem, že byste možná vy - my - mohli přijít s něčím, co by mu zase dodalo naději. Víte, důvod, aby pokračoval."

Ach, pane Palvere, pomyslela si Wanda, možná má děda pravdu. Zajímalo by mně, jestli je opravdu nějaký důvod, proč pokračovat. Ale řekla: "Je mi líto, pane Palvere, ale nemohu na nic myslet." Ukázala svou motykou k zemi. "A nyní, jak jistě vidíte, se musím vrátit k tomuhle otravnému plevelu."

"Nemyslím si, že by měl váš dědeček pravdu. Myslím, že opravdu je nějaký důvod, proč pokračovat. Musíme ho najít."

Slova ji udeřila naplno. Jak mohl vědět to, co si myslela? Ledaže - "Umíte číst myšlenky, že?" zeptala se Wanda a zadržela dech, jako by měla z Palverovy odpovědi strach.

"Ano, umím," odpověděl mladík. "Myslím, že jsem to uměl vždycky. Alespoň si neuvědomuji, že bych to nedělal. Zpoloviny si to ani vlastně neuvědomuji - prostě vím, co si lidé myslí - nebo mysleli.

Někdy," pokračoval, povzbuzen pochopením, které cítil z Wandy, "cítím záblesky, jak někdo dělá totéž. Vždycky je to ale v davu a já nemohu zjistit, kdo to je. Ale vím, že jsou stejní, jako já - my - všude kolem."

Wanda vzrušeně popadla Palvera za paži a odhodila své zahradnické náčiní na zem. "Dochází vám, co to může znamenat? Pro dědu, pro psychohistorii? Jeden toho moc nedokáže, ale oba spolu -" Wanda vykročila ke vchodu do psychohistorické budovy a nechala Palvera stát na zahradní pěšině. Až u vchodu se zastavila a otočila. Pojďte, pane Palvere, musíme o tom říct dědečkovi, řekla bez toho, že by pohnula rty. Ano, myslím, že bychom měli, odpověděl Palver, jak se k ní připojil.

31

"Chceš mi říct, Wando, že jsem hledal po celém Trantoru někoho s tvými schopnostmi a on tu byl s námi posledních několik měsíců, a my jsme o tom nevěděli?" Hari Seldon tomu nevěřil. Podřimoval v soláriu, když s ním Wanda a Palver zatřepali a probudili jej, aby mu oznámili své ohromující novinky.

"Ano, dědo. Přemýšlej o tom. Nikdy jsem neměla příležitost se se Stettinem setkat. Trávil jsi s ním čas hlavně mimo Projekt a já byla většinu času zavřená u sebe v kanceláři a pracovala jsem se Základním Radiantem. Kdy jsme se měli setkat? Ve skutečnosti, jediná chvíle, kdy se naše cesty zkřížily, byla velice příznačná."

"Kdy to bylo?" zeptal se Seldon a pátral v paměti.

"Tvůj poslední výslech - před soudkyní Lih," odpověděla Wanda okamžitě. "Pamatuješ si na toho očitého svědka, který přísahal, že jste ty a Stettin zaútočili na ty tři lupiče? Pamatuješ si, jak se zhroutil a řekl pravdu - a i on vypadal, že neví proč. Oba jsme na Riala Nevase tlačili, aby to vysypal. Ve své původní výpovědi byl velice vytrvalý; pochybuji, že by ho kterýkoli z nás samotný dokázal přitlačit. Ale dohromady" - vrhla ostýchavý pohled na Palvera, který stál stranou - "byla naše síla děsivá!"

Hari Seldon to všechno zaznamenal a pak se pokusil promluvit. Ale Wanda pokračovala. "Ve skutečnosti jsme měli v plánu strávit dnešní odpoledne zkoušením našich mentálních schopností, zvlášť a dohromady. Z toho mála, co jsme zatím objevili, se zdá, že Stettinova síla je trochu menší než moje - možná pětka na mé měřicí stupnici. Ale když se jeho pět sečte s mými sedmi, dává nám to dvanáct! Pomysli na to, dědo. Děsivé!"

"Nechápete, profesore?" promluvil Palver. "Wanda a já jsme ten krok dopředu, který hledáte. Můžeme vám pomoci přesvědčit světy o platnosti psychohistorie, můžeme najít jiné, jako jsme my, můžeme pomoci psychohistorii zpátky do hry."

Hari Seldon se díval na dva mladé lidi, kteří před ním stáli. Jejich tváře zářily mládím a silou a nadšením a on si uvědomoval, jak to dělá jeho starému srdci dobře. Možná nebylo koneckonců všechno ztraceno. Nemyslel, že přežije tu poslední tragédii, smrt svého syna a zmizení jeho ženy a dítěte, ale nyní viděl, že Raych žije dál ve Wandě. A ve Wandě a Stettinovi, jak nyní věděl, žije budoucnost Nadace.

"Ano ano," souhlasil Seldon a prudce přikývl. "Pojďte sem, vy dva, pomozte mi vstát. Musím zpět do své kanceláře, naplánovat náš další krok."

32

"Profesore Seldone, pojďte dál," řekl vrchní knihovník Tryma Acarnio ledovým tónem. Hari Seldon ve společnosti Wandy a Palvera vešel do impozantní kanceláře vrchního knihovníka.

"Děkuji, vrchní knihovníku," řekl Seldon, když si sedal do křesla a díval se na Acarnia přes rozlehlý stůl. "Rád bych vám představil svou vnučku Wandu a přítele Stettina Palvera. Wanda je nejcennějším členem psychohistorického Projektu, její specializací jsou matematická pole. A Stettin, nu, ze Stettina se stal prvotřídní všeobecný psychohistorik - totiž pokud zrovna neplní svůj úkol jako můj tělesný strážce." Seldon se přívětivě zachichtal.

"Ano, nu, to je všechno dobré a hezké, profesore," řekl Acarnio, vyvedený z konceptu Seldonovou dobrou náladou. Očekával, že se profesor přijde plazit, žebrat o další možnost knihovních výsad.

"Ale nerozumím tomu, proč jste se se mnou chtěl sejít. Předpokládám, že si uvědomujete, že naše stanovisko je pevné: nemůžeme umožnit spolupráci s knihovnou někomu, kdo je tak nesmírně nepopulární u široké veřejnosti. Koneckonců jsme veřejnou knihovnou a musíme mít na mysli veřejné zájmy." Acarnio se v křesle opřel - možná plazení začne teď.

"Uvědomuji si, že jsem vás nebyl schopen přemluvit. Nicméně, myslím si, že když si poslechnete několik mladších členů Projektu - psychohistoriků zítřka, abych tak řekl - poskytne vám to možná lepší obraz o tom, jak důležitou roli bude Projekt - a zvláště pak encyklopedie - hrát v naší budoucnosti. Prosím, poslechněte si Wandu a Stettina."

Acarnio chladným pohledem přejel dva mladé lidi, stojící Seldonovi po bocích. "Dobrá tedy," řekl s okázalým pohledem na časopásku na stěně. "Pět minut a dost. Musím vést knihovnu."

"Vrchní knihovníku," začala Wanda, "jak už vám bezpochyby můj dědeček vysvětlil, psychohistorie je velice hodnotný nástroj, určený k uchování naší kultury. Ano, uchování," opakovala, když zahlédla, jak se po tomto slově rozšířily Acarniovy oči. "Na zničení Říše se kladl nepřiměřený důraz. A právě tím byla přehlížena skutečná hodnota psychohistorie. Protože stejně jako jsme s psychohistorií schopni předvídat neodvratný úpadek Říše, jsme s ní schopni podniknout kroky k uchování. To je důvod Galaktické encyklopedie. A proto také potřebujeme vaši pomoc a pomoc vaší velké knihovny."

Acarnio si nemohl odpustit úsměv. Ta mladá dáma měla nepopiratelné kouzlo. Byla tak upřímná, tak dobře mluvila. Sledoval ji, jak seděla v křesle proti němu se svými plavými vlasy staženými v trochu přísně vědátorském stylu, který nemohl skrýt její přitažlivé rysy, ale spíše je zdůrazňoval. To, co říkala, začínalo dávat smysl. Možná měla Wanda Seldon pravdu - možná se na celý problém díval ze špatného úhlu. Pokud to byla skutečně záležitost uchování namísto zničení…

"Vrchní knihovníku," začal Stettin Palver, "tato velká knihovna stála po tisíciletí. Právě ona, možná ještě více než Císařský palác, představuje obrovskou moc Říše. V paláci totiž žije pouze vůdce Říše, zatímco knihovna je domovem celkového souhrnu říšského vědění, kultury a historie. Její cena je nevyčíslitelná.

Nemá snad smysl složit této velké pokladnici hold? Bude jím právě Galaktická encyklopedie - obrovský souhrn všeho vědění, přebývajícího v těchto zdech. Pomyslete na to!"

Najednou to připadalo Acarniovi úplně jasné. Jak jen se mohl nechat výborem (zvláště tím otravou Gennaro Mummerym) přesvědčit, aby zrušil Seldonovy výsady? Las Zenow, člověk, jehož úsudku si velice považoval, z celého srdce Seldonovu encyklopedii podporoval.

Pohlédl znovu na ty tři, kteří před ním byli a čekali na jeho rozhodnutí. Výbor bude mít co dělat, aby našel něco, nač by si mohl na Seldonových spolupracovnících stěžovat - pokud mladí lidé v jeho kanceláři byli reprezentativním vzorkem typu lidí, pracujících se Seldonem.

Acarnio vstal a s čelem svraštělým, jako by formuloval své myšlenky, přešel kancelář. Ze stolu zvedl mléčně křišťálovou kouli a potěžkal ji v dlani.

"Trantor," začal Acarnio zamyšleně, "trůn Říše, střed celé Galaxie. Docela ohromující, když na to pomyslíte. - Snad jsme profesora Seldona odsoudili příliš rychle. Nyní, když mi byl váš Projekt, vaše Galaktická encyklopedie, předložen v takovém světle" - krátce pokývl k Wandě a Palverovi - "uvědomuji si, jak je důležité, abychom vám tady dovolili pokračovat v práci. A samozřejmě poskytli přístup vašim spolupracovníkům."

Seldon se vděčně usmál a stiskl Wandě ruku.

"Nedoporučuji to však pouze pro větší slávu Říše," pokračoval Acarnio, který se tím nápadem viditelně rozpaloval (stejně jako zvukem svého hlasu). "Jste proslulý, profesore Seldone. Ať už vás mají lidé za blázna nebo za génia, každý o vás, jak se zdá, ví. Pokud bude akademik vašeho formátu ve spojení s knihovnou, může to pouze zvýšit naši pověst bašty intelektuální práce toho nejvyššího řádu. Vždyť lesk vaší přítomnosti může být využit pro získání tolik potřebných financí ke zmodernizování našich sbírek, k posílení našich řad, k udržení našich dveří otevřených veřejnosti déle…

A vyhlídka na Galaktickou encyklopedii samotnou - jaký monumentální projekt! Představte si tu reakci, až se veřejnost dozví, že se Galaktická knihovna pustila do takového podniku, určeného k vyzdvižení nádhery naší civilizace - naší slavné historie, našich vynikajících výsledků, našich skvostných kultur. A pomyslete si, že já, vrchní knihovník Tryma Acarnio ponesu zodpovědnost za zajištění toho, že tento velký Projekt začne -" Acarnio se upřeně díval do koule, ztracený ve snech.

"Ano, profesore Seldone," vrátil se Acarnio zpět do reality. "Vám a vašim spolupracovníkům se dostane plného přístupu - a prostoru k práci." Položil křišťálovou kouli zpátky na stolek a se zašustěním roucha se vrátil ke svému stolu.

"Samozřejmě to může chvíli trvat, než výbor přesvědčím - ale jsem si jistý, že si s nimi poradím. Nechte to na mně."

Seldon, Wanda a Palver se na sebe triumfálně podívali s lehkými úsměvy v koutku úst. Tryma Acarnio naznačil, že mohou odejít, a tak odešli a nechali vrchního knihovníka sedět v křesle, snícího o slávě a cti, které se

dostane knihovně pod jeho záštitou.

"Úžasné," řekl Seldon, když byli všichni tři bezpečně usazení ve svém pozemním voze. "Kdybyste tak mohli vidět naše poslední setkání. Říkal, že 'ohrožuji základní podstatu Říše' nebo nějakou podobnou pitomost. A dneska, jen pár minut poté, co jste vy -"

"Nebylo to tak těžké, dědo," řekla Wanda, když stiskla spínač a vůz se zařadil do proudu. Když řízení převzal automat, opřela se do křesla; Wanda zadala koordináty jejich cíle do ovládacího panelu. "Je to člověk s velkým sebevědomím. Všechno, co jsme museli udělat, bylo vyzdvihnout pozitivní hlediska encyklopedie a pak už to vedlo jeho ego."

"Byl s ním amen v okamžiku, kdy jsme s Wandou vešli dovnitř," ozval se zezadu Palver. "Když jsme jej tlačili oba, byla to hračka." Palver se předklonil dopředu a stiskl něžně Wandino rameno. Usmála se, vztáhla ruku a pohladila jej po ruce.

"Hned, jak to jen bude možné, musím uvědomit encyklopedisty," řekl Seldon. "I když už jich zbylo jen třicet dva, jsou to dobří a nadšení pracovníci. Pošlu je, ať se usadí v knihovně, a pak přeskočím další překážku - kredity. Možná je spojenectví s knihovnou to, co potřebuji, abych přesvědčil lidi, aby nám poskytli peníze. Uvidíme - zavolám znovu Terepu Bindrisovi a vezmu vás dva s sebou. Byl mi příznivě nakloněn, alespoň zprvu. Ale jak by nám mohl odolat nyní?"

Pozemní vůz se nakonec zastavil před psychohistorickou budovou ve Streelingu. Postranní panely se odsunuly, ale Seldon okamžitě nevystoupil. Obrátil se k Wandě.

"Wando, víš, čeho jste se Stettinem byli schopní dosáhnout s Acarniem; jsem si jistý, že jste stejně tak oba schopní vymáčknout nějaké kredity z několika finančníků.

Vím, jak nerada opouštíš svůj milovaný Základní Radiant, ale tyto návštěvy vám dvěma dají možnost tréninku, vybroušení vašich schopností, možnost zjistit, co vlastně dokážete."

"Dobře, dědo, i když jsem si jistá, že nyní, když máš schválení knihovny, zjistíš, že se odpor proti tvým požadavkům zmenší."

"Ještě je jiný důvod, proč si myslím, že je pro vás oba důležité, abyste šli ven a trochu se pohybovali mezi lidmi. - Stettine, myslím, že jsi říkal, že při jistých příležitostech 'cítíš' stejnou mysl jako svoji, ale nejsi ji schopen rozeznat."

"Ano," odpověděl Palver, "mám záblesky, ale pokaždé jsem zatím byl v davu. A za svých dvacet čtyři let si takový záblesk pamatuji jen čtyřikrát nebo pětkrát."

"Ale Stettine," řekl Seldon tichým a naléhavým hlasem, "každý další záblesk byl možnou myslí jiného člověka, jako jsi ty a Wanda - dalšího mentalika. Wanda nikdy tyto záblesky necítila, protože, upřímně řečeno, byla po celý svůj život stranou. Při těch několika příležitostech, kdy se do davu dostala, nemusel být v okolí žádný jiný mentalik.

To je ten důvod - možná ten největší důvod - abyste vy dva odcestovali - se mnou nebo beze mne. Musíte najít další mentaliky. Samotní vy dva jste dostatečně silní k tomu, abyste přitlačili jediného člověka. Když vás bude velká skupina a bude všichni tlačit, budete mít sílu k tomu, abyste pohli Říší!"

S tím vystrčil Hari Seldon nohy z vozu a postavil se. Jak jej Wanda a Palver sledovali, jak kulhá po chodníku k psychohistorické budově, stěží si uvědomovali obrovskou zodpovědnost, kterou Seldon vložil na jejich mladá ramena.

33

Bylo odpoledne a trantorské slunce se třpytilo na kovové slupce, pokrývající velkou planetu. Hari Seldon stál na okraji pozorovací plošiny streelingské univerzity a pokoušel se rukou zaclonit oči proti ostrému světlu. Už to bylo dlouho, co vyšel mimo kupoli kromě několika návštěv Císařského paláce, a ty nepočítal; na palácových pozemcích se člověk vždycky cítil tak nějak uzavřený.

Seldon už necestoval, pokud neměl doprovod. Za prvé trávil Palver většinu času s Wandou, pracovali spolu na Základním Radiantu, pohlcení svým mentalickým výzkumem, nebo hledali další stejné, jako byli sami. Ale kdyby chtěl, mohl si Seldon najít jiného mladého muže - univerzitního studenta nebo člena Projektu - aby sloužil jako jeho osobní strážce.

Nicméně Seldon věděl, že žádný osobní strážce už není nutný. Po všeobecně známém výslechu a znovunavázání pout s Galaktickou knihovnou o Seldona projevil živý zájem Výbor pro veřejnou bezpečnost. Seldon věděl, že jej sledují; při mnoha příležitostech v posledních několika měsících svůj 'stín' zahlédl. Také neměl žádné pochyby o tom, že je jeho dům a kancelář prostoupen odposlechovou technikou, ale on sám aktivoval, kdykoli vyřizoval delikátní rozhovory, statické pole.

Seldon si nebyl jistý tím, co si o něm Výbor myslí - možná si tím nebyli jistí sami. Ať už si o něm mysleli, že je prorok nebo blázen, starali se o to, aby v každé chvíli věděli, kde se nachází - a to znamenalo, že pokud se Výbor nerozhodne jinak, bude v každé chvíli Seldon v bezpečí.

Lehký vánek rozevlál Seldonův tmavěmodrý plášť, který si přehodil přes oblek, a rozcuchal několik chumáčů bílých vlasů, které mu na hlavě zůstaly. Podíval se přes zábradlí dolů a zahleděl se na hladkou ocelovou přikrývku dole. Pod tou přikrývkou, jak Seldon věděl, rachotily stroje nesmírně složitého světa. Kdyby byla kupole průhledná, viděl by člověk uhánějící pozemní vozy, gravitaxíky, svištící složitou sítí spojovacích tunelů, nakládání a vykládání kosmických hyperlodí s obilím a chemikáliemi a klenoty, přijímanými a odesílanými prakticky na každý svět Říše.

Pod lesklým kovovým obalem se odvíjely životy čtyřiceti bilionů lidí se všemi možnými bolestmi, radostmi a dramaty lidského života. Byl to obraz, který velice miloval - toto panoráma lidského úspěchu - a drásalo mu srdce vědomí, že za několik staletí bude toto všechno ležet v troskách. Velká kupole pukne a bude zjizvena, stržena, aby

odhalila pustou poušť, která byla kdysi trůnem vzkvétající civilizace. Smutně potřásl hlavou, protože věděl, že nemůže udělat nic, aby tragédii zabránil. Ale jak Seldon předvídal zřícenou kupoli, věděl také, že ze země, ležící ladem po posledních bitvách Říše, vyraší mladé výhonky a Trantor se znovu přihlásí ke slovu jako živý člen nové Říše. Plán se o to postará.

Seldon se posadil na jednu z laviček lemujících obvod plošiny. V noze mu bolestně pulsovalo; námaha spojená s cestou byla příliš velká. Ale stálo za to se ještě jednou podívat na Trantor, cítit kolem sebe čerstvý vzduch a vidět bezednou oblohu nahoře.

Seldon pomyslel smutně na Wandu. Už vídal svou vnučku jen vzácně a vždycky to bylo v přítomnosti Stettina. V průběhu tří měsíců od doby, kdy se Wanda a Palver setkali, se zdálo, že jsou nerozluční. Wanda ujišťovala Seldona, že toto neustálé spojení je pro Projekt nutné, ale Seldon měl podezření, že je v tom něco hlubšího než jen oddanost práci.

Pamatoval si výmluvné známky ze svých prvních dní s Dors. Bylo to v tom způsobu, jakým se na sebe ti dva dívali se silou pocházející nejen z intelektuálního podnětu, ale stejně tak i z citových podnětů.

Kromě toho se díky svým povahám cítili Wanda a Palver daleko příjemněji ve společnosti toho druhého než ostatních lidí. Ve skutečnosti Seldon zjistil, že když není nikdo nablízku, Wanda a Palver spolu ani nemluví; jejich mentalické schopnosti byly rozvinuté natolik, že k tomu, aby spolu hovořili, nepotřebovali slova.

Ostatní členové Projektu si nebyli Wandina a Palverova jedinečného nadání vědomi. Seldon cítil, že bude nejlepší, když jejich mentalická práce zůstane tajná alespoň do té doby, než bude pevně definována jejich role v Plánu. Ve skutečnosti byl Plán samotný pevně definován - ale pouze v Seldonově mysli. Až na místo zapadne několik dalších kousků, oznámí svůj Plán Wandě a Palverovi a jednoho dne nutně i dalšímu nebo dalším.

Seldon pomalu, ztuhle vstal. Musel zpátky do Streelingu, kde se za hodinu setká s Wandou a Palverem. Zanechali mu zprávu, že pro něj mají velké překvapení. Další kousek skládačky, doufal Seldon. Ještě jednou se naposledy podíval na Trantor a pak, ještě než vykročil zpátky ke gravitačnímu výtahu, usmál se a tiše řekl: "Nadace."

34

Hari Seldon vešel do své kanceláře a zjistil, že Wanda a Palver už dorazili a sedí u malého stolku na vzdálenějším konci místnosti. Jak bylo u těchto dvou zvykem, bylo v místnosti naprosté ticho.

Pak se Seldon náhle zastavil, když si všiml dalšího člověka, který s nimi seděl. Bylo to divné - ze slušnosti se Wanda a Palver obvykle navraceli k obyčejné řeči, když jim dělali společnost další lidé, a přitom nikdo z nich nemluvil.

Seldon si cizince prohlédl - zvláštně vyhlížející člověk, nějakých třicet pět let starý s krátkozrakým pohledem toho, kdo se příliš ponořil do svého studia. Kdyby nebylo jistého zarytého rysu v jeho tváři, mohl by být pokládán za neschopného, ale to by zjevně byla chyba. V jeho tváři byla jak síla, tak vlídnost. Důvěryhodná tvář, usoudil Seldon.

"Dědečku," řekla Wanda, vstávající elegantně z křesla. Když se na svou vnučku podíval, zabolelo Seldona u srdce. Tak se změnila za posledních několik měsíců od té doby, kdy ztratila rodinu. Zatímco dříve mu říkala dědo, nyní to byl daleko formálnější dědeček. Kdysi vypadala, že se stěží zbaví svého hihňání a šklebení; později se její vyrovnaný pohled prosvětloval pouze příležitostně blaženým úsměvem. Ale - teď, stejně jako vždycky - byla krásná a její krása byla překonána jen jejím ohromujícím intelektem.

"Wando, Palvere," řekl Seldon a políbil první na tvář, zatímco druhého poplácal po rameni.

"Nazdar," řekl Seldon, když se obrátil k cizinci, který vstal také. "Jsem Hari Seldon."

"Jsem velice poctěn tím, že se s vámi setkávám, profesore," odpověděl muž. "Jsem Bor Alurin." Alurin podal ruku Seldonovi v zastaralém, a proto i velice formálním způsobu pozdravu.

"Bor je psycholog, Hari," řekl Palver, "a velký obdivovatel naší práce."

"A co je ještě důležitější, dědečku," řekla Wanda, "Bor je jedním z nás."

"Jeden z vás?" Seldon se díval pátravě z jednoho na druhého. "Chceš tím říct…?" V Seldonových očích se zajiskřilo.

"Ano, dědečku. Včera jsme se se Stettinem procházeli po sektoru Ery, chodili jsme kolem, jak jsi navrhoval, a zkoušeli jsme ostatní. A najednou - prásk! - a bylo to."

"Okamžitě jsme rozeznali myšlenkové vzorce a začali se rozhlížet, pokoušeli se navázat spojení," řekl Palver, který převzal nit. "Byli jsme v obchodním centru poblíž kosmického letiště, takže chodníky byly přecpané prodavači a turisty a mimozemskými obchodníky. Vypadalo to beznadějně, ale pak se Wanda prostě zastavila a vyslala Pojď sem a z davu se vynořil Bor. Prostě k nám přišel a vyslal Ano?"

"Úžasné," řekl Seldon a zazářil na svou vnučku. "A doktore - jste doktor, ne? - Alurine, co s tím budete dělat?"

"Nu," začal zamyšleně psycholog, "mám radost. Vždycky jsem se cítil nějak odlišný a teď už vím proč. A pokud vám mohu nějak pomoci, tak -" Psycholog se podíval dolů ke svým nohám, jako by si najednou uvědomil, že mluví příliš namyšleně. "Chci říct, že Wanda a Stettin říkali, že mohu být schopný nějakým způsobem přispět vašemu psychohistorickému Projektu. Profesore, nic by mi neudělalo větší radost."

"Ano ano. To je docela pravda, doktore Alurine. Ve skutečnosti si myslím, že budete pro Projekt velkým přínosem - pokud se ke mně připojíte. Samozřejmě se budete muset vzdát všeho, co jste dosud dělal, ať už je to učení nebo soukromá praxe. Dokážete to?"

"Nu, ano, profesore, samozřejmě, budu potřebovat trochu pomoci přesvědčit svou ženu -" Nato se tiše zasmál a podíval se postupně na každého ze tří ostatních. "Ale myslím, že tohle zvládnu."

"Takže je to domluveno," řekl Seldon energicky. "Připojíte se k psychohistorickému Projektu. Slibuji vám,

doktore Alurine, že je to rozhodnutí, kterého nebudete nikdy litovat."

"Wando, Stettine," řekl Seldon později, poté, co Alurin odešel. "Tohle je velice vítaný krok dopředu. Jak rychle myslíte, že dokážete najít další mentaliky?"

"Dědečku, trvalo nám přes měsíc, než jsme našli Bora - nemůžeme předpovědět, jak rychle najdeme další.

Abych ti pravdu řekla, tak nás všechno tohle 'chození kolem' zdržuje od práce na Základním Radiantu a stejně tak nás to rozptyluje. Teď, když si mohu 'promluvit' se Stettinem, hlasité hovory jsou tak nějak příliš pronikavé, příliš hlasité."

Seldonův úsměv vyhasl. Toho se obával. Jak Wanda a Stettin vybrušovali své mentalické schopnosti, ustupovala jejich trpělivost s 'obyčejným' životem. Dávalo to smysl; jejich mentalické manipulování je odlučovalo od ostatních.

"Wando, Stettine, myslím, že přišel čas na to, abych vám řekl o nápadu, který měl před mnoha lety Yugo Amaryl, a o Plánu, který jsem jako důsledek tohoto nápadu vymyslel. Ještě jsem se o něm do této chvíle nikomu nezmiňoval, protože až do této chvíle nezapadaly všechny kousky na místo.

Jak víte, Yugo cítil, že musíme založit dvě Nadace - každou jako bezpečnostní opatření pro tu druhou. Byl to vynikající nápad, přál bych si, aby se Yugo dožil toho, že by viděl, jak se naplňuje." Seldon se odmlčel a lítostivě si povzdechl.

"Ale odbočuji. - Před šesti lety, když jsem si byl jistý, že má Wanda mentalické schopnosti nebo schopnost dotýkat se myslí, došlo mi, že nejen že mohou být dvě Nadace, ale že mohou být stejně tak i odlišné svou podstatou. Jedna by se skládala z obyčejných vědců - jejich průkopnickou skupinou budou encyklopedisté na Terminu. Druhou by tvořili skuteční psychohistorici; mentalici - vy. Proto jsem si tolik přál, abyste našli takové, kteří jsou stejní jako vy.

Důležité je však toto: Druhá Nadace musí být tajná. Její síla bude spočívat v její odloučenosti, v její telepatické všudypřítomnosti a všemocnosti.

Víte, před několika lety, když bylo očividné, že budu potřebovat osobního strážce, uvědomil jsem si, že Druhá Nadace musí být silným, tichým, tajným osobním strážcem té první.

Psychohistorie není neomylná - nicméně její předpovědi jsou vysoce pravděpodobné. Nadace, zvláště ve svém mládí, bude mít spoustu nepřátel, stejně jako je mám já dnes.

Wando, ty a Palver jste průkopníky Druhé Nadace, strážci Nadace na Terminu."

"Ale jak, dědečku?" naléhala Wanda. "Jsme jen dva - nu, tři, pokud počítáš Bora. K stráži nad celou Nadací bychom potřebovali -"

"Stovky? Tisíce? Najdi, kolik bude potřeba, vnučko. Ty to dokážeš. A víš jak.

Před chvílí, když jste mi vyprávěli o tom, jak jste našli doktora Alurina. řekl Stettin, že jste se prostě zastavili a hovořili s mentalickým vědomím, které jste cítili, a on k vám přišel. Nechápeš? Od začátku po vás chci, abyste šli a našli takové, jako jste sami. Ale je to pro tebe příliš obtížné, skoro bolestné. Myslím, že by ses měla nyní se Stettinem izolovat, abyste vytvořili jádro Druhé Nadace. Odtamtud budete rozhazovat sítě do oceánu lidstva."

"Dědečku, co to říkáš?" zašeptala Wanda. Vstala z křesla a poklekla vedle něj. "Chceš, abych odešla?"

"Ne, Wando," odpověděl Seldon hlasem zdušeným city. "Nechci, abys odešla, ale je to jediná cesta. Musíš se se Stettinem izolovat od hrubé trantorské fyzičnosti. Jak budou vaše mentalické schopnosti narůstat, přitáhnete k sobě ostatní - tichá a tajná Nadace poroste.

Budeme ve styku - samozřejmě jen příležitostně. A každý z nás má Základní Radiant. Chápeš přece pravdu - a naprostou nutnost - toho, co říkám, že?"

"Ano, chápu, dědečku," řekla Wanda. "A co víc, cítím i její ostrost. Je to jasné; nezklameme tě."

"Vím, že ne, drahá," řekl Seldon unaveně.

Jak to mohl udělat - jak mohl posílat svou milovanou vnučku pryč? Byla posledním poutem k jeho šťastným dnům, k Dors, Yugovi, Raychovi. Byla jediným dalším členem Seldonovy rodiny v Galaxii.

"Budeš mi strašně scházet, Wando," řekl Seldon a po jemně vrásčitých lících mu začaly stékat slzy.

"Ale dědečku," řekla Wanda, když se postavila a začali se se Stettinem připravovat k odchodu. "Kam máme jít? Kde je Druhá Nadace?"

Seldon vzhlédl a řekl: "Základní Radiant ti to už řekl, Wando."

Wanda se na Seldona podívala bezvýrazně, jak pátrala v paměti.

Seldon vztáhl ruku a dotkl se dlaně své vnučky.

"Dotkni se mé mysli, Wando. Je to tam."

Jak se dotkla Seldonovy mysli, Wandiny oči se rozšířily.

"Chápu," zašeptala Wanda Seldonovi.

Sekce 33A2D17: Konec hvězd.

ČÁST V

EPILOG

Jsem Hari Seldon. Bývalý první ministr za císaře Cleona I. Vysloužilý profesor psychohistorie na trantorské streelingské univerzitě. Ředitel výzkumného psychohistorického Projektu. Výkonný vydavatel Galaktické encyklopedie. Stvořitel Nadace.

To všechno zní docela působivě, vím. Ve svých osmdesáti jedna letech jsem toho dokázal docela dost a jsem

unavený. Když se ohlížím zpátky na svůj život, přemýšlím, jestli jsem měl - jestli jsem mohl - udělat jisté věci jinak. Například: Byl jsem tak zaneprázdněn velkým rozmachem psychohistorie, že lidé a události, které křižovaly můj život, někdy vypadaly ve srovnání tak bezvýznamně?

Možná jsem opomíjel dělat tu a tam nějaké malé náhodné úpravy, které by v řádném směru neohrozily budoucnost lidstva, ale mohly by neuvěřitelně vylepšit životy těch lidí, kteří mi byli drazí. - Yugo, Raych… nemohu si pomoci, abych nepřemýšlel… bylo tu něco, co bych mohl udělat, abych zachránil svou milovanou Dors?

Minulý měsíc jsem dokončil nahrávání krizových hologramů. Můj pomocník Gaal Dornick je vzal na Terminus, aby dohlédl na jejich instalaci v Seldonově trezoru. Ujistí se o tom, že bude trezor zapečetěn a že budou pro případné otevření trezoru během krizí zanechány příslušné instrukce.

Tehdy už budu samozřejmě mrtvý.

Co si budou asi myslet, ti budoucí lidé Nadace, až mě uvidí (nebo ještě přesněji můj hologram) během první krize, skoro padesát let od tohoto dne? Budou mluvit o tom, jak staře vypadám nebo jak je slabý můj hlas nebo jak malý vypadám, schoulený v pojízdném křesle? Porozumí - budou si vážit - poselství, které jsem pro ně zanechal? - Nu dobrá, o tomhle nemá smysl spekulovat. Jak říkali předkové: kostky jsou vrženy.

Včera jsem dostal zprávu od Gaala. Na Terminu jde všechno dobře. Bor Alurin a členové Projektu vzkvétají ve 'vyhnanství'. Neměl bych cítit škodolibost, ale nemohu se než smát, když si vzpomenu na ten samolibý výraz na tváři toho nafoukaného idiota Linge Chena, když před dvěma lety vykázal Projekt do vyhnanství na Terminus. I když bylo vyhnanství v podstatě skryto v podmínkách císařského výnosu ("Státem podporovaná vědecká instituce a část osobního panství Jeho Vznešené Výsosti císaře" - vrchní komisař nás chtěl mít z Trantoru pryč stejně jako z očí, ale nesnesl myšlenku, že by nám dal naprostou kontrolu), je stále zdrojem tajné radosti vědomí, že jsem to byl já a Las Zenow, kdo vybrali Terminus za sídlo Nadace. Má jediná lítost, pokud jde o Linge Chena, se týká toho, že jsme nebyli schopni zachránit Agise. Císař byl dobrý člověk a ušlechtilý vůdce, i když byl císařský pouze jménem. Jeho chybou bylo to, že věřil ve vlastní titul a Výbor pro veřejnou bezpečnost nechtěl tolerovat rašící císařskou nezávislost.

Často přemýšlím, co Agisovi udělali - byl vyhnán na nějaký odlehlý vnější svět nebo zavražděn jako Cleon?

Chlapec, který sedí na trůně dnes, je dokonalým loutkovým císařem. Poslechne každé slovo, které Linge Chen zašeptá do jeho ucha, a hraje si na přátelského státníka. Palác a okrasy císařského života jsou pro něj pouhými hračkami nějaké obrovské, fantastické hry.

Co budu dělat nyní? Když Gaal konečně odešel, aby se připojil ke skupině na Terminu, jsem tu naprosto sám. Občas dostávám zprávy od Wandy. Práce na Konci hvězd pokračuje; v posledním desetiletí k sobě se Stettinem připojili tucty mentaliků. Postupně sílí. Byl to právě kontigent Konce hvězd - má tajná Nadace - kdo postrčil Linge Chena k tomu, aby poslal encyklopedisty na Terminus.

Wanda mi chybí. Už mnoho let uběhlo od chvíle, kdy jsem ji viděl naposledy, tiše s ní seděl, držel ji za ruku. Když Wanda odešla, dokonce i když jsem ji o to žádal, málem mi to zlomilo srdce. To bylo možná nejtěžší rozhodnutí, které jsem musel udělat, a i když jsem jí o tom nikdy neřekl, skoro jsem se rozhodl proti. Ale aby Nadace uspěla, bylo pro Wandu a Stettina nezbytné odejít na Konec hvězd. Psychohistorie tak rozhodla - takže to možná nebylo koneckonců mé rozhodnutí.

Stále sem každý den přicházím, do své kanceláře v psychohistorické budově. Pamatuji si, jak byla tato stavba naplněna lidmi, dnem i nocí. Někdy mi připadá, jako by byla naplněna hlasy patřícími mé dávno zmizelé rodině, studentům, kolegům - ale kanceláře jsou tiché a prázdné. Chodby odráží zvuk vrčení motoru mého pojízdného křesla.

Možná bych měl tuto budovu opustit, vrátit se na univerzitu, abych byl přidělen na jinou fakultu. Ale je nějak těžké odejít z tohoto místa. Je tu tolik vzpomínek…

Všechno, co nyní mám, je tohle, můj Základní Radiant. Toto je prostředek, díky němuž může být psychohistorie vypočítána, jímž může být analyzována každá rovnice mého plánu, toto všechno v této udivující malé černé kostce. Jak tu tak sedím, s tímto ošidně jednoduše vyhlížejícím nástrojem na dlani ruky, přál bych si, abych jej mohl ukázat R. Daneeli Olivawovi…

Ale jsem sám a potřebuji pouze stisknout spínač, abych zatemnil světla místnosti. Když se opřu do svého pojízdného křesla, Základní Radiant se aktivuje, jeho rovnice se rozvíjejí kolem mě v trojrozměrné záři. Pro necvičené oko by byl tento mnohobarevný vír pouhým zmatkem tvarů a čísel, ale pro mě - a Yuga, Wandu, Gaala - je toto psychohistorie, probouzející se k životu.

To, co vidím před sebou, kolem sebe, je budoucnost lidstva. Třicet tisíc let potenciálního chaosu, zhuštěného v jediné tisíciletí…

Tato skvrnka, den po dni žhnoucí stále jasněji, je rovnice Terminu. A tam - šikmo za opravou - jsou číslice Trantoru. Ale mohu vidět… ano, jemně zářící, pevné světlo naděje… Konec hvězd!

Toto - toto - je mé životní dílo. Má minulost - lidská budoucnost. Nadace. Tak krásná, tak živoucí. A nic nemůže…

Dors!

SELDON, HARI - nalezen mrtvý, skloněný nad svým stolem v kanceláři na streelingské univerzitě v 12.069 G.E. (1 F.E.). Seldon zjevně do svých posledních chvil pracoval na psychohistorických vzorcích; jeho aktivovaný Základní Radiant byl nalezen v jeho sevřené ruce…

Podle Seldonových instrukcí byl nástroj odvezen jeho kolegovi Gaalu Dornickovi, který žil v té době ve vyhnanství na Terminu…

Seldonovo tělo bylo vyhozeno do kosmu, také v souladu s instrukcemi, které zanechal. Oficiální pamětní obřad na Trantoru byl prostý, i když silně navštívený. Není důležité, že se jí zúčastnil Seldonův starý přítel, bývalý

první ministr Eto Demerzel. Demerzel nebyl viděn od chvíle jeho podivného zmizení krátce po joranumitském spiknutí za vlády císaře Cleona 1. Pokusy komise veřejné bezpečnosti nalézt Demerzela ve dnech po Seldonově pamětním obřadu se ukázaly být marné…

Wanda Seldon, vnučka Hariho Seldona, se obřadu nezúčastnila. Říkalo se, že se zármutkem zhroutila a odmítla jakékoli veřejné vystoupení. Do dnešního dne je místo jejího pobytu neznámé…

Bylo již řečeno, že Hari Seldon opustil tento život tak, jak jej žil, protože zemřel s budoucností, kterou stvořil, rozprostřenou kolem sebe…

ENCYCLOPEDIA GALACTICA